

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra romanistiky

**Španělsko-český slovník amerikanismů:
písmeno T - druhá polovina**

**Spanish-Czech Dictionary of Americanisms:
Letter T - second half**

(Magisterská diplomová práce)

Autor: Bc. Sandra Daňhelová
Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením pana prof. Jiřího Černého a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

Sandra Daňhelová

Ráda bych poděkovala panu prof. Jiřímu Černému za odborné vedení při psaní mé diplomové práce, za poskytnutý materiál, vždy vstřícný přístup a cenné rady, které pro mne byly velkým přínosem.

ÍNDICE

LISTA DE ABREVIACIONES	5
INTRODUCCIÓN	8
TRADUCCIÓN	9
COMENTARIO	124
CONCLUSIÓN.....	134
BIBLIOGRAFÍA.....	135
ANOTACIÓN.....	136

LISTA DE ABREVIACIONES

Países:

Arg	Argentina
Bol	Bolívie
Dom	Dominikánská Republika
Ekv	Ekvádor
Guat	Guatemala
Hond	Honduras
Chil	Chile
Kol	Kolumbie
Kost	Kostarika
Kub	Kuba
Mex	Mexiko
Nik	Nikaragua
Pan	Panama
Par	Paraguay
Per	Peru
Portor	Portoriko
Salv	Salvador
Urug	Uruguay
US	USA
Ven	Venezuela

Zonas:

Antil	Antily
JižAm	Jižní Amerika
Karib	oblast Karibiku
LaPla	oblast La Plata
StřAm	Střední Amerika

Lenguas indígenas:

aim.	aimarština
arw.	arawačtina
čib.	čibča
guar.	guaraní
karib.	karibština
keč. (kič.)	kečujsština
map.	mapuče, araukánština
may.	mayské jazyky
nah.	nahuatl

Lenguas indígenas:

aim.	aimarština
arw.	arawačtina

čib. čibča
guar. guaraní
keč. (kič.) kečujština
map. mapuche, araukánština

Las demás abreviaciones:

←	z jazyka, odvozeno od
■ Syn.:	synonyma
■ Var.:	varianty
▶	encyklopedické vysvětlení
●	začátek nového pramene
^{1,2} atd.	různé významy jedné fráze
(Š < Am)	mnohem častěji v Americe
(Am → Š)	amerikanismus užívaný ve Španělsku
adj.	adjektivum
adj/subst.	adjektivum i substantivum
adv.	adverbium
afr.	africký, -ého původu
Am	Amerika (země mluvící španělsky)
amer.	americký
angl.	anglický
arg.	argentinský
bol.	bolivijský
braz. port.	brazilská portugalština
braz.	brazilský
citosl.	citoslovce
despekt.	despektivní
eufem.	eufemismus
f.	femeninum, rod ženský
fr.	francouzština
hanl.	hanlivě
hovor.	hovorově
intr.	intransitivní sloveso
iron.	ironicky
it.	italština
již	jižní
jv	jihovýchodní
jz	jihozápadní
lat.	latina
lid.	lidový
lunf.	slang lunfardo
m.	masculinum, rod mužský
m/f.	masculinum i femeninum
málo užív.	málo užívané
onomat.	Zvukomalebný
pl.	množné číslo
port.	Portugalský
př.	příklad

předl.	předložka
přenes.	přeneseně
slang	slangově, slang, žargon, hantýrka
spoj.	spojka
stol.	století
sv	severovýchodní
sz	severozápadní
Š:	v evropské španělštině
tr.	tranzitivní sloveso
tr/zvrat.	tranzitivní i zvrtné sloveso
venk.	venkovský
vulg.	vulgární
vých	východní
vých	východní
záp	západní
zdrob.	zdrobnělina
zejm.	zejména
zvrat.	zvrtné sloveso

INTRODUCCIÓN

Mi trabajo final de master consiste en traducir cierta parte de las entradas del *Diccionario de americanismos*, Lima 2010, concretamente se trata de la 2ª parte de la letra T (titibúa – two). Esta traducción formará parte de un gran proyecto: *Diccionario de americanismos español-checo* editado por prof. Jiří Černý.

El trabajo está compuesto por tres partes: la primera parte presenta una lista de abreviaturas y símbolos usados en el diccionario. El fin de esta parte es aclarar al lector el sistema de los lemas y de este modo facilitarle el trabajo con el diccionario. La segunda parte es la parte más extensa, en total consta de 114 páginas. Esta parte representa la parte práctica del trabajo que es una lista alfabética de los americanismos traducidos al checo. Para elaborar la traducción he consultado varios diccionarios y recursos de internet, todos mencionados en la bibliografía. Hay que precisar que mi tarea no ha sido solo traducir ciertas entradas del *Diccionario de americanismos*, sino también corregir los errores cometidos en los trabajos ya elaborados y compilar las dos partes. Por este motivo se usa el siguiente sistema: la letra negra supone las entradas ya elaboradas, mientras que el color azul señala los significados nuevos de las entradas ya elaboradas y las nuevas entradas del *Diccionario de americanismos*. La última parte es el comentario de la traducción donde se expone la problemática de los americanismos y también de la elaboración de un diccionario.

adherente, m. (1) (Urug): menstruační vložka; viz: *toalla sanitaria*; (DA).

aguardentoso, adj. (1) (Hond, Nik, Dom, Ekv): opilý, namazaný; viz: *tomado, -da*; (DA).

ajumado, adj. (1) (Portor): opilý, namazaný; viz: *tomado, -da*; (DA).

albergue, m. (1) (Nik, Kub): hodinový hotel; viz též: *tumbadero*; (DA).

alternaria, (1) (Mex, Nik, Kost): nemoc; viz též: *tizón tardío*, (DA).

alternaria, f. (1) (Kost): nemoc; viz: *tizón tardío*; (DA).

amapola, f. (1) (Dom): strom spathodea zvonkovitá (*Spathodea campanulata*); viz: *tulipán africano*; (DA).

árabe, m. (1) (Portor): člověk, který má vždy prospěch z nákupu i prodeje; viz též: *turco*; (DA).

barraganete, m. (1) (Ekv): banán ke smažení, zelený banán (*Musa balbisiana*); viz: *topocho*; (DA).

batro, m. (Chil): kamyšník, orobinec *Thypha angustifolia*; viz: *totora*; (DA).

bayeta, f. (1) (Kub): hadr na podlahu; mop; viz též: *trapeador*; (DA).

bayetear, intr. (1) (Kub): vytřít, utřít podlahu hadrem či smést koštětem; viz též: *trapear*; (DA).

bizcocho, m. (1) (Portor, Kol): dort, koláč; viz též: *torta*; (DA).

buganvil, m. (1) (Kol): buganvília; viz: *trinitaria*; (DA).

buganvila, f. (1) (Per): buganvília; viz: *trinitaria*; (DA).

calabazo, m. (1) (Pan, Kol): plod stromu *totumo*; viz: *totuma*; (DA).

cañado, adj. (1) (Hond, Bol): opilý, namazaný; viz: *tomado, -da*; (DA).

carretón, m. (1) (Kol, Per, Urug): kovová, dřevěná nebo plastová cívka na šicím stroji; viz též: *tubino*; (DA).

clachar, (1) (Mex): pozorovat, číhat, hlídat; viz: *tlachar*; (DA).

clavellina, f. (1) (Portor): buganvília; viz: *trinitaria*; (DA).

clazol, m. (1) (Mex): odpad, smetí; viz: *tlazol*; (DA).

conga, f. (1) (Portor): africký buben; viz též: *tumba*; (DA).

criadero de vagos, m. (1) (Portor): židlička; stolička; viz: *ture*; (DA).

culluca, f. (1) (Per): holoubek černokřídlý (*Metriopelia melanoptera*); viz: *tórtola cordillerana*; (DA).

curuba, m. (1) (Ekv): mučenka (*Passiflora membranacea*); viz též: *tumbo*; (2) (Ekv): plod mučenky; viz též: *tumbo*; (DA).

curunca, f. (1) (Hond, Salv): balvan; viz: *turunca*; (DA).

curuncal, m. (1) (Hond): oblast, kde je hodně kamenů a balvanů; viz též: *curuncal*; (2) (Hond, Salv): větší množství balvanů; viz též: *curuncal*; (DA).

cusingo, m. (1) (Kost): pták arassari panamský (*Pteroglossus frantzii*); viz též: *tucancillo*; (DA).

doble, m. (1) (Kost): protiblokovací systém ABS; viz též: *doble tracción*; (DA).

dure, m. (1) (Ven): židlička; stolička; viz: *ture*; (DA).

embolado, adj. (1) (Hond, Salv, Kost): opilý, namazaný; viz: *tomado, -da*; (DA).

enguarapetado, adj. (1) (Kub): opilý, namazaný; viz: *tomado, -da*; (DA).

filí, m. (1) (Kost): pták arassari panamský (*Pteroglossus frantzii*); viz též: *tucancillo*; (DA).

greifrut, m. (1) (Kost, Bol): citroník rajský (*Citrus paradisi*); viz: *toronja*; (DA).

guarapazo, m. (1) (Kol, Ven): úder, náraz, rána; (DA).

guazalé, m. (1) (Kol): tukan (*Ramphastus toco*, *Ramphastus ariel*, *Ramphastus discolorus* aj.); viz: *tucán*; (DA).

gullán, m. (1) (Ekv): mučenka (*Passiflora membranacea*); viz též: *tumbo*; (2) (Ekv): plod mučenky; viz též: *tumbo*; (DA).

chancha, f., lid. (1) (Kost): protiblokovací systém ABS; viz též: *doble tracción*; (DA).

chicao, m. (1) (Kol): trupial, pták z čeledi vlhcovití (*icteridae*, *Icterus chrysater*); viz: *toche*; (DA).

chichipete, adj. (1) (Hond, Salv): opilý, namazaný; viz: *tomado, da*; (DA).

jalado, adj. (1) (Hond, Nik, Pan, Kub, Kol, Ekv): opilý, namazaný; viz: *tomado, -da*; (DA).

kótex, m. (1) (US, Guat, Hond, Salv, Kost, Ven, Ekv): menstruační vložka; viz: *toalla sanitaria*; (DA).

llama del bosque, f. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Bol): strom spathodea zvonkovitá (*Spathodea campanulata*); viz: *tulipán*; (DA).

maceta, f. (1) (Portor): škrt, lakomec, skrblil; viz též: *turco*; (DA).

madrugadora, f. (1) (Per): hrdlička černouchá (*Zenaida auriculata*); viz: *tórtola*; (DA).

maiceado, adj. (1) (Hond, Nik): opilý, namazaný; viz: *tomado, -da*; (DA).

mamito, m. (1) (Portor): ryba cichlida ocasová (*Cichla ocellaris*); viz: *tucunaré*; (DA).

maqueño, m. (1) (Elv): banán ke smažení, zelený banán (*Musa balbisiana*); viz: *topocho*; (DA).

mara macho, f. (1) (Bol): strom (*Cedrelinga Catenaeformis*) z čeledi bobovité; viz: *tornillo*; (DA).

marichapa, f. (1) (Ven): ryba cichlida ocasová (*Cichla ocellaris*); viz: *tucunaré*; (DA).

meaíto, m. (1) (Portor): strom spathodea zvonkovitá (*Spathodea campanulata*); viz: *tulipán*; (DA).

miona, f. (1) (Kol): strom spathodea zvonkovitá (*Spathodea campanulata*); viz: *tulipán*; (DA).

modess, m. (1) (Bol, Par): menstruační vložka; viz: *toalla sanitaria*; (DA).

nabo, m. (1) (Mex): nopál, opuncie; viz též: *tuna*; (DA).

napoleón, m. (1) (Guat, Hond): buganvílie; viz: *trinitaria*; (DA).

naranjela, f. (1) (Nik): citroník rajský (*Citrus paradisi*); viz: *toronja*; (DA).

navajón, m. (1) (Salv): tukan; *Ramphastus toco*, *Ramphastus ariel*, *Ramphastus discolorus* aj.; viz: *tucán*; (DA).

nené, m/f. (1) (Mex): dítě; viz: *tlaconete*; (DA).

palestino, adj/subst. (1) (Hond): člověk arabského původu a jeho potomci; viz též: *turco*; (DA).

paletón, m. (1) (Kol, Ekv): tukan; *Ramphastus toco*, *Ramphastus ariel*, *Ramphastus discolorus* aj.; viz: *tucán*; (DA).

paloma de monte, f. (1) (Kol): hrdlička černouchá (*Zenaida auriculata*); viz: *tórtola*; (DA).

paloma de san Antonio, f. (1) (Salv): holub hnědoprký; viz: *turquita*; (DA).

paloma de san Nicolás, f. (1) (Hond, Nik): holub hnědoprký; viz: *turquita*; (DA).

paloma madrugadora, f. (1) (Per): hrdlička černouchá (*Zenaida auriculata*); viz: *tórtola*; (DA).

paloma turca, f. (1) (Hond): holub hnědoprký; viz: *turquita*; (DA).

pámpano, m. (1) (Bol): savec (*Dusicyon culpaeus*); viz: *tiula*; (DA).

pavón, m. (1) (Portor): ryba cichlida ocasová (*Cichla ocellaris*); viz: *tucunaré*; (DA).

pepino de monte, (1) (Bol): rajčenka; viz: *tomate de árbol*; (DA).

pico de frasco, m. (1) (Mex, Ven): tukan; *Ramphastus toco*, *Ramphastus ariel*, *Ramphastus discolorus* aj.; viz: *tucán*; (DA).

picofeo, m. (1) (Pan, Kol): tukan; *Ramphastus toco*, *Ramphastus ariel*, *Ramphastus discolorus* aj.; viz: *tucán*; (DA).

pichona, f. (1) (Kol): hrdlička černouchá (*Zenaida auriculata*); viz: *tórtola*; (DA).

posada, m. (1) (Kub): hodinový hotel; viz též: *tumbadero*; (DA).

postre, m. (1) (Bol): banán ke smažení, zelený banán (*Musa balbisiana*); viz: *topocho*; (DA).

pudín, m. (1) (Nik, Dom, Kol): dort, koláč; viz též: *torta*; (DA).

raco, m. (1) (Hond): tukan; *Ramphastus toco*, *Ramphastus ariel*, *Ramphastus discolorus* aj.; viz: *tucán*; (DA).

rama de caballo, f. (1) (Mex): druh keře; viz: *tutumilpate*; (DA).

sapo, m., lid. (1) (Kost): policie, policista; viz: *tombo*; (DA).

sargento, m. (1) (Pan): ryba cichlida ocasová (*Cichla ocellaris*); viz: *tucunaré*; (DA).

senserenico, m. (1) (Kub): pták kubánka malá (*Tiaris canora*); viz: *tomeguín*; (DA).

siempre libre, f. (1) (Par, Arg, Urug): menstruační vložka; viz: *toalla sanitaria*; (DA).

t'ojpa, f. (1) (Bol): skupina přátel; ► bol. argot *coba*; (HB).

t'ojpero, m. (1) (Bol): člověk zvyklý na hádky; ► bol. argot *coba*; (HB).

t'ok'o, m. (1) (Bol): bota; ► bol. argot *coba*; (HB).

t'ujpillar, intr. (1) (Bol): pít ředěný alkohol; ► bol. argot *coba*; (HB).

t'ujsellerío, m. (1) (Bol): místo, kde se prodává ředěný alkohol; ► bol. argot *coba*; (HB).

t'ujsellero, m. (1) (Bol): člověk náchylný k pití ředěného alkoholu; ► bol. argot *coba*; (HB).

t'unk'u, m. (1) (Bol): člověk bez ruky; (2) (Bol): taneční sál; ► bol. argot *coba*; (HB).

t'unquear, m. (1) (Bol): tančit; ► bol. argot *coba*; (HB).

t'usu, m. (1) a ~ (Bol): pěšky; ► bol. argot *coba*; viz též: *a pata*; (HB).

tacualero, m. (1) (Mex): osoba, která nosí jídlo zemědělským dělníkům; viz: *tlacualero*; (DA).

talegaceada, f. (1) (Guat): výprask; viz též: *trompaceada*; (DA).

taltuza, f. (1) (StřAm): hlodavec *Macrogeomys heterodus*; viz: *tuza*; (DA).

tamarillo, (1) (Ekv): rajčenka; viz: *tomate de árbol*; (DA).

tapacuru, m. (1) (Bol): ibis bělokřídý (*Theristicus caudatus*); viz: *tutachi*; (DA).

taxo, m. (1) (Ekv): mučenka (*Passiflora membranacea*); viz též: *tumbo*; (2) (Ekv): plod mučenky; viz též: *tumbo*; (DA).

tazol, m. (1) (Mex, Guat): horní část rostliny kukuřice nebo cukrové třtiny, která slouží jako krmivo; viz: *tlazol*; (DA).

tazol, m. (1) vrchní část kukuřice nebo cukrové třtiny užívaný jako krmivo nebo palivo; viz: *tlazol*; (DA).

timba, f. (1) (Portor): africký buben; viz též: *tumba*; (DA).

timbó, m. (1) (Bol, Par, Arg, Urug): strom (*Enterolobium contortisiliquum*); (DA).

titibúa, f. (1) (Pan): divoký holub; viz též: *yerutí*; (DA).

títíl, m. (← nah.) (1) (Nik): svalnatý žaludek, předžaludek; (DA).

títílgüite (títílhuite), m. (← nah.) (1) (Salv): slepičí trus, (DA).

títílo, m., lid. (1) (Bol): pták, slepice; (DA).

títímanía, f., lid. (1) (Kub): sexuální náklonnost k mladším lidem; (DA).

títímaníaco, -ca, adj/subst. (1) (Kub): člověk se sexuální náklonností k mladším lidem; (DA).

títíngó, m. (1) (Kub, Portor): zmatená situace; (2) (Kub, Portor): agresivní a zmatená debata; (DA).

títíno, -na, adj. (1) (Kol): pohledný, elegantní; (DA).

títípuchal, m., lid. (← nah. *tíltic* „černá věc“+ *potzalli* „hromada hlíny“) (1) (Mex, Guat, Salv): velké množství něčeho; (DA).

títíra, f. (1) (Per): hmyz (*Lutzomya verrucarum*); ► až 3 mm dlouhý, tělo a křídla má pokryté chloupky; (DA).

títírítear, tr/intr. (1) intr. (Hond, Nik): třást, chvět se; (2) tr. (Hond): manipulovat s někým; (DA).

títís, m. (1) (Hond): váček pižma, který mají ptáci na zadku; (DA).

tító, -ta, (1) (Hond): důvěrné oslovení; (2) (Hond): něžné oslovení dítěte; (DA).

títulado, -da, adj/subst. (1) adj. (Am): domnělý; (JD). • (2) adj/subst. (Per): osoba, která má oprávnění k vlastnictví pozemku; (DA).

títulando, m., lid. (1) (Chil): student, študák; ► student, který dokončuje univerzitní studia; viz též: *comelibros*; (DA).

títular, m/f. (1) (Arg): funkcionář, osoba na postu; př.: *ha renunciado el titular del Ministerio de Economía*; (2) m., pl. (Arg, Par, Urug): novinové titulky; (MM). • (3) m. držitel kreditní karty; viz: *tarjetahabiente*; (EEA).

títular, tr. (1) (Chil): zpracovávat těžce stravitelné jídlo (o žluči a žaludečních šťávách); (DA).

título, m. (1) (Kub): člověk s akademickým titulem, vzdělaný člověk; (JD). • (2) a ~ **de escopeta** (Chil): mimochodem; (DA).

títundia, f., arch. (1) (Kub): venkovský tanec; (AM).

títuy, (1) (Bol): milé oslovení strýce; (DA).

tíuch, m. (1) lid. (Kub): viz: *fírs*; (DMC).

tíula, f. (1) (Bol): savec (*Dusicyon culpaeus*); viz: *pámpano*; (DA).

tíun, m. (1) hacerse un «~ op»¹ (Kub): udělat kompletní lékařské vyšetření; ► podle angl. *tune up*, což Kubánek vysloví tak, jak se píše, a je to výraz pro celkovou opravu auta; př.: *ayer me hice un tíun op*; (2) **hacerse un «~ op»²** (Kub: exil): napsat pokožku na obličej; př.: *la vieja de enfrente se ha hecho un «tíun op»*; ► „chapistear“ znamená v kub. dát do pořádku karosérii automobilu; angl výraz *tune up* zde znamená udržovat se; ■ Syn.: *chapistearse*; (DMC).

tíuque, adj/subst. (1) m. (Arg, Chil): tíuque (dravý pták), *Caracara chimango*; ► velmi rozšířený v Argentině a Uruguayi, je asi 40 cm dlouhý, převážně tmavohnědý; (DUB, RAE). • (2) (Arg, Chil): karančo jižní (*Polyborus plancus*); ► pták velký 40 cm; kávové barvy v různých odstínech dle částí těla; zobák v barvě slonové kosti; samec má nohy světle šedé barvy, samice žluté; (3) (← map. *thiuque*; *chíuque*, „dravý pták *Caracara chimango*“) přenes. (Chil): člověk bez zábran; prohnaný, mazaný člověk; (4) **en tiempo de hambre hasta el ~ se hace fiambre** (Chil): nouze naučila Dalibora housti; (MS, DA, AM, MM). • (5) adj/subst. (Chil): nedůležitý (o člověku); (6) m., lid. (Chil): nápoj; ► nápoj z pomerančové limonády a bílého vína; (DA).

tíví, f. (← T.V.) (1) (Portor): televize; (DA).

tívi, f. (← T.V.) (1) (US): televize; (DA).

tívidinner, m. (← angl. *TV dinner*) (1) (Ekv, Portor): jídlo; ► zmražené jídlo, jednoduché na přípravu, jí se většinou u televize; (DA).

tíviri, m. (1) estar en ~, lid. (US): být v jednom kole; mít bohatý společenský život; (DA).

tíwula, m. (1) (Bol): liška patagonská; viz též: *camaque*; (LM).

tíyay, lid.(1) (Bol): uctivé oslovení ženy, většinou užívané dětmi a mladými; ■ Var.: *tíyuy*; (DA).

tiyuy!, citosl. (← keč. *tiyuy*, „chlapče můj“, šp. *tío*) (1) lid. (Bol: alt/vall): chlapče!; (LM).

tiza, adj/subst. (← nah. *tizatl*, „křída; bílá půda, země“) (1) f. (JižAm): křída; ► k psaní na tabuli, rozdrčená k čištění kovů; (2) vápenatý roh parožnatých zvířat; (3) sloučenina sádry a křídly, která se používá při tanci k potření podrážky podpatků proti klouzání a také k pokřídování tága při kulečnicku; (RAE, MM, BDE). • (4) **de ~ y hacha** (Arg, Urug): chlapácký; odvážný člověk; ■ Var.: *de hacha y tiza*; (5) **ponerle mucha ~ a algo** (Kol): přehánět co, v čem; (6) **quedar una cosa en ~** (Kol): zůstat na papíře (projekt), v řešení; (AM, MM). • (7) **estar hecho ~¹** (Kub): být švorc; (8) **estar hecho ~²** (Kub): nemít ani páru; (9) **el examen fue tremenda ~** (Kub): zkouška byla jako řemen; (10) **ser una ~** (Kub): mít za ušima; (11) **ella es una ~** (Kub): je jako obrázek (o děvčeti); (JD). • (12) **dar ~** (Kub): odstranit; př.: *a ése le dieron tiza*; (13) **esto es ~ y no blanca** (Kub): být nebezpečný; př.: *esta carta es tiza y no blanca*; (14) **mandar la ~** (Kub): poslat to nejhorší z nejhorších; př.: *lo que ese hombre mandó a Estados Unidos es la tiza*; (15) **ser alguien o algo ~¹** (Kub): o něčem: být skvělé; př.: *esa novela es tiza; léetela*; (16) **ser alguien o algo ~²** (Kub): o něčem: být strašné; př.: *los ojales son tiza; se rompen todo*; (17) **ser alguien o algo ~³** (Kub): o někom: být velmi inteligentní; př.: *ese hombre es tiza*; (18) **ser alguien o algo ~⁴** (Kub): o někom: být mimořádný; př.: *ese hombre es tiza; siempre gana*; (19) **ser ~ sin polvo** (Kub): být skvělý; ► augmentativum výrazu „ser tiza“; př.: *ese matemático es tiza sin polvo; ese libro es tizo sin polvo*; (20) **tener ~** (Kub): být velmi kvalitní; př.: *en el cerebro tiene tiza; es uno de los grandes matemáticos del mundo*; (21) **~ líquida** (Kub): nejlepší; ► superlativ; př.: *esas cartas son tiza líquida*; viz též: *Tamakún*; (22) **tener ~ en el cerebro** (Kub): být velice inteligentní; viz též: *gris, tener en el gris ...*; (DMC). • (23) **dar ~ directa** (Portor): opisovat (u zkoušky); (24) **ponerle ~¹** (střKol): věnovat přehnanou pozornost něčemu, co si ji nezasluhuje; (25) **ponerle ~²** (Kost): dát se do díla; ► do něčeho se usilovně pustit; (26) adj. lid. (Per): elegantní (o člověku); (27) m., lid. (Par): cigareta; (DA).

tizado, m. (1) (Ekv): nákres křidou; ► o krejčím, před nastříháním látky; (2) (Ekv): značka na hřišti nakreslená barvou nebo vápnem; (DA).

tizador, -ra, m/f. (1) (Ekv): člověk, který kreslí na hřišti značku barvou nebo vápnem; (DA).

tizar(se), tr. (1) (Chil): načrtnout, nakreslit, navrhnout; (2) (Per): naznačit, nakřídovat; nakreslit střih; ► o krejčím před nastříháním látky; ■ Var.: *tizar*; (AM, MM). • (3) (Am): napsat křidou; (JD). • (4) tr. (Arg): rozmotat provaz; (5) (Ekv): nakreslit vápnem nebo barvou značku na sportovním hřišti; (6) intr. (Salv): kouřit marihuanu; (DA).

tizate, m. (← nah. *tizatl*, „křída; bílá půda, země“) (1) (Hond, Salv, Nik): druh keře (*Lasianthaeca fructiocolosa*, *Perymenium grandis*); ► vysoký až 6 m; s bílým kmenem a lodyhami, oválnými podlouhlými drsnými zubatými listy; odvar z listů a kořene se užívá v tradiční medicíně; (2) (StřAm, Mex, Guat, Hond, Salv): křída; viz též: *tiza*; (RAE, AM, DA). • (3) (Hond, Salv): typ bělozrné kukuřice; (DA).

tizca, f. (1) (Am): parafa; (JD).

tizcar, intr. (1) (Am): parafovat; (JD).

tiznado, -da, adj/subst. (1) adj. (StřAm): nachmelený, opilý; (2) **llevárselo a alguien la ~da** (Mex): naštvat se; (RAE, JD). • (3) [Š: *de piel oscura*] (Kost): tmavé pleti; př.: *tía Rita parece un esquimal tiznao*; (4) ~ (**Tiznada**), f. (Mex, Guat, Pan): Smrtka; ► imaginární osoba podobného typu jako Chingada; často zosobňuje smrt; př.: *nos dijo con llaneza y con calor: procuren que no se los lleve la tiznada*; (5) **hijo de la ~**, vulg. (Mex): zkurvysyn; př.: *¡hijos de la tiznada!, ya me agujerearon mi sombrero; ora cuando llueva me voy a mojar.; de las barracas comenzaron a salir los cortadores vomitando malas palabras; - lluvia hila de la tiznada*; viz též: *hijo; tizar*; (RR, AM, BDE). • (6) m. (Chil): ajznboňák; (JD). • (7) adj/subst. (Mex): osoba, která utrpěla škodu; (8) (Per, Chil): pracovník železnice, pracovník v průmyslu topných kotlů a tavících pecí; (9) f., lid. (Guat): smůla, pech; viz též: *jodida*; (10) vulg. (Salv): prostitutka, děvka; viz též: *callejera*; (11) (Mex); viz: *hijo de la chingada*; (12) **llevárselo la ~** (Guat, Hond, Nik): velmi trpět nebo se nacházet v komplikované nebo těžké situaci; ■ Syn.: *llevárselo el río, llevárselo la gran diabla, llevárselo la gran madre*; (DA).

tiznador, -ra, adj. (1) (Portor): prospěchářský člověk, který využívá přátelství; (DA).

tiznar(se), intr/tr/zvrat. (1) tr. [Š: *destruir; hacer polvo*], lid. (Mex): zničit, poškodit; rozbít; př.: *ya lo sabe: si intenta irse me lo tizno*; (RR). • (2) zvrat. (Guat, Chil, Mex): opít se, namazat se; (AM); (3) tr. (Mex): eufem. *chingar*; viz výše; (AHM). • (4) intr. (Dom): zostudit někoho kvůli krádeži; (DA).

tiznero, -ra, adj. (1) (Portor): člověk tmavé pleti; (DA).

tiznu, m. (1) (Bol): široký pásek; ► slouží k uchycení sukně v pase; (DA).

tizo, -za, adj., hovor. (1) (Mex): nadrogovaný; ► mex. argot *caliche*; (INFO).

tizón, m/f. (1) **empatarse con un ~ con aserrín blanco**, m. (Kub): žít s člověkem, jehož pleť je tmavá a zuby bílé; př.: *Juan se empató con un tizón con aserrín blanco*; (2) **empatarse un ~ con un aserrín de coco** (Kub): soužití mulatky s černochem; př.: *ahí lo tienes: el tizón con un aserrín de coco*; viz též: *tabaco*; (DMC). • (3) m/f. (Portor): narkoman; (4) **falso ~**, m. (Ekv): nemoc; ► nemoc způsobená houbou; onemocnění je charakteristické výskytem skvrn a malých hnědých puchýřků na listech určitých rostlin (často palmy, rýže); (5) ~ **tardío** (Kost): nemoc; viz: *alternaria*; (DA).

tlacanear, tr. (1) (Mex): hmatat, ohmatávat, osahávat; (MM).

tlacatillo, m. (← nah. *tlacatl*, „muž“) (1) (Mex): chlapec zastávající mužskou práci; ► na venkově; (MM).

tlacayolosúchil, m. (← nah. *tlacatl*, „muž“ + *yolotl*, „srdce“ + *xochitl*, „květina“) (1) (Mex): strom *Magnolia glauca*; ► má vonné květy ve tvaru srdce; (MM).

tlacloyo; viz: *tlacoyo*; (MM).

tlaco, m. (1) (← nah. *tlaco*, „polovina, polovice, půlka“), arch. (Am): peníz mající hodnotu jedné osminy *real columnario*; (2) pl. (Mex) mince, peníze, prachy; (RAE, JD). • (3) (Mex). měďák (stará mince); (JD). • (4) **correr el riesgo para sólo conseguir un ~ para la manteca** (Mex): riskovat, ale bez valného výsledku; (5) **el que nació para ~, aunque se halle entre tostones** (Mex): chudák zůstane chudákem; (6) **estar sin (un) ~** (Mex): být věčně bez peněz; (7) **no importarle a uno una cosa un ~** (Mex): nestát za nic; nezasloužit si pozornost; být něco bezvýznamné; (8) **no valer un ~** (Mex): nestát za nic; nemít žádnou cenu; ► mex. argot *caliche*; ■ Var: *claco*; (9) ~s; viz: *feria*; (10) **estar alguien sin (un) ~ o no tener alguien ni ~** (Mex): být na mizině; (MS, DBM). • (11) lid. (Mex): peníze, měna v oběhu; viz též: *plata*; (12) lid. (Mex): poloviční hodnota něčeho; (DA).

tlacoache, m. [Š: *zarigüeya*] (1) (Mex, Hond, Salv): vačice *Didelphis mesamericana/ Didelphis marsupialis*; ■ Var.: *tlacuache*; (RAE, DA).

tlacoapa, m., ind. jazyk; viz: *tlapaneco*; (S01).

tlacocote, m. (← nah. *tlacotl*, „lodyha“ + *ocotl*, „borovice“) (1) (Mex): borovice *Pinus leucophylla*; (MM).

tlacole, m. (← nah. *tlac-coloa*) (1) setba, záhon ve svahu, v úbočí; (MM).

tlacomiztli, m. (← nah.) (1) (Mex): jaguár *Felis pardalis*; ■ Syn.: *ocelote*; (MM).

tlaconete, adj/subst. (← nah. *tlalconetl*, „dítě Země“; *tlalli*, „země“ + *conetl*, „syn“) (1) m. (Mex): šnek; slimák; ► nahý suchozemský plž bez ulity; nechává za sebou slizkou stopu; (RAE, MM, DA). • (2) adj., přenes. (Mex): tloušťk; zavalitý, podsaditý ■ Var: *tlalconete*; (MS, AM). • (3) m/f., hovor. viz: *buqui (buki)*; př.: *¡semejante tlaconete y ya quiere tener novia!*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (4) lid. (Mex): dítě; viz též: *buqui, nené*; (INFO, DA). • (5) m. (Mex): ještěrka; ► druh ještěrky; má tmavě hnědou barvu; může být jedovatá; (6) (Mex): lichotník; ► člověk, který přehnaně lichotí jinému, aby z něj měl prospěch; (DA).

tlacopacle, m. (← nah. *tlacotl*, „lodyha“ + *patli*, „medicína“) (1) (Mex): název pro různé rostliny (*Aristolochia, Helianthus, Vigüera excelsa*); (MM).

tlacosúchil, m. (← nah. *tlacotl*, „lodyha“ + *xochitl*, „květina“) (1) (Mex): léčivá rostlina; ► účinkuje proti úplavici; odpradávná používána k zastavení krvacení; (MM).

tlacote, m. (← nah. *tlacoton*, „malý nádor, výrůstek“; *tlacali*, „narodit se“) (1) (Mex): vřed, bolestivý vrídek; nádor, **nežit**; př.: ... *te brotaban granos, vejigas y tlacotes en las nalgas*; (RAE, MS, AM, BDE, DA).

tlacotillo, m.; viz: *tacotillo*; (MS).

Tlaczontli, f., myt. (1) (Mex): azt. ochránkyně cestiček; ► cestující ji uctívali tak, že si třeli tělo větvemi hlohu; (S04).

tlacoyo, m. (← nah. *tlatlaolli*, „nadcrcená, pomletá kukuřice“) (1) (Mex): silná kukuřičná placka plněná fazolemi nebo jinými potravinami; ■ Syn.: *tlacloyo*; (RAE, MM, DA).

tlacoyote, m. (← nah. *tlalli*, „země“ + *coyotl*, „kojot“) (1) (Mex): prase; (DA).

tlacuacín; viz: *tacuacín*; (MS).

tlacuache, m. (← nah. *tlacuatzin*, „chutné sousto“) (1) (Mex, Hond, Salv): vačice *Didelphis mesamericana/ Didelphis marsupialis*; viz: *tlacoache*; viz též: *zarigüeya (mexicana)*; ► vačnatý

savec středního nebo malého vzrůstu; vzhledem připomíná kysu či potkana; má končetiny s pěti prsty, zadní mají protilehlý palec; má holý lysý chapavý ocas; noční všežravý savec; buduje si hnízda na stromech; březost trvá třináct dní; (RAE, MM, AHM, DA).

tlacual, m. (← nah. *tlacualli*, „potrava“) (1) venk. (Mex): jídlo, porce jídla; (2) (Mex): hrnec na vaření; (MS, NET, MM).

tlacualero, -ra, m/f. (← nah. *tlacualli*, „potrava“) (1) (Mex): muž nebo žena, která na statcích nosí pracovníkům jídlo; ■ Var: *clacualero*; *tacoalero*; *tacualero*; (MS, MM, DA).

tlacualillo, m. (← nah.) (1) (Mex): policejní obušek; (2) (Mex): past, léčka, lest; (3) (Mex): silná hůl, tyč; ■ Var: *tlancualili*; *tlancualli*; (MS).

tlacualón, m. (1) (Mex): velká nádoba; (MS).

tlacuatzin, m. (← nah.) (1) (Mex, StřAm): dikobraz *Erethyzon mexicana*; (MM).

tlacuatzín; viz: *tacuacín*; (MS).

Tlacultetl, f., myt. (1) (Mex): azt. bohyně krásy a smyslné lásky; (S04).

Tlaelquani, azt. bohyně; viz: *Tlazolteotl*; (S04).

tlahuica, adj/subst. (1) (Mex): příslušník ind. kmene Tlahuica; (2) týkající se ind. kmenu Tlahuica; (3) ind. jazyk; ► je známý také pod jmény *ocuilteca* a *atzinca* a mluví jím asi 500 obyvatel v jihomex. regionu San Juan Atzingo; patří do jazykové rodiny *oto-mangue*; mluvčí jazyka označují sami sebe výrazem *pjtekak'joo*, což v překladu znamená „to, co jsem“ nebo „to, co mluvím“; vzhledem k nízkému počtu mluvčích hrozí velké nebezpečí vymizení; (S02).

Tlahuizcalpantecuhtli, m., myt. (1) (Mex): jeden z azt. bohů nebe; ► ničitel svítání, hvězdy Venuše a západu; viz též: *Quetzalcoatl*; (S04).

tlachar, (← nah. *tlachia* „dívat se“) (1) (Mex): pozorovat, číhat, pohlédnout, **hlídat**; př.: *ella venía con un amigo, muy quitada de la pena, sin darse cuenta de que su novio la estaba tlachando*; viz: *clachar*; (AHM, DA).

tlachinchinoa, m. (← nah.) (1) (Mex): různé rostliny používané v lidovém léčitelství; (MM).

tlachique, m. (← nah. *tlachiqui*, „ten co škrábe“; ← *caxcano* „vino vyrobené z agáve“) (1) (Mex): šťáva z výhonků agáve; mexická pálenka z agáve; ► vyrobená bez fermentování; (RAE, AM, DA).

• (2) (Mex): nefermentovaná sladká kořalka; (AHM).

tlachiquero, -ra, m/f. (1) (Mex): osoba zabývající se získáváním šťávy z agáve nebo jejím prodejem; (2) viz: *acocote*; (AM, MM, DA).

tlalaje; viz: *talaje*; (MS).

tlalajote (tlalayote, tlalayotle); viz: *talayote*; (MS).

tlalcacahuate; viz: *taltacahuate*; (MS).

tlalconete, tlalcoyote, m. (← nah. *tlalcoyotl*; „kojot“) (1) (Mex): jezevec; viz též: *tlaconete*; (MS, MM).

tlalchichi, m. (← nah. *tlalli*, „země“ + *chichi*, „pejsek“) (1) lid. (Mex): psí plemeno čivava; ► původem z Mexika; (MM).

tlalchichol, m. (1) (Mex): stánek, krátek; (AM).

Tlalchitonatíuh, m., myt. (1) (Mex): azt. jižní slunce; (S04).

tlalmatsca, m. (1) (Mex): nádeník, který má na starost zbavování pole plevele; (MM).

Tlaloc (Nuhualpilli), m., myt. (← nah. „Elixír Země, Ten co způsobuje růst věcí“) (1) (Mex): mex. starobylý dodavatel vody, bůh deště, plodnosti a blesků; ► jeden ze čtyř synů primárního páru; dárce materiálního života, bůh tvůrce a jeden ze čtyř slunců; v Tenochtitlanu měl postaven chrám spolu s bohem *Huitzilopochtli*; patřil mezi nejstarší bohy celé Střední Ameriky a vždy byl nějak asociován s vodou; (S04).

tlalquequezal (tlalquequetzal, tlalqueza, tlalquezal); viz: *talqueza*; (MS).

Tlaltecuhтли, m/f., myt. (1) (Mex): (← nah. „Pan/í Země“): azt. bůh/bohyně sdružený/á s těžkými porody; bohyně-ropucha; (S04).

tlamalli; viz: *tamal*; (MS).

tlamapa, m. (← nah. *tlamapan*, „na svahu hory“) (1) (Mex): *pulque* z Tlamapa; ► považováno za velmi kvalitní; (MM, DA).

tlameme, m. (1) (Salv): indiánský nosič, průvodce cestovatele; (RAE).

tlancualili (tlancualli); viz: *tlancualillo*; (MS).

tlancualillo, m. (1) (Mex): policejní obušek; (2) (Mex): past, lest, léčka, podvod; (MM).

tlancuino, -na, adj. (1) (Mex): zubatý, vroubkovitý; otupený; (JD).

tlali, m. (← nah.) (1) (Mex): kukuřice; (MM).

tlapa, m. (1) (Mex): ricin, skočec; (JD).

tlapacle; viz: *tapate*; (MS).

tlapacoyote, m. (← nah.) (1) (Mex): tabák *Nicotiana mexicana*; (MM).

tlapaleria, f. (← nah. *tlapalli* „barva na malování“) (1) (Mex): obchod s barvami a potřebami pro kutily; (AHM).

tlapalería, f. (← nah. *tlapalli*, „hořlavina, barva na malování“ + *-ería*) (1) (Mex): obchod s malířskými a natěračskými potřebami, železářským materiálem, elektromateriálem a dalším zbožím; (RAE, MS, AM, BDE, DA). • (2) (Mex): smíšený obchod; drogerie; (JD).

tlapalero, -ra, m/f. (1) (Mex): majitel či zaměstnanec obchodu *tlapalería* (RAE, DA). • (2) (Mex): majitel obchodu s malířskými potřebami; (3) (Mex): obchodník s malířskými potřebami; (MS).

tlapalmejas, m. (1) (Mex): viz: *trapalmejas*; (MM).

tlapaneca, adj/subst. (1) m. (Mex): indián ze státu Guerrero; původem *hoca*; příslušník ind. kmene Tlapaneco; (2) dialekt těchto indiánů; jazyk kmene tlapaneco (tlapanectina); ► jazyk patří do jaz. rodiny *oto-mangue*; je užíván především ve státech Guerrero a Morelos; má 8 variant, jež odpovídají 8 největším městům ve zmiňované oblasti; jsou to: *acatepec*, *azoyú*, *malinaltepec*, *nancintla*, *teocuitlapa*, *tlacoapa*, *zapotitlán* a *zilacayotitlán*; zpočátku se myslelo, že jazyk *tlapaneco* patří k jazykům *hokano*, bylo však jasně dokázáno, že patří mezi jazyky *oto-mangue*; přesný počet mluvčích je stejně jako u jiných ind. jazyků obtížné určit, odhadovaný počet je 140.000; (MM, S02). • (3) tlapanecký; (S02).

tlapate (tlápate); viz: *tapate*; (MS).

tlapiloya, f. (1) (Mex): vězení, věznice; (MM).

tlapisquera, f. (← nah.) (1) (Mex): kůlna s náradím k obdělávání půdy; (MM).

tlascal, m. (← nah.) (1) (Mex): tortilla, kukuřičná placka; (2) (Mex): koš na tortilly; (3) **no me jalen el ~ porque riegan las tortillas** (Mex): není dobré dělat to, co způsobí nějakou škodu; ■ Var: *clascal*; *tascal*; *taxcal*; *tazcal*; *tlascán*; *tlatzcán*; *tlaxcal*; *tlaxcán*; *tlazcán*; (MS).

tlatlaucapacle, m. (← nah.) (1) (Mex): rostlina (*Geranium alchimilloides*); (2) (Mex): pták (*Glaucidium phalanooides*); (MS, NET).

tlatscán (tlatzcán, tlaxcal); viz: *tlascal*; (MS).

tlaxcal, m. (← nah. *tlaxcalli*) (1) (Mex): kukuřičná omeleta; (DA).

tlaxcala, f. (1) (Mex): druh rostliny; (MS).

tlaxcalteca, m. (1) (Mex): indián národa znepřáteleného s Aztéky; ► pobývali ve státě Veracruz, Španělé se s nimi spojili při dobývání aztéckého impéria; (MM).

tlaxcán; viz: *tlascal*; (MS).

tlayacangue, tlayacanque, m. (1) (Mex): průvodce na cestách; viz též: *tayacán*; (MS, MM).

tlayacanque, m. (1) (Mex), průvodce; viz: *tayacán*; (MS).

tlayuda, f. (1) (Mex): jídlo; ► velká tenká opečená omeleta; (DA).

tlazcán; viz: *tlascal*; (MS).

tlazo, m. (1) (Mex): vršek cukrové třtiny; (JD).

tlazol, m. (← nah. *tlazolli* „odpad, který se háže na hnojiště“; *tlaz*, „dům“ + *zolli*, „starý“) (1) (Mex): odpad, smetí; ■ Var.: *clazol*, *tlazole*; (2) (Mex, Guat): vrchní část kukuřice nebo cukrové třtiny užívaný jako krmivo nebo palivo; ■ Var.: *tazol*, *tlazole*; (RAE, MM, DA). • (3) (Mex, StřAm): krmivo pro dobytek (seno); (4) (Mex): stébla třtiny; viz též: *clazol*; *clazole*; *tazol[e]*; *tazul*; *tlazole*; (MS, DA).

tlazole, f. (1) (Mex, Guat): vrchní část kukuřice nebo cukrové třtiny užívaná jako krmivo; viz: *tlazol*; (2) (Mex): odpadky, smetí; viz: *tlazol*; (MS, DA).

tlazolera, f. (1) (Mex): seník; (2) (Mex): slisované seno nebo hromada sena, která se uchovává jako krmivo pro dobytek; ■ Var: *tazolera*; (MS). • (3) (Mex): místo plné odpadků; (DA).

Tlazolteotl (Tlaelquani, Tlazolteotli), f., myt. (← nah. „Žroutka špíny“) (1) (Mex): azt. bohyně očisty od špíny, nemoci a nadbytku; ochránkyně milenců; ► na ní se obraceli umírající lidé, aby se před smrtí vyzpovídali ze svých hříchů; (S04).

TLC, TNLC (=Tratado de Libre Comercio de Norteamérica), (1) (Am): Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA); ► obchodní dohoda mezi Kanadou, USA a Mexikem; př.: *la dificultad creada por la incorporación de México, integrante de la ALADI, al TLC está siendo estudiada*; (BDE).

tlecuil, m. (← nah. *tlecuilli*, *tletl*, „ohěň“+ *cuitzilli*, „křivý“) (1) (Mex): ohniště ze tří kamenů; viz též: *tenamastes*; viz též: *tlecuile*; (MM, DA).

tlecuile, m. (1) (Mex): ohniště; viz: *tlecuil*; (DA).

tle mole (temole), m. (← nah.) (1) (Mex, US): ragú; dušené maso se zeleninou; (2) (Mex): druh rostliny (*Tagete patuta* nebo *Physalis angulata*; (3) **conocer a uno hasta en** ~ (Mex): znát někoho moc dobře; ■ Var: *clemole*; (MS, NET). ● (4) (← nah. *tletl*, „ohěň“ + *molli*, „omáčka“) (Mex): pálivá rajská omáčka; (AM, JD).

tle molito, m. (1) (Mex): druh jedlých fazolí; ■ Var: *clemolito*; (MS).

Tloque Nahauque, m., myt. (← nah. „Ten, pro kterého žijeme“) (1) (Mex): azt. bůh všemohoucí, ten nejmocnější ve vesmíru, stvořitel Země, vesmíru a všech věcí; ► dlouho byl bez jména a označován jenom užitím metafor, jako např. „Noční Vítr“ (protože byl neviditelný jako noc a nehmatatelný jako vítr) nebo „Pan odtud a odvedle“ (měl takovou moc, že mohl být zároveň tady i na kterémkoli jiném místě); (S04).

to, m. (1) (Portor): adresát; (2) (Portor): adresa příjemce; (DA).

to;! , m., venk. (1) (Nik): hoo!; ► pokřik; používá se při nahánění krav a jiného dobytka; (DA).

to' tá;! , (1) (Dom): všechno v pořádku!; př.: „*todo está bien*“; viz též: *¿tá to'?*; ► slang; (RF).

toa, f. (1) (Kol): vlečné lano, provaz; ► ve Šp. už neužívané; (RAE, MM). ● (2) (Per): ryba (*Hemisorubim platyrhynchos*); ► sladkovodní ryba; na obou lících má zvláštní druh vousků; (DA).

toalla femenina, f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Par, Urug): menstruační vložka; viz: *toalla sanitaria*; (DA).

toalla higiénica, f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Par, Urug): menstruační vložka; viz: *toalla sanitaria*; (DA).

toalla, m/f. (1) [Š: *compresa higiénica*] (1) f. (Salv, Ven): menstruační vložka; (RAE). ● (2) **tirar la ~ en algo**¹ (Kub): hodit ručník do ringu; ► ve smyslu vzdát něco; př.: *el negocio va tan mal, que voy a tirar la toalla*; (3) **tirar la ~ en algo**² (Kub): zatajit; zahalit; př.: *él le tiró la toalla al crimen*; (4) **tirar la ~ en algo**³ (Kub): odpustit; př.: *le tiró la toalla al ladrón y lo dejó ir*; viz též: *piel*; *trapo*; (DMC). ● (5) m/f. (Salv): skvělý, úžasný člověk; (6) f. (Portor): tkáň; ► houbovitá tkáň v žaludku dobytka; tvoří hlavní surovinu jídla *mondongo*; (7) ~ **femenina** (Mex, Salv, Dom, Ekv, Bol, Par, Arg, Urug): menstruační vložka; (8) ~ **higiénica** (Mex, Salv, Dom, Kost, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): menstruační vložka; (9) ~ **nova** (Chil): papírová utěrka používaná v kuchyni; (10) ~ **sanitaria** (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Par, Urug): menstruační vložka; ■ Syn.: *adherente*, *kótex*, *modess*, *siempre libre*, *toalla femenina*, *toalla higiénica*; (DA).

toallera, f. (1) (Ekv, Chil): držák na ručník; (DA).

toallero, m. (1) lid. (Kub): člověk, který vhodí ručník do ringu; ► vzdá něco; pochází z boxu; (2) **botarse el** ~ (Kub): být velmi soucitný; př.: *te pagó mal; eso te pasa por botarte de toallero*; viz též: *toalla*; (DMC).

toba, adj/subst. (← guar. *toba*, „obličej, vzhled, tvář“) (1) m/f. (Arg, Par aj.): příslušník indánského kmene skupiny *guaicurú*; ► dnešní potomci obývají par. a arg. část Chaca; (2) adj. patřící, vztahující se k tomuto kmeni (*tobas*); (3) m. jazyk těchto indiánů s několika dialekty; 40 – 60 tisíc mluvčích; rodina *guaycurú*; (RAE, EA). ● (4) m/f., lid. venk. (Ekv): sediment moči usazený v nočníku; (5) f. pl. (Bol): tanec; ► folklorní bojovný tanec, ve kterém tanečníci nosí tričko a krátké kalhoty pokryté pírkou, na hlavě mají čelenku z per; v rukách drží luk a šipky, kterými hýbají do rytmu, zatímco skákají a hbitě se otáčejí; (6) (Bol): hudební skladba; ► skladba s rychlým melodickým rytmem, na kterou se tančí tanec *tobas*; (DA).

tobar, tr. (1) (Kol): vléct, táhnout loď; (AM).

tobiano, -na, adj (1) (Arg, Urug, Chil, Par, Ekv, Bol): o koni: s velkými (bílými) skvrnami na srsti; i subst.: grošák; ■ Var.: *tubiano*; (RAE, DA).

tobillera, f. (1) (Mex, Nik, Col, Ekv): krátká ponožka; (RAE, DA).

tobillo, m. (1) **echar tremendo** ~ (Kub): běžet jako o život; př.: *yo, al oír el tiro, eché tremendo tobillo*; ■ Syn.: *echar tremenda alpargata*; *echar tremendo entomillón*; *echar tremendo pie*; (2) **gírar un** ~ (Kub): tancovat; př.: *¿cómo me gusta girar un tobillo!*; ■ Syn.: *echar un pie*; (3) **legíslar por los ~s** (Kub): tancovat; ► výraz, který používají chucheros; viz: *chuchero*; př.: *vamos a legislar por los tobillos*; (4) **legíslar por los ~s** (Kub): dobře tancovat; ► výraz, který používají chucheros; viz: *chuchero*; př.: *el legisla por los tobillos; ¡es un fenómeno!*; (5) **partirle a alguien los ~s** (Kub):

dát někomu pokutu; př.: *el policía me partió los tobillos a la entrada del elevado*; **(6) partírsele a alguien los ~s¹** (Kub): dát někomu pokutu; př.: *en la carretera norte le partieron los tobillos*; **(7) partírsele a alguien los ~s²** (Kub): neuspět; př.: *en el examen le partieron los tobillos*; viz též: *barba*; (DMC).

Tobita, f. **(1) aquí eres ~** (Kub): nechlub se; ► „Tobita“ je kocour z kub. obrázkového seriálu; př.: *oyeme bien, tú aquí eres Tobita*; (DMC).

tobo, m. **(1) lid.** (Ven): kbelík, okov, vědro; př.: *un trabajador llamado aguador le echa agua con un tobo*; viz: *balde*; (AM, JD, BDE, DA). • **(2) ~ de basura**, odpadkový koš; viz: *bote*; (EEA).

toboa, f., lid. **(1)** (sevHond): penis; viz též: *pinga*; **(2)** (Hond): had (*Cerrophidion gozmani*); ► až 90 cm dlouhý; na šedohnědém hřbetě má vlnitou hnědou až načernalou skvrnu, která vypadá jako obrácené trojúhelníky spojené mezi sebou jejich základnami; ■ Var.: *toboba*; (DA).

toboba, f. **(1)** (Kost, Hond, Nik): had, zmije; ► rodové jméno různých jedovatých druhů (*Bothrops asper*, *Cerrophidion godmani*, *Porthidium volcanicum* aj.); různé druhy zmijí, jejichž jed se používá při výrobě léku proti hadímu uštknutí; viz: *toboa*; (RAE, DA). • **(2) lid.** (Hond): penis; viz též: *pinga*; (DA).

tobogán, m. (← angl. *toboggan*) **(1)** (Am): klouzačka, tobogán, skluzavka; viz: *resbalín*; (EEA, MM).

toboroche, toborochi, m. [Š: *palo borracho*] **(1)** (Bol): bavlníkový strom *Bombax ventricosa*; ► někdy zvaný lahvový, existují dva druhy, jsou charakteristické žlutou a růžovou barvou okvětních lístků; (RAE, MM).

toborocho, m. **(1)** (Bol): strom (*Chorisia*); ► opadavý strom, vysoký až 15 m; kmen je objemný; kůra šedá až nazelenalá s kuželovitými trny; květy jsou podle druhu stromu krémové až růžové barvy; plodem je podlouhlá tobolka s velkým množstvím semenek, která jsou pokrytá hedvábnými chloupky; (DA).

toboso, -sa, adj. **(1)** (Portor): špinavý, umaštěný (o člověku); (DA).

tobul, m. (← *bulto*) **(1)** (Arg): objem, velikost penisu; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET). • **(2) lid.** (Arg): penis; viz též: *pinga*; (DA).

toca toca; al ~, adv. **(1)** (Bol): u homosexuálů: střídání rolí; ► bol. argot *coba*; viz též: *a (al, a la)*; (HB).

toca, m/f. **(1)** (Kost, Mex, Nik, Salv): viz: *tocayo*; (AM, MM). • **(2) m.** (Bol): vypalovačka; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *tocacinta*; (HB). • **(3) f.** (Par, Arg, Ekv): trvalá; **(4)** (Par): druh čepice; ► čepice se střapcem, která je součástí taláru při promociích; (DA).

tocacinta, m. **(1)** viz: *toca*; (HB). • **(2) i pl.** (Nik, Bol, Chil, Par, Ekv, Mex, Salv, Kol, Par): magnetofon; (DA).

tocación, f. **(1)** (Ekv, Chil): osahávání genitální oblasti; **(2)** (Ekv, Chil): ošetření rány nebo vředu léčebným roztokem; **(3)** (Chil): dotek; (DA).

tocada, m/f. **(1) m.** hovor. (Mex): (improvizovaný) rockový koncert; př.: *¿No fuiste a la tocada?*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • **(2) f., lid.** (Mex, Salv): schůze, schůzka, setkání, na kterém hraje moderní hudba; viz též: *concejillo*; (DA).

tocadera, f. **(1)** (Hond, Salv, Nik, Kost, Kol, Chil): osahávání; (DA).

tocadito, -ta, adj/subst., lid. **(1)** (Chil, Portor): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (DA).

tocado, -da, adj/subst **(1) adj.** hovor. (Kub): o věci: kvalitní; **(2) lid.** (Kub, Dom, Kol): opilý, zdrogovaný; **(3)** (Kub): elegantně oblečený; **(4) f.** (Mex): setkání, na kterém hraje lidová hudba; (RAE, DA). • **(5)** (Chil): silný úder, který nezpůsobí krváčení; ► v kohoutích zápasech; (AM). • **(6) adj.** (Am): mimo, duchem nepřítomný, šílený, pomatený; (MM). • **(7)** (Kol): nervózní, nedůvěřivý, podezřívavý, obezřetný; ► kol. argot *parlache*; (M01). • **(8) lid.** (Kol): obtížný, protivný; viz též: *molestoso*; **(9)** (Kol): rozzlobený, naštvaný; viz též: *encojonado*; (DA).

tocador, m. **(1)** (Kub): hráč v lidovém orchestru; př.: *los tocadores amigos de Usebio eran una palpitante emanación de buena vida*; **(2)** [Š: *llamador*] (Guat): klepadlo; př.: *que dispensaran la alarma y el madrugón, pensaba, tocador en mano ya para llamar de nuevo*; (RR). • **(3)** (Portor): okrasná květina *Caladium argyrites*; ► dekorativní rostlina s chlupatými listy různých barev; nejčastěji jsou červené a zelené; (MM, DA). • **(4)** (Portor): mantel; (DA).

tocancina, f. **(1)** (Hond): osahávání s romantickým nebo sexuálním úmyslem; (DA).

tocandiledilendó, m. **(1) estar en el ~** (Kub): o ženě s mužem: dotýkat se a líbat se; př.: *esos dos están en el tocandiledilendó*; (DMC).

tocapito, m/f. **(1)** (Hond): rozhodčí (ve sportu); (RAE, DA).

tocar(se), tr/intr/zvrat., lid. (1) tr. (Arg): (ve sportu) přihrát; (RAE). • (2) tr/intr. (Dom a další): odpálit baseballový míček pálkou; př.: *vamos a sorprenderlos, Ton; toca por tercera y corre mucho*; (RR).

• (3) ~ **el harpa** (Kost, Mex): mít nenechavé prsty, loupit, krást; (MM, JD). • (4) **le ~ca la de Dios** (Mex): přišla si pro něj zubatá; (5) ~ **con limón** (Kub): vyřídít, zlikvidovat koho; př.: *¡tócalo con limón!* (jen mu dej!); (6) ~ **niña** (Dom): prásknout do bot, ztratit se; (7) ~ **el piano (al revés)** (Am): mít nenechavé prsty; (8) ~ **el pito inglés** (Kub): zmizet po anglicku; (9) ~ **la polca de espiente** (Am): jít o dům dál; (10) intr. (Kub): žehlit, ohánět se žehličkou; (11) (Chil): dělat křena, doprovázet zamilované; (12) zvrat. (Am): pomátnout se; (JD). • (13) tr. lid. (Kub): dát co proto; př.: *voy a tocar a esos tontos en el periódico*; (14) (Kub): platit; př.: *luego te toco cuando recoja el cheque*; (15) **tócame con limón** (Kub): zaplat' mi hodně; př.: *tócame con limón que lo necesito para comprar un traje caro*; (16) ~ **con limón**¹ (Kub): zasáhnout citlivé místo; př.: *yo sabía que le afectaría y lo toqué con limón*; (17) ~ **con limón**² (Kub): přejít k věci; př.: *lo toqué con limón y se resintió*; ■ Syn.: *tocar en la yema*; (18) ~ **una sinfonía de flauta y un muslo de pollo** (Kub): jíst s chutí; př.: *el hombre era un glotón; tocaba una sinfonía de flauta y un muslo de pollo*; (DMC). • (19) ~ **charango** (Bol): nést člověka na rameni; (20) ~ **corneta** (Bol): pít přímo z láhve; (21) ~ **piano** (Bol): přemítat si v hlavě dojmy po zatčení; (22) ~ **violín** (Bol): být pasivní pozorovatel aktu lásky; ► bol. argot *coba*; (HB).

• (23) (Kol): být jediný vhodný, přesně odpovídající, jak na míru; ► kol. argot *parlache*; (24) zvrat. (Kol): polekat se, dostat strach, vystrašit se; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (25) [Š: *enfadar(se), enojar(se)*] intr. lid. (Kol): rozzlobit (se), naštvat (se); viz též: *encojonar(se)*; (26) intr/zvrat. lid. (Kub): zhltnout; nacpat se; viz též: *chupar(se)*; (27) tr., lid. (Kub, Arg, Urug): podplatit někoho; (28) intr. (Hond, Salv, Pan, Kub, Bol): zbláznit se; (29) lid. (Bol): zůstat přechodně na nějakém místě; (30) lid. (Kub): požit alkohol nebo drogy; (31) **no me toquen ese vals** (Ven, Per): už toho nech!; ► užívá se pro vyjádření přání nemluvit o daném tématu, většinou kvůli jeho choulostivému charakteru; (32) **no ~ ni pito** (Pan): nemít nic společného s danou problematikou (o člověku); (33) **no ~ se la panza**, lid. (Hond): chovat se bezohledně (o člověku); (34) ~ **a Dios con las mano sucias** (Guat): mluvit povrchně a lehkovážně o věcech spojených s Bohem a náboženstvím; rozhodnout se udělat něco, co zahrnuje riziko; (35) ~ **con limón** (Kub): nezákonně někoho podplatit; př.: *lo toqué y me dio la contrata*; viz: *coimear*; (36) ~ **de oído** (Per, Arg, Urug): dělat činnost, pro kterou nejsem dostatečně kvalifikovaný; mluvit o tématu, o kterém toho vím velmi málo; (37) ~ **el arpa**, tr/intr., lid. (Mex): kašlat na co; nejevít zájem o dění, být nepozorný, nedbalý; (38) ~ **el piano** (Kol): mýt kameninové nádoby; (39) ~ **(el) violín** (Nik, Ekv, Bol, Chil, Pan, Per): dělat křena; (40) ~ **fibra** (Hond): ovlivnit někoho; (41) ~ **la flauta**, vulg. (Hond, Nik): praktikovat orální sex muži; (42) ~ **la polca del espiente** (Arg, Urug): odejít ze schůzky nebo z jiného místa; (43) ~ **piano** (Salv, Nik): krást; (44) ~ **yuca** (Hond): obtížný, namáhavý (o věci); (45) ~ **el mono** (Portor): postarat se o někoho, většinou o opilého kamaráda; (46) ~ **la cara** (Portor): rozčítit se na někoho; (47) ~ **los timbales**, vulg. (Portor): o nic se nezajímat; (48) ~ **se un poco** (Portor): dát si pár sklencek; (49) **sin ~ tablita**¹ (Hond): rychle; (50) **sin ~ tableta**² (Hond): bez obtíží; (51) **sin ~ tableta**³ (Hond): mlčet; (52) **ser como ~le los güevos al tigre** (Hond, Kost, Salv): dráždit hada bosou nohou; ► být nebezpečný; nést s sebou velké riziko; (DA).

tocata, m/f. (1) f. (Portor): dotýkání, dotyk; (AM). • (2) (Mex): populární hudba; ► hraje se na neplánovaných večírcích; (MM). • (3) m. (Portor, Ekv, Chil): koncert; ► menší lokální koncert dětských skupin; (DA).

tocateca, m. (1) (Ven): neznalý, nevzdělaný voják; (AM).

tocatina, f. (1) (Portor): dotýkání, dotyk; ■ Syn.: *tocata*; (AM).

tocatoca, f. (1) (Chil): dětská míčová hra; (2) **al ~** (Mex): v hotovosti; (AM).

tocay, m/f. (1) m. (Kol): vřešťoun (opice); (MM). • (2) ~ **virgen**, f. (← keč. *thuqay*, „plivnout“) (Bol: Chuq): květina; ► užívá se v lékařství na srdeční nemocnění; (LM).

tocayo, -ya, m/f. (← nah. *tocayotl, tocaitl*; „jméno“) (Am → Š) (1) [Š: *homónimo*] (Am, Mex aj.): jménovec; ► osoba se stejným jménem; př.: *dio instrucciones en ese sentido a mi tocayo Mario Vargas Saldaña*; (BDE, AM).

tocazo (**toco**), m. (1) (Arg): hodně; př.: *esa canción me gusta un toco*; ► slang; (RF).

Toci, f., myt. (1) (Mex): babička azt. bohů, patronka porodních asistentek; (S04).

tocinería; (1) uzenářství; viz: *fiambrería*; (EEA).

tocineta, f. [Š: *panceta*] (1) (Ar, Kol, Kost, Kub, Pan, Portor, Ven, Nik, Dom, Ekv, Bol, Urug): slanina, špek; př.: ... *desayunaba con café negro y huevos con tocineta* ...; (RAE, BDE, DA). ● (2) lid. (Kub): člověk, který žije na útraty někoho jiného; př.: *esa persona es una tocineta*; (DMC).

tocinillo, m. (1) (Bol): dezert; ► led se sladkou ovocnou šťávou, mlékem a dalšími příchutěmi; má formu nanuku na špejli; (DA).

tocino, m. (1) (Kub): úponkovitý keř akácie latnatá (*Acacia paniculata*); ► z čeledi citlivkovité, jeho větve jsou opatřeny četnými trny, má velmi jemné světlezelené palisty; květy jsou palicovité; (RAE, MM, DA). ● (2) **oler el ~**, lid. (Guat, Pan): smrdět průšvihem, cítit malér, problém; ► mít podezření na něco tajného, obecně něco škodlivého; (DA).

toclla, f. (← keč.) (1) (Ekv): smyčka (na laně, na provaze); (AM).

toco, -ca, m/f. (1) m. (← keč. *t'uqu*) (Ekv, Bol): stolička, stolec; rozřezaný kmen sloužící jako sedátko; (2) (← keč. *tojo*) (Per): obdélníkový výklenek ve zdi; ► hodně používaný v incké architektuře; (RAE, AM, JD). ● (3) [Š: *taxi; calesa*] (Chil): taxi; povoz; (RR). ● (4) (← aim.) (Bol, Par): rozdělení lupu mezi komplici; (5) (Bol): bota; (MS, HB, DA). ● (6) (← it: janov. *tòcco*) vulg. (Arg, LaPla): kus; (7) lunf. (LaPla): podíl, pěněžní výnos z krádeže; peníze obecně; (8) (Arg, Chil, Urug): balík bankovek z banky; (9) (LaPla): významný zisk; (10) (Kol, Mex): podvod; (11) **dar el ~** (Arg): odevzdat příslušnou část z krádeže; (12) ~ **de un belinún (de un salame)** (LaPla): kus pitomce; (13) ~ **mosho (tocomosho)** (Arg, Kol, LaPla): losovací lístek určený k podvodu; (14) (LaPla): malý balík určený k podvodu; ► může se splést s balíkem bankovek z banky; (MS, AM, MM). ● (15) (Ven): pařez, pahýl; (AM). ● (16) (Ven): strom *Crataeva tapia*; ► využití v nábytkářství; (17) (Arg): druh cedru (jehličnatý strom); (MM). ● (18) ~ **de guita** hromada peněz; viz: *guita, fangote de guita*; (EEA). ● (19) m/f. (Bol): úplatek, který se odevzdává na policii; (20) (Bol): pomůcka udělaná z pocínovaného papíru, který se používá k vyluhování drogy; (21) (Bol): svazek peněz; (22) ;~ **o bato!** (Bol): Jestli mi nedáš část ukradeného zboží, ohlásím tě na policii!; ► bol. argot *coba*; (HB). ● (23) (← keč. *t'uqu*, „jamka“) m., lid. (Bol: alt/vall): jáma v silnicích; (24) lid. (Bol: alt/vall): krční jamka; (25) lid. (Bol: alt/vall): díra v krabici; ► kulatá na vrchní straně; slouží při hře „panák“ pro vzhazování mincí do krabice; (26) m/f., lid., hum., hanl. (Bol: Cbb/vall): člověk se zapadlýma očima; ■ Syn.: *chuso, toco ñawi, ojihondo*; (27) lid. (Bol: alt/vall): modřina na holeni; ► vytvořená následkem kopnutí protihráčem při fotbale; ■ Syn.: *toconazo*; (28) lid. (Bol: alt/vall): vhození mince do krabice; ► při hře „panák“; (29) **pampa** ~ (← keč. *pampa*, „planina, rovina“) lid. (Bol): krajan; ► z okresu Potosí; název je odvozen od tradičních prací v dolech; (30) ~ **ñawi** (← keč. *ñawi*, „oko“) (Bol) viz: *ñawi*; (LM). ● (31) m. (Kub, Arg, Urug): velké množství něčeho; (32) (Arg, Urug): bloček papírů; (33) (Per, Chil): výklenek, nika; ► obdélníkový výklenek, velmi užívaný v incké architektuře; (34) (Bol, Par): malé množství marihuany, které se vejde do nástroje *toca*; (35) (Bol): nástroj; ► malý nástroj ze staniolu, který se podobá dýmce a slouží ke kouření marihuany; (36) (Bol, Urug): část kmene, která je spojená s kořeny; (37) (Bol): taburet, stolička; (38) (Bol): strom (*Enterolobium contortisiliquum*); viz: *timbó*; (39) (Bol): chléb z celozrnné mouky; ► jako kvásek se přidává usazenina z nápoje *chicha*; (40) pl. (Bol): boty, většinou pánské; (41) ~ **colorado** (Bol): strom (*Parkia pendula*); ► strom vysoký až 18 m; má složené listy; v řapíku a podél středové osy listy se nachází nektarové žlázy; květenství je palicové; plodem jsou ztvrdlá semena; (42) ~ **cabal**, lid. (Bol): na stejné části; (DA).

tocó, m. (1) (Mex): strom *Cocoloba caracassana*; (MM).

tococó, m. (1) (Bol): lidový tanec; ► podobný tanci *chobena*, tanečníci tančí v kruhu, ale nezpívají; (2) (Bol): rytmická hudební skladba, na kterou se tancuje tanec *tococó*; (AM, DA).

tococo, m. [Š: *pelicano*] (1) (Ven, Kol): terej, pelikán; ► terejovitý pták z řádu veslonoží, měří od konce zobáku po konec ocasu asi 130 cm, rozpětí křídel 2 m; peří má bílé, na zádech a voleti zbarvené do ruda, letky jsou černé a chochol nažloutlý; zobák dlouhý a široký, ve spodní čelisti má načervenalou velkou membránu, která vytváří vak na uchovávání potravy; ■ Syn: *tocotoco*; (RAE, MM, DA).

tocola, f., lid. (1) (Nik, Kost): nedopalek cigarety z marihuany, špaček; viz též: *bacha*; (DA).

toloco, m. (← keč. *t'uqu*, „jáma“) (1) (Bol): dětská hra kuličky; (DA).

tololoro, m. (1) (Kub): datel; viz též: *tocororo*; ► šplhavý pták asi 20 cm dlouhý; jeho peří je měkké, hebké s kovovými odlesky, modré na hlavě, zelené na břiše, popelavé na hrudi, černé s bílými skvrnami na křídlech, zbarvené do bronzova na ocase a do červena na břiše; žije osamoceně v kub. lesích, snadno se loví a jeho maso se komzumuje; (RAE, DUB). ● (2) lid. (Kub): budík; př.: *ya me*

levanto; ya sonó el tocoloro; (3) **tener cara de ~** (Kub): mít hnusný obličej; př.: *él tiene cara de tocoloro*; (4) **tener nariz de ~** (Kub): mít hnusný nos; ► „*tocoloro*“ je kub. pták trogon kubánský; př.: *él tienenariz de tocoloro*; (DMC). • (5) (Kub): pták trogon kubánský (*Priotelus temnurus*); (DA).

tocolote, m. (1) (Kub): sova; viz též: *tecolote*; (MS, JD).

tocolotear, tr. (1) i intr. (Kub): míchat karty, (za)míchat balíček karet; (2) (Mex): hrát karty; ■ Var: *tecolotear*; (MS, AM).

tocoloteo, m. (1) (Kub): karetní tah; (MS).

tocomate, m. (1) (StřAm): druh tykve; (2) (StřAm): nádoba vyrobená z tykve; (3) (StřAm): hliněná nádoba; (RAE). • (4) viz: *tecomate*; (MS).

tocomocho, m., lid. (1) slang. (Arg, Kol): falešný výherní los; ► slouží k podvodným účelům; (AM). • (2) (Chil): auto, vozidlo; př.: *Lorena está ahorrando para comprarse un tocomocho*; ► slang; (RF, DA).

tocomple, adj/subst. (← *completo*) (1) adj. (Arg): úplný, celý, kompletní; (2) m. (Arg): šálek kávy s mlékem s rohlíky nebo toasty; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

tocón, -cona, adj/subst. (1) m. (Ven; Kol): rozbitý nůž; rozbitá mačeta; ► má poškozenou čepel, nebo je bez rukojeti apod.; př.: *yo lo que hago es abrirle el camino con el tocón*; (RR). • (2) adj. (Kol, Ven): bezocasý; (3) (Portor, Ven): bezrohý, s ulomeným rohem; (4) f. (Ven): kabátek, kazajka, vestička; (AM). • (5) m., pl. (← *Ciénaga de Zapata*) lid. (Kub): velké kameny; př.: *cuidado no choques con esos tocones*; (DMC). • (6) m. (Dom, Ven): zdobený nůž nebo mačeta; (7) (Per): opice (*Callicebus*); ► vysoká až 30 cm; má zakulacené tělo s dlouhým širokým ocasem; ten je našedlý nebo načervenalý; (8) (Dom, Portor): nejtvrďší část vousu (u pokožky); (9) venk. (Portor): uříznutý výhonek cukrové třtiny; (10) venk. (Portor): výhonek ananasovníku; (DA).

toconazo, m. (1) (← keč. *t'uqu*, „jamka“) lid. (Bol: alt/Cbb): modřina na holeni; ► vytvořena následkem kopnutí protihráčem při fotbale; ■ Syn.: *toco*; (2) lid. (Bol: alt/Cbb): kopanec do holeně; (LM, DA).

toconeador, -ra, m., adj. (← keč. *t'uqu*, „jamka“) (1) lid. (Bol: alt/Cbb): zákeřný hráč; ► často kope své soupeře do holeně; (LM).

toconear, tr., lid. (← keč. *t'uqu*, „jamka“) (1) (Bol: alt/Cbb): ve fotbale: kopnout protihráče do holeně; (LM, DA).

tocoquera, f., lid. (1) (Ven): hlučná zábava, randál, schůzka, oslava; viz: *concejillo*; (2) (Ven): hráčské doupe, pajzlík; bordel; (AM). • (3) (Ven): pomatenost, šílenství; (DA).

tocorasca, m. (← keč. *t'uqurasqa*, „provrtaný“) (1) (Bol: Pt): vykolejený nákladřák; (LM).

tocoro, m. (1) venk. (Per, Kol): flétna; ► různé druhy flétny; liší se velikostí, rozsahem hlasu a hlavicí; hraje se na ně během karnevalů a oslav patronů v obdobích výsadby a sklizně; (2) lid. (Bol): část andského venkovského tkalcovského stavu; (3) (Bol): stonek cibule; (DA).

tocororo, m. (1) (Kub): datel tocororo, *Trogon temnurus*; (2) (Mex): pták; (MM).

tocosh, m. (1) (Per): jídlo; ► kvašená a sluncem vysušená brambora, po mírném povaření má rosolovitou konzistenci; ■ Var.: *togosh*; (2) (Per): proces kvašení a sušení sluncem (obzvlášť hlíz a kukuřice); (DA).

tocotín, m. (← nah.) (1) (Mex): starodávný lidový tanec; ► tančil se při církevních svátcích; (2) (Mex): zpěv doprovázející zmíněný tanec; (RAE, AM). • (3) (Ven): starodávné divadlo s humornými scénkami; (AM).

tocotoco, m. (1) (Ven): terej, pelikán; (MM, JD).

tocoyal, m. (1) (Guat): indiánská vlněná čelenka; ► ke zdobení vlasů; (RAE, AM, DA).

tocte, m. (1) (Ekv, Per): ořešák černý, (vlašský), *Juglans Nigra*; ► strom vysoký až 40 m; dřevo se využívá v tesařství, plody jsou jedlé; (2) (Ekv, Per): dřevo tohoto stromu; (3) (Ekv, Per): plod tohoto stromu; (RAE, MM, JD, DA).

tocto, m. (1) (Bol): masová směs s rýží; (AM). • (2) (Per): jídlo; ► osmažená vepřová kůže bez přidaného tuku, pokapaná citrónem; (DA).

tocuan, adv. (1) (Bol): kolik; ► přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB).

tocuar, m., lid. (1) (Bol): pokoj, místnost; ► pro jednu osobu, většinou mladého muže; přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB, DA).

tocuyo, (← El Tocuyo, venezuelské město), m. (1) arch., venk. (StřAm, Arg, Bol, Chil, Per, Ekv): hrubá bavlněná látka; ► vyráběla se výhradně ve městě Tocuyo; původně velmi hrubá a pouze bílá,

později jemnější; př.: *una camisita limpia, aunque sea de tocuyo, que es tela de algodón ordinaria de esta población venezolana; su chiripá, por entre cuyos pliegos se veían los calzoncillos de tocuyo, tenía unas borlas rojas ...*; (RAE, BDE, DA). • (2) (Am): jemná bavlněná látka; (JD).

toda, pron. (1) **de todas todas** (Kub): stoprocentně; př.: *eso lo hago de todas todas*; (2) **estar en ~s¹** (Kub): být všude; př.: *quiere sobresalir; está en todas; no falla un acto*; (3) **estar en ~s²** (Kub): být si všeho vědom; př.: *no te preocupes más; yo estoy en todas*; (4) **estar en ~s³** (Kub): vědět všechno; př.: *no me puedes engañar; estoy en todas*; (5) **sabérselas ~s** (Kub): být geniální; př.: *me lo dijo Pedro y él se las sabe todas*; (DMC). • (6) **¿~?** (Kost): zdravím!; ► používá se jako pozdrav; ■ Var.: *toda o la mitad*; (7) **~ o la mitad** (Kost): pozdrav; viz též: *¿toda?*; (8) **a ~**, lid. (Kost): rychle; (9) **en ~s** (Kost): v dobrém stavu (o věci), pozorný (o člověku); (10) **ir a ~**, adv. lid. (Kol): jet rychle; (DA).

todavía, adv. (1) (Kub): ještě ne; (JD). • (2) [Š: *primero*] (Per): nejdříve; př.: *ella todavía servirá el charqui*; (3) [Š: *incluso*] (Per): dokonce; př.: *ese muchacho es todavía mi hijo*; (EA). • (4) (Bol, Par): ne; (5) **~ que** (Mex, Arg, Urug): navíc; (DA).

toddy, m. (1) (Par, Bol, Arg, Urug): kakao (nápoj); (DA).

todero, -ra, adj/subst. (1) adj. hovor. (Kol): o člověku: zručný, dovedný v řemesle; (RAE, DA). • (2) (Ven): na všechno, ke všemu se hodící apod.; (JD). • (3) [Š: *manitas*] adj/subst. (Ven): obratný, zručný člověk; ■ Syn.: *hombre orquesta* (Arg), *maestro chasquilla* (Chil), *mil usos* (Mex), *sieteoficios* (Urug); (EEA).

todingo, -ga, adj/subst., lid. (1) (Bol): celý, každý, všechno; (DA).

toditito, -ta, zájm., lid. (1) (Am): celý, každý, všechen; př.: *nosotras dos fuimos testigos de la muerte de las familias que vivían allí; murieron todititos*; (BDE).

todito, -ta, zájm., lid. (1) (Am): všechen, celý, celičký; př.: *ella hasta tuvo ganas de echarsele a llorar entre los brazos y mojarle todita la camisa*; (BDE).

todo, adv. (1) **romper ~** [Š: *destacar; sobresalir*] (Urug): vynikat; př.: *el que rompe todo (no me refiero a las calles) es Mariano Arana; no todos los montevideanos le votarán pero todos le quieren*; (RR). • (2) **al ~** (Chil): úplně; (3) **está en ~** (Kub): už má dost, je opilý; (4) **~ es que** (Am): stačí jen aby; (5) **tener de un ~** mít od všeho; (JD). • (6) **~ la vida**, lid. (Arg, Chil, Mex): ano!, jistě!, jasně! (přítakání); př.: *o sea que prefiere usted el hampa tradicional a la juventud alborotada; - ¡huy, mi jefe, pero toda la vida!*; (7) **~ mundo** (Mex): každý; př.: *todo mundo se aventó a elucubrar teorías fantásticas...*; *el final todo mundo lo conoce*; (BDE). • (← guar. *pa*) (8) (Par): úplně, zcela, pořádně, hodně; př.: *le pegó todo mal* (pořádně ho zmlátil); *es muy linda esta muchacha, cuanto más le miro no le miro todo* (... nepřestávám ji obdivovat); (EA). • (9) **o ~s coludos o ~s rabones**, lid. (Mex, Nik): snad jsme si všichni rovni, ne?; ► užívá se proti diskriminaci; (10) **~ pájaro**, m. (Portor): všichni bez rozdílu; (11) **~ pipe**, m. (Portor): chudina, chátra; (12) **con ~** (Nik, Kub, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): s velkým zájmem, s velkou oddaností; s velkou silou; (13) **romperse la ~** (Arg, Urug): usilovat o něco; ■ Syn.: *romperse*; (14) **estar en ~as** (Nik): umět využívat svůj čas; (15) **ser ~ en la volada**, venk. (Portor): být ze stejného těsta; být na jedno brdo; (16) **a ~ dar¹**, lid. (Mex, Hond, Ekv, Per, Bol, Chil): být velmi dobrý, skvělý, výborný; (17) **a ~ dar²** lid. (Mex, Kost, Chil): být ve skvělých podmínkách; (18) **a ~ dar³**, lid. (Dom, Ven, Py): dělat něco rychle; (19) **a ~ lo que da⁴**, lid. (Kub, Dom, Arg, Urug): velmi rychle; (20) **a ~ lo que da⁵** (Dom, Bol): vši možnou silou; (21) **dar ~con** (Kub): uhodit někoho tvrdě; (DA).

todólogo, -ga, m/f., despekt., hovor. (1) (Salv, Hond): vševěda, všeučitel; ► člověk, který si o sobě myslí, že umí všechno; (RAE, DA).

todosantos, m. (1) (Per, Bol): Slavnost všech svatých; (DA).

todoterreno, m. (Kost, Ekv, Par): každý pozemek, všechny pozemky; (DA).

toé, m. (1) (Per): strom (*Brugmansia suaveolens*); ► malý strom s asymetrickými listy u kmene a špičatými na vrcholku; má bílé a světle červené visící květy; (DA).

tofe, adj/subst. (← angl. *tough*, „tvrdý, pevný“) (1) (Portor): silný, zdatný, robustní, zavalitý; (MS, DA).

tofete, m/f. (1) (Portor): vyjimečný člověk; (2) (Portor): chvastoun; (DA).

toffee; (1) karamelový bonbon; viz: *toffy*; (EEA).

toffy, m. (1) [Š: *caramelo de café con leche, toffee*] (Mex): karamelový bonbon; ■ Syn.: *caramelo de leche* (Arg, Urug), *caluga* (Chil), *toffee, tofico* (Mex), *caramelo de café con leche* (Ven); (EEA).

tofi, m. (1) (Bol): rána, bouchnutí; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (Salv, Ekv, Per, Bol, Chil): bonbón; ► různých příchutí; většinou smetanový; (DA).

tofico, (1) karamelový bonbon; viz: *toffy*; (EEA).

tofo, m. (← lat. *tofus*, „vápenec“) (1) (Chil): bílý šamot; jíl, vápenec; ► používá se jako malta; (RAE, AM, MM). • (2) (Chil): hlína; ► bílá ohnivzdorná hlína; používá se k výrobě cihel, které jsou vysoce odolné proti přímému teplu; (3) (Nik): nodulus z kyseliny močové, který se tvoří v kloubech; (DA).

tofudo, -da, adj. (US): (1) statný; (2) nesnadný; (MS).

toga, m/f. (1) f. (Bol): zloděj; ► přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB). • (← *gato*) (2) m. (Arg): prostitutka; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET). • (3) f. (Pan): slavnostní šaty nebo oděv; (DA).

togado, -da, adj. (1) **indio** ~: viz: *indio togado*; (RR). • (2) (Pan): elegantně oblečený člověk; (DA).

togarse, tr/zvrat. [Š: *endomingarse*] (1) (Pan): nastrojít se, vyšňořit se; (RAE, DA).

togosh, m. (1) (Per): jídlo; viz: *tocosh*; (DA).

togro, m. (1) (Ekv): jídlo; ► pokrm připravený z vepřových nožek, vepřových škvarek *cuchicara*, cibule, česneku, hořčice, pepře, paprik *ajíes* a petržele; (DA).

tohono o'odam, m. (Mex): (1) ind. kmen žijící v mex. státě Sonora, částečně i v USA; (2) příslušné adjektivum; (3) jazyk tohoto kmene žijící v kontaktu se španělštinou i angličtinou; ■ Syn.: *pápago*; (EA).

toch, m. (1) **quedar en el ~ daun** (Kub: exil): neuspět; ► z angl. *touchdown*, což v americkém fotbale znamená postup s míčem až do spoupeřovy koncové zóny a což Kubánek vysloví tak, jak se to píše; př.: *si haces eso quedas en el toch daun*; (DMC).

toche, adj/subst. (1) lid. (Kol): blbý, hloupý; viz též: *güevón*; př.: *¡Susana, cómo eres de toche! ¡en vez del esfero que te pedí, me diste tu colorete!*; ► slang; (RF); (2) (Kol, Ven): trupial, pták z čeledi vlhčovití (*icteridae*, *Icterus chrysater*); ► má asi 23 cm dlouhé tělo se zlatavě žlutým hřbetem, břichem a horní částí hlavy; ocas, křídla a přední strana hlavy jsou černé; ■ Syn.: *mochilero*; *chicao*, *turpial*; (RAE, MM, JD, DA). • (3) (← nah.) (Mex: Sinaloa): druh zajíce; (4) (Mex): druh pásovice; ■ Var: *tochi*, *tochito*; (5) (← angl. *torch*) (Mex): hořák, pochodeň; (MS, MM). • (6) **es pelea de ~ y guayaba madura** (Kol): diskuse, dialog, ve kterém jeden mluví o voze a druhý o koze; (AM). • (7) (Kol): druh hada; (MM). • (8) m. pl. (Per): policista; (DA).

tochi(to), m. (← nah. *tochli*; „králík“) (1) (Mex): druh pásovice; viz též: *toche*; (MS). • (2) (svMex): druh zajíce; (MM).

tochimbo, m. (1) (Per): slévárenská pec; (AM).

tocho, -cha, adj/subst. (1) f. (Mex: Guanajato): zanedbaná žena; (AM). • (2) adj. (Chil): o ptákoví, o kohoutovi bez ostruh; (3) (Chil): o někom s uříznutým prstem nebo konečkem prstu; (4) (Dom): o mozaice s prázdnými místy; (AM, MM). • (5) (Mex: Guanajuato): špinavý, zanedbaný; (MM). • (6) **tocho morocho**, hovor. (Mex, Ekv, Salv): kompletně všechno, *cokoli*, část celku; ► mex. argot *caliche*; (INFO); • (7) adj/subst. (Ekv): člověk malé baculaté postavy; (8) adj. (Salv): člověk se špatnými úmysly; (9) (Salv): špatně oblečený (o člověku); (DA).

toilet, m. (1) lid. (Kub): viz: *papel*; (DMC). • (2) toaletní papír; viz: *papel confort*; (EEA). • (← fr. *toilette*) (3) (Chil, Par, Urug): toaletní stolek; ■ Var.: *toilette*; (DA).

toilette, m. (1) (Chil, LaPla): koupelna; záchod, toaleta; př.: ... *recuerde que no está permitido fumar en los toilletes*; viz též: *tualé*; (MS, BDE). • (2) (Bol, Chil, Urug): toaletní stolek; viz: *toilet*; (DA).

tojentar, tr., lid. (1) (Bol): zmačkat, promáchnout něco; (DA).

tojchi, adj/subst. (1) (← keč. *tuqchi*, „rovné, silné vlasy“) lid. (Bol: LP): člověk se silnými vlasy; (2) lid. (Bol: Cbb/Pt): hubeňour; (LM).

tojlo, m. (1) (← keč. *t'uqlu*, „lebka“) lid. (Bol: alt/vall): lebka; (2) lid. (Bol: alt/vall): skinhead; (LM, DA).

tojo, adj/subst. [Š: *alondra*] (1) m. (Bol): skřivan; (RAE). • (2) (Bol): uvolňující se kameny; ► v důlní šachtě, štole; př.: *está muy malo el lugar; hay mucho tojo y a cada rato se producen ... derrumbes*; (RR). • (3) adj. (Bol): dvojitý, zdvojený; dvojčecí; stejný; (AM). • (4) m. (Bol): kalandra (pták); viz též: *tenca*; (MM). • (5) (Bol): vlhovec chocholatý (*Psarocolius decumanus*); viz: *yapú*; (DA).

tojorí, m. (← keč. *tuquri*) (1) lid. (Bol): kukuřičná kaše; ► se skořicí a občas i s mlékem a cukrem; obvykle se podává ve sklenici s pirožky a krokety; ■ Var.: *tujuré*; (LM, DA).

tojosa, f. (1) (Kub, Portor): holoubek vrabčí (*Columbina passerina*); viz: *biajaní*; (DA).

tojosita, f. (1) (Kub): divoký holub; ► tělo má asi 15-20 cm na délku, rozpětí křídel je 25 cm; peří tmavošedé; na křídlech světlejší a na hrudníku tmavší; na krku má bělavý náhrdelník; (RAE).

tojoto, adj. (1) lid. (Kub): špatný banán; př.: *ese plátano está tojoto*; (2) (Kub): velmi nemocný; př.: *Pedro está tojoto; se muere pronto*; (DMC).

tojpa, f., lid. (1) (← aim., keč. *t'uqpa*, „skupina lidí“) (Bol: alt): různorodá skupina lidí; (LM). • (2) (Bol): parta, gang; ► skupina, která provokuje a baví se výstřelky na veřejných místech; viz též: *ganga*; (DA).

tojpero, -ra, m/f. lid. (1) (← keč. *t'uqpa*, „skupina lidí“) (Bol: alt/vall): člen skupiny *tojpa*; (2) (Bol: alt/vall): zbabělý bojovník, rváč; ► pouští se do boje pouze za pomoci jiných; (LM, DA).

tojpi, adj/subst. (1) (← keč. *t'uqpi*, „šilenec“) (Bol: alt/vall): člověk, který se chová nezvykle kvůli duševní poruše; viz: *tospido*; (2) lid. (Bol: alt/vall): extravagantní osoba; ► zvláště se obléká i chová; (LM, DA).

toj pina, f. (← keč. *t'uqpina*, „vrtačka“) (1) lid. (Bol: Tj/vall): pohrabáč; (LM).

tojpir, tr. (← keč. *t'uqpiy*, „vrtat“) (1) lid. (Bol: alt/Cbb/Tj): udělat nepořádek; ► při hledání; (LM).

tojpirarse, zvrat. (← keč. *t'uqpiray*, „slídit, čmukat“) (1) lid. (Bol: alt/vall): trpět mentální poruchou; ■ Var.: *tospirse*; (LM).

tojpirata, adj/subst., lid. (1) (Bol): šilený; šilenec; (DA).

tojra, adj/subst. (1) (← keč. *t'uqra*, „vybledlý“) f., lid. (Bol: alt/vall): vybledlý, zašlý; (2) lid. (Bol: LP): prošedivělý; (LM). • (3) f., venk. (Per): popel, který se přidává do koky, aby uvolňoval více kokainu; (DA).

tojsi, m/f. (1) ~ **santo** (← keč. *t'uqsiy*, „píchnout, bodat“) lid., hum. (Bol: Cbb): krajan; ► z města Oruro; (2) ~ **cuchi** (← keč. *khuchi*, „prase“) (Bol: Pt): noční hlídač svíček; (LM).

tojsillerío, m., lid. (1) (← keč. *t'uqsillu*, „domácí levná pálenka“) (Bol: LP): prodejna nekvalitního alkoholu; (LM).

tojta, f. (← keč. *tuqtu*, „kvočna“) (1) lid. (Bol: alt/vall): kvočna; (LM).

tojto, -ta, adj/subst., lid. (1) (← keč. *tuqtu*, „kvočna“) (Bol: LP) viz: *tojtu montera*; (2) (Bol: Tj): psychicky utlumený člověk; (LM).

tojtu, adj/subst. (1) ~ **montera** (← keč. *tuqtu*, „kvočna“) lid., hanl. (Bol: vall): otravný člověk, otrava; ■ Syn.: *tojto*, -a; (LM).

tokio, m.; viz: *barrio chino*; (HB).

tol, m. (← may.) (1) (Hond): jazyk Tolupánů; ► obyvatelé území Yoro a La Montaña de la Flor v Hondurasu, patříciho do departamentu Francisca Morazána; (RAE). • (2) (StřAm, Guat): šálek; mistička, nádoba vyrobená z tykve nebo dýně; ► na pití apod.; viz též: *jícara*; *porongo*; (3) (Guat): struma, vole; (MM, AM, DA). • (4) **hasta los ~es¹** (Guat): tlustý, přeplněný (o člověku nebo věci); (5) **hasta los ~es²** (Guat): velmi opilý (o člověku); (6) lid. (Guat): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (DA).

tola, m/f. (1) (← kič. *tola* nebo *tula*) f. (Ekv): mohyla, náhrobek, hrobka někdejších indiánů ve tvaru pahorku; ► s ostatky těl, náradím, hliněnými nádobami atd.; (2) (StřAm): název různých druhů keřů z čeledi hvězdnicovité (*compositae*); viz: *chilca* (DA); ► rostou na svazích horských hřebenu; (RAE, AM). • (3) (← aim.) (StřAm, svArg, Bol, Chil, Per): pryskyřičný keř *Baccharis tola*; ► roste ve vysokých pohořích; využívá se k topení; (MS, NET, MM). • (4) (← keč. *t'ula*) m. (Bol: alt/vall): druhy keře *Baccharis*; ► dorůstají se až 6 m; mají oboupohlavní květy: mužské jsou bílé nebo žluté a ženské jsou chlupaté, keře se užívají jako dřevo; (5) (Bol: LP/Or/Pt) viz: *supu tola*; (6) ~ **macho**, (Bol: Cbb): druh keře *Baccharis*; ► měří až 6 m a má krémové květy; ■ Syn.: *sacha tola*, *tola-tola*; (7) ~ **-tola**, (Bol: Cbb) viz: *tola macho*; (8) **sacha** ~ (← keč. *sach'a*, „keř, strom“) (Bol: Cbb) viz: *tola macho*; (9) **supu** ~ (← keč. *suphu*, „štetina“) (Bol: LP/Or): keř *Parastrephia lepidophylla*; ► měří až 2 m; má velmi malé listy a žluté květy; využívá se jako dřevo; ■ Syn.: *tola*; (LM). • (← *pistola*) (10) f. (Kol): pistole; př.: *y entró mi hermanito hasta adentro a matarlo con esa tola*; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (11) (Dom, Portor): tenká deska z ocele nebo jiného kovu; (12) (Dom): láhev (s rumem); (13) pl. (Kost): varlata; viz též: *kiwi(s)*; (DA).

tolaca, adj., lid. (1) (Per): nahý, holý; př.: *hay que poner siquiera un cuadrado en esa pared, que se ve muy tolaca*; ► slang; (RF, DA).

tolán, m. (1) (Bol): kalhoty; ► bol. argot *coba*; (HB, DA).

tolar, m. (1) (Arg, Bol, Chil, Per): oblast keřů *tola*; (MS, DA).

tolar, tr. (1) (Ekv): odplevelit záhon pomocí motyky; (2) lid. (Ekv): uvolnit hlinu pomocí motyky; (DA).

tolbache; viz: *toloache*; (MS).

tolda, f. (1) (Portor): pytel z hrubé látky; ► na obilí apod.; (2) (Kol, Ekv, Portor, Nik, Pan): celtovina, pytlovina; plachtovina; ► na výrobu přístřešků, celt, plachet; (3) (Kol): stanová střecha; stan, přístřešek, chýše; (4) (Portor, Urug): plachta, plachtová střecha; ► u vozíku; (5) (Kol): plachtová střecha; ► u malých plavidel, slouží jako ochrana proti dešti; (6) (Ven): zatažené nebe, zamračená obloha; (AM, JD, DA).

toldado, adj. (1) (Kol): zamračené, zatažené (o nebi); (DA).

toldar(se), zvrát/intr. (1) (Ven, Kol): zamračit se (o nebi); (JD, DA).

toldear(se), intr., lid. (1) (Hond): spát, zdřímnout si, dát si šlofika; viz též: *siestear*; (DA).

toldería, f. (1) (Arg, Urug, Bol, Chil, Per, Par): indiánský stanový tábor; (2) (Urug): cikánské tábořiště; (3) (Urug): továrna a obchod se stany, celtovinou, slunečníky, atd.; (RAE, AM, MM). • (4) (Urug; Arg): stanový tábor; ► podobný tomu, který stavěli nomádové; př.: *las inmenndaciones de la toldería eran recorridas por un gentío abigarrado de zafados chiquillos, de chinás alegres y fumadores dicharacheros*; (RR). • (5) (Chil, Arg, Urug): osada chudých obydlí; viz též: *tolderío*; (6) (Bol): místo, kde je osada *toldería*; (DA).

tolderío, f. (1) (Chil): osada obydlí; viz též: *toldería*; (2) lid. (Bol) místo; ► obvykle venkovní tržiště, se stánky, které jsou chráněny plachtovou střechou; (DA).

toldeta, f., lid. (1) (Bol): chudé obydlí, chatrč z větví a kůží; (DA).

toldillo, m. (1) (Kol, Kub, Ven): moskytiéra; viz též: *toldo*; (AM, DA).

tolditos, m., pl. (1) lid. (Kub): kalhoty; př.: *fíjate qué tolditos me compré*; (2) (Kub): kalhoty z gabardénu; ► výraz, který používají chucheros; viz: *chuchero*; př.: *se compró unos tolditos*; (DMC).

toldo, m. (1) (Arg, Bol, Urug, Chil, Par): indiánský stan z větví a kůže; (RAE). • (2) [Š: *mosquitero*] (Kol, Ekv; Portor, Per: Loreto, Kost): moskytiéra; př.: *en el dormitorio nupcial de Leticia Nazareno vimos una cama buena para desafueros de amor con el toldo de punto convertido en un nidal de gallinas*; viz: *toldilla*; (RR, AM, DA). • (3) (Mex): střecha auta a jiných automobilů; kryt auta; (MM). • (4) (Am): stan, chatrč, vlgam; (5) (Kub): širák, sombrero (klobouk); (6) (Ven): stánek; (7) **irse al otro** ~ (Kol): odejít na onen svět; (JD). • (8) lid. (Kub): peníze; (9) lid. (Kub): peso; viz též: peso; ► měna; př.: *hoy sólo tengo cinco toldos en el bolsillo*; ► výraz, který používají chucheros; viz: *chuchero*; (10) **estar una vieja vestida de ~ de la calle Muralla** (Kub): mít na sobě oblečení s výraznými barvami; př.: *ella siempre está vestida de toldo de la calle Muralla*; (11) **hacer debajo del** ~ (Kub): dělat věci tajně; př.: *él no sale a la luz pública; hace las cosas por debajo del toldo*; viz též: *baro*; (DMC, DA). • (12) (Bol): střecha; ► z kůží a palmových větví; stojí na dřevěných základech a slouží k ochraně posádky nebo nákladu na lodi; (13) (Pan): místo různých lidových oslav; (DA).

tole, m. (1) (Salv): nádoba; ► z vydlabané dýně; viz též: *tol*; (RAE, AM). • (2) vulg. (Kol): stopa, orientace, nasměrování; (AM). • (3) **estar al ~¹** (Kub): být ten, kdo rozdává rozkazy; ► výraz pochází ze hry „Quimbumbia“; př.: *ahora es Juan que está al tole en la asociación*; (4) **estar al ~²** (Kub): být na řadě; př.: *un momento; ahora yo estoy al tole*; ■ Syn.: *estar al bate*; ► z baseballu, ten, kdo odpaluje; (DMC).

toleco, m., lid. (1) (xxx): mince; viz též: *níquel*; (DA).

tolenda, f. (1) (Hond): masopust, karneval; (RAE).

toleque, m., lid. (1) (xxx): mince; viz též: *níquel*; (DA).

tolerancia; (1) **centro de ~** (xxx): nevěstinec, bordel; viz též: *putal*; (DA).

toleta, f., lid. (1) (Dom): 1 peso (bankovka); viz též: *peso*; (DA).

toletari, m. (1) (Kub): policejní stráž; (AM).

toletazo, m. (1) (Kub, Ekv, Hond, Mex, Kol, Nik, Pan, Ven, Bol): rána obuškem, klackem; (2) [Š: *toletazo*] (Nik): rána pěstí; (RAE, MM); (3) (Nik, Pan, Dom, Portor): v baseballu: odpal baseballovou pálkou; (4) (Kub): v baseballu: silný odpal baseballovou pálkou; viz: *jonrón*; (DA).

tolete, adj/subst. (1) (← fr.) m. (StřAm, Kol, Kub, Ekv, Mex, Dom: Cibao, Ven, Nik, Pan): obušek, klacek, kyj; (2) [Š: *pene*] (Kub, Dom, Portor): penis, mužské přirození; viz též: *pinga*; vulg. vocas, pták; př.: *el primo bombero intentó serenar los aspavientos del tolete*; (3) hovor., lid. (Antil, Kub, Dom): pětká, bankovka nebo mince o hodnotě jedno peso; viz též: *peso, barrila*; (4) [Š: *bate*] (Nik): pálka; (5) [Š: *puño*] (Nik): pěst; (6) adj. (Kan, Kol, Kub): nešikovný, neobratný, těžkopádný, i

subst.; (RAE, RR, AM, JD, RF, DMC, DA). • (7) m. (Kol, Kub): kousek, kus (něčeho); (8) (Kol): prám, vor; ■ Syn.: *jangada*; (AM). • (9) (Am): bankocetle, lupen (bankovka); (10) (Kub): mrňous; otravný chlap; pitoma, pitomec; (11) **la diarea andaba a ~** (Kub): všichni měli průjem; (JD). • (12) **al ~** (Kub): vydatný; velký; př.: *el tiro estaba al tolete*; (13) (Kub): být něco rostoucí; př.: *en África, la lepra está al tolete*; (14) **tener alguien el ~ del caballo de Maceo** (Kub): mít velký penis; př.: *ese hombre tiene el tolete del caballo de Maceo*; (15) **tener en el ~ alambre dulce** (Kub): často smilnit; př.: *ese hombre lo que tiene en el tolete es alambre dulce*; viz též: *barilla*; *rabo*; *tronco*; (DMC). • (16) lid. (Hond): vězení, žalář; viz též: *canasta*; (17) (Portor): 1 dolar (bankovka); viz též: *dólar*; (18) (Hond, Salv, Nik, Ekv, Bol): policejní obušek; ► většinou ze dřeva nebo z kovu; s paralyzérem; (19) (Per): podlouhlý bochník chleba; (20) adj. (Kol): korpulentní, robustní (o člověku); (DA).

toleteada, f. (1) (Hond): výprask obuškem; (2) (Hond): uvěznění; (DA).

toletear, tr. (1) (Hond): udeřit obuškem; (2) (Hond): uvěznit někoho; (RAE). • (3) (Kol): rozdělit něco na kousky, rozkouskovat; (AM). • (4) (Am): rozehnat obušky (manifestaci); (JD). • (5) (Hond): přesvědčit někoho, přemoci argumenty; (6) (Portor): v baseballu: odpálit míček; (7) (Dom): souložit; (DA).

toleteo, m. (1) (Am): rozhánění obušky; př.: *ante el implacable toleteo, la manifestación se escindió*; (JD).

toletero, -era, adj/subst. (1) (Ven): hádavec, hašteřivec, rváč; viz též: *garrotero*; (AM). • (2) m. (Kub): dobrý odrážec v baseballu; (JD). • (3) (Hond, Nik, Pan, Dom, Ven): odpalovač v baseballu; (4) f. (Portor): kus dřeva (opora vesla na lodích); (DA).

toletole, m. (1) (Ven): veselý život; spokojený tulácký život; (2) (Kol): téma; diskuze, hádka; (3) **armar un ~** (Arg): ztropit scénu, skandál; (AM, JD). • (4) (LaPla, Bol, Chil): povyk, pohoršení, skandál, aféra; rvačka; př.: *comenzó el toletole – dijo el aviador; mañana tengo que volar sobre Laguna Chuquisaca y Bogado y ver si hay concentración de paraguayos por allá, se teme, creo, que ataquen Florida*; (MM, BDE). • (5) (Per): pletky; (JD).

toletón, m. (1) (Pan): tanec; (DA).

toletudo, -da, adj. (1) (Nik): svalnatý (o člověku); (DA).

tolido, (← asi fr. *toilette*) m. (1) (Mex): toaleta, záchod; (DA).

tolilla, f. (1) (Chil): keř (*Baccharis boliviensis*); ► vysoký 1,5 m; má bílé květy; užíváný na okrasu; (MS, NET).

tolillo, m. (1) (Kol): množství ryb potřebných na přípravu *sancocho*; (AM).

tolín, m. (1) (Chil): pamlsek, cukrovinka; ► kyprý pamlsek z ovocného sirupu a želatiny, posypaný moučkovým cukrem; (DA).

tolina, f. (1) (Per): viz: *chanque*; (DA).

tolinga, f. (1) (Mex): zubatá, smrt; (AM, JD, DA).

toll, m. (1) (US): mýtné; (DA).

tolla, f. (1) (Kub, Mex: Tabasco): napajedlo, žlab, koryto pro zvířata; (RAE, MM).

tollento, -ta, adj., i subst., lid. (1) (Chil): prolhaný; lhář; viz též: *hablador*; (DA).

tollero, -ra, adj., i subst., lid. (1) (Chil): prolhaný; lhář; viz též: *hablador*; (DA).

tollo, m. (1) (Kost): výhonek banánovníku; př.: *cortate unas hojas de tollo y te las traes para taparnos un poquillo*; (RR). • (2) lid. (Chil, Bol): ústa, pusa; viz též: *mascadero*; (3) lid. (Dom): práce, dřina, makačka; viz též: *negreada*; (4) (Chil): lež, kecy; viz též: *mentolina*; (5) (Ekv, Per, Chil): žralok (*Mustelus mento*); ► má prodlouhlé tělo a dvě hřbetní ploutve ve ventrální a anální oblasti; (6) (Kol): ryba (*Sphyrna*); ► má protáhlou hlavu; na obou stranách těla má dva výrůstky ve tvaru rohu; na kterých se nachází oči; (7) (Chil): dlouhá řeč, dlouhý projev; (8) (Chil): přesvědčovací schopnost; (9) (Dom): zmatek, komplikace; (10) (Dom): špatná nebo nedbalá práce; (11) (Kost): viz: *palote*; (DA).

tolloso, -sa, adj. (1) nedbalý v práci (o člověku); (DA).

tolo, -lito, m. (1) (Mex): nádoba na převoz či přenášení věci; obal na převoz; př.: *a veces se acercaba ..., con un tolito lleno de frijol haciendo equilibrio sobre su cabeza*; (RR).

toloache, m. (← nah. *toloa* „sklonit hlavu“ + *tzin* „zdroviloštní částice“) (1) venk. (Mex, Guat): bot. obecné označení travinné rostliny; ► nejznámější je *Datura ceratocaula*; má narkotické a spasmatické účinky; rodové jméno různých druhů rostlin se stejnými léčivými účinky jaké má

durman obecný; viz též: *chamico*; (MM, AHM, RAE, DA). ● (2) **dar** ~ (Mex): otrávit, zabít; ■ Var: *tolbache*; *toloachi*; *toloatzin*; (MS).

toloachi (toloatzin); viz: *toloache*; (MS).

tolobojo, m. [Š: *pájaro bobo*] (1) (Guat): vodní pták; ► měří 40 cm, jeho černý zobák je zploštělý a zašpičatělý, hřbet též černý, břicho a hrud' jsou bílé, stejně jako okraje letek; hnízdí na pobřežích, špatně létá a chodí, proto je snadno polapitelný; (RAE).

tolola, f. (1) (Chil): výprask, nařez; př.: *dar la tolola*; (JD).

tololo, m. (1) frajer; viz též: *boncha*. ● (2) (Salv): zátka, uzávěr; (3) (Salv): koule, míček; (DA).

tololoche, m. (1) (Mex): druh léčivé rostliny; ■ Var: *tololonchi*; *torolonche*; *toroloche*; (MS, DA, MM). ● (2) (Mex): basa (vězení); (JD). ● (3) (← nah. *tololontic* „kulatý“) kontrabas; (AHM, DA).

tololonchi; viz: *tololoche*; (MS).

tololudo, -da, adj. (1) (Salv): tlustý (o člověku); (DA).

tolomuco, m. [Š: *león miquero*] (1) (Kost): kuna brazilská; viz: *taira*; *zamhool*; ■ Var: *tulumuco*; (RAE, DA).

tolón, m. (1) (Salv): káča; ► bez železné špičky; (AM).

tolonca, f. venk. (1) (Nik): malý kukuříčný klas; (RAE, DA).

toloncón, -na, adj. (1) (Nik): o člověku: vysoký, statný; (RAE, DA).

tolondra, f. (1) (Kol): palice, šiška (hlava); (JD).

tolondrón, m. (1) [Š: *ruido*] (Par): hluk; př.: *aquella noche lejana estaba viva en mí, al borde del inmenso tolondrón de las bombas*; (RR).

tolongo, -ga, adj/subst., lid. (1) (Par, svArg): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (2) (Par, severovýchArg): bláznivý, pomatený, ztřeštěný; viz též: *rechiflado*; (3) (Par, Arg): extravagantní, zvláštní člověk; (DA).

tolongonear, intr. (1) (Salv): hluk; ► hluk, který dělá předmět uvnitř jiného předmětu; (DA).

tolongoneo, m. (1) (Salv): hluk; ► hluk, který dělá předmět uvnitř jiného předmětu, který se hýbe; (DA).

tolonguear, tr. (1) (Kost): hýčkat, opečovávat, cícmat, mazlit; (AM, JD).

toloncho, m. (1) (Kol): kus; kus dřeva; viz též: *tolete*; (AM, MM).

tolteca, adj/subst. (← nah. „kultivovaný“) (1) (Mex): toltecký; Toltek; ► kočovní indiáni; vládli velkému území v Mexiku, hlavní město Toltecké říše Tula; v 10. stol. rozkvět říše; zakladatelé mýtu o Quetzalcoatlovi; př.: *el surgimiento de los toltecas ... se remonta directamente a Teotihuacán*; (MM, BDE).

tolú, m. (← město v Kolumbii Santiago de Tolú) (1) (Kol): strom *Miroxylon toluiferum*; pryskyřice z tohoto stromu; ■ Syn.: *bálsamo*; (MM).

tolva, adj/subst. (1) f. [Š: *camión volcador*] (Chil, Per, Bol): nákladní auto se sklápěcí korbou; př.: *se me ocurre que es un camión tolvá y que vamos a ser volteados en un precipicio*; (2) [Š: *volquete*] (Per, Mex, Ekv, Per, Bol, Chil): sklápěcí korba; př.: *iban sentados entre costales de mangos en la tolvá de un camión viejísimo y sin lona para la lluvia*; (3) (Guat): zásobník pistole nazývané *escuadra*; př.: *alguien le había descargado la tolvá, al infeliz, con pésima puntería ... sólo uno de los tiros parecía mortal, el de la cabeza*; (RR, DA). ● (4) (Chil, Mex): překlápěcí vagón; (5) (Mex): místo skladování čerstvě vytěžených nerostů; (MM). ● (6) lid. (Salv): ženské přirození; viz též: *palomita*; (7) (Salv): tabu; (DA).

tom, m., lid. (1) (Salv): pokřik na dobytek; ■ Var.: *toma*; (DA).

tom;!, citosl. (1) (Portor): povel k přivolání psa; (AM).

toma, m/f. (1) f. (Chil; Per): společné zabránění pozemků; ► skupina lidí ilegálně obsadí pozemky, aby je mohla využívat ve svůj prospěch; př.: *ya se inició la toma compañero callá la boca cuidado con los pacos que pueden dejar la escoba*; (RR). ● (2) (Arg, Kol, Guat, Per, Chil, Salv, Dom, Ekv): kanál, řečiště, strouha; (3) (Arg, Kol, Guat, Per, Chil): hráz, přehrada; (4) (Guat): potok, říčka; (AM, MM). ● (5) (Arg): viz: *tomacorriente*; (MM). ● (6) (Dom, Chil): napití, hlt kořalky aj.; panák kořalky; (7) lid. (Bol): schůze, schůzka, setkání, *kde se hodně pije alkohol*; viz též: *concejillo*; (8) **dar le ~ que lleva**, m. (Dom): někoho pokárat nebo tvrdě potrestat, ► hlavně dítě; (9) (Salv): pokřik na hovězí dobytek; viz: *tom*; (DA).

tomacorriente, m. (1) [Š: *toma de electricidad*] (Arg, Chil, Kol, Kost, Mex, Nik, Per, Urug, Ven): elektrická zásuvka; (RF, RAE). ● (2) (Arg): měnič proudu; (MM). ● (3) (Am): odbočka; (JD). ● (4)

[Š: *enchufe*] (Š < Am) (Urug aj.): zástrčka do elektriky; viz: *contacto*; (BDE, EEA). ● (5) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): rozdvojka; (DA).

tomadera, f. (1) ~ **de pelo**¹ (Am): napálení, doběhnutí; (JD). ● (2) ~ **de pelo**², lid. (Kol, Ven, Ekv): opakovaný posměch, výsměch; (3) (Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ekv, Per): piják, zvyk pít alkohol; (DA).

tomado, -da, adj/subst. (1) adj. (Urug): o člověku: v pokročilém stádiu rakoviny; (RAE). ● (2) f. (US, Mex, Bol): požívání alkoholu a následky s tím spojené; ► mex. argot *caliche*; př.: *síganme, soy la diosa de la tomada, deje a sus hijos y a su mujer llorando con las tripas vacías*; (3) **tener mala** ~ (US): být agresivní a umíněný v důsledku pití alkoholu; př.: *creo que ya no le voy a servir más cerveza a tu amigo; tiene mala tomada*; (RR, DEUM, DA). ● (4) adj/subst. (Arg, Bol, Par, Portor, Urug, Dom, Ekv, Guat, Hond, Kol, Kost, Kub, Mex, Nik, Par, Per, Salv, Urug, Ven): opilý; ► slang *lunfardo*; viz též: *enchichado, enfarolado, curdela*; ■ Var.: *aguardentoso, ajumado, cañado, chichipete, embolado, enguarapetado, jalado, maiceado*; (MM, BDE, NET, DA). ● (5) adj., lid. (Bol): schůze, schůzka, setkání, kde se hodně pije alkohol; viz též: *concejillo*; (6) ~ **de pelo** (Mex, Dom, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): výsměch, posměch; (DA).

tomador, -ra, adj/subst. (1) (Arg, Bol, Chil, Par, Portor, Urug, Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Per): alkoholik, pijan; mazavka; (RAE, MM, JD, DA). ● (2) **ser** ~ (Am): pít jak duha; (JD).

tomadura, f. (1) (Am): namazání, opilost; (JD).

tomahavk, m. (← *algonquino*) (1) (Am): tomahavk, válečná sekera; (MM).

tomaína, f. (1) (Bol): čaj z léčivých bylin; (DA).

tomaolla (tomaollas), m. (1) (Chil): chňapka; viz též: *agarradera*; (DA).

tomar(se), tr/intr/zvrat. (1) intr. [Š: *beber*] (Š < Am) (Am, Arg, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol, Chil, Par, Urug): pít, požívat alkoholické nápoje; př.: *tomar cerveza* (napít se piva); opijet se př.: *tomar como loco* (pít jako duha); (RAE, JD, BDE, DA). ● (2) ~**selas** [Š: *irse*] (Arg; Urug, LaPlá): odejít; př.: *yo me las tomé, ... no aguantaba más*; (3) ~**se de** [Š: *agarrarse de*] (Arg): chytit se (něčeho); držet se (něčeho); př.: *Juan Carlos se tomó de su silla, pensó en volver al dormitorio y acostarse*; (4) ~ **la (primera) comunión** (~ **una comunión**): viz: *comunión*; (5) ~ **la tarde**: viz: *tarde*; (RR, BDE). ● (6) tr. (Kol): obtěžovat, otravovat, provokovat; (MM). ● (7) (Kub): nechat prasknout (u zkoušky); setřít koho; př.: *¡me tomaron!* (ti mě setřeli!); (8) ~**ara yo + inf, que + subj.** (Am): kéž by!; (9) ~ **cuidado de** (Am): postarat se o co; (10) ~ **un viaje** (Am): jet na cesty; (JD). ● (11) ~ **a cun cun** (Kub): brát po troškách; postupně; př.: *yo me tomé la medicina a cun cun*; (DMC). ● (12) [Š: *coger*] (Am): vzít, brát; ► *coger* má v Am. často vulg. význam „souložit“; (13) ~ (Chil): vzít do náruče, zvednout; viz též: *aupar*; (14) ~ **acta** (Arg): poznamenat si; viz též: *acta*²; (15) ~ **cariño** (Arg): [Š: *coger cariño*] (Arg, Chil, Mex, Urug): zamilovat si, získat náklonost; viz též: *cariño*; (16) ~ **el chiste, ~ (le) el gusto** (Mex): přijít něčemu na chuť; viz též: *agarrar el gusto a algo*; (17) ~ **de la mano** [Š: *coger de la mano*] (Chil, Mex, Urug, Ven): vzít za ruku; ■ Syn.: *agarrar de la mano*; (Mex, Urug); (18) ~ **el teléfono** (Chil): vzít telefon; viz též: *atender el teléfono*; (19) ~ **el té (~ la leche, ~ la merienda, ~ once(s))**, svačit; viz: *merendar*; (EEA). ● (20) ~ **de punto** (Arg, Urug): vybrat někoho jako terč posměchu; př.: *Pobre Eric, como era más joven lo tomaban siempre de punto*; ► slang; (21) **tomatelas** (Urug): dej si odstup; ► požádání, ať se někdo oddálí; ► slang; (22) ~ **caldo de mico** (Kol): chovat se podivně, neobvykle; př.: *Salvador, el tímido, parece que tomó caldo de mico porque está muy animado hablando con Silvia*; ► slang; (23) ~ **el dos**, zvrat. (Arg): odejít (pěšky); př.: *yo me tomo el dos, tengo mucho que hacer hoy*; ► slang; (RF, DA). ● (24) intr/zvrat., lid. (Hond, Salv, Nik, Kost, Par, Kub, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Arg, Urug, Chil): zhltnout; nacpat se; viz též: *chupar(se)*; (25) intr. (Ekv, Chil, Par, Urug): zabírat místo; (26) tr. (Chil): přidržovat si vlasy; (27) **tomo y obligo** (Arg, Urug): pojd' na panáka; ► používá se při pozvání; (28) **tomá de acá** (Arg, Urug): aní omylem; ► používá se při odmítnutí návrhu nebo žádosti; viz též: *tomá para vos*; (29) **tomá mate** (Arg, Urug): jak říkám; ► používá se pro zdůraznění; (30) **tomá para vos** (Arg, Urg): aní omylem; viz: *tomá de acá*; (31) **tomá tu yuca** (Salv, Nik): idiote!; ► používá se jako urážka; (32) ~ **a la chacota** (Bol, Chil, Arg, Urug): vtípkovat; (33) ~ **a pitoreta** (Hond): posmívat se; (34) ~ **caldo de pollo** (Portor): dát si dávku heroinu; (35) ~ **ceniza** (Mex, Nik): v katolictví: dostat znamení z popela v první postní den; (36) ~ **chocolate** (Bol): silně krvácet z nosu; (37) ~ **chapupo**¹ (Hond): udělat z někoho terč posměchu; (38) ~ **chapupo**² (Hond): vytrvale obtěžovat; (39) ~ **de ojo de gallo** (Hond): viz: *agarrar de ojo de gallo*;

(40) ~ **de ojo de piche** (Hond): vinit, házet na někoho vinu; (41) ~ **del pelo** (Nik, Kol, Par): dělat si z někoho legraci; viz též: *tomar el tiempo*; (42) ~ **efecto** (US): být účinný, mít výsledky; (43) ~ **el estado** (Chil): informovat úředníka dané společnosti o veřejných službách účetního; (44) ~ **el tiempo** (Pan): dělat si z někoho legraci; viz: *tomar del tiempo*; (45) ~ **el toro por las astas** (Per, Bol, Chil, Par, Urug): těžko se rozhodovat; viz též: *tomar el toro por las guampas*; (46) ~ **el toro por las guampas** (Urug): těžko se rozhodovat; viz též: *tomar el toro por las astas*; (47) ~ **en solfa** (Par, Urug, Arg): nebrat něco nebo někoho vážně; ■ Var: *tomarse en joda*; (48) ~ **fiado** (Portor): nakupovat na splátky; (49) ~ **fondo blanco** (Ven, Par): vypít na ex; viz též: *tomar seco*; (50) ~ **idea** (Arg, Urug): odmítat někoho nebo něco; (51) ~ **la borla** (Mex): promovat, získat titul; (52) ~ **la película** (Guat): pozorovat, poslouchat; (53) ~ **memoria** (Pan): vzít na vědomí; (54) ~ **palco**, lid. (Chil): nezávazně něco sledovat; (55) ~ **para el churrete**¹ (Arg, Urug): viz: *tomar para la farra*; (56) ~ **para el churrete**² (Arg, Urug): nebrat někoho vážně, nevěnovat někomu pozornost; (57) ~ **para el titeo** (Arg): viz: *tomar para la farra*; (58) ~ **para la chacota** (Chil, Arg, Urug): brát jako vtip; (59) ~ **para la farra**, lid. (Par, Urug, Arg): dělat si z někoho neustále legraci; ■ Var: *tomar para el churrete*; *tomar para el titeo*; (60) ~ **para la joda** (Par, Arg, Urug): viz: *agarrar para la joda*; (61) ~ **punto** (Per, Bol): koupit potravinu, která je určená k vaření; (62) ~ **seco** (Bol): vypít na ex; viz: *tomar fondo blanco*; (63) ~ **tití**¹ (Par): sát, pít mateřské mléko; (64) ~ **tití**², lid. (Par): o muži, který často navštěvuje svou matku, na které velmi visí; (65) ~ **tupido** (Bol): vypít rychle velké množství alkoholu; (66) ~ **un camote**, lid. (Guat): dát najevo náklonost k někomu; (67) ~ **viento de cola** (Chil): nabrat sílu, získat nadšení; (68) ~ **se con andina** (Chil): nepřikládat nějakému problému dostatečnou důležitost; (69) ~ **se con soda** (Par, Arg, Urug): brát něco s klidem, bez zbytečných starostí; (70) ~ **se el buque** (Arg): odejít, odjet; ■ Var: *tomarse el piróscafo*; (71) ~ **se el piróscafo** (Arg): odejít, odjet; viz též: *tomarse el buque*; (72) ~ **se el raje** (Par, Arg, Urug): odejít, odjet (a vyhnout se něčemu); (73) ~ **se los olivos** (Urg): odjet, vzdálit se; (74) **tomárselas**¹ (Arg, Urug): odejít, odjet; (75) **tomárselas**² (Bol): viz: *agarrar*; (76) **¡tómala!** (Mex): páni!; ► vyjadřuje překvapení ve zvláštní situaci; ■ Var: *¡tómala, barbón!*, *¡tómala muñeco!*; (77) **¡tómala, barbón!** (Mex): viz: *¡tómala!*; (78) **¡tómala muñeco!** (Mex): viz: *¡tómala!*; (DA).

Tomás Carite, m. (1) (Dom): bájná postava, pan Šidílek, prototyp lháře, podvodníka; (AM).

Tomasa, f. (1) lid. (Kub) o ženě: baculka; př.: *¿qué te pasa Tomasa?*; (2) (Kub): o ženě: tlust'oška; př.: *esa mujer es Tomasa*; (3) **ahí llegó** ~ (Kub): přichází tlust'oška; ► slovo „Tomasa“ je spojení slov „todo“ a „masa“, což znamená samá masa; př.: *ahí llegó Tomasa*; (4) **gustarle a alguien** ~ (Kub): líbit se někomu žena zabalená masem nebo tukem; př.: *no mira a esa flaca*; *a él le gusta Tomasa*; (DMC).

tomasito, -ta, m. (1) **estar como Tomasito** (Kub: exil): být příjemný; ► Tomasito Regalado je známý exilový novinář a politik; př.: *desde que consiguió ese puesto él está como Tomasito*; (DMC). • (2) (Par): křen, třetí osoba na schůzce páru; (DA).

tomata, f., lid. (1) (Kol): žert, šprým, otřepaná historka; (AM). • (2) (Kol): výsměch, posměšek; škádlení; (MM). • (3) (Kol): schůzce, schůzka, setkání, kde se hodně pije alkohol; viz též: *concejillo*; (DA).

tomatal, m. (1) (Am): záhon rajčat; (MM). • (2) (Guat): rajče (rostlina); (JD).

tomate, m. (← nah. *tomatl*) (1) (Am → Š, Ekv, Bol): rajče (plod); (2) (Ekv, Bol): keř rajských jablek; (3) karetní hra podobná hře *julepe* (karetní hra s 5 kartami, vyhrává ten hráč, který vynese karty dvakrát a vícekrát); (4) hovor., díra v pleteném oblečení (rukavice, ponožky, atd.); (5) hovor., hluk; zmatek, zamotaná situace, tajná zápletka; (6) hovor., hádka, spor, roztržka, rozepře, bitka; (7) (Mex): druh amer. rostliny, jejíž dozrálý zelený plod je pokrytý tenkou slupkou; viz: *tomate verde*; *tomate verde*; ► rostlina vysoká až 40 cm, se střídavými listy, nažloutlými květy a jedlými plody; ■ Var: *tomatillo*; (8) (Mex): plod této rostliny; ► šřavnatý zelený plod pokrytý tenkou slupkou; chuť plodu je nakyslá; (9) **ponerse (colorado) como un ~**, hovor., červenat se studem; (RAE, MM, BDE, DA). • (10) **¡~es!** (Kub): ani nápad!; (11) **a la mejor cocinera se le va un ~ entero** (Mex): i mistr tesař se utne; (12) **la mujer del ~ es la tomatera** (Kub, Mex): to mu patří, dobře mu tak; (AM). • (13) (Am): trvalka lilek rajče (*Solanum lycopersicum*); (14) (Mex): součástí názvu různých rostlin, které mají plod podobný rajčeti; př.: *tomate capotillo*, *tomate cimarrón*, *tomate de burro*, *tomate de culebra*, *tomate de perro*, atd.; (MM). • (15) (Chil): čupřina; (16) (Mex): kukadla; (JD). • (17) **estar como los ~s en la caja** (Kub): cítit se špatně; př.: *yo estoy últimamente como los tomates en la caja*; (18) **llegar y tirar el ~** (Kub): přijít a udělat rozruch; př.: *estábamos tranquilos, pero en cuanto llegó*

tiró el tomate; (19) **tírar con un ~ podrido**¹ (Kub): s tímhle na mě nechod'; př.: *le digo que todo fue porque él lo quiso*; —*no me tire con ese tomate podrido*; (20) **tírar con un ~ podrido**² (Kub): neříkej mi takové věci, protože já tě mám rád; př.: *oye, ayer me engañaste; no me tire con ese tomate podrido*; (DMC). • (21) ~ **rojo**, rajče; viz: *jitomate*; (EEA). • (22) **del ~** (Urug): šílený, bláznivý; př.: *Laura está del tomate; quiere abandonar todo para irse a vivir a Madagascar*; ► slang; (RF). • (23) (Urug): hlava, palice, kebulce; viz též: *pensadera*; (24) (Chil): drdol; (25) (Salv): nos; (26) (Salv): břicho prstu; (27) (Guat): autobus veřejné dopravy; (28) **no creer ni en la madre de los ~s** (Kub): být přísný, nekompromisní, nesmiřitelný; (29) ~ **de árbol**¹ (Kost, Portor, Kol, Ekv, Bol): rajčenka; ► keř vysoký až 4 m; listy má jednoduché vejčité listy; kvete drobnými bílými a narůžovělými květy v hroznech; plod je jedlý; ■ Var: *pepino de monte, tamarillo, tomate*; (30) ~ **de árbol**¹ (Kost, Kol, Ekv, Bol): plod rajčenky; ► plody jsou načervenalé, hladké, leské a nafouknuté; oranžová dužina plodu je rosolovitá s velkým množstvím červených semen; chuť plodu je sladkokyselá; může se jíst syrový, vařený nebo jako šťáva; ■ Var: *pepino de monte, tamarillo, tomate*; (DA).

tomatear, intr. (1) (Mex): čumět; (JD).

tomatera, f. (1) lid. (Chil): opice, opilství; (2) lid. (Chil): pitka; viz též: *concejillo*; (AM, DA). • (3) (Am): trvalka lilek rajče; (4) (Mex): prodavačka rajčat; (5) (Mex): zelinářka; (MM).

tomaticán, m. (← nah. *tomatl* + ← map. *can*: „udělaný z rajčat“) (1) (szArg, Chil): pokrm s rajčaty (s masem, cibulí, kukuřicí apod.); rajčatová omáčka; ► obvykle ze osmažených rajčat, vajec a cibule; (RAE, AM, DA).

tomatillo, m. (1) (Arg, Chil): jednoletá lilkovitá rostlina; ► asi osmicentimetrové listy jsou vejčité a zubaté, květy žluté, s pěti tmavými skvrnami uvnitř; plod nachově červený, stejně jako žilky jeho květu; (RAE). • (2) (Kub, Chil, Mex): označení pro různé druhy rostlin; (3) (Mex: Veracruz, pobřeží mexického zálivu): trichinelóza vepřů; ► parazitární onemocnění; (MM). • (4) (Chil): mochyně; (JD). • (5) (← nah.) (Mex): druh planě rostoucích rajčat; př.: *su dieta, esencialmente, consiste en el ... chile con tomatillo*; (BDE). • (6) (Bol, Chil, Arg): rostlina; viz: *tomate*; (DA).

tomatina, f. (1) (Salv): hotová rajčatová omáčka v konzervě; (DA).

tomatón, m. (1) (Chil): stromovitá rostlina *Physalis peruviana*; ► má plody podobné rajčatům; (MM).

tomatrago, adj., lid. (1) (Kol): opilec, alkoholik; (DA).

tomba, f. (1) (Bol): policistka; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (Kol): policie, policajti; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (3) (Kol): policie; př.: *hermano, estábamos vendiendo programas piratas en la calle ¡y nos cayó la tomba!*; ► slang; (RF). • (4) lid. argot (Kost, Kol): policie; viz též: *buitre*; ■ Var.: *tombería*; (DA).

tombeada, f. (1) **la ~** (Bol): skupina četníků; (2) **la ~ en acción** (Bol): skupina četníků v akci; ► bol. argot *coba*; (HB).

tombera, f. (1) (Bol): protitutka zvyklá chodit spát s policistou; ► bol. argot *coba*; (HB).

tombería, f., lid. (1) (Per): policie; př.: *el alcalde hizo un discurso a favor de la tomería de Lima*; ► slang; ■ Var.: *tomba*; (RF, DA).

tombía, f. (1) (StřAm): koš, košík; ■ Syn.: *tumbía*; (AM).

tombillo, m. (1) (Bol): četník, uniformovaný policista; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *tombo*; (HB).

tombo, m/f. (← *caló* ← *lunfardo*: přehození slabik *botón*, „policajt“, pro množství knoflíků na uniformě); (1) (Kol, Per, Ven, Arg, Am): policie, policajt, fízl; př.: *ese tombo está enamorado de mí*; ► kol. argot *parlache*; př.: *cuatro tombo resultaron heridos en el choque contra los manifestantes*; ► slang; přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); ■ Var.: *sapo*; (M01, RF, JD, NET, DA). • (2) m. (Kost, Ekv): polda, cajt, dopravní policista; př.: *bajá la velocidad, en esa curva siempre se pone un tombo*; ► slang; (RF, DA). • (3) viz: *tombillo*; (HB). • (4) (← *botón*) m. (Arg): udavač, donašeč, zrádce; (NET).

tómbola, f. (1) (Arg, Kol, Chil, Mex, Par, Urug): tombola; (MM). • (2) lid. (Kub): otázka štěstí; ► přesto, že se užívá na Kubě, jedná se o výraz z cizí písně; př.: *la vida es una tómbola*; (3) (Kub): pouť; př.: *me voy a la tómbola*; (DMC). • (4) (Arg): hra; ► hazardní hra podobná loterii, ve které se losuje 20 náhodných čísel; (5) (Urug): hra; ► hazardní hra, ve které je potřeba uhodnout určitý počet čísel od 0 do 99; (6) (Hond): kovový sud, ve kterém se míchají různé chemické látky (pesticidy); (DA).

tome, m. (1) (Chil): viz: *trome, totora*; (MM). • (2) (Chil): orobinec (rákosi); (JD).

tomear, tr., lid. (1) (Salv): volat, nahánět dobytek; (DA).

tomeca, f., lid. (1) (Portor): nůž; viz též: *navaja*; (DA).

tomeguín, m. (1) (Kub): malý pták (*Linaria olivacea*, *Passerina olivacea*); viz též: *pechito*; ► s krátkým kuželovitým zobákem, nahoře nazelenalým peřím, které přechází na hrudníku a nohách do popelavé barvy, na krku má žlutý proužek; (RAE, MM). • (2) (Kub): pták kubánka malá (*Tiaris canora*); ► zelený pták se žlutou skvrnou na krku a hrudi; měří až 10 cm; má krátký kuželový zobák, ■ Var.: *senserenico*; (DA).

tomeguines, m. (1) **estar listo alguien (o la cosa) para la fiesta de los ~** (Kub): být kousek od ztopení skandálu; př.: *vámonos de aquí que estamos listos para la fiesta de los tomeguines*; (DMC).

tomero, m. (1) (Per, Arg): člověk pověřený otevíráním a zavíráním přívodu vody v hydrantu; (DA).

tomín, m. (1) (Bol, Kol): mince, pětník; (AM).

tominejo, m/f. (1) (Bol, Kol): kolibřík; viz též: *picaflor*; (2) m. (Bol, Kol): barevná orchidej *Masdevalia trochilus*; (MM, DA).

tominero, -ra, adj. (1) (Mex): lakomý, skoupý, krkatý; (MM, JD).

tomisa, f., lid. (1) (Dom): špatně ubalený doutník; viz též: *nicotinoso*; (DA).

tomita, f. (1) (Pan): malá dávka; (JD).

tomo, m. (1) (Am): těžkopádný, hloupý člověk; (2) (Ven): braní léků, dávka; (3) **buen ~** (Am): mazavka, pařil; (JD).

Tomoanchan, m., myt. (1) (Mex): azt. mýtický ráj; (S04).

tomocoté, m. (1) (Am): jihoamerický indiánský jazyk; viz též: *vilela*; (MM).

tomón, -na, adj. (1) (Kol): šprýmařský, šibalský, legrační (AM). • (2) (Kol): pošklebující se; (JD).

tompeatal, m. (1) (Mex): několik košíků *tompeate* nebo brašen *tenate*; (MS).

tompeate, m. (← nah. *tompiatli*) (1) (Mex): tlumok, ranec; (2) pl. (Mex): varlata; ■ Var.: *tompiate*; (MM). • (3) (Mex): košík z palmového pletiva; ■ Var.: *tompiate*; (AHM, MS, DA).

tompeatera, f. (1) (Mex): žena, která nosí košík nebo vak *tompeate*; ■ Var: *tompiatera*; (MS).

tompiate, adj/subst. (← nah. *tompiatli*, „košíček z palmového listí“) (1) m. (Mex): košík z palmy, který slouží k uchování tepla; ► obzvláště na zrní a kukuřičné placky *tortillas*; viz též: *tompeate*; (2) (Mex): taška, vak; (3) i pl. (Mex, Salv): varle; viz též: *tompeate*; (4) Mex): šourek; (5) **al que comercia en canastas, nunca le faltan ~s** (Mex): kdo je zapletený do choulostivých věcí, všude se setkává s trestem nebo obtížemi s tím spojenými; (6) **colgar el tompeate** (Mex): tvářit se vztekle, otráveně, rozmrzele; (7) **ser de muchos tompeates** (Mex): být statečný; ■ Var: *tompeate*; (MS, AM, MM, DA). • (8) (Mex): nádoba; viz též: *tompeate*; (9) adj. (Mex): hloupý; viz též: *tompeate*; (DA).

tompiatera; viz: *tompeatera*; (MS).

tomuza, f. (1) (Ven): hříva, pačesy, rozcuchané husté vlasy; (2) **gente de ~** (Ven): černoši, negři; (AM, JD).

ton, m., lid. (1) (Mex): cesta; (DA).

Tona, f., lid. (1) hovor. tvar jmen *Antonia* (Guat, Urug), *Petrona* (Guat, Salv, Nik); (DA).

tonaca, f. (← Tonacatepeque, město, ve kterém se šije oblečení) (1) (Salv): dámské a dětské spodní prádlo; (DA).

tonada, f. [Š: *dejo*] (1) (Arg, Chil, Guat, Mex, Pan, Par, Urug, Dom, Per, Bol): přízvuk, intonace; (2) (Kub): napálení, žert, šprým (RAE, AM, MM, DA). • (3) ~ **guajira** (Kub): improvizovaný popěvěk; (JD).

tonadear, tr., lid. (1) (Bol): zpívat lidovou píseň; (DA).

tonamil, m. (1) (Mex, Salv): druhá úroda v roce; (2) (Mex, Salv): zimní sklizeň; (MM).

Tonantzin, f., myt. (1) (Mex): azt. zbožňována a štedrá matka; ► dala Aztékům všechno potřebné ke správné výživě; (S04).

tonar, intr. (1) (Chil): pít, opíjet se; (JD).

Tonatiuh, m., myt. (← nah. “Ten co rozpaluje – Osvícený”): (1) (Mex) bůh raního a dopoledního Slunce; (S04).

tonce, adv., lid. (← *entonces*) (1) i pl. (Ekv, Nik, Bol, Kol): tehdy; (2) (Ekv): v takovém případě; (DA).

toncorear, intr. (1) (← keč. *tunquri*, „krk, hltan“) lid. (Bol: Tj): vysvětlovat hudební dechové nástroje; (LM). • (2) (← keč. *tunquri*, aim. *Tunquru*, „krk, hltan“) (Bol): hrát na dechový hudební nástroj; (DA).

toncori, m., lid. (1) (← keč. *tunquri*, „krk, hltan“) (Bol: Tj, Arg): krk; ■ Var.: *toncoro, tongoli*; viz též: *toncorí*; (2) (Bol: alt/vall): hltan; (3) (Bol: Cbb/Pt/Tj): dobytčí droby; (LM, DA).

toncorí, m., lid. (1) (Arg): krk; viz: *toncori*; (DA).

toncoro, m., lid. (← keč. *tunquri*, „krk, hltan“) (1) (Bol: LP) viz: *toncori*; (LM).

tondero, m. (1) (Per): lidový tanec; ► vlastní sev. pobřeží Peru; tančí se v párech na boso; (RAE, DA). • (2) (Per): afroperuánský tanec; ► velmi živý; z peruánského pobřeží; (3) (v širším slova smyslu:) zadek; př.: *tan alegre y sabroso verte menear tu animadísimo tondero, vulgo culo, como decía mi padre*; (RR).

tondoi, m. (1) (Per): dřevěný hudební nástroj divokých indiánů; ► slouží také jako dorozumivací prostředek; ■ Var.: *tunduli* (Ekv); (AM, MM).

tonear, intr. (1) (Per): flámovat; př.: *a Fidel le encanta tonear con sus patas*; ► slang; (RF, DA).

toñeco, -ca, m/f. (1) (Ven): mazlíček, mazánek (o dítěti); (AM). • (2) lid. (Ven): rozmazlený; (JD, DA). • (3) (Ven): mladší dítě; (DA).

tonel, m. (1) (Salv): dům; (DA).

tonelete, m. (1) **darse alguien mucho** ~ (Kub): tvářit se důležitě; př.: *la muchacha que se mudó enfrente se da mucho tonelete*; (DMC). • (2) **darse** ~ (Kub): přikládat sám sobě důležitost; ■ Syn: *darse lija*; (DA).

toñequiar, tr., lid. (1) (Ven): rozmazlovat, hýčkat; (DA).

toñequería, f. (1) (Ven): rozmazlenost, rozmar (dítěti); (AM).

tonero, -ra, adj. (1) (Per): člověk, kterého baví párty a flámy; (2) (Per): taneční (o hudbě); (DA).

tonga, adv/subst. [Š: *tarea*] (1) f. (Arg, Kol): denní úkol, úloha, dílo, práce; (2) (Kanár, Kub, Mex): hromada, kupa; př.: *sacos en tonga; una tonga de tablas; una tonga de días* (hezkých pár dní); (RAE, MM, JD, DA). • (3) lid. (Ekv): typické jídlo z pobřeží; ► vařená rýže s masem či rybou, zabalená v listu banánovníku; př.: *el jornalero suele almorzar en el mismo sitio de la labor; al efecto, lleva desde la mañana su tonga*; (RR, DA). • (4) (Kol, Per): ovocný nápoj z plodu rostliny *Datura arborea*; viz též: *floripondio*; břečka, brynda, patok; (5) (Kol): spaní, spánek; (6) (Ekv): svačina, studený oběd, který si nosí dělníci do práce; (AM, MM). • (7) (Am): durman; (8) **dar ~ a** (Kol): pobláznit koho; (JD). • (9) adv. lid. (Kub): hodně; př.: *me dio una tonga de ropa*; (10) **tener algo una ~ de gusto** (Kub): být velmi chutný; ► jde o moto jednoho doutníku; př.: *ese puro tiene una tonga de gusto*; (11) **tirar a alguien pa' la ~** (Kub): poznamenat, cejchovat někoho; př.: *eso lo tiraron pa' la tonga*; (DMC). • (12) f. (Kub): hromada seřazených věcí; (DA).

tongada, f. (1) **una ~** (Bol): hlídka četníků; ► bol. argot *coba*; (HB, DA). • (2) (Bol): zatčená, dopadená skupina zločinců; (3) lid. (Bol): soubor, skupina věcí; (DA).

tongo, m. (1) [Š: *sombrero hongo*] (Ekv, Chil, Per): buřinka; tvrdžák; př.: *llevaba puesto un tongo, su tongo de galán cómico*; (2) (Ekv): rulička peněz; př.: *veamos si es que este negrito tiene el tongo*; (RR, DA). • (3) (Chil): punč; (4) (Per): plošná míra; ► 33 loktů (*varas*) na každé straně; (5) (Per): venkovské sedátko, stolička; (AM). • (6) (Arg, Bol, Chil, Par, Urug): podfuk ve hře; (7) (Par): silná rána pěstí do hlavy nebo do obličeje; (MM, DA). • (8) (Mex): jednoruký; i adj.; (9) (Mex): mrzák; (JD). • (10) **hacer un ~¹** (Kub): podrazit; př.: *no confíes en él, que te hace un tongo*; (11) **hacer un ~²** (Kub): věnovat se hře; př.: *¿te acuerdas cuando ese equipo hizo un tongo?*; (DMC). • (12) (LaPla): podvod, podfuk, úskok; viz též: *filo, camelo*; (NET). • (13) (Pan): policejní agent; př.: *los tongos llegaron a la escena del accidente antes de las ambulancias*; ► slang; (RF). • (14) **verla con ~** (Chil): projít si velmi obtížným obdobím; (DA).

tongolele, m/f. (umělecné jméno tanečnice Yolandy Montez ve filmu *Tongolele*) (1) (Nik): tlouštík; (DA).

tongolí (toncori); viz: *tongorí*; (MS).

tongoli, m. (← keč. *tunquri*, „krk, hltan“) (1) lid. (Bol: Bn) viz: *toncori*; (LM).

tongón, m. (1) **estar alguien listo para el ~** (Kub): být vyřizený; př.: *ése está listo para el tongón*; (DMC).

tongonear(se), tr/intr/zvrat., hovor. [Š: *contonearse*] (1) intr/zvrat. (Ven, StřAm, Antil, Kol, Mex, Per, Nik, Kub, Dom): o chůzi: klátit se, kolébat se; natrásat se, kroutit se; př.: *... las mujeres que se tongoneaban lúbricamente al son de una música ...*; (RAE, AM, BDE, DA). • (1) tr. (Portor): opečovávat, hýčkat; (DA).

tongoneo, m/f. hovor. [Š: *contoneo*] (1) (Ven, StřAm, Antil, Kol, Mex, Per, Nik, Kub, Dom): kolébání, houpání se; nakrucování, natrásání; klátivá chůze; (RAE, AM, MM, JD, DA).

tongorí, m. (← keč.) (1) (Arg, Bol): dobytčí játra; (2) (Arg, Bol, Urug): dobytčí vnitřnosti; viz též: *achura*; (3) (Arg, Bol, Urug): průdušnice; (4) (Arg, Bol): jícen; (5) (Arg, Bol): ohryzek; (6) (Arg, Bol): hrdlo; ■ Var: *toncori*; *tongolí*; (MS, DA, AM). • (7) (Am): pajšl (hovězí); (JD).

Tongoy, (1) *entre ~ y los Vilos*, lid. (Chil): napůl, na půl cesty; (DA).

tonguear, tr. (1) lid. (LaPlá): ošidit, okrást, podvést; viz též: *empaquetar*; (BDE). • (2) (Par): praštit do hlavy; (DA).

tonguero, -ra, m/f. (1) lid. (Kub): rozvažč novin; př.: *aún no ha llegado el tonguero*; (DMC). • (2) (Arg): podvodník; (DA).

toni, m/f. (1) [Š: *payaso*] (Chil): cirkusový šašek, klaun; ■ Syn.: *payaso* (Arg, Urug, Ven); (EEA, DA).

tónica, f. (1) tonik; viz: *aguaquina*; (EEA). Chil, Mex

tónico, m., lid. (1) (Bol): kořalka; viz též: *mataburro*; (DA).

tonina, f. (1) viz: *tonino, -na*; (RR). • (2) lid. (Kub, Urug): tlustá žena, bečka; př.: *ésa es una tonina*; ■ Syn.: *ballenato*; *globo de Cantoya*; *tanque*; *vaca Suiza*; (DMC, JD). • (3) (Hond, Chil, Arg, Urug): delfín skákavý (*Tursiops truncatus*); ► delfin dlouhý až 3,5 m; černý na hřbetě; boky má šedé a břicho bělavé; (4) ~ *overa* (Chil, Arg): plískavice strakatá (*Cephalorhynchus Commersonii*); ► mořský savec velký až 1,45 m; má zakulacenou hlavu; prsní ploutve, genitální oblast a hřbet jsou černé; zbytek těla spolu s krkem je bílý; viz též: *tunina overa*; (DA).

tonino, -na, adj/subst. (1) [Š: *pasmado*; *alelado*] (Portor): užaslý; zpitomělý; ► v jednotném čísle se používá pouze tvar *tonina*; př.: *a Peyo le gustaba hacerse el 'tonina', el 'pelea monga', y exageraba siempre su condición de campesino*; (RR). • (2) adj. (Portor): viz: *susubano*; (3) (Mex): chromý, bez prstů; (AM).

tonito, m. (1) (Ekv): druh populární hudby; (AM). • (2) (Ekv): intonace; (JD).

tono, m. (1) (Am): náladička; (2) *coger un ~* (Kub): být stríknutý, pod párou, mít náladičku; (3) *ponerse a ~* (Mex): udělat si náladičku, dodat si odvahy; (4) *ponerse en ~* (Ven): udělat si náladičku, dodat si odvahy; (JD). • (5) *tener un ~* (Kub): být v náladě; mít hladinku; ► ve smyslu být už napůl opilý; př.: *ése ya tiene un tono*; ■ Syn.: *estar de medio palo*; *estar en nota*; (DMC). • (6) (Per): oslava, zábava; př.: *los tonos que organiza ese club terminan siempre en peleas*; ► slang; (RF). • (7) (Per): oslava; (8) *sin ~* (Bol): přednášet, recitovat; (9) ~ *de Niño*, lid. (Ekv): koleda; která se hraje od prosince až do masopustu; (10) **Tono**, lid. (Guat, Urug): Toník; hovor. tvar jména *Antonio*; (DA).

toño, m., lid. (1) (Kub): sakra!; ► jde o eufemismus šp. slova *coño*, což je nadávka: kurva!; př.: *¡toño, qué golpe me he dado!*; (DMC). • (2) *ya voy, ~* (Kol): v žádném případě; (DA).

tonó, m. [Š: *capó*] (1) (Hond): kapota; (RAE, DA).

tonocoté, m. (1) (Arg): viz: *lules*; (MM).

tonta, (1) *a ~s y a ciegas*, lid. (Kost, Ekv, Bol, Chil, Par): pomateně, chaoticky; (DA).

tontear, intr/zvrat., lid. (1) (Kost, Salv, Per, Bol): bezcílně se toulat; př.: *con sólo pasar por la Plaza de la Cultura, sentarse en los rodillos, tonteando, a ver gringas en shorts, o quedarse viendo las hamacas de cabuya*; (RR, DA). • (2) zvrat. (Kub): mít motolici, mořskou nemoc; (JD).

tontera, f. (1) (Am): hloupost, pitomost, blbost; (BDE).

tontiaco, -ca, adj/subst., lid. (1) (Chil): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

tonticia, f. (1) (Chil): nesmyslná zpráva, hloupost; (DA).

tonificado, -da, adj., lid. (1) (Ekv): zmatený, otupělý; (DA).

tontificarse, intr., lid. (1) (Ekv): pomást se, zbláznit se; (DA).

tontiloco, m. (1) (Nik): prostředníček; viz též: *tontobellaco*; (DA).

tontina, f. (1) (Kol): závrať, nevolnost; (DA).

tontito, m. [Š: *chotacabras*] (1) (Chil): lelek kozodoj (*Muscisaxicola frontalis*); hmyzožravý pták; ► měří asi 25 cm, má malý, na konci trochu zahnutý načernalý zobák, šedé peří s černými skvrnami a pruhy na hlavě, krku a zádech; břicho je načervenalé, kolem krku má neúplný bílý proužek; kolem hrdla vyrůstá několik štětin, má velké oči, dlouhá křídla a hranatý ocas; je to noční pták a libuje si v hmyzu, který žije u ovčích ohrad, proto se mu připisovalo, že vysává kozy a ovce; (RAE, JD, DA).

tonto, -ta, adj/subst. (1) m. (Chil): nástroj na lov zvěře; ► složený ze dvou či tří kamenů obalených kůží; ty jsou uchyceny řemenem; ten se stáhne kolem tlap nebo krku zvířete; (2) (Kol, Kost, Chil, Per): karetní hra podobná Černému Petrovi; viz též: *tonto cotudo*; (3) *ser alguien como ~ para algo*, hovor. lid. (Chil): mít něco ve velké oblibě; být do něčeho blázen; (RAE, AM, DA). • (4) ~ (**tontón**,

-tona, adj. [Š: *grande*] (Kost): velký; velikánský; ► hodně používané v augmentativní formě; př.: *pensó que el cielo ya lo estaba recibiendo con la lluvia de monedas, y de las de antes, así tontas, grandes como tortillas*; (RR). • (5) m. (Kol, Chil, Per): páčidlo; ► používají zloději k otevírání dveří; (6) **meterle a uno el ~** (Chil): donutit někoho, aby udělal něco špatného, nevhodného; (AM). • (7) ~ **de bola** (Ven): úplný cvok, blázen; (JD). • (8) (Bol): krátká ocelová tyč sloužící v bolivijském podsvětí k překonávání zámků; viz též: *monrrero*; ■ Syn.: *tonto Julio, lapicero, fierro, pataycabra*; (9) ~ **Julio** (Bol, Ekv, Per): tyč k překonávání zámků; viz též: *monrrero, tonto*; bol. argot *coba*; (HB, DA). • (10) ~ **leso**, adj/subst., lid. (Chil): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (11) (Bol): strana kostky, která ukazuje dva; ► ve hře *cacho*; (12) **ni ~ ni perezoso** (Mex, Kub, Portor, Ekv, Per, Bol, Chil, Par): rozhodně; (13) ~ **grave**, adj. (Chil): člověk, který se cítí být nadřazený ostatním; (DA).

tontobellaco, m. (1) (Ekv): prostředníček; ■ Var.: *tontiloco*; (DA).

tontochi, m. (1) (Bol): korunka z lepenky, ozdobená pírký; ► nosí ji indiáni z oblasti *Moxos* během tance *danza de los macheteros*; (DA).

tontol, m. (1) (Guat, Hond): strom (*Tetragastris panamensis, Protium sessiflorum*); (DA).

tontolear, intr. (1) (Kol): dělat hlouposti; (AM).

tontón, -tona, adj/subst. (1) adj. (Bol): hloupý; viz: *tonto, -tona*; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *totón*; (RR, HB). • (2) m., lid. (Pan): ženské přirození; viz též: *palomita*; (DA).

tontulo, -la, adj/subst. (1) (Ekv): naivní, bláhový; (DA).

tontuneco, -ca, adj/subst. (1) adj. (StřAm): hloupý, blbý, pitomý; (AM). • (2) ~, **qué delirio tienes tú con el muñeco**, m. (Kub): popěvek, který se zpívá ze srandy člověku, který neustále mluví o sexu; ► text jedné písničky; př.: *ayer enamoré a Pilar y me acosté con ella*; —*tontuneco, qué delirio tienes tú con el muñeco*; (DMC).

tontunesco, -ca, adj/subst. (1) (Am): hloupoučký; hlupáček; (JD).

tonudo, -da, adj. (1) (Arg): luxusní, přepychový; (AM).

toñuz, m. (1) (Per): keř (*Pluchea Chingoyo*); ► keř vysoký až 2 m; má husté stonky, zvrásněné listy a drobné barevné květy v paličkách; (DA).

tony, m. (← angl.) (1) (Arg, Chil, Mex, Par, Urug): cirkusový klaun; (2) (Am): pomocník klauna při cirkusových vystoupeních; (MM, DA). • (3) (Am): šašek; (JD). • (4) **discreta y acogedora como el Tony Club** (Kub): o ženě: diskrétní a přívětivá; ► srovnání ženy s jedním místem, které bylo ve své době na Havaně velmi proslulé: „El Tony Club“; př.: *ella es discreta y acogedora como el Tony Club*; (DMC).

toor, m. (← lunfardo/vesre: *orto*) (1) hovor. (LaPla): zadnice, zadek, prdel, řiť; (2) (LaPla): štěstí; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

top weight; viz: *top-weight*; (MS).

top, adj/subst/adv. (1) adj/subst. (Chil): výborný, výtečný (o člověku nebo o věci); (2) adv. (Chil): výborně, skvěle; (DA).

topa, f. (1) **a la ~ tolondra** (Kol): bez dlouhého uvažování; bez výstrahy; př.: *ella mastica a topa tolondra, un poco al desgaire, un poco al desgarrate*; (RR). • (2) (Guat): cvičný kohoutí zápas; (AM). • (3) (Per): strom balsa; (4) (Salv): setkání dvou sběračů kávy, kteří pracují ve stejné řadě, ale v jiném směru; (5) (Nik): zánět příušní žlázy; (6) **a la ~ tolondra**, lid. (Kol): bez uvážení, zbrkle; (DA).

topada, f. (1) (Arg): zápas; ► může být násilný; př.: *por fin en una topada en el cuchillo lo alcé y como un saco de güesos contra el cerco lo largué*; (2) viz: *tapada*; (RR). • (3) (Hond): zatčení; (DA).

topadero, m. (1) (Bol): předmět, který brání vstoupit do určitého bodu; (DA).

topado, -da, adj. (1) (Salv, Hond): hloupý, natvrdlý; (2) (Hond): zadržný a uvězněný policií; (3) (Hond): posedlý; (RAE, DA). • (4) (Guat): ostřílený; schopný; zocelený; ► říká se jak o člověku, tak o zvířeti; př.: *este Corsario Negro es un topado y sólo se metió a pirata, a depredador, para vengar a sus hermanos*; (RR). • (5) lid. (Hond, Salv): bláznivý, pomatený, ztřeštěný; viz též: *rechiflado*; (6) (Guat): šikovný, schopný; (7) (Hond): pod vlivem marihuany; viz: *manufeadó*; (8) (Nik): fyzicky vyčerpaný (o člověku); (9) (Nik): jako ulitý, přesně padnoucí (o obuvi); (DA).

topador, m. (1) (Kost): prodejce kradených předmětů; př.: *sólo que el propietario, si topador era, si bien no podía ingeniárselas para vivir libre de sospechas, sí se las ingeniaba muy bien para salir libre de culpas*; (RR). • (2) (Guat): kohout vycvičený k zápasení; (AM).

topadora, f. (1) (Arg, Bol, Urug): mechanická lopata připojená zepředu k pásovému traktoru; ► využívá se k vyrovnaní nebo vymýcení terénu; (2) (Arg, Bol, Urug): pásový traktor; (RAE). • (3) (Kub, Mex, LaPla): buldozer, srovnavač; př.: *¡les damos cinco minutos, che! ¡Si no salen les tiramos la casa abajo con la topadora!*; (JD, BDE). • (4) lid. (Ekv, Bol, Arg, Urug, Par): radlice ► připevňuje se před traktor a slouží k vyrovnaní terénu; viz též: *paleta*; (DA); (5) (Ekv, Bol, Arg, Urug): traktor; (DA).

topalondros, (1) a ~ , lid. (Bol): zbrkle, bez rozmyslu; (DA).

topamiento, m. (1) (SzArg): ceremonie při karnevalu; muži a ženy se při předstíraném setkání naoko obviňují, tím se oficiálně stávají kmotry karnevalu; viz též: *tincunaco*; (RAE, DA)

topar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Kol, Kub, Ekv, Guat, Mex, Per, Portor, Ven, Chil, Nik, Kost, Pan, Dom): pustit proti sobě kohouty na zkušební zápas; ► při zápasení mají kohouti zakryté ostruhy; (2) (Nik): přijmout a postarat se o někoho po cestě; (3) arch. (Chil, Mex, Per): vsadit; vložit do hry peníze (nebo cennost); (RAE, AM, MM). • (4) ~**(se)** (Urug; Mex): prát se s někým, bít se; př.: *suerte que no me tocó toparlo*; (5) ~ **la parada**; viz: *parada*; (6) viz též: *topo*; (RR). • (7) (Mex): přijmout sázku (při hře); (MM). • (8) (Am): karbanit; (JD). • (9) tr. (Ekv): potkat se, setkat se; př.: *topamos en el cine a las seis*; *vamos a topar todos en la casa se Juana*; ► slang; (10) intr. (Ekv): sejít se, mít sraz; ► slang; př.: *vamos a topar todos en la casa de Juana*; (RF). • (11) (Arg): ukončit ulici nebo cestu; (12) tr. (Hond, Salv): obvinít, udat někoho; (13) (Hond, Nik): potrestat někoho; (14) (Hond): zatknout, dát pokutu; (15) (Hond): propadnout u zkoušky; (16) intr. (Per): zaklepat na dveře; (17) tr. lid. (Ekv): půjčit si; (18) lid. (Ekv): přivlastnit si; (19) (Hond, Salv): mít rád, vážit si někoho; (20) (Hond): silně, prudce někoho políbit; (21) intr. lid. (Ekv): domluvit si schůzku; (22) tr. (Guat): povolit, připustit; (23) intr. (Hond): připravit o rozum, zbláznit se; (24) (Nik): do posledního dechu; (25) (Nik): vysílit zvíře; (26) ~ **con cerca** (Kost): čelit potížím, které brání postupovat dál; (27) ~ **fondo** (Dom, Chil, Arg): dostat se na dno; (28) ~ **la mona** (Nik): čelit s odvahou někomu nebo něčemu; (29) ~ **se la piedra con el coyol**¹ (Guat): hádka dvou tvrdohlavců, kteří neuznávají jiné argumenty než ty svoje; (30) ~ **se la piedra con el coyol**², lid. (Hond): sejít se o dvou podobných lidech; (DA).

topatopa, f. (1) (Arg, Chil, Per): ozdobná bylina (*Calceolaria Uniflora*) z čeledi krtičníkovité (*escrofulariáceae*); ► dorůstá výšky 30 - 70 cm, kvete žlutě až nachově, záleží na druhu; ■ Var.: *zapatito de la Virgen*; (RAE, DA).

topazón, f. (1) (Salv): dopravní zácpa; (2) (Salv): hromada lidí nebo věcí; (3) (Salv): hromadné zatčení policii; (4) (Hond): bláznovství, šílenství; (DA).

tope, m/f. (1) m. (Kol): zvíře, které na rozdíl od ostatních patřících do stejného druhu, nemá rohy; (2) (Kost, Nik): průvod jezdců, který se obvykle koná první den lidových oslav; (3) m/f. [Š: *perista*] (Nik, Hond): obchodník s kradenými věcmi; (RAE). • (4) m. (Nik, Ven): špendlík, brož; viz: *topo*; (MS, MM). • (5) (Kub, Ekv, Dom): simulovaný kohoutí zápas; (AM). • (6) (Mex): výtluka, výmol na silnici; př.: *el la ciudad de Moraine, Ohio ... ha desaparecido una de las mayores causas de enojo para los automovilistas: los topes de acero o cemento que servían para obligar a los vehículos a disminuir la velocidad*; (JD, BDE, DA). • (7) kuchyňská deska; viz: *mesada*; (EEA). • (8) **darse de ~s** (Mex): nadávat na něco; (9) lid. (Mex): rána hlavou nebo do hlavy; (10) (Kol): rána; (11) (Hond): obchod, kde se prodávají kradené věci; (12) (Hond): kradená věc; (13) (Nik, Kost): průvod jezdců, který se koná jako součást lidových oslav; (14) (← angl. *top*) (Portor): povrch něčeho; (15) (Portor): vrchol hory; (16) **¡~, borrego !**, lid. (Mex): bacha!; ► používá se jako upozornění toho, že někdo dostane ránu do hlavy nebo se hlavou do něčeho praští; (17) **de ~**, lid. (Hond): z čista jasna, náhle; (18) ~**s**, lid. (Ekv): ahoj; ► pozdrav, který se používá při setkání nebo při loučení; (DA).

topeado,-da, adj. (1) (Mex): kohout trénovaný na to, aby dával rány hlavou, ale nezápasil; (DA).

topeador, (1) (Mex): cvičitel kohoutů; (DA).

topeadura, f. (1) (Chil): zábava chilských vesničanů; ► jezdci do sebe vzájemně strkají a snaží se dostat toho druhého z jeho místa; (RAE).

topear, tr. (1) lid. (Chil): o jezdci: vytlačovat jezdce z jeho místa; viz též: *topeadura*; vrážet do sebe; (RAE, DA). • (2) (Kub): (vy)cvičit; (vy)trénovat; př.: *mira cómo topea ese gallo*; (DMC). • (3) (Mex): v kohoutních zápasech: podněcovat kohouta k tomu, aby dával rány hlavou; viz též: *topetar*, *topetear*; (4) (Hond, Salv, Nik): prodávat nebo kupovat kradené věci; (DA).

topecillo, m. (1) (Ven): nízký pahorek nebo kopec; (MS).

topeco, (1) (Bol): beran, kterému začínají růst rohy; (DA).

toperol, m. (1) (Chil, Per, Bol): špunt na kopačkách; viz též: *estoperol*; (RAE, DA). • (2) (Chil, Mex): nýtek, cvoček; (3) (Par): předmět s hlavičkou; (MM). • (4) (Chil): kovový hrot, který se dává na opotřebenou špičku tak, aby se zabránilo dalšímu zhoršování; (5) (Chil): retardér; (6) lid. (Chil): velký pupínek, uher; (DA).

Topes, m. (1) **nada más que faltarle ir a ~ de Collantes** (Kub): trpět všemi možnými nemocemi; ► „Topes de Collantes“ byla na Kubě jedna nemocnice na léčbu tuberkulózy; př.: *a él nada más que faltó ir a Topes de Collantes*; (DMC). • (2) (Ekv): ahoj!, měj se!; ► pozdrav na rozloučenou; př.: *me voy a mi casa. ¡topes!*; ► slang; (RF).

topetar, intr. (1) (Pan): srazit se; (JD). • (2) (Mex): v kohoutích zápasech: navádět, podněcovat kohouta; viz: *topear*; (DA).

topetear(se) (1) tr., hovor. (Salv, Hond): nakupovat kradené věci; (RAE). • (2) navádět, podněcovat kohouta; viz: *topear*; (3) lid. (Ekv, Bol): narazit; (4) intr. (Guat): srazit se; (5) tr. (Guat): trknout, nabrat na rohy; (DA).

topetero, -ra, m/f. (1) (Salv): člověk, který kupuje kradené zboží; (RAE, DA).

topetón, adj/subst. (1) m. (Guat, Hond): kohoutí zápas, při kterém hráči sází na náhodně vylosované kohouty; (2) (Kub): dvě karty do páru; ► při hře *quitacamisa*; (AM). • (3) adj. (Portor): v kohoutích zápasech: o kohoutu, který vrazí do soupeře a uteče; (DA).

topetorrope, m. (1) (Kol): močyně peruánská (*Physalis peruviana*); viz: *uchuva*; (DA).

topia, f. (1) (← arw/karib.) (Ven): kámen, který tvoří ohniště o třech kamenech; ► vaří se na něm v hrnci; viz též: *tulpa*; (RAE, MS, AM, DA). • (2) (Ven): hlava, palice, kebule; viz též: *pensadera*; (DA); (3) (Ven): hlupák, tvrdohlavec; (MS).

topiazo, m. (1) (Ven): bouchnutí do hlavy/ hlavou; (MS).

tópico, m. (1) (← angl. *topic*) (Am): téma, námět, věc, případ, záležitost; (2) (Arg, Mex, Par, Urug): téma vědeckého pojednání, disertační úráce; (3) (Arg): způsob medikace; ► spočívá v namazání postiženého místa tekutým léčivem; (MM, BDE, DA). • (4) (Per): místo v nemocnici, kde se ošetřují ranění; (DA).

topil, m. (← nah. *topille*, *topilli*, „hůl, znak hodnosti“, *topile*, „biřic, dráb“) (1) málo užív., lid. (Mex): biřic, pochop, dráb; nižší soudní úředník; ► vykonává příkazy soudu, soudní rozhodnutí; (RAE, AM, JD). • (2) (Mex: Hidalgo): venkovan sloužící autoritám bez jakékoli odměny; ► od roku 1931 tento typ služby zakázán; (AM).

topillo, (← nah. *topilli*) m. (1) (Mex): past, podvod, švindl; viz též: *engañada*; (MM, AHM, DA).

topilzin, m. (1) **echar el ~**, vulg., lid. (Mex): vyprázdnit se, kálet; ■ Syn: *echar el topo*; (DA).

topinambur, m. (← guar.) (1) (Arg, Bol, Chil, Mex): slunečnice topinambur nebo topinambur hlíznatý (*Helianthus tuberosus*); ► tzv. židovské brambory; výška lodyhy 1,5 – 3 m; obrostlá bílými chloupky; střídavé listy; žluté květy; ■ Syn.: *jíquima*; (2) (Mex): jedlá hlíza této rostliny; ■ Var: *topinámbur*; (MS, NET, MM).

topinámbur; viz: *topinambur*; (MS).

topito, m. (1) viz: *topo*; (RR). • (2) (Ven): nízký pahorek nebo kopec; (MS).

topla, f. (1) (Bol): talíř; ► přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB).

toplero,-ra, adj/subst., lid. (1) (Chil): osoba (většinou žena), která si vydělává předváděním se v plavkách *topless*; (DA).

topless, m. (← angl. *topless*) (1) (Chil, Mex): spodní díl dámských plavek; (MS).

topo, m. (1) (Chil, Ekv): stroj na ražení tunelů; (2) (patrně ← cumanagoto *topo*, „kulatý kámen“) (Ven, Per aj.): cestovní míra (v délce 1,5 míle), užívaná indiány v Jižní Americe; (3) (← keč. *tupu*, „špendlík, brož“) (Arg: Catamarca, Tucumán, Bol, jižChil, Ekv, jižPer, Kol, Ven, Chil): velký špendlík; okrasný špendlík nebo brož indiánek; viz též: *tupo*; (RAE, MS, AM, MM, DA). • (4) (Portor): hrací kostka; př.: *me prestó estos topos que sólo saben ganar*; (5) ~ (topito), m. (Ven): vrchol hory; př.: *me escuchó la Virgen, mostrándome un rancho que hasta entonces no había catao de ver, asinita sobre el topo de un cerro*; (6) ¡~!, citosl. (Ven): platí!; ► potvrzení sázky; mělo by zaznít před hozením kostek; př.: *diga topo, joven –intervino el casa, creyendo que Marcos iba a echar los dados sin cumplir aquel requisito indispensable para la validez de una jugada*; viz též: *topar*; (RR). • (7) m. (← arw/karib.) (Ven): nízký pahorek nebo kopec; (8) (Ekv, Kol): náušnice vyložená drahými kameny, náušnice ve tvaru kruhu; ■ Var: *tope*; *topu*; *tupu*; (MS, DA). • (9) (Per): plošná míra; ► hodnota se liší v závislosti na lokalitě; obvykle se udává 4.608 *varas*² nebo 3.493,64

m²; (10) (Bol): palmový míček (dětská hračka); (11) (Mex: Hidalgo): objemová míra u alkoholických nápojů; ► odpovídá jedné lahvi „*Topo Chico*“ (obchodní značka); (AM, DA). • (12) (Mex): krtek; viz též: *taltuza*, *tuza*; (13) lid., přenes. (Mex): člověk, který špatně vidí a v důsledku toho o vše zakopává; (14) (Mex): hloupý, omezený člověk; (15) (Mex): ostří, břit, čepel; (MM). • (16) **echar el** ~ (Mex) viz: *topilzin*, *echar el...*; (DA).

topogigio, (1) (Hond, Salv): domácí zmrzlina; (DA).

topogono, m. (1) (Ven): rostlina; viz též: *ipecacuana*; (MM).

topochal, m. (1) (Ven): místo oseté malými banány; př.: *detrás del rancho, tres cruces de madera sembradas entre el monte, un topochal en torno a una charca, un rastrojo de yucas raquílicas*; viz též: *topocho*; (RR).

topochito, m., i adj.: viz: *topocho*; (RR).

topocho, -**cha**, adj/subst. (1) adj. (Ven): o zvířeti nebo člověku: tlust'oučký, buclatý; oplácáný; (RAE, DA). • (2) ~ (**topochito**, **plátano topocho**), lid. (Ven; Kol): malý banán *Cambur topocho*; (ze stromu stejného jména); ► má výbornou chuť; zakulacený tvar; př.: *al fondo, la cocina y unas piezas destinadas a almacenar las yucas, topochos y frijoles*; viz též: *topochal*; *cambur*; (RR, MM). • (3) (Ven): plný, přeplněný; přesycený; (MM). • (4) adj/subst. (Kol): tlust'och; př.: *mira, ese topocho que ves allá es mi primo Moisés*; ► slang; (RF). • (5) (Ven): deformovaný, zkreslený (o člověku); (DA).

topocho, m. (1) banán ke smažení, zelený banán (*Musa balbisiana*); viz: *plátano*; ■ Var.: *barraganete*, *maqueño*, *postre*; (EEA, DA).

topón, m. (1) **al (del) ~**, hovor. (Guat, Hond): za babku, pod cenou; (RAE, AM, DA). • (2) (Kol, Kub, Chil, Pan, Guat, Nik): srážka, náraz; trknutí; (AM, DA). • (3) (Chil): poškození auta nebo jiného předmětu po nárazu; (4) (Nik, Pan): násilná diskuze; (5) (Salv): způsob prodeje, kdy veškeré zboží koupí jeden kupec; (6) (Salv): nemilé překvapení; (7) (Pan): náboženská slavnost; ► při které se nosí po ulicích obrazy Ježíše a Panny Marie zvlášť, až nakonec se sejdou; (8) **de** ~¹ (Hond, Salv): od oka; (9) **de** ~² (Hond, Salv): úplně, zcela, v souvislosti s prodejem zboží; (DA).

topón, -**na**, adj/subst., lid. (1) (Bol): člověk, který přišel o všechny peníze v sázení; (DA).

toponear, tr., hovor. (1) (Hond, Guat, Salv): prodat něco za babku, obchodovat pod cenou; (RAE, AM, DA). • (2) (Kol): trknout; drcnout, narazit; (AM).

toporo, m. (1) (Ven): podlouhlá nádobka; viz též: *jícara*; (AM).

topos, m., pl., lid. (1) (Kub): tajná policie; př.: *cuidado con los topos*; ► výraz, který používají chucheros; viz: *chuchero*; (DMC).

toposa (**topoza**, **topozán**); viz: *tepozán*; (MS).

toposo, -**sa**, adj. (1) (Ven): dotěrný, všetečný, vlezlý; (2) (Ven): nafoukaný, namyšlený; (3) (Kol: Santander): protivný, podrážděný, mrzutý; (AM). • (4) (Ven): prudký; (JD).

topota, f. (1) (Mex): malá rybka; ► podobná sardince, žije v hejnech; (MM).

topotear, tr. (1) (Mex): lovit v lagunách rybky *topotas*; (MM).

topotero, m. (1) (Mex): rybář lovicí *topotas*; (MM).

topotopo, m. (1) (Ven): rostlina *Sacabuche*; (MM).

topu, m., vulg. (← *puto*) (1) (Arg): homosexuální prostitut, kurevník, teplouš, buzerant; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

topu; viz: *topo*; (MS).

top-weight, m. (← angl.) (1) (Kol, Chil): maximální zátěž, kterou unese kůň na překážce; (MS).

toque, m. (1) (Kub): náboženská slavnost afrokubánského kultu; ► bubnuje se při ní na posvátné bubny; ■ Syn.: *toque de santo*; (2) lid. (Kub): doušek alkoholického nápoje; (3) (Mex): rána elektrickým proudem; př.: *... y aplicándole después toques eléctricos a los pies y en las partes de los genitales*; (4) **al** ~ (Per): okamžitě; (RAE, BDE, DA). • (5) (Bol): řada, pořadí; př.: *el mate se toma por toques*; (AM). • (6) (Chil): cvrnknutí; (7) **darse un ~ de aguardiente** (Kub): napít se kořalky; (8) **darse un ~**, slang. (Mex, Kol): kouřit marihuany; (9) ~ **personal** (Mex): záliba, koníček; (10) **por** ~ (Bol): po řadě, jeden po druhém (pít apod.); (JD, DA). • (11) lid. (Kub): viz: *chucho*; (DMC). • (12) (Kost, Per): moment, vteřinka; př.: *dame un toque y ya te atiende*; (13) lid. (Kost, Arg, Bol): troška; př.: *estamos un toque cansados y no tenemos ganas de salir*; ► slang; (RF, DA). • (14) lid. (Portor, Par): cigareta z marihuany, joint; viz též: *join(t)*; (15) (Mex, Hond, Salv, Nik, Dom, Kol, Per, Bol, Par): popotáhnutí cigarety z marihuany; (16) (Mex, Hond, Nik, Dom, Chil, Par): šňupání kokainu; (17) (Mex, Nik): malý elektrický výboj, který způsobuje záchvěv; (18) (Nik, Pan, Kol,

Urug): hudební přednes na koncertě nebo oslavě; (19) (Salv): podstatná, hlavní část něčeho; (20) (Salv): rána; (21) (Nik): v baseballu: lehký dotyk míčku pálkařem tak, aby se běžci mohli postoupit dál; (22) **qué ~**, lid. (Kost, Kub): krása!; ► zvolání pro vyjádření radosti nebo obdivu; (23) ~ **crystal** (Bol): chlorhydrát krystalizovaného kokainu; (24) ~ **de bola** (Kub): v baseballu: úmyslný lehký dotyk baseballovou pálkou, kterým se pálkař dotkne míčku tak, aby ho dostal více do hracího pole; (25) ~ **de santo** (Kub): náboženská slavnost; ► bubnuje se při ní na posvátné bubny; viz též: *toque*; (26) **al ~** (Arg): hned; už to bude; viz též: *ahora*; (27) **de ese ~** (Chil): stejného vzhledu, ale horší kvality (o člověku nebo o věci); (28) **en dos ~s**, lid. (Kost): rychle; (DA).

toquear, tr. (1) (Ekv): přihrát si (míč); (JD). • (2) (Bol): podplatit, dát úplatek; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) lid. (Per): ošidit, oklamat, podvést; viz též: *empaquetar*; (DA).

tóquer, m. (← angl. *talker*) (1) (Chil): telefonista; (MS).

toquero, -ra, adj/subst. (← it.) (1) subst. (LaPla): člověk, který se uchází o část výnosu z krádeže; policista, který se nechá podplatit; (MS). • (2) adj/subst. lid. (Per): prolhaný; lhář; viz též: *hablador*; (DA).

toquete, m. (1) (Arg): ten, co osahává; viz: *toquetón* (DA).

toquetear, tr. (1) (Am): osahávat, ohmatávat; ► za účelem sexuálního vzrušení; (MM).

toqueteo, m. (1) (Am): osahávání, ohmatávání; viz též: *toquetear*; (MM). • (2) lid. (Kub): osahávat ženu s chlípnými úmysly; př.: *la toqueteaba cuando llegó la policía*; (DMC).

toquetín, m. (← it.) (1) (LaPla): malý zisk; kousíček; (MS).

toquetón, -ona, adj/subst. (1) (Salv, Par, Arg, Urug): ten, co osahává; ■ Var.: *toquete*; (DA).

toqui, m. (← map.) (1) arch. (Chil): mezi *mapuches* náčelník, indiánský pohlavár; (RAE, MM). • (2) (Chil): nejvyšší araukánský náčelník; ► za určitých okolností přebíral absolutní moc; (3) (Chil): kamenná sekera; ► atribut náčelníka, jako symbol důstojnosti; (MM).

toquido, m. (1) (Mex): zvuk; (2) (Guat, Mex, Salv, Per): klepání, ťukání na dveře; př.: *al toquido de Vásquez saltó de la cama*; (RAE, RR, DA). • (3) (Guat, Mex): řada, pořadí; viz též: *toque*; (MM). • (4) (Mex, Per): hraní, zvonění; (DA).

toquilla, f. (1) (Bol): saténová stužka; ► našitá na kraji klobouku; slouží jako ozdoba; ■ Var.: *toquilla*; (DA).

toquilla, adj/subst. (1) f. (Bol, Ekv, Per, Pan): palma *socayal Carludovica palmata*; palma *jipijape*; ► rostlina z čeledi pandánovité (lat. *pandanaceae*) se šlahounovitým stonkem, střídavými dlanitými listy, které nařezané na pruhy slouží k výrobě např. klobouků a jiných výrobků; roste v tropických oblastech Ameriky; (DUB, RAE, AM). • (2) adj/m. (Ekv, Bol, Pan): slamák, slaměný; vyrobený ze slámy palmy *toquilla*; př.: *llegó un indio –centenario roble montañez– el sombrero toquilla, viejísimo como él, en la mano*; (RR, MM). • (3) (Bol, Ekv, Pan): sláma z palmy *toquilla* na výrobu klobouků; (MM). • (4) f. (Bol): saténová stužka na klobouku; viz též: *toquila*; (5) (Bol): kožená stužka; ► na vnitřní straně klobouku; slouží k ochraně proti pocení; (6) (Pan, Ekv, Per): palma *Carludovica palmata*; (DA).

toquillal, m. (1) (Per): místo obydlené indiány kmene *toquilla*; (DA).

toquillero, -ra, adj/subst. (1) (Ekv): obchodník s lýkem palmy *Carludovica palmata*; (2) adj. (Ekv): týkající se lýka palmy *Carludovica palmata*; (DA).

tora, f. (1) (Salv): duběnka; (2) hovor. (← *toro*) (Kub): silná zdravá žena; (3) (Kub): rozhodná nebojácná žena; (4) [Š: *baula*] (Hond): mořská želva; ► žije v teplých oblastech, měří mezi 190 a 250 cm, váží až 590 kg, patří k největším želvám na světě, je bezzubá; tělo má sudovitý tvar, ocas je zašpičatělý, krunýř je černý, se sedmi postraními deskami; (RAE). • (5) (Kost): rostlina *Podachaenium paniculatum*; (MM). • (6) **ser una ~** (Kub): o ženě: být odvážná a rozhodná; př.: *la admiro porque es una tora*; (DMC). • (7) (Bol): tranzistorové rádio; ► bol. argot *coba*; (HB). • (8) (Hond): loutna; (DA).

toral, adj. (1) (Hond): o problému: závažný; (RAE, DA). • (2) (Mex): hlavní, základní; př.: *...debido a que no hay ningún avance en un aspecto toral para el sindicato ...*; (BDE).

toranzo, m. (1) (Bol): malpa běločelá (*Cebus Albifrons*); ► šedá opice vysoká asi 40 cm; má chápavý ocas, dlouhý asi 40 cm; šiji má tmavě hnědou a obličej bílý; (DA).

torazo, m., lid. (1) (Dom, Bol): zručný, dovedný (o člověku); (DA).

torbellino (Torbelino), m. (1) (Ekv): tamtamová hudba, tamtamová skladba; ► tančí se při ní v párech; př.: *a los primeros sonos de un Torbellino, Angulo fue sacudido por su sangre negra y tomando a Eva por su dorado brazo entró en la pista: pecho contra senos ...*; (RR). • (2) (Ekv):

Esmeraldas): černošský párový tanec; (3) (Kol): domorodá melodie, nápěv; ► stále se opakuje pouze několik několik tónů; př.: *el boyacense canta también el torbellino, que tiene más fibra que la guabina*; (AM). • (4) (Kol): lidový tanec podobný tanci *bambuco*; (5) (Kol): hudba, která doprovází tanec *torbellino*; (DA).

torcacita, f. (1) (Kol, Bol): holoubek vrabčí (*Columbina passerina*), holoubek skořicový (*Columbina talpacoti*); ► malý ptáček podobný holubovi; dlouhý asi 16 cm; má načervenalou kaštanovou barvu; špička ocasu je černá; (2) (Arg, Urug): holoubek pikui (*Columbina picui*); viz: *cuculí*; (DA).

torcaza, f. (1) (Arg, Kol, Kub, Chil, Mex): obecný název pro holubice; nejznámější je *Zenaida auriculata*; (MM). • (2) (Mex): hnědka (kůň); (JD). • (3) (Kol): holub; (4) (Per, Chil): holub chilský (*Patagioenas Araucana*); ► holub dlouhý asi 38 cm; má vínově kaštanovou barvou s šedými odstíny; na šíji má bílou skvrnku se zelenými odstíny; zobák je černý; nohy purpurově červené; (5) (Kost, Pan): viz: *paloma volcanera*; (DA).

torcazo, m. (1) (Kol): bluma, hlupák; (AM, JD).

torcedor, -dora, m/f. (1) (Kub): splétač tabáku; př.: *estos tabacos han sido elaborados por expertos torcedores ...*; (RR, DA).

torcejón, m. (1) (Arg): křeč v břiše; (DA).

torcer(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. [Š: *perjudicar; matar*] (Mex): ublížit; zabít; př.: *los detectives somos pendejos, ... a mí me contrató Jesús Díaz y lo torcieron*; (RR). • (2) intr. (Arg, Mex): zahrnout, zabořit; př.: *al llegar a la esquina tuerza hacia la derecha*; (MM). • (3) zvrat. (Am): naštvat se; (JD). • (4) **pasar a ~**, tr. lid. (Mex): ublížit někomu; způsobit újmu; př.: *ese accidente nos pasó a torcer: nos quedamos sin dinero*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (5) tr/zvrat., lid. (Bol): opít se; ► bol. argot *coba*; viz též: *enchivar(se)*; (HB). • (6) tr., lid. (Mex): načapat někoho; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (7) zvrat. (Kol): zradit, přestat zachovávat loajalitu; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (8) tr. (Kub): splétat tabák; (9) intr. lid. (Bol): opít někoho; (10) tr. (Salv): znásilnit ženu; (11) ~ **el brazo** (Mex, Pan, Ekv, Bol, Chil, Par, Urug): donutit někoho něco udělat; (12) ~ **el cuello** (Hond): zlomit, obměkčit někoho; (13) ~ **la nariz** (Chil): změnit vývoj, průběh nebo podmínky nějaké události nebo výsledku; (14) ~ **la puerca el rabo** (Dom, Kub): zhoršit situaci; (15) ~ **los ojos**, lid. (Guat, Nik, Kost, Ven, Ekv, Bol, Urug): po očku sledovat a vyjadřovat tak vztek a odpor; (DA).

torcido, -da, adj/subst. (1) adj. (Kost; Mex, Hond, Nik, Guat, Salv): nešťastný; smolařský; pronásledovaný nepřízní osudu; př.: *no jugués más, hombré; estás torcido*; (RAE, RR, DA). • (2) **de dos ~s se hace un torzal** (StřAm): ve dvou se to lépe táhne; (AM). • (3) m. viz: *chueco*; (EEA). • (4) (Bol): opilý; (5) (Bol): zdrogovaný; ► bol. argot *coba*; (HB). • (6) **estar ~** (Guat): být na štíru; mít smolné období; (7) **estar ~ que un cuerno** (Guat): být smolař; ► mít opakovaně smůlu, nepříjemnosti; (8) adj/subst. (Kol, Ekv, Bol): nezákonný, nelegální (o práci, činu nebo obchodu); (9) (Kol, Ekv, Bol): podplacený, zkorumpovaný (o člověku); (10) m. (Kub): splétání tabáku; (11) lid. (Bol): bič; ► ze surové kůže; používá se k nošení jha a k nahánění dobytka; (12) f., lid. (Hond, Salv): smůla, pech; viz též: *jodida*; (13) (Hond, Salv): zatčení; (DA).

torcidura, f. (1) [Š: *fatalidad; desgracia*] (Guat): osudovost; neštěstí; př.: *pero –mi torcidura– como no sé leer, en lugar de ese aviso arranqué el papel del jubileo ...*; (RR, DA).

torcimiento, m. (1) (Hond, Salv): období smůly; ■ Var.: *torción*; (DA).

torción, m., lid. (1) (Hond): zkroucení, prohnutí; (DA).

torcis, -sa, adj. (1) (Kol): nespolehlivý, lajdácký; ► kol. argot *parlache*; (M01).

torco, m. (1) (Ven): léčivý nápoj; opojný nápoj; ► vyrábí se máčením kůry stromu *Croton malambo*, či máčením pomerančové kůry ve víně nebo pálenice; př.: *iban todas las tardes a beberle un amargo de cortezas de naranja que fabricaba y al cual llamaba torco*; (RR).

torcómetro, m. (1) (Bol): nástroj nezbytný k nastavení čepů v motoru; (DA).

tordear, tr/intr. (1) (Arg): zkazit, zfalšovat; (2) (Arg): podezírat; (JD).

tordillo, -lla, adj/subst. (1) (Arg): šedý; šedivý; př.: *el patrón, hombre fornido, de barba tordilla, nos daba las buenas noches con sonrisa socarrona*; (RR).

tordita, f. (1) (Ven): nestoudná, toulavá mulatka; (AM, MM).

tordo, m. (1) (StřAm, Arg, Bol, Chil, Urug, Ven; Ekv, Bol, Par, Arg, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan): pták *Molothrus alneus*, *Molothrus* spp.; ► má kuželovitý zobák, na začátku rovný a silný, křídla jsou podlouhlá, peří u samce černé a lesklé, u samice šedočerné; (RAE, DA, MM). • (2) (Arg; Urug): vlhovec modrolesklý; ► *Molothrus bonariensis*; černý pták s červenými odlesky; z čeledi kukačkovitých; snáší vejce v cizích hnízdech a nestará se o svá mláďata; sedá na krásy, jejichž lejna

jí; přeneseně též: prospěchář; příživník; světák; př.: *¿por qué no había espantado de su vecindad a ese embeleco pegajoso?; si tiene gusto –me dije– en andar con ese tordo en el lomo, que la aproveche*; (RR, DA). • (← *doctor*) (3) (Arg): doktor lékařství; (4) (Arg): doktor práv; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET, DA). • (5) (Chil): vlhovec argentinský (*Curaeus Curaeus*); ► pták dlouhý až 28 cm; sameček i samička jsou leskle černí; zobák i nohy jsou černé; (6) ~ **de matorral** (Per): vlhovec pokřovní; viz: *tordo negro fino*; (7) ~ **negro fino** (Per): vlhovec pokřovní (*Dives Warszewiczi*); ► pták velký až 28 cm; má černou barvu s modrým nádechem; tělo je sametové a velmi elegantní; ■ Var.: *tordo de matorral*; (DA).

toreado, -da, adj. (1) (Kol): rozčilený, dopálený; ► slang; (RF). • (2) lid. (Ekv, Bol): býčí zápasy na uzavřeném náměstí; viz: *sapo, estar como sapo toreado*; (DA).

toreador, m. (1) (Kol): tyran tropický (*Tyrannus melancholicus*); viz: *pecho amarillo*; (DA).

torear, tr/intr. (1) intr. (Arg, Urug, Bol, Par): o psovi: štěkat, několikrát zaštěkat na znamení útoku nebo nebezpečí; (2) tr., hovor., lid. (Arg, Bol, Nik, Urug, Guat, Hond, Par, Kol, Chil, Kost): štvát, provokovat někoho ke rvačce; rozzuřit zvíře; př.: *no me torees, Griselda, porque te va a ir mal*; ► slang; (RF); (3) [Š: *incitar*] (Bol, Chil, Kost): nabádat, vybízet někoho, aby něco udělal; (RAE, AM, MM, DA). • (4) [Š: *enamorar*] (Ekv): snažit se svést; dvořit se; př.: *andá con cuidado, Cipriano, la niña Miche te está toreado ... ¿no lo habías notado?*; (RR). • (5) (Ekv): ucuknout, uhnout; (AM). • (6) (Arg, Mex): vtípkovat na něčí účet, až se dotýčný naštve; (MM). • (7) **vengo como para que me ~reen** (Guat): jsem strašně naštvaný; (JD). • (8) **ser alguien de los que torear en España** (Kub): o muži: být paroháč; ► ve smyslu být podváděný ženou; př.: *ése es de los que torear en España*; ■ Syn.: *ser un miura*; (9) ~ **un flai** (Kub): nepostavit se dobře na chycení míčku, který letí vzduchem; ► z baseballu; „flai“ je z angl. *fly*; př.: *perdieron porque torio un flai*; (DMC). • (10) lid. (Nik, Kol, Urug): obtěžovat, otravovat; viz též: *mariquear*; (11) (Arg): o psovi: štěkat na někoho nebo na něco; (12) (Bol): lichotit ženě slokou písně; a navádět ji, aby odpověděla další slokou; (13) lid. (Bol): být nevěrný; (14) ~ **un chile** (Mex): potřít pánev chilli papričkou, aby se uvolnila šťáva a chuť byla pikantnější; (15) ~ **la danta** (Hond): hra; ► ve které se jedna osoba převléká za zvíře a snaží se ostatním tyčí sebrat klobouk; (DA).

toreja, m. (1) (Chil): pobuda, flákač, drban; (JD).

toreo, m. (1) (Hond): pronásledování kohouta, který se cvičí pro kohoutí zápasy; (DA).

torería, f. (1) (Kub, Guat, Ekv): dětská lumpárna, skopičina; ► ve Šp. už neužívané; (RAE, MM, DA). • (2) (Per): povyk, rámus, randál; (AM). • (3) pl. (Guat, Salv, Kost, Bol): křivda spáchaná na někom s využitím násilí, zneužití síly a moci; (4) pl. (Bol): ztřeštěnost; (DA).

torero, m. (1) lid. (Kub): člověk, který nechytne míček letící vzduchem; ► z baseballu; př.: *ese pelotero es un torero*; (2) **estar algo o alguien como el ~** (Kub): být vzteklý; být zatažený; př.: *Elio está como el torero; el cielo está como el torero*; viz též: *mazantín*; (DMC). • ~ **de cuy** (Per): člověk malého vzrůstu; (DA).

toreta, f. (1) (Pan): strom; viz: *anonillo*; (DA).

torete, m., lid. (1) (Ekv, Bol): býk ve věku, kdy se obvykle značkuje; (DA).

toribio, m. (1) (Salv): veš; (DA).

torido, m. (1) (Arg): štěkot psa; (DA).

toril, m., lid. (1) (Nik): moskytiéra; (DA).

torillada, f., lid. (1) (Bol): skupina mladých býků; (DA).

torillo, m., lid. (1) (Ekv, Bol): býk, který ještě není ve věku, kdy se obvykle značkuje; (DA).

torinera, adj/subst. (1) (Ekv): láhev o objemu 1l; (DA).

torinero, adj/subst. (1) (Ekv): odrůda sladkého italského vína; (DA).

torito, m. (1) (Arg, Par, Bol, Per, Ekv, Urug): tvrdokřídlý hmyz, druh roháče (*Diloboderus abderus*); ► černý, samec má ve vpředu dva rohy (horní a dolní) na způsob kleští; ■ Syn.: *bicho candado*; (2) [Š: *fiofio*] (Chil, Ven, Per, Bol, Arg): pták z čeledě tyranovití (*Anairetes*); ► hmyzožravý pták s olivově zeleným peřím, bělavým břichem a krkem, na hlavě má bílý hřebínek; je velký asi 11 cm; ■ Syn.: *fiofio, cachudito*; (3) (Kost, Ekv, StřAm, Chil, Per): druh orchideje *Anguloa grandiflora*; (4) (Mex): záluďná otázka, na kterou je těžké odpovědět; (5) (Mex): druh alkoholického nápoje; ► připravuje se z kvašené třtinové šťávy a ovocné šťávy; na území státu Veracruz; (RAE, MM, DA). • (6) (Chil): zástěna, clona kuželovitého tvaru; plachta, přístřešek z plachty; (7) (Kub): hra *monte*; (hraje se jen o menší obnos peněz); (8) (Bol): torito (lidový tanec bolivijského departementu Beni); ► představující býky, tančí v ulicích a děsí diváky; (9) (StřAm, Mex): starodávný národní tanec; ►

žena představuje útočnici, muž se brání s šátkem; (AM, MM, DA). • (10) (Kub): druh holubice; (11) (Mex): energický tanec populární na jihu Mexika; (MM). • (12) **ganarle alguien al ~ enamorado de la luna** (Kub): být zamilovaný až po uši; ► původ v jedné šp. písni, která se stala velmi populární na Kubě; př.: *ése le gana al torito enamorado de la luna*; (DMC). • (13) (Bol, Chil): ryba čeledi *Bovichthyidae* (*Bovichtus chilensis*); ► měří až 10 cm; má vyčnívající tlamku; tělo je pokryté několika řadami plotví a ostnů; (14) (Chil): pták; viz: *cuculí*; (15) (Hond): veš; (16) lid.(Mex): otázka, která ověřuje znalosti (na schůzi); (17) (Nik, Kost, Kol, Ekv): orchideje čeledi *vstavačovité* (*Stanhopea*); ► má žluté aromatické květy s tmavými skvrnami v hroznech; (18) (Guat, Per): pyrotechnické zařízení s postavou býka; používá se při přepadávání; (19) (Per): tříkolová motorka s karoserií a bočními dveřmi; (20) (Bol): tanečník v masce býka; (21) (Chil): kartáč s ohnutou rukojetí; (22) (Chil): v hornictví a ve stavebnictví: malá konstrukce, která slouží jako úkryt; (23) (Chil): malá karafa na víno nebo pivo; (24) (Chil): bedna o nosnosti 17 kg, slouží k přepravě rajčat; (25) (Chil): karetní hra podobná hře *monte*; (26) (Salv): sexuální poloha, ve které je žena klečí a podepírá se rukama; (27) (Nik): pohyb vzhůru, který dělá dítě, když jej někdo nese; (28) ~ **guapo** (Pan): postava lidové oslavy; ► kostra z rákosí potažená látkou nebo kůží ve tvaru býčí hlavy, která je velmi zdobná; (DA).

tormenta, f. (1) **caer la ~ de Santa Teresa** (Kub): vzniknout obrovský poprask; př.: *lo que está cayendo en esa casa es la tormenta de Santa Teresa*; (DMC). • (2) **coger ~ por** (Kub): dělat si hlavu pro co; (JD).

tormentera, f. (1) (Portor): kumbál, kamrlík pod schodami; chatrč; ► ve tvaru obráceného “V”; plechy ze zinku připevněné k zemi; uchylují se tam vesničani v době cyklónů a bouří; může sloužit také na uchovávání náradí; př.: *hubo que guardar el velocipedo en la tormentera junto a las gallinas echadas*; (RR, AM).

tormento, m. (1) lid. (Kub: exil): problém; př.: *¿cuál es el tormento?*; (2) **el ~ de la papaya** (Kub): touha smilnit; ► papája je metafora pro ženské pohlavní orgány; př.: *no puedo aguantar el tormento de la papaya*; (3) **estar en un ~** (Kub): být zahloubán do svých vlastních myšlenek; př.: *no te presta atención porque está en su tormento*; (4) **no hay ~¹** (Kub): není problém; př.: *conmigo, mi amigo, no hay tormento*; (5) **no hay ~²** (Kub: exil): v pohodě; není problém; př.: *¿tú me puedes prestar cinco pesos?*; —*no hay tormento*; (6) **se acabó el ~** (Kub): bouře byla zažehnána; ► problém byl vyřešen; př.: *con tu llegada, se acabó el tormento*; (7) **ser una mujer un ~** (Kub): o ženě: být kus; ► být překrásná; př.: *esa mujer es un tormento*; (8) **sin ~** (Kub: exil): jasně; př.: *dame cinco pesos*; —*sin tormento*; (DMC).

tornafiesta, f. (1) (Mex): oslava den po svatbě; (DA).

tornachile, m. (← nah. *tonalli*, „léto“ + *chilli*, „paprika“) (1) (Mex): pálivá paprika; ► světlezelená; ve tvaru kužele; pěstuje se v zavlažovaných oblastech; (RAE, JD, DA).

tornajuma, f. (1) (Dom): kocovina; (AM, DA).

tornamesa, f. (1) (Chil, Per): železniční točna; (BDE, DA). • (2) lid. (Mex, Ekv, Per, Bol, Salv, Nik): gramofon; (DA).

tornamilpa, f. (1) (Mex: Tabasco): viz: *tonamil*; (MM).

tornapurga, f. (1) (Kub, Mex, Portor): následující den po pročištění střev projímadlem; (2) stav, ve kterém se nachází osoba po pročištění střev projímadlem; (MM).

tornar, tr. (1) (Kol): v sokolnictví: vymrstit do vzduchu cvičeného ptáka posazeného na ruce půlkruhovým pohybem paže; (RAE). • (2) ~ **a las del humo**: viz: *humo*; (RR).

tornavuelta, f., lid. (1) (jižBol): neplacená práce, sousedská výpomoc; ► u kečujských a aimarských indiánů vzájemná pomoc při polních pracích, při stavbě domu spod.; viz též: *negreada*; (DA).

tornear, tr. (1) (Per): v drezúře koní: dělat otočky; (DA).

torneo, m. (1) lid. (Portor): schůze, schůzka, setkání; viz též: *concejillo*; (2) ~ **estatal** (Portor): kohoutí zápasy podporované vládou; (3) ~ **libre** (Portor): kohoutí zápasy, do kterých nezasahuje stát; (DA).

tornillar, tr., lid. (1) (Bol, Par, Urug, Ekv): zašroubovat šroub; (DA).

tornillo, m. (1) (StřAm, Ven): keř z čeledi *lejnícovité* (*sterculiaceae*); ► s červenými květy, plodem v tobolce šroubovitě zatočeným, který se využívá v medicíně; (2) hovor. (Arg): pocit intenzivního chladu; (RAE). • (3) (Kub): taneční figura; ► partner provádí točku se dvěma partnerkami zároveň; (4) (Mex): objemová míra pro pálenku z agáve *pulque* nebo pivo; ► vzorovaná skleněná odměrka odpovídá přibližně jednomu litru; menší objem než *cacariza*; př.: *si te aguantas un tornillo, te saco una cacariza*; (5) (Mex): bobovitá rostlina *Prosopis pubescens*; ► vyskytuje se v oblasti pohraničí

s USA; (AM, MM, DA). • **(6) tener los ~os flojos** (Mex): mít o kolečko míň, víc, být trochu praštěný; ■ Syn.: *tener un ~ suelto, los ~os sueltos* (Chil); (JD). • **(7) hasta al ~ se le gasta la rocsa** (Kub): z toho všeho by se jeden zbláznil; př.: *ya dejé de trabajar en lo que hacía porque hasta al tornillo se le gasta la rocsa*; **(8) meter el huevo en un ~** (Kub): postavit se situaci čelem; př.: *metió el huevo en el tirnillo y ganó*; viz též: *pescuezo*; (DMC). • **(9)** (Arg, Urug): velká zima; kosa; **(10)** (Ekv, Per): strom (*Cedrelinga catenaeformis*) z čeledi bobovité; ► vysoký až 50 m; má rovný kmen s popraskanou kůrou; má mělké kořeny; má střídavé listy a bílé oboupohlavní terminální květy; plodem je dlouhá a zploštělá luštěnina; ■ Var.: *mara macho*; **(11) ~ de encarne** (Bol): šroub se zapuštěnou hlavou; (DA).

torniquete, m. **(1)** (Kub): natáčka; (JD). • **(2) aplicar a alguien el ~** (Kub): být na někoho příliš tvrdý; př.: *no estudiaba mi hijo y le apliqué el torniquete*; (DMC). • **(3)** turniket; viz: *molinete*; (EEA).

torniquetero, -ra, adj. **(1)** (Arg): sloup podpírající napínače drátěných zátarasů; př.: *regresé aún no sé cómo, a través de juncas densas, ..., aflojando alambradas en palos torniqueteros*; (RR).

tornisquete, m. **(1)** (Bol): výmyk na hrazdě; **(2)** lid. (Bol): štípanec; (DA).

torniyo, m. **(1)** chladno; viz též: *fresquete*.

tornizco, m. **(1)** (Kol): štípnutí; (AM).

tornizcón, m. **(1)** (Chil): plácnutí, bouchnutí; štípnutí; (AM).

torno, m. **(1)** (Per): v drezuře koní: kruhová plocha, ve které se dělají otočky; (DA).

toro, m. **(1) ~ s coleados**, pl. (Ven): soutěž jezdců, která spočívá v povalení běžícího býka tak, že ho popadnou za ocas; (RAE). • **(2)** (Kub): pozoruhodná osoba; ► vyznačující se něčím, co je blíže určeno; př.: *los habitantes paseaban en círculo, interminablemente, para oír el cornetín solista, toro en el arte de perfilar un aria de la Traviata*; **(3) ~ candil** [Š: *toro de fuego*] (Par): ohnivý býk; ► železná armatura ve tvaru býka; chrlí jiskry; používá se při oslavách; př.: *hoy habrá allá festejos por el día de San Blas, patrono del Paraguay; en Itapé solíamos tener hasta toro candil*; **(4) sangre de ~**; viz: *sangre*; **(5) sombra de ~**; viz: *sombra*; (RR). • **(6)** (Chil): chatka, přístřešek z větví, ve kterém přebývá hlídač statku; viz též: *chacra*; **(7)** (Chil): dodatečná sázka ve hře *rocabor*; **(8) ~ huaco** (Kost): konstrukce ve tvaru býka; ► naplní se rachejtlemi, které se odpalují při oslavách; viz též: *vaca loca*; **(9) asustar con ~s de petale** (Mex): bezdůvodně se vylekat, poplašit; **(10) echar ~r** (Mex: Hidalgo): mezi studenty: klást otázky, diskutovat o studijní záležitosti, tématu; **(11) pa los ~s del Jaral, los caballos de allá mesmo** (Mex): být na tom stejně; (AM). • **(12)** (Arg, Par, Urug): vítězný tah ve hře; ► tahy se počítají; vyhrává ten, kdo jich má nejvíce; **(13)** (Kub): ryba *Ostracionidium quadricorne*; **(14)** (Mex, Portor): stromovitý keř *Faramea odorantissima*; ► má vonné květy; (MM). • **(15) ser un ~ en** (Am): být na co kos; (JD). • **(16) eso se lo mete un ~** (Kub): to já dělat nebudu; př.: *me dijo que le cuidara al hijo pequeño; eso se lo mete un toro*; **(17) estar cebado que parece un ~ búfalo** (Kub): být vykrmený jako prase; ► být tlustý člověk; př.: *lo encontré tan cebado a tu hermano que parece un toro búfalo*; **(18) parecer alguien un ~ búfalo** (Kub): být tlustý jako prase; **(19) no soy ~** (Kub): nejsem ovce; ► nesnaž se usměrňovat mě; nenut mě dělat, co ty chceš; př.: *yo no soy toro, apréndelo de memoria*; **(20) ser un ~ padre** (Kub): o muži: mít hodně dětí; př.: *él es un toro padre*; viz též: *corrída; duque; mayeya; semental; talanquera*; (DMC). • **(21) ~ lomo de ~**, příčný zpomalovací náliček na silnici, retardér; viz: *vibradores*; (EEA). • **(22)** (Bol): věřitel; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(23)** (Per): malý džbán s uchem na víno nebo pivo; **(24)** (Bol): největší kulička ve hře kuličky; **(25)** (Salv): velká veš; **(26) ~ alzado** (Bol): zkrocený divoký býk; **(27) ~ de jocheo** (Bol): býk chovaný pro býčí zápasy; **(28) ~ huaso** (Bol): dřevěná nádoba; **(29) ~s coleados** (Ven): soupeření mezi jezdci, spočívá v tahání dobytka za ocas tak, aby se povalil; **(30) al ~ se le capa una sola vez** (Per, Bol): a dost!; ► vyjadřuje, že někdo se nechá podvést jen jednou; **(31) irse el ~ con la veta** (jižEkv): přivlastnit si něčí dobročinné zásluhy; **(32) matar su ~**, lid. (Chil): platit každý sám za sebe; **(33) bailar un ~** (Dom): způsobit ranami bičem, že se býk otáčí kolem dokola; (DA).

toro, -ra, adj/subst., lid. **(1)** (Guat): obyvatel města Quetzaltenango; ■ Syn.: *quetzalteco*; **(2)** (Dom, člověk hodný obdivu; (DA).

toroco, -ca, adj. **(1)** (Salv): bláznivý, pomatený (o člověku); (DA).

toroencuetado, m. **(1)** (Hond): viz: *torofuego*; (DA).

torofuego, adj/subst. (1) m. (Hond): dřevěný rám potažený kůží; připomíná býka; ■ Var.: *toroencuetado*; (2) (Hond): špatný, impulzivní, nervózní člověk; (3) adj/subst. (Hond): násilný, útočný (o písemnosti); (DA).

torogoz, m. (1) (Salv): velmi nápadný modrozelený pták s dlouhým ocasem; (2) (Hond): název pro různé ptáky z řádu pěvců (*passeriformes*); ► měří 12 - 18 cm, mají silnější tělo, dlouhé nohy a téměř žádný ocásek; zobák je krátký a silný, oči velké a tmavé; (RAE). • (3) (Hond, Salv): momot skořicovobříhý (*Eumomota superciliosa*); viz: *guardabarranco*; (DA).

torohuaco, m. (1) (Nik): lidový tanec; ► spočívá ve vyhýbání se člověku, který má na hlavě kraví nebo býčí rohy; (DA).

torolico, m. (1) (Kub): rostlina *Saccharum ravenae*; ■ Syn.: *rabo de zorra*; (MM).

toroloché, m. (1) (Mex: Yucatán): viz: *tololoché*; (M M).

torolonche; viz: *tololoché*; (MS).

toromata, m. (1) (Chil): afroperuánský tanec z pobřeží Peru; (2) (Per): hudební skladba, na kterou se tancuje tanec *toromata*; (DA).

torombolo, -la, adj/subst. (1) (Kub): tlust'och, břicháč, kadečka; tlust'oučký, břichatý; (AM, JD). • (2) (Kub): mrňavý; mrňous; (JD). • (3) (Bol): uniformovaný policista, četník; ► bol. argot *coba*; (HB).

toromiro, m. (1) (Chil): keř jerlín toromiro (*Sophora toromiro*); ► je vysoký až 3 m; listy jsou střídavé s krátkými řapíky; kvete žlutě, plodem je luštěnina s jedním až šesti semínky; původem z Velikonočního ostrova vyřezávají se z něj rituální figurky; (RAE, BDE, DA). • (2) (Chil): figurka z Velikonočního ostrova vyřezaná z keře *toromiro*; znázorňuje vyzáblou lidskou postavu; (DA).

toronja, f. (1) iron., hovor. (Urug): frňák; (RAE). • (2) lid. (Kub): hlava; př.: *me duele la toronja*; ■ Syn.: *azotea*; *coco*; *güiro*; (3) **esa ~ no filtra** (Kub): člověk, který není příliš inteligentní; př.: *¿túcrees que Juan llegue al ingeniero?*; — *chica esa toronja no filtra*; (4) **exprimir la ~** (Kub): myslet; př.: *exprímete la toronja a ver dónde está*; (5) **fundírsele a alguien la ~** (Kub): přeskočit někomu; ► zbláznit se; př.: *a mi hijo de tanto estudiar, se le fundió la toronja*; ► z oblasti automobilů; ■ Syn.: *cable*; *tener los cables cruzados*; (6) **legislar con (o por) la ~¹** (Kub): mít oči stále otevřené; ► ve smyslu všeho si všimat; př.: *yo siempre legislo por la toronja*; (7) **legislar con (o por) la ~²** (Kub): myslet s rozumem; př.: *el siempre legisla con la toronja*; *puedes seguir sus consejos*; ■ Syn.: *tener la toronja bien puesta*; (8) **tener una banda blanca en la ~** (Kub): být velmi inteligentní; př.: *el sacó cien en todas sus asignaturas porque tiene una banda blanca en la toronja*; (DMC). • (9) [Š: *pomelo*] (Mex, Ven, Hond, Salv, Nik, Kost, Dom, Portor, Kol, Ekv, Bol, Par, Urug): grep; ■ Syn.: *pomelo* (Arg, Chil, Urug); (EEA, DA). • (10) (Mex, Hond, Salv, Nik, Portor, Ven, Ekv, Bol): citroník rajský (*Citrus paradisi*); ► strom vysoký až 6 m; má trnité větve a střídavé listy; kvete bíle a růžově; plod je kulovitého tvaru; ■ Var.: *greifrut*, *naranjela*; (11) pl. (Hond): velká prsa; (DA).

toronjal, m. (1) (Hond, Salv): oblast, kde se pěstuje *toronja*; (DA).

toronjil, m. (1) ~ **cuyano** (Chil): jablečník obecný (*Marrubium vulgare*); ► léčivá rostlina vysoká až 5 cm; stonek má čtvercový průřez; listy jsou šedé a chlupaté; bílé květy jsou seskupeny v horní části hlavního stonku; (2) ~ **de olor** (Chil): meduňka lékařská; ■ Var.: *toronjil para la pena*; (3) ~ **para la pena** (Chil): meduňka lékařská; viz též: *toronjil de olor*; (DA).

toronjilicillo, m. (1) (Chil): rostlina *Glandularia laciniata*; viz: *sandialahuén*; (DA).

tororabón, m. (1) (Nik): druh rulety; (DA).

tororrón, m. (1) (Pan): cikáda; (DA).

torote, m., lid. (1) (Mex): rostlina *Elaphrium tecomaca*; viz též: *tacamahaca*; (MM).

torozón, m. (1) (Am): kus; (JD). • (2) lid. (Kub): jídlo; př.: *me voy a comer el torozón*; (DMC). • (3) (Nik): knedlík v krku; (DA).

torpear, intr. (1) (Chil): jednat nešikovně, neobratně; (AM).

torpedear, tr. (1) (Am): všemožně se snažit něco překazit (projekt, obchod atd.); (MM).

torpedo, m. (1) **un ~** (Bol): láhev; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (Chil): tahák; viz též: *acordeón*; (3) (Chil): poznámky, které slouží jako nápověda během konferencí, přednášek nebo televizních pořadů; (DA).

torpón, -na, adj. (1) (Chil): pomalý, tupý, těžkopádný; (MM).

torponazo, -za, adj. (1) (Chil): extrémně pomalý, tupý, těžkopádný; (AM).

torque, m. (1) (Bol): nástroj nezbytný k nastavení čepů v motoru; (DA).

torrado, -da, adj. (1) (Bol): ospalý; ► bol. argot *coba*; (HB).

torrador, -ra, adj. (1) (Bol): ospalý; ► bol. argot *coba*; (HB).

torrante, m. (1) (Chil): pobuda, flákač; drban; (JD). • (2) (Bol): tajné místo, kde přespávají bezdomovci; ► bol. argot *coba*; (HB).

torrante,-ta, m/f. (1) (Chil): pobuda, tulák; (DA).

torranterar, (1) (Chil): toulat se; (DA).

torrantero, m. (1) (Bol): bezdomovec přespávající v TORRANTE; ► bol. argot *coba*; (HB).

torrarse, intr/tr/zvrat. (1) tr/zvrat. (Bol): umřít; ► bol. argot *coba*; (2) intr/tr., lid. (Bol, Arg): spát; ► bol. argot *coba*; (HB, RF, DA).

torre, f. (1) (Kub, Portor): komín cukrovaru; (RAE). • (2) (Kub, Portor, Mex: Tabasco): komín továrny; (3) (Chil): míčová hra; (MM). • (4) **dar en la ~ a** (Mex): dotknout se koho, vyřídít koho; (JD). • (5) **ser una buena ~ de petróleo** (Kub): pěkná černoška; př.: *por ahí viene una buena torre de petróleo*; viz též: *crespo*; *luna*; (DMC). • (6) **en la ~** (Bol): euforický zdrogovaný stav; ► bol. argot *coba*; (HB). • (7) **dar en la ~** [Š: *estropear, arruinar*] (Guat, Mex): přivést na mizinu, zničit, zruinovat; př.: *la nueva ley sobre los impuestos nos dio en la torre*; (8) **en la ~** (Guat, Mex): och ne!, sakra!; ► citoslovce vyjadřující úzkost, trápení nebo zármutek; př.: *¡en la torre!*; *¡me va a matar mi hermano si se da cuenta que le rompí la camisa que me prestó!*; (9) (Ven, Hond, Salv): hlava, palice, kebulé; př.: *¡usa la torre! es más fácil consultar un diccionario que arriesgarse a escribir con faltas de ortografía*; viz též: *pensadera*; (DA); ► slang; (RF). • (10) **dar en la ~¹** (Mex, Guat, Hond, Nik): hádat se ve více lidech; (11) **dar en la ~²** (Hond, Salv): svrhnout někoho, sesadit z pozice; (12) (Nik): ženské tělo; (13) (Pan): taneční krok v tanci *gran diablo*; (14) **¡en la ~!** (Mex, Guat): do háje!; ► vyjadřuje strach a vztek kvůli něčemu, co dopadlo špatně; (DA).

torreja, adj/subst. (1) f. (Ven, Kost, Kub, Kol): zákusek; ► složený z nepravidelných plástů těsta z mouky a vajec, másla a soli, které se smaží a popráší cukrem; (2) [Š: *torrija*; *torreja* jen v někt. dialektech] (Mex, Guat, Salv, Kub, Arg, Urug): sladká topinka; krajíc chleba nasátý vínem nebo mlékem, obalený ve vajíčku, osmažený a pocukrovaný; př.: *... se vendían las conservas de batata, ... y torrejas ...*; (RAE, BDE, DA). • (3) (Chil): plátek ovoce; (MM). • (4) lid. (Per): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (5) (Dom, Ekv, Per, Bol): smažená omeleta; ► z mouky, vajíček a jiných potravin; (6) (Chil): plátek jakékoli potraviny; (7) (Pan): osmažené kousky zrní, ovoce a zeleniny; (8) adj. (Per, Chil): nepřiliš atraktivní (o člověku, věci nebo události); (9) m/f. (Chil): vandrák, tulák; (DA).

torrente, m. (1) (Pan): takt, který se hraje na kytaru *mejorana*; (DA).

torrentera; viz: *llapana*; (MM).

torrentoso, -sa, adj. (1) (StřAm, Arg, Bol, Kol, Kub, Chil, Per, Portor, Urug, Ven, Hond, Salv, Nik, Ekv, Par): o potoku, řece: rychlý a prudký; př.: *... frente al río practicaba, pronunció muchos discursos en esas aguas torrentosas ...*; (RAE, AM, BDE, DA).

torrentuoso, -sa, adj. (1) (Arg): prudký, prudce se valící; (JD).

torreón, m. (1) (Ven): komín; viz též: *torre*; (AM). • (2) (Kub): zídka; (JD). • (3) (Salv): větší množství marihuany; (DA).

torrificado, -da, adj. (1) (Mex): o kávě: pražený; (AM).

torrificar, tr. (1) (Mex): opéct, osmažit, opražit; (MM).

torrijismo, m. (1) (Pan): politická ideologie, která se zakládá na ideologii Omara Torrijose Herrery; (DA).

torrijista, adj/subst. (1) m/f. (Pan): stoupenec ideologie *torrijismo*; (2) adj. (Pan): vztahující se k ideologii *torrijismo*; (DA).

torronterao, -ra, m/f. (1) (Kub): nános, nanesená zem; (JD).

torroploco, -ca, adj. (1) (Salv): tlustý člověk malého vzrůstu; ■ Var.: *torroplón*, *torroplonudo*; (DA).

torroplón, -na, adj. (1) (Salv): tlustý člověk malého vzrůstu; viz též: *torroploco*, *torroplonudo*; (DA).

torroplonudo, -da, adj. (1) (Salv): tlustý člověk malého vzrůstu; viz též: *torroploco*, *torroplón*; (DA).

torrupán, adj. [Š: *tolupán*] (1) (Hond): tolupánský, Tolupán; ► obyvatel území Yoro a La Montaña de la Flor v Hondurasu, patřícího do departamentu Francisca Morazána; (RAE).

tórsalo, m. (1) (StřAm): cizopasný červ; ► vyvíjí se pod lidskou či zvířecí kůží; způsobuje otok a bolesti; (RAE). • (2) (Salv, Pan): larva mouchy (*Cochliomyia hominivorax*) z čeledi bzučivkovití; ► způsobuje parazitární onemocnění, které postihuje především muže a v menší míře i domácí zvířata a způsobují ulcerózní poškození tkáně; (DA).

torsión, m. (1) **no hacer algo ~** (Kub): nepřekážet; př.: *eso no te hace torsión*; (DMC).

torta, f. [Š: *tarta*] (1) (Arg, Bol, Chil, Par, Urug, Ven, Kol, Per, Nik, Pan, Ekv): dort, koláč; ■ Syn.: *pastel* (Mex), *biscocho*, *puđín*; (2) (Mex): sendvič; př.: *torta compuesta de chorizo* (sendvič s párkem); viz: *sándwich*; (3) vulg. (Per): pohlavní styk mezi ženami; (4) ~ **frita** (Arg, Urug): omeleta z mouky, tuku, soli a vody; ► upravuje se do kruhovitého nebo čtvercového tvaru; (5) **comer** ~, hovor. (Ven): nerozumět tomu, co se říká; (6) **dar alguien la ~ a otro**, hovor. (Chil): nařezat někomu; (7) hovor. (Chil): rozdrtit, porazit; (8) **hacer alguien una ~¹** (Nik): něco pokazit, udělat špatně; (9) **poner la ~¹**, hovor. (Ven): neobratně jednat; (10) hovor. (Ven): o věci: vyjít jinak, než se čekalo; (RAE, JD, BDE, EA, EEA, DA). • (11) [Š: *problema*; *chasco*] (Kost): problém; hloupost; chyba; př.: *es cierto ... es un partido corrupto, ahí se tapan unos las tortas de otros*; (12) **buenas son ~** (Guat): lepší vrabec v hrsti; ► jedná se o konec pořekadla “a falta de pan buenas son tortas”, tj. “lepší vrabec v hrsti, než-li holub na střeše”; (13) **jalarse una ~, un tortón** [Š: *meter la pata*] (Kost): udělat chybu; říct něco nevhodného; př.: *llévase esa cosa (un fusil) que está allí, porque si no lo que soy yo me jalo una toorrta*; (14) **jalarse (una) ~** (Kost): otěhotnět jako svobodná matka; př.: *dice la Gurrumina que tiene que ir donde el dermatólogo porque se le están haciendo muchas espinillas donde el ginecólogo porque un día de tantos se va a jalar torta donde el oftalmólogo porque le duele la vista y donde el sicólogo porque si no se va a volver loca*; (RR, DA). • (15) (Guat, Nik): (vaječná) omeleta; (16) (Kost): nezákonná akce, dobrodružství; (17) **hacer una ~** (Kost): provést ničemnost, podlost; (18) **hacer ~s** (Guat): házet žabky; ■ Syn.: *hacer tortitas*; (AM, MM). • (19) eufem. (Arg): v dětské řeči: výkal, exkrement; (20) ~ **de huevos** (Mex): (vaječná) omeleta; (MM). • (21) (Chil): fůra (peněz aj.); (22) (Ven): sek, bota, omyl; (23) **poner la ~²** (Ven): seknout se, zmýlit se; (JD). • (24) **tener una ~ arriba** (Kub): ocitnout se v průšvih; př.: *tengo una torta arriba; me dejaron fuera del trabajo*; (DMC). • (25) (Kost): problém; př.: *su vida es muy complicada y siempre está llena de tortas*; ► slang; (RF). • (26) lid. (Hond): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (27) (Chil): plochá válcová výbušnina; (28) (Kub): dort; ► z pšeničné mouky, mléka, cukru a vanilky; smažený v oleji, sádle nebo másle; většinou se jí se sirupem nebo džemem; (29) (Bol): sendvič; ► z kukuřičného chleba, masa a pálivých papriček; (30) (Bol): bílý kulatý chléb sypaný sezamem; ► peče se během Velikonoc; (31) (Mex): stará; ► vulgární označení přítelkyně; (32) lid. (Mex): kost, žába; ► vulgární označení mladé ženy, dívky; (33) (Mex): zadek, zadnice; viz též: *fundamento*; (34) lid. (Per, Bol, Arg): vepřovice; ► směs hlíny, slámy a někdy i vlny; používá ke stavbě střech nebo stěn; (35) lid. (Chil): výprask, nakládačka; (36) (Chil): zdrcující porážka; (37) lid. (Chil, Portor): hromada peněz; (38) (Chil): v hornictví: odpad, který se ukládá mimo důl; (39) (Hond, Salv): ženské přirození; viz též: *palomita*; (40) (Hond): skandál, nepřístojnost; (41) (Nik): závažná chyba, pochybení; (42) (Portor): železobetonová deska, která tvoří střechu budovy; (43) (Portor): složitá, nesnadná záležitost, problematika; (44) ~ **bejarana** (Ven): zákusek, dezert; ► připravený ze směsi strouhanky, pečených banánů, sýru a máslových sušenek, která se smíchá s nerafinovaným třtinovým cukrem a ochutí se sezamovým semínkem a kořením; (45) ~ **burrera** (Ven): dort z pečiva, mléka, vajec, cukru, rozinek a mouky; (46) ~ **frita** (Arg, Urug): smažené těsto z mouky, soli a vody; ve tvaru čtverce nebo zaobleného tvaru; ■ Var.: *tortafrita*; (47) ~ **pascualina** (Bol, Chil, Par, Arg, Urug): dort plněný okořeněným špenátem nebo mangoldem a vejci; (48) ~ **seca** (Salv): dort ze sladkého těsta, ze kterého se dělají torrijas; (49) **¡qué ~!** (Nik, Kost, Pan): do háje!; ► citoslovce, které vyjadřuje starost nebo lítost nad chybou; (50) **hacer ~** (Arg, Urug): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (51) **hacerse ~** (Arg, Urug): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; (52) **dar la ~¹**, lid. (Chil): zmlátit; (2) **dar la ~²**, lid. (Chil): porazit někoho vysokým rozdílem v jakémkoli střetnutí, hře, sportovní soutěži, hádce, apod.; (53) **estar hecho ~** (Guat): být na maděru, na dranc; (54) **poner la ~** (Ven): reagovat neadekvátně; (55) **salir con su ~** (Nik): otěhotnět, přijít do jiného stavu; (DA).

tortafrita, f. (1) (Arg, Urug): smažené těsto z mouky, soli a vody; viz: *torta frita*; (DA).

tortazo, m. (1) lid. (Kub): rána; př.: *le di un tortazo*; (DMC). • (2) **manso ~** (Chil): prudký náraz auta, které má těžké následky; (DA).

torteado, m. (1) (Per, Arg): obložení ze směsi bahna a jiných materiálů, kterým se omítá zdi a stropy; (DA).

tortear, tr/intr. (1) tr. (Salv, Guat, Mex, Hond): vypracovávat kukuřičné placky *tortillas*; viz: *tortilla*; (RAE, DA). • (2) intr. [Š: *aplaudir*] (Mex): tleskat; aplaudovat; př.: *los vagos zapateaban al pasar el ritmo de todos conocidos, o simplemente lo tortean con las manos*; (RR). • (3) tr. (Chil): viz: *tablear*; (AM). • (4) (Am): dělat omelety; fackovat se; (JD). • (5) lid. (Mex): jíst sendvič; (6)

(Mex): plácnout po zadku; př.: *en los camiones siempre anda torteando a las chavas*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM, DA). • (7) (Chil): platit; viz též: *pesetear*; (8) (Chil): vytvořit dort z těsta z mouky a vajec; (9) intr. (Guat, Per): homosexuální vztah mezi ženami; (10) tr. (Per, Arg): omítnout zdi nebo strop směsí z bláta a jiných materiálů; (11) lid. (Arg): ucpat blátem díru nebo dutinu; (12) (Guat, Per, Arg, Urug): praštit, dát ránu; (13) (Chil): zaplatit někomu hodně peněz; (DA).

tortelletti, m. (1) (Arg): *tortellini*; (DA).

tortelín, m. (← it. *tortellino, tortellini*) (1) (LaPla): italské těstoviny *tortellini*; ► plněné těstoviny; ■ Var.: *tortelines*; (MS).

tortelines; viz: *tortelín*; (MS).

tortera, f. [Š: *lesbiana*] (1) vulg. (Salv, Per): lesba; viz též: *macha*; (RAE, DA). • (2) (Portor): druh rostliny; (MM). • (3) lid. (Salv): penis; viz též: *pinga*; (4) (Portor): rostlina; viz: *picapica*; (5) lid. (Portor): vajíčka blechy; (DA).

tortería, f. (1) (Mex): bagetárna; bufet; cukrárna; př.: ... *misceláneas, torterías ... agrias en sus sabores*; (RAE, BDE, DA).

tortero, -ra, adj/subst. (1) (Kost): problémový člověk; ► člověk, který se dostává do mnoha problémů či je způsobuje; př.: *Esteban podrá ser un gran tortero, pero es el típico chavalo buena gente que te llama para contarte de una promoción de tenis o de un veneno para las cucarachas que es el mejor del mundo*; (RR). • (2) adj. (Bol, Par): o předmětech, které mají tvar kotouče, disku; př.: *botón tortero; pinta tortera*; (AM, MM).

torteza, f. (1) (Dom): rostlina *Mucuna urens*; viz: *petena*; (DA).

torti, f. lid. (1) (Kub): lesba; ► zkrácené ze slova *tortillera*; ■ Syn.: *gustarle a una mujer las tortillas; ser un pan con pan*; (DMC).

tortica, f. (1) **comerme una** ~ (Kub): vyspat se s lesbičkou; př.: *anoche me comí una tortica*; ■ Syn.: *comerse un atortica de Morón*; (2) **ser alguien una** ~ (Kub): být lesbička; ► slovní hříčka se slovem „tortillera“, což znamená lesbička; př.: *ésa es una tortica*; ■ Syn.: *tortillera; tortoni*; (DMC).

tortilla, f. (1) (StřAm, Mex, Portor, Dom, Antil, US, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Per, Bol, Arg, Chil): kukuřičná placka; ► uhnětená z těsta z kukuřice povařené ve slané vodě; jí se jako příloha a připravuje se na hliněné nebo železné kulaté plotýnce určené k pražení kukuřičných nebo kakaových zrn; tato placka tvoří jedno ze základních jídel ve zmiňovaných zemích; př.: *sólo se les oyó sorber el chocolate ... y masticar tortilla tras otra*; (2) (szArg, Bol, Chil): menší placka z obilné nebo kukuřičné mouky, obvykle slaná, připravuje se na žhavém uhlí; (3) ~ **de harina**, f. (Hond, Mex): kulatá placka z obilné mouky; (RAE, MM, BDE). • (4) **darse vuelta la** ~: viz: *vuelta*; (RR). • (5) (Dom): zásoby jídla, proviant na cesty; (AM). • (6) lid. (Arg, Mex, Kub): lesbický sex; (MM). • (7) **amanecer como la** ~ (Kub): vzbudit se špatně naladěný; př.: *no me provoques; hoy amanecí como la tortilla*; ■ Syn.: *amanecer virado*; ► *tortilla se stočí při své přípravě*; (8) **hacer una ~ sin ponerle huevos** (Kub): dělat něco téměř nemožného; př.: *¿puedes creer que hizo la tortilla sin ponerle huevos?*; (9) **tratar a alguien como la** ~ (Kub): podvést někoho; př.: *al hombre hay que tratarlo como la tortilla*; viz též: *huevo*; (DMC). • (10) **echar ~s**, hanl. (Mex): lesbický sex; (11) **gustarte a alguien las ~s** (Mex): žena, která dává přednost ženskému pohlaví; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (12) **voltearse la** ~ (Nik): být homosexuál; př.: *a Valentín se le voltea la tortilla*; ► slang; (13) **puyar con ~ tiesa** (Guat): být velmi nebezpečno; viz též: *puyar*; (RF). • (14) **ver ~s volando** (Hond): mít velký hlad; ■ Syn.: *ver ratones en bicicleta*; (15) (Ekv): omeleta z bramborové kaše; plněná sýrem a smažená v oleje a směsi *achiote*; (16) (Bol): křupavý chléb, který se skládá z několika vrstev másla; (17) ~ **changa** (Pan): silná placka z mladé kukuřice, která se peče v troubě; (18) ~ **chirriada** (Mex, Par): kulatá plochá placka z obilné mouky; (19) ~ **de manteca** (Mex): vařená silná placka z obilné mouky tuhé konzistence; (20) ~ **de naiboa** (Portor): jemný škrob z juky; (21) **de la** ~, lid. (Mex): ve špatném stavu; (DA).

tortilladora, f. (1) (Mex): nástroj ze dvou válců, mezi kterými se válí těsto na placky; viz též: *tortilla*; (RAE).

tortillas; hacer ~; viz: *hacer sillpanchos*; (HB).

tortillar, intr/tr. (1) tr. (Bol): pohlavní styk dvou žen; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) intr., lid. (Nik, Dom, Chil, Urug, Par, Arg): homosexuální vztah dvou žen; (3) (Hond): připravovat placky z kukuřičné nebo pšeničné mouky; (DA).

tortillera, adj/subst. (1) (Am): prodavačka placek; (2) [Š: *lesbiana, mujer homosexual*] (Arg, Guat, Kub, Mex, Nik, Pan, Par, Š, Bol): buzerantka, lesba, lesbický; př.: *todo el mundo ya sabe que esa*

actriz es tortillera; lo confesó en una entrevista por televisión; ► mex. argot *caliche*; (MV); ► bol. argot *coba*; (HB). (JD, MV, RF). • (3) f. (Hond, Salv): dřevěná nebo kovová forma na kukuřičné placky; (DA).

tortillería, f. (1) (StřAm, Guat, Hond, Mex, Salv, Nik): místo, kde se vyrábí nebo prodávají placky *tortillas*; *stánek s tortillas*; př.: *en su primer asalto a una tortillería ...*; (RAE, JD, BDE, DA).

tortillero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Mex, Guat, Salv, Nik, Chil): vztahující se ke kukuřičné placce; viz: *tortilla*; (2) m/f. (Salv, Guat, Hond, Mex, Nik, Ekv, Chil): prodavač nebo výrobce kukuřičných placek; (RAE, DA).

tortita, f. (1) ~ **de calabaza** (Portor): smažené kousky dýně; (2) ~ **de yuca** (Portor): maniokové pečivo; velká manioková placka; (DA).

tortol, m. (1) lid. (Mex, Guat, Hond, Nik): krátký klacík, kterým se zavírá indiánská taška z vláken agáve k přepravě potravin a jiných předmětů; viz též: *poste; tortolo*; (DA); (RAE, DA). • (2) viz: *tortor*; (RR). • (3) viz: *entortolar, tortoleo*; (MM). • (4) (Guat, Hond, Nik): přístroj, který slouží k přidržení jízdnic zvířat tak, aby se dala okovat, ostříhat nebo léčit; (5) (Guat): krátká hůl, která slouží k zajištění dřeva při převozu; (6) (Salv): zmatek; (7) **dar** ~ (Nik): zakroutit krkem (ptákovi, drůbeži); (8) **ponerse** ~ (Guat): oněmět, zůstat beze slov, zmlknout; (DA).

tórtola, f. (1) (Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Par): hrdlička černouchá (*Zenaida auriculata*); ► šedý až narůžovělý pták velký až 25cm; na obličejové části a na křídlech má černé skvrny; po obou stranách krku má zlaté lesklé peří; ocas je olovený s černými pruhy a bílou špičkou; ■ Var.: *madrugadora, paloma de monte, paloma madrugada, pichona*; (2) (Arg, Urug): pták *Columbina picui*; (3) ~ **cordillerana** (Per, Chil): holoubek černokřídý (*Metriopelia melanoptera*); ► pták dlouhý až 24 cm; hlava, krk a hřbet jsou šedé až nahnědlé; zobák a nohy jsou černé; ■ Var.: *culluca*; (DA).

tortolear, tr. (1) (Hond): uvěznit; (DA).

tortoleo, m. (1) (Mex): přehnaná náklonnost mezi milenci; (2) (Mex, Nik): hození klacku po zvířeti; přivázání, svázání někoho lanem; (MM).

tortolero, -ra, m/f., lid. (1) (Par): zloděj, který rozbíjí zrcátka u aut a vykrádá je; (DA).

tortolilia, f. (1) (Kub): viz: *culebrilla, culebrina*; (AM).

tortolina, f. (1) (Kub): viz: *tortolilla*; (AM).

tortolita, f. (1) (Ven, Pan, Dom, Kol, Ekv, Pen, Bol): malý druh hrdličky; ► *Columbina* spp.; dlouhá asi 16 cm; její peří je hnědočervené, konec ocasu černý; viz též: *tortolito*; ■ Var.: *tortolito, totaqui, urpi, urpila*; (RAE, DA). • (2) ~ **de la puna** (Chil): viz: *culcuta*; (DA).

tortolito, m. (1) (Chil): ptáček (dětský pyj); (JD). • (2) (Bol): viz: *tortolita*; (DA).

tórtolo, adj/subst. (1) (Arg): bázlivý, nesmělý člověk; (2) (Kol): hlupák; hloupý, přihlouplý; (MM, JD). • (3) m., lid. (Kol): penis; viz též: *pinga*; (DA).

tortolo, m., lid. (1) (Salv, Hond): viz: *tortol; poste*; (DA); (RAE, DA). • (2) (Portor): viz: *tortor*; (RR, AM)

tortón, m.: viz: *torta*; (RR).

tortoni, m. (1) **gustarle a una mujer el** ~ (Kub): být lesbička; př.: *a mi vecina de enfrente le gusta el tortoni*; ■ Syn.: *gustarle la tortilla*; (2) **reventar un ~s** (Kub): milovat se žena se ženou; př.: *esa mujer y la vecina reventaron un tortonis anoche*; (3) **reventar un ~s de chocolate, mantecado y fresa** (Kub): milovat se žena se ženou pořádně; ► superlativ předchozí fráze; př.: *pero anoche reventaron un tortonis de chocolate, mantecado y fresa*; (DMC).

tortor (**tortol, tortolo**), m. (1) [Š: *tortura; estrangulamiento*] (Ven; Portor, Kub): muka, trýzeň, mučení; škrcení; př.: *comenzaron en forma activa en la Policía de Caracas y en la Rotunda los tormentos, los vejámenes, las palizas, los asesinatos, los tortoles para hacer declarar a conspiradores fantásticos o reales*; (RR, JD).

tortuga, f. (1) ~ **careta** (Ven): kareta obecná; ► druh želvy, který žije ve sladkovodních tocích v Los Llanos; př.: *de pronto se forma un aguaje que por poco me trambuca (hunde) la concha y asoma a flor del charco una tortuga careta*; (RR). • (2) lid. (Mex, Salv): vulva; viz též: *palomita*; (DA); (3) **yerba de** ~ (Portor): rostlina *Thalassia*; (MM). • (4) **parece una** ~ (Kub): leze jako želva, jako hlemýžď; (JD). • (5) (Hond, Nik): skvrna; (6) ~ **arrau** (Kol, Ekv): sladkovodní želva tereka; (7) ~ **baula** (Hond, Nik, Kost, Ekv): loutna; (8) ~ **camagua** (Hond, Nik): kareta obecná; (9) ~ **carey** (Hond, Nik): kareta; (10) ~ **de agua** (Bol): druh želvy; (11) ~ **de tierra** (Bol): druh mořské želvy; (12) ~ **mordedora** (Ekv): kajmanka ostronosá; ► želva dlouhá až 40 cm; má šedohnědý nebo černý

krunýř; končetiny a hlava jsou černé; (13) ~ **sabanera** (Kol): tereka; (14) ~ **verde** (Hond, Portor, Ekv): viz: *jaco*; (15) **estar como las ~s**, venk. (Nik): brečet jako želva; (16) **la cuello de ~**, lid. (Hond): penis; viz též: *pinga*; (DA).

tortugo, m. (1) (Kub): liána *Bahamia heterophylla*; (2) (Portor): strom *Bumelia pallidum* a další druhy; ► strom vysoký až 18 m; hustota koruny je řídká; má mléčnou mizu a žluté květy a semena; dřevo je velmi kvalitní, využití v nábytkářství; (3) ~ **prieto** (Portor): *Ravenia urbani*; (MM, DA).

tortuguear, intr. (1) (Salv): hlídat želvy pro to, aby se jim vzali snesená vajíčka; (DA).

tortuguilla, f. (1) (Hond): různé druhy tvrdokřídleho hmyzu (*coleoptera*); ► tento zelený nebo žlutý hmyz je pro plodiny velmi škodlivý, klade pod ně svá oranžová vajíčka; úzké larvy jsou bílé kromě hlavičky a posledního článku břicha, které jsou hnědé; žijí v hlíně a požírají kořeny, dospělé larvy měří 4,5 až 5,5 mm; mají nitkovitá tykadla a živí se listím, vlasovými kořínky kukuřice, pupeny a květy fazole; ■ Var.: *vaquita*; (RAE, DA).

tortuguillo, m. (1) (Portor): odrůda stromu *tortugo*; (MM).

tortuguismo, m. (1) [Š: *huelga de celo*] (Kost, Mex): zdržovací stávka; př.: *los puertos de Limón desde hace algunas horas iniciaron el tortuguismo, como media de presión ante la negligencia de la empresa; ... ya se están negando a trabajar, están haciendo tortuguismo*; (RR, BDE). • (2) (Mex, Hond, Pan, Ekv): zbytečné protahování něčeho; obzvláště v byrokracii; (DA).

tortuguita, f. (1) (Arg): vrstva masa; (DA).

tortuoso; (1) viz: *sinuoso*; (EEA).

tortura, f. (1) **ser algo una ~ china** (Kub): něco, co chutná přímo úžasně; př.: *ese chocolate es una tortura china*; (2) ~ **sin grilletes**¹ (Kub): neustupující bolest; př.: *aquí todas las mañanas, tengo esa tortura sin grilletes*; (3) ~ **sin grilletes**² (Kub): otrava; př.: *el que ella se haya enamorado de él es una tortura sin grilletes*; (DMC).

torturada, f. (1) (Hond): intenzivní mučení; (DA).

toruca, f. (1) (Mex: Zacatecas): bubák, strašidlo; (AM).

toruno, adj/subst. (1) m. (Chil, Urug, Ven, Bol): vůl, vykastovaný tříletý nebo starší býk; (2) adj/subst. (Urug, Arg, Par): špatně vykastovaný býk; i adj.; ► má jedno varle; př.: *aprovechando el desparramo de la tropa, los torunos se toparon de firme*; (RAE, RR, MM, DA). • (3) (StřAm): chovný, plemenný býk; (AM) • (4) (Arg, Chil, Par): statný, urostlý postarší člověk; (5) (Arg, Par, Urug): samec s jedním varlem; (6) (Arg, Par, Urug): starý plemenný býk; (MM). • (7) adj. (Bol): býčí; (DA).

torzal, m. venk. (1) (Arg, Nik, Chil, Par, Urug, Kost, Ekv): zamotaný řemínek, lano; smyčka; klička; oko, oprat; (RAE, MM, JD). • (2) (Kost): hůl, tyč; slouží k napnutí lana, které něco svazuje; (DA).

torzón, m., lid. (1) (Mex): křeč; (DA).

tos, m/f. (1) **darle ~ a uno**, m. [Š: *molestar*], lid. (Mex): obtěžovat; otravovat; př.: *¿y a ti te da tos por eso?*; (RR). • (2) ~ **ferina** (Kol, Portor): černý kašel; ■ Syn.: *tos chureadora* (Ekv); *tos gipadora* (Ekv: Manabí); (AM). • (3) **¿te da ~ por ello?** (Mex): nejde ti to pod fous; (JD). • (4) ~ **convulsa** [Š: *tos ferina*] (Arg, Urug): černý kašel; ■ Syn.: ~ *convulsiva* (Chil), ~ *ferina* (Mex, Ven); (5) viz: *tos*; (EEA). • (6) ~ **brava** (Portor): dusící kašel; (7) ~ **chacha**, f. (Salv): kašel doprovázený s prdem; (8) ~ **chifladora** (Salv): černý kašel; (9) ~ **de ahogo** (Bol): černý kašel; ■ Var.: *tos brava*, *tos chifladora*, *tos, de ahogo*; (10) ~ **de rico** (Salv): smyšlený dětský kašel; (11) ~ **de vejiga** (Portor): hluboký a chraptavý kašel; (12) ~ **quintosa** (Salv): černý kašel; (DA).

tosán, m. (← *santo*) (1) (Arg): mimořádně dobrý, nezištný člověk; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

tosbul, m. (1) (Bol): balík, zavazadlo; ► přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB).

tosca, m/f. (1) [Š: *piedra grande; peña*] f. (Arg): velký kámen; útes; př.: *los compañeros se rieron y le dijeron que le había tocado un terreno de tosca, la piedra más dura de la pampa*; (RR). • (2) **aunque no Tosca hace Nini**, m. (Kub: exil): přesto, že nemá příliš sexuálních zkušeností, může být dost dobrý v posteli; ► užívá se jen v okruhu vzdělaných lidí; př.: *ese viejito no Tosca mucho pero hace Nini*; (DMC).

Toscanini, m. (1) **ser el ~ de mi vida** (Kub): být smysl mého života; př.: *él es el Toscanini de mi vida*; (2) **ser el ~ de la vida** (Kub): člověk, který stále něco řídí; ► užívá se jen v okruhu vzdělaných lidí; př.: *ése ha sido siempre el Toscanini de la vida, ¡qué antipático!*; (3) **ser el ~ de la vida de una mujer** (Kub: exil): být pánem jejího srdce; př.: *es el Toscanini de vida de Lucía*; viz též: *horas*; (DMC).

toscano, m. (1) (Arg, Urug): doutník italského původu; (RAE). • (2) (Urug, Arg): nekvalitní a silná cigareta; ► obvykle se kouří rozdělená na dvě části; př.: *volvió a quedarse pensativo, masticando el toscano apagado*; (RR). • (3) lid. (Arg, Urug): doutník; viz též: *nicotinoso*; (4) **tener un ~ en la oreja** (Arg, Urug): být nahluchlý, hluchý jak tetřev; (DA).

tosco, adj. (1) [Š: *basto (de poca calidad)*] (Arg, Chil, Urug, Ven): ubohý, nekvalitní; ■ Syn.: *chafa* (Mex); (EEA).

tosedera, tosedura, f. (1) (Kub, Salv, Mex, Nik, Kol, Ekv, Guat, Hond, Pan, Dom, Per, Bol, Urug): vytrvalý kašel; (RAE, AM, DA). • (2) (Am): silné kašláni; (JD).

tosfe, m. (1) (Bol): zárodek; ► přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB).

toscho, m., lid. (1) (xxx): mince; viz též: *níquel*; (DA).

tosida, f. [Š: *tosidura*] (1) (Salv, Mex, Hond, Nik, Kost, Dom, Per): kašel; (RAE, DA).

tosido, m. (1) (Chil, Guat, Mex): záchvat kašle, kašláni; (MM, AM).

tosiento, -ta, adj. [Š: *tosigoso*] (1) (Mex, Salv): kašlavý, trpící kašlem, i subst.; (RAE, DA).

tósigo, m. (1) přenes. (Ven): odpudivý chlápek; (AM).

tosigoso, -sa, adj. (1) (Ven): odporný; (JD).

tosijoso, -sa, adj. (1) [Š: *tosegoso*] (Guat, Mex, Hond): kašlající, trpící kašlem; př.: *¿ya ves?; por no ponerte la bufanda ahora estás todo tosijoso y te duele la garganta*; (RAE, RF). • (2) (Hond): o dvoudobém nebo čtyřdobém spalovacím motoru, ve kterém nepřeskočí jiskra a nevznikne spalování; (DA).

tospe, m. (← keč.) (1) (Bol): člověk, který se ve všem vrtá, vše osahá; (MS).

toppido, adj/subst., lid. (← keč. *t'uppi*, „šilenec“) (1) (Bol: alt/vall): blázen, pomatenec, ztřeštěnec; ■ Syn.: *tojpi*; (LM).

topirse, intr/tr. (1) intr. (keč. *t'uppiy*, „vrtat“) lid. (Bol: Tj) trpět mentální poruchou; viz: *tojpirarse*; (LM). • (2) tr. (Bol): vrtat (se), hrabat (se); (MS).

tostada, f. (1) [Š: *sombrero de paja*] (Ekv, Mex): slamák; slaměný klobouk; viz: *hijo de la chingada*; př.: *lucía muy almidonado y planchado, con tostada nueva y los zapatos, amarrados por los cordones, en la cintura*; (RR, DA). • (2) (Arg): nuda, otrava; (AM). • (3) (Mex, US): opečená křupavá tortilla; ochucená smetanou, strouhaným sýrem, omáčkou, salátem nebo jinými potravinami; př.: *las tortillas más indicadas para la preparación de tostadas ... son las del día anterior (es decir algo secas) y no muy delgadas*; (4) (Mex): škvarek z vepřové kůže; (MM, BDE, DA). • (5) **no verle a algo (o alguien) la ~** (Kub): nevidět v něčem (někom) smysl existence; př.: *yo a eso no le veo la tostada*; (6) **~s de punta** (Kub): topinka z bagety; př.: *yo no quiero esas tostadas, sino tostadas de punta*; viz též: *pan*; (DMC). • (7) (Mex, Guat): smažená kukuřičná placka s rajčatovou omáčkou, avokádem nebo fazolemi; (8) (Ven): plněná kukuřičná placka; (9) pl. (Bol): popcorn; (10) (Bol): občerstvení, svačiny z pražené kukuřice; (11) **estar de la ~**, lid. (Mex): o situaci: být překerní, komplikovaná; (12) **llevarse la ~** (Mex): viz: *llevarse la chingada*; (13) **¡me lleva la ~!** (Mex): viz: *¡me lleva la chingada!*; (DA).

tostadera, f. (1) lid. (Kub, Portor): bláznovství; šílenost; př.: *su tostadera es proverbial*; (DMC). • (2) lid. (Bol): střelba, přestřelka; (3) (Bol): zvuk střelby; (DA).

tostado, -da, adj/subst. (1) hovor. (Ven): nerozumný, hloupý; (2) m. (Bol, Ekv, Nik): pražená kukuřice; (3) f. (Ven): plněný kulatý kukuřičný chléb; (RAE). • (4) m. (Arg): tmavý ryzák; př.: *el más viejo de los hombres que nos ayudaba, montado en un tostado retacón, enlazaba los potros*; (5) adj., i subst. lid. [Š: *chiflado*] (Kub, Portor): pomatený, potrhlý, bláznivý, pošahaný; trhlouš, rapl; šílený, chorý; ■ Syn.: *cable*; *tener los cables cruzados*; viz též: *rechiflado*; př.: *el que comprenda que anda un poco tostado que no se exponga mucho a la luz de la luna; su influencia es irresistible para locos y desequilibrados de ambos sexos*; (6) **hijo de la ~**; viz: *hijo*; (RR, JD, RF, DMC, DA). • (7) adj., vulg. (Mex): velmi hrubá urážka; viz též: *tizado*; (AM). • (8) (Mex): znechucený, otrávený; př.: *estoy tostado con tantas visitas*; (9) m. (Portor): strom *Homalium racemosum*; (MM). • (10) **estar ~** (Kub): být cvok, raplovat, cvokovat; (JD). • (11) adj. (Ven, Ekv): zfetovaný, pod vlivem; (12) adj/subst. (Hond): mrtvý (o člověku); (13) adj. (Hond): tmavé pleti (o člověku); (14) (Hond): vyhublý, vychrtlý, vrásčitý; (15) (Hond): člověk, který propadl u zkoušky; (16) m. (Ekv, Per, Bol): popcorn; (17) (Bol): vysušené pražené obilí; (18) (Arg): opečený sendvič z chlebové střídky se sýrem a šunkou; (19) (Portor): viz: *guajanilla*; (20) **ponerse ~**, adj. (Guat): naštvat se; (DA).

tostahorno, m. (1) (Pan): menší elektrická trouba; slouží k ohřevu a opékání chlebu a jiných potravin; (DA).

tostando, v/ger. (1) **sacar** ~ (střzápBol): někoho odněkud vyhodit, vypoklonkovat, vyrazit; ■ Syn.: *sacar carpiendo*; (DA).

tostar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Chil, Portor): bít, mlátit; (2) **zvrat/intr.** (Chil, Bol): naštvat se; (3) **hovor., lid.** (Kub, Dom, Portor): ztratit rozum, pomátnout se, zcvoknout; př.: *el hombre se tostó de pronto*; ► slang; (RF); (RAE, MM, DMC, RF, DA). • (4) tr. (Chil): horlivě v něčem pokračovat; př.: *¡vamos tostando!* (jen dál, do toho!); (5) ~**társelas** (Mex): kouřit marihuanu; (AM). • (6) tr. (Mex): uškodit, ublížit; zabít; (MM). • (7) (Kub): nadřít co, navrčet se co, naučit se; (8) **zvrat.** (Kub): být utahaný, být úplně vedle, vyřízený; (9) **se ~tó** (Kub): není k ničemu; je to úplný cvok; tečou mu nervy; (JD). • (10) ~ **tupido**, tr.(Bol): opít se několik dní po sobě; ► bol. argot *coba*; (HB). • (11) **lid.** (Kol, Hond): zavraždit; viz též: *ultimar*; (DA); př.: *el que se acerque allá, lo tuestan*; ► kol. argot *parlache*; viz též: *cascar*; (M01, DA). • (12) **zvrat.** (Hond): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; (13) tr. (Bol, Chil): naštvat se na někoho; (14) (Kub): způsobit ztátu duševních schopností; (15) **intr.** (Hond, Nik): svařit se (kvůli slunci); (16) (Hond): hodně zhubnout; (17) (Salv, Portor): brát drogy; (18) (Salv): kouřit marihuanu; (19) tr. (Bol): praštit, štípnout někoho; (20) (Portor): namlátit, zbit, zbičovat; (21) (Hond): propadnout (u zkoušky); viz též: *desaprobar*; (DA).

tostel, m. (1) (Kost): moučník, cukroví, sušenka; (AM, JD).

tostelería, f. (1) (Kost): cukrárna; (AM).

tostificación, f., lid. (1) (Bol): střelba, přestřelka; (DA).

tostó, m. (1) (Arg): tekoma vzpřímená (*Tecoma stans*); viz: *retama*; (DA).

tostón, m. (1) (Nik, Ven): smažený, opečený plátek banánu; ► může být i okořeněný; (2) (Kub): rostlina čeledi nocenkovité (lat. *nictaginaceae*); ► má uzlovitý stonek, oválné listy a nafialovělé květy; (RAE). • (3) (Portor; Dom, Ven, Hond, Nik, Pan, Kol) smažené kolečko nezralého banánu; př.: *el Padre Liranzo concluyó su parva comida –moro con guandules, longaniza rehogada, tostones y café–*; (RR, MM). • (4) málo uživ. (Guat, Mex, Hond): padesáticent, půlpeso; ■ Syn.: *tabla* (Hond); (5) (Bol): mince o hodnotě 3 reály; ■ Syn.: *melgarejo*; (6) (Portor, Ven): špatné ostříhání, opižlání vlasů; (7) **hacer ~tones** (Portor): opižlat, okudlat vlasy; udělat zuby (ve vlasech); (8) (Dom): škrubnutí, trhnutí papírovým drakem; (AM, MM). • (9) arch. (Bol, Kol, Mex): stříbrná mince různé hodnoty; (10) (Kub, Portor): květina *Trianthema monogyma* a další druhy; (MM). • (11) (Kub): peso; (12) pl. prachy; (13) (Ven): rána; (JD). • (14) (Portor): těžká věc, komplikovaná věc; př.: *estoy armando un rompecabezas de 1000 piezas, pero es un tostón y me no sé cuándo voy a poder terminarlo*; ► slang; (RF). • (15) (Kub): viz: *sambesarambe*; (16) (Dom): zatřesení s papírovým drakem; (17) lid. (Portor): ženské přirození; viz též: *palomita*; (18) (Portor): problematická, nevhodná věc; (19) (Mex): bankovka 50 pesos; (DA).

tostonada, f. (1) (Portor): velká skupina, soubor *tostonadas*; (DA).

tostoncillo, m. (1) (Hond): keř z čeledi pryšcovité (*euphorbiaceae*); ► vysoký až 1 m; má kruhové nebo oválné, nepravidelně zubaté listy s chloupky, bílé, hroznovitě seskupené květy a oválný plod; uvařený rozdrcený kořen a listy se využívají v tradiční medicíně; (RAE, DA).

tostoneado, da, adj. (1) (Mex): kůň s pravidelnými skvrnami na srsti; (AM).

tostonear, tr. (1) (Portor): opižlat, okudlat vlasy; viz též: *tostón*; (AM). • (2) (Ekv): ostříhat zvíře; (3) (Portor): domluvit někomu, praštit někoho; (DA).

tostonero,-ra, m/f. (1) (Nik): člověk, který přepravuje náklad na vozíku; (2) f. (Kub, Portor): kuchyňská potřeba, kterou tvoří dvě dřevěné desky; používá se k rozmělnění banánu a při přípravě pokrmu *tostón*; (DA).

tota, adv/subst. (1) f. (Chil): rybářský háček na chytání sépií; (2) **a la ~**, adv. (Chil): na zádech, naznak; (AM). • (3) **llevar a ~** (Chil): nést na zádech; (MM). • (4) f. (Kol): gradus girardotský; ► stříbrná ryba dlouhá až 10 cm; má oranžové ploutve; (5) **i toto** (Kub, Dom, Portor): ženské přirození; (6) **Tota** (Bol, Hond): hovor. tvar jmen *Antonia* (Bol), *Carlota* (Hond), *María Teresa* (Bol); (DA).

totaí, m. (1) (Bol): *coroza*; (DA).

total, adv. (1) **en ~** (Bol, Chil): v závěru, zkratka; (DA).

totalidad, f. (1) (Mex): sídliště; (JD).

totalizar, tr. (1) (Am): udělat celkový součet; (MM).

totaqui, adj/subst. (1) (Bol): nezkušený; (DA).

totay, m. (1) (Bol): palma *Cocos tota*; (MM).

totazo, m. (1) (Kol): prasklina, puklina; (2) (Dom: Cibao, Kol, Kub): uhození se do hlavy; (3) (Ven: Trujillo, Kol): úder, náraz, rána; ■ **Var.:** *guarapazo, tramacazo*; (MS, AM, DA). • (4) (Kol): velmi silná rána (do hlavy); (AM). • (5) (Hond): rána klackem; (MM). • (6) (Am): facka, plácnutí; (JD).

tote, m. (← chibcha *btohotynsuca*, „prasknout, puknout“) (1) (Kol): popcorn; (2) (Kol): kousek fosforu vybuchující po úderu; (3) (Hond): nemoc kukuřice; ► způsobená houbou produkující mycelium, jehož přetvořené buňky způsobí abnormální růst nakažených klasů; (RAE). • (4) (← *muisca*) (Kol): skládaná papírová hračka; (5) (Kol): bouchací kuličky; ► po zapálení skáčou po zemi; (MS, DA). • (6) (Kol): narážka (v hovoru); (MM). • (7) (Kol): péro; (8) pokusný balónek; (JD). • (9) (Kol): pistole, revolver, střelná zbraň; př.: *¿sabe usar un tote?*; ► kol. argot *parlache*; viz též: *fierro*; (M01); (M01, RF, DA). • (10) **como un ~**, lid. (Kol): mít špatnou náladu (o člověku); (DA).

totear(se), tr/intr/zvrat. (1) intr. (Kol, Ven): prasknout, puknout, nadělat trhliny, způsobit popraskání; (2) (Kol): puknout u zkoušky; (MS, AM, DA). • (3) tr. (Kol): praštit, dát nakládačku; př.: *Miguel, te voy a totear si no me dejas en paz*; ► slang; (RF). • (4) **~se de la risa**, lid. (Kol): řehtat se, smát se s chutí; (DA).

Totec, azt. bůh; viz: *Xipe Totec*; (S04).

tótem, m. (← algonquina) (1) (Am): totemové zvíře uctívané některými severoamerickými kmeny; (MM). • (2) (Bol, Chil): sloup nebo panel, který je umístěn na veřejných komunikacích; ve spodní části je reklama; na horní části jsou uvedeny turistické značky; (3) (Ekv): sloup s reklamami; (DA).

totem, m., lid. (1) (Kub): jakýkoliv sloup se značením na Kubě; př.: *¿dónde estarán los totem para no perdernos en esta carretera?*; (DMC).

totí, m. (← arw/karib.) (1) (Kub): vlhovec kubánský, vlhovec hnědokřídlý; (*Dives atrovioleaceus*); ► pták; má velmi černé peří, ohnutý zobák; plochý ocas; živí se semínky a hmyzem; př.: *más negro que un totí, que las alas de un totí* (černý jak havran, jak uhel); ■ Syn.: *hachuela*; (2) lid. (Kub): černoč; (RAE, MS, DA, MM, JD). • (3) (...): rostlina; viz: *bienvenida*; (RR). • (4) **cargárselo al ~** (Kub): obviňovat osud; př.: *no te preocupes de lo que hiciste; cárgaselo al totí*; (5) **como ~** (Kub): velmi černý; ► „totí“ je kub. velmi černý pták *Dives atrovioleaceus*; př.: *después del incendio esa casa ha quedado con un color negro como totí*; (6) **la culpa de todo la tiene el ~** (Kub): co se stalo, stalo se; za všechno může osud; ► fráze, která se říká, aby všechny zprostila viny; př.: *no discutan; ya pasó; la culpa de todo la tiene el totí*; (7) **ser alguien ~ con yaguaza** (Kub): být mulat; ► výraz z poezie „El yanqui de Kiguaní“ kubánsko-australského básníka Alfonsa Camína; pták „totí“ je černý a pták „yaguaza“ je bílá, dají dohromady míšence; př.: *no te engañes que él es totí con yaguaza*; (8) **todos los pájaros comen arroz y el ~ paga la culpa** (Kub): viz: *pájaro*; (DMC).

totilimundi, m. (1) (Portor): všichni, většina; viz: *tutilimundi*; (DA).

totimundachi, m., lid. (1) (Kub): s celým světem; ► Kubánci rádi tvoří slova imitováním italštiny, výraz znamená „todo el mundo“; př.: *voy a europa totimundachi*; (DMC).

totín, m. (← *tinto*) (1) (Arg): červené víno; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

totó, m. (1) (Am): prcinka; (JD).

toto, m. (1) **coger ~**, vulg. (Dom): ovládat někoho sexuálně; (2) lid. (Kub, Dom, Portor): ženské přirození; (3) **Toto** (Bol, Arg): hovor. tvar jmen *Antonio* (Bol), *Roberto* (Bol), *Venancio* (Arg); (DA).

totoca, f., lid. (1) (Hond, Salv): hlava, palice, kečule; viz též: *pensadera*; (DA).

Totochtin, azt. bůh; viz: *Centzon Totochtin*; (S04).

total, m. (← nah. *totalin*, „slepice“) (1) (Mex): krocán; ■ Syn.: *guajolote, pavo*; (RAE, MM).

totola, f. (← nah. *totalin*, „slepice“) (1) (Mex): krůta; (RAE, DA).

totolate, m. (← nah. *totalin*, „slepice“ + *atemitl*, „veš“) (1) (Kost, Hond, Nik): čmelík; ► roztoč; uhníždí se v peří ptáků; zejména ve slepičím; (2) **tener malos ~s** (Kost): mít špatnou náladu; být popudlivý; (3) **tener ~** (Kost): být ustaraný, znepokojený; mít plnou hlavu starostí; (MS, DA, AM, JD, DA).

totalcoxcatl, m. (← nah.) (1) (Mex): jedlá houba *Entoloma abortivum*; (2) (Mex): krocání vole; (MS, NET).

totalcuilo, m. (← nah.) (1) (Kost): druh červa; (MS).

totolear, tr. (1) (Kost): rozmazlovat dítě; (JD).

totoleco, adj/subst., lid. (1) (**Salv**): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

totoloque, m. (← nah.) (1) arch. (Mex): aztécká hra; (2) hra; ► spočívá v házení kuliček nebo semínek skrz malé kroužky; (MM).

totolote, m. (← nah.) (1) (Mex): boule; (2) (Mex): druh rostliny; (MS).

totolotudo, -da, adj. (1) (Mex): plný boulí; (MS).

totolpa, f. (← nah.) (1) (Kost): plevel, který znemožňuje chůzi; (MS).

totomochtle, m. (← nah. *totomochtli*, „suchý kukuřičný list“) (1) (Mex): listí kukuřice, do kterého se balí kukuřičné *tamales*; viz: *tamal*; ■ Var.: *totomostle, totomoxtle*; (RAE, DA).

totomostle, m. (← nah. *totomextli*) (1) (Hond, Mex): kukuřičné šustí; viz též: *chala*; viz: *totomochtle*; (2) (Hond, Mex): stonky a suché listy kukuřice, které zůstanou po sklizni; (3) (Mex, Salv): druh rostliny; (4) (Hond): malý klas kukuřice, který neuzrál; ■ Var: *totomoxtle; tutumushta; tutumuste*; (MS, MM, DA).

totomoxtle; viz: *totomostle*; (MS).

totomoyo,-ya, (1) adj/subst. (Kub): člověk omezené inteligence a kultury; (DA).

totón, -na, adj. (1) (Bol): hloupý; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *tontón*; (HB).

totoncaxocoyolin, m. (← nah.) (1) (Mex): rostlina (*Begonia gracilis*); ► vysoká až 1 m; má stonky načervenalé barvy, asymetrické listy; plodem je tobolka; kořen užívaný jako emetický i projímavý lék; (2) (Mex): růžový květ této rostliny; (MS, NET).

tonecas, m., pl. (1) (Mex): indiáni; ► obývali pobřeží Mexického zálivu; zejména oblasti kolem měst Tuxpan a Veracruz, později se rozšířili až do vnitrozemí státu Hidalgo; (MM).

topo, m. (← nah.) (1) (Mex): pražená kukuřičná placka nebo její kusy; ► typické pro Yucatán, Oaxacu, Tabasco; viz též: *totoposte*; př.: ... *topos, unas tortillas duras que pueden conservarse por años*; (RAE, AM, BDE, AHM, DA).

topó, -na, adj. (1) (Guat): nešikovný, neohrabaný; (AM).

totoposte, m/f. (← nah. *totopochtic*, „dobře opečený, upražený“) (1) m. (StřAm, Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): hodně upražená kukuřičná placka nebo její kusy; př.: *contenían la respiración los hombres, mientras silentes, comían su totoposte con café de tortilla, su chile y su sal en el inveterado guacal pintado con ... achiote y hollín ocosoto*; (RAE, BDE, DA). • (2) (Mex): strom (*Licania arborea*); ► vysoký až 30 m; má oválné až podlouhlé kožovité listy zesponu mírně plstnaté; malé bílé květy; plod má vejčitý tvar; (3) m/f. (Kost): hrubý, neotesaný člověk; ■ Var: *totopoxtle*; (MS, NET). • (4) (Nik): flouštík; (5) m. (Kost): ošklivá vypouklina; (6) (Nik): špatně udělaná věc; (7) m/f. (Guat): nepřijemný člověk; (DA).

totopostillo, m. (← nah.) (1) (Mex): rostlina (*Coccoloba*); (MS).

totopoxtle; viz: *totoposte*; (MS).

tora, f. (← keč.+ aim. *tutura*) (1) (StřAm, Arg, Bol, Chil, Ekv, Per, Kol, Urug): kamyšník, orobinec *Thypha angustifolia*; ► rákos běžně rostoucí v bažinách; vztyčený stonk je vysoký 1 m až 3 m (dle druhu); květenství je vrcholičnaté; má válcovité červenohnědé klásky, které se nachází na vrcholu stonku; používá se na stavbu střech, stěn přístřešků, výrobu rohoží a židlí; ■ Var: *batro*; př.: *en los grandes lagos, especialmente en los que tienen islas y bosques de tora, hay campanas que tocan a medianoche*; (2) **caballito de ~** (Am): dostatečně velký rákosový snop k udržení plovoucí osoby; (3) (Per): plavidlo, vor vyrobený z této rostliny; (RAE, MM, JD, BDE, DA). • (4) **general ~, que nunca llega a la hora, o siempre llega en deshora** (Chil): kdo pozdě chodí, sám sobě škodí; ► říká se o tom, kdo chodí pozdě na schůzku; (MS, DA).

toral, m. (1) (StřAm, Arg, Bol, Chil, Ekv, Per, Kol, Par, Urug): kamyšníkový, orobincový porost; viz též: *tora*; př.: ... *los torales de los pantanos*; (RAE, MM, JD, BDE, DA). • (2) **los ~es** (Chil): imaginární místo, na které bývají odkazováni lidé, jimiž je opovrhováno; (3) **subirse uno a los ~es** (Chil): napařovat se, pyšnit se; (4) **un tiro y al ~** (Chil): vykonat nějakou práci a pak se vrátit k obvyklé činnosti; (MS, AM).

totorecada, f. (1) (StřAm): přihlouplost, prostoduchost, omezenost; (AM).

totoreco, -ca, adj/subst. (1) (Salv, Hond): ovíněný, lehce opilý; (RAE, DA). • (2) (StřAm, Guat, Salv): hloupý, přihlouplý, tupý; viz též: *güevón*; (AM). • (3) (Hond): o někom, kdo má křivé končetiny; (MM).

torero, m. (1) (Per, Chil): pták **bukáček pruhohřbetý** (*Ixobrychus involucris*); ► má tělo dlouhé 33 cm; má světle hnědou barvu s černými pruhy; žije v bahnitých a vlhkých půdách, kde si staví kuželovitá hnízda z orobince s bočním vchodem; ■ Syn: *garza enana amarilla*; (RAE, DA).

tororó, ind. kmen; viz: *totoroe*.

totoroe, adj/subst. (1) (Kol): příslušník ind. kmene Totoroe; (2) příslušné adjektivum (tororoeský); (3) jazyk kmene Totoroe; nedochoval se; ► kmen žije ve východní části departamentu Cauca; počet příslušníků etnika se na kol. území odhadoval v roce 1997 na 3.654 osob; Syn.: *totoró*; (S03).

totuma (totume, totumillo, totumo, tutuma), m/f. (1) (← arw/karib.) (Bol, Kol, Per, Ven, Pan, Portor, Ekv): kalabasový strom *Crescentia cujete*; ► až 5 m vysoký; má dlouhé větve, vejčité listy s ostrou špičkou a velké žluté květy; plod s tvrdou slupkou se používá na výrobu nádob; využití v tradiční medicíně; př.: ... *a la sombra de los totumos en flor*; ■ Syn: *calabazo, cutuco, guaje cirial, güira, higüero, morro, jícaro, jícaro guacal, taparo*; (2) (Ven, Kol, Ekv): plod stromu *totumo*, ze kterého se dělají nádoby; ■ Var: *calabazo*; (3) (Bol, Kol, Dom, Per, Ven, Nik, Ekv, Chil, Pan, Kost): nádoba vyrobená z tohoto plodu; (nebo z jiných dýní, tykví); př.: ... *cogió su agua con la totumita y bebía* ...; (4) (Chil): boule, otok; (5) (Chil): absces; (6) (Chil, Dom): hrb (na zádech); (7) i přenes. (Chil, Per, Ven): hlava, makovice; (8) (Ven): objem nějaké nádoby vyrobené z ovoce *totuma*; (9) (Chil): šrám, podlitina; (10) (Per): rozum; (11) **corte (pelao) de ~** (Ven): stříh vlasů; (12) **espada de ~** (Ven): meč s číškou (na rukojeti ochrana na ruku); (13) **pelar tutuma** (Bol): ostříhat si vlasy dohola; (MS, AM, MM, BDE, DA). • (14) (Nik, Ven): šálek *totumo*; (15) (Chil): taška ve tvaru pytle; (16) (Dom): výrůstek, boule; (17) lid. (jižKost, Pan, Kol, Bol): sklenice, pohár, nádoba; viz též: *porongo*; (DA).

totumada (tutumada), f. (1) (Bol, Kol, Pan, Ven): obvyklý objem nějaké nádoby zvané *totuma*; (2) (Mex): přehnané množství něčeho; (MS). • (3) lid. (zápBol): sklenice, pohár; **oválná nádoba z plodu *tutumo***; viz též: *porongo*; (DA).

totumal, m. (1) (Ven): pole určené na setí *totumas, totumos*; (MS, DA).

totumazo, m. (1) (Ven): ochrstnout někoho vodou z nádoby *totuma*; (MS).

totume; viz: *totuma*; (MS).

totumear, tr/intr. (1) intr. (Ven): přemýšlet, hloubat; váhat, být nerozhodný, přemítat; (2) tr. (Kol): prodávat nějaký nápoj v nádobě vyrobené z plodu *totuma* (z kalabašového stromu; ■ Var: *tutumear*; (MS, DA).

totumillo, m. (1) (Ven): kalabasový strom *Crescentia cujete*; viz: *totuma*; (MS, NET).

totumito; viz: *tutumito*; (MS).

totumo (tutumo), m. (1) (Pan, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol): kalabasový strom *Crescentia cujete*; viz též: *totuma*; (2) (Portor, Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol): nádoba; ► vyrobená z plodu *totumo*; ■ Var: *totuma, tutuma, tutumo*; (3) (Chil): boule na hlavě; (4) (Chil): hrb; (5) (Kol): druh rostliny; (6) **subir al tutumo** (Bol): být plodný (být schopný sexuálního aktu); (MS, DA, AM). • (7) (Am): tykev, dýně; (JD). • (8) (Pan, Kol, Ven, Per, Bol): plod stromu *totumo*, ze kterého se dělají nádoby; ■ Var: *totuma, tutuma, tutumo, calabazo*; (9) ~ **de monte** (Kol): keř; viz: *palo santo*; (DA).

totumpote, m/f. (1) (Dom): vlivná, bohatá osoba; (RAE).

touch, m. (← angl.) (1) (Chil): každá z postranních čar hřiště; (MS).

touchdown, m. (← angl. *touch-down*) (1) (Chil): v rugby, tah spočívající v dotknutí se země s míčem v zóně gólu, za linií branky; (MS).

touchy, adj. (1) (US): choulostivý, neduživý (o člověku nebo věci); (DA).

tour de force, m. (← fr. *tour de force*) (1) (Kub): zkouška síly; (MS).

tour, m. (← fr. *tour*) (1) (Kol): exkurze, cestování; ■ Var.: *tur*; (MS).

tournée, f. (← fr. *tournée*) (1) (Kol, Kost, Kub, Dom): divadelní turné; exkurze, cestování; ■ Var.: *turné*; (MS).

tovar, m. (1) (Kol, Ven): strom *Aegiphylia verrucosa*; ► jeho dřevo má mnohočetné využití; (MM).

tovén m. (← *vento*) (1) (Arg): prachy, peníze; viz: *vento*; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (MS, NET).

tovién, m. (← *viento*) (1) (Arg): vítr; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

tóxico, m., lid. (1) (Nik): cigareta; viz též: *nicotinoso*; (DA).

tóxico,-ca, adj. (1) (Chil): špatný, nepříjemný v porovnání s ostatními (o věci); (DA).

toya, f. (1) (Bol): rolničky, které si indiáni dávají při tanci na nohy; viz též: *taunachi*; (AM). • **Toya** (2) lid. (Guat, Salv, Nik, Pan, Kol, Ekv, Bol, Chil): hovor. tvar jmen *Antonia* (Bol), *Victoria* (Guat, Salv, Nik, Pan, Kol, Ekv, Bol, Chil); (DA).

toyo, adj. (1) (Per): člověk s velkými zuby; př.: *si no fuera porque está tan toyo, Carlos sería un hombre muy guapo*; ► slang; (RF). • (2) (Bol): Panova flétna, na kterou se hraje během Velikonoc; (DA).

toyoeri, ind. jazyk; viz: *huachipaeri*.

toyotas, f., pl. (1) (Bol): veš; (2) (Bol): boty; ► bol. argot *coba*; (HB).

toyuyo, m. (← guar. *tuyuyú*) (1) (Per): čáp *Mycteria americana*; (MM).

toza, f. (1) (Arg): pařez; (2) (Kub): vor; (JD).

tozar, intr. (1) (Arg): drcnout hlavou (o beranovi); (2) být jako beran (postavit si hlavu); (JD).

tra, f. (1) slang. (Chil): fuška, rachota; (JD).

traba, f. (1) (Chil, Nik, Bol, Chil): sponka na vlasy; viz: *pinche*; (EEA); (RAE, EEA, DA). • (2)

(Kol): stav psychické a fyzické poruchy či rozčilení vyvolaný drogou; př.: *a este grupo pertenece Rubén, un hombre que canta canciones de Piero en medio de sus trabas*; (3) **de** ~ [Š: *valiente; corajudo*] (Kost): odvážný; kurážný; př.: *y nada fue la cara que le hizo la mujer, se ve que esta doña es de traba*; (RR). • (4) (Portor, Dom): skupina bojovných kohoutů; (5) (Portor): bojovný kohout; (6) (Guat, Dom): dřevená konstrukce, klec pro bojovné kohouty; (AM). • (7) (Kub, Mex): destička, která se přidělává kohoutům na nohy; (8) (Kub, Mex: Tabasco, Portor): dvorek na kohoutí zápasy; (9) (Kub, Mex: Tabasco): kohoutí zápas; (10) (Mex): trám, kus dřeva procházející rohy hovězího dobytka; ► zabraňuje dostat se tam, kde by mohl způsobit škodu; (11) (Portor): mačky na nohy; ► ke šplhání po stromech s hladkým kmenem; (MM, DA). • (12) **lo que no se** ~ (Kub): vtipná odpověď na pozdrav; př.: *¿qué pasa?*; —*lo que no se traba*; ► *¿qué pasa?* je to samé jako *¿cómo estás?*; (DMC). • (13) (Kol): narkóza, omámení narkotiky, stav po požití drog; ► kol. argot *parlache*; (M01, DA). • (14) ~ **de gallos** (Portor): zvířata jednoho majitele; viz: *banca de gallos*; (DA).

trabado, -da, adj/subst. (1) adj. (Kol): šilhavý; (Mex, Hond, Salv, Nik): koktavý, breptavý; (MM, JD).

• (2) (Kol, Hond, Kol): zdrogovaný; př.: *todos albiriscados, o sea, todos trabados, todos colinos, asustados, tensionados, llevados del diablo*; ► kol. argot *parlache*; viz též: *arañado*; (M01, RF). • (3) lid. (Mex): rozzlobený, naštvaný; viz též: *encojonado*; (4) (Guat, Hond): zbrklý; neklidný; vtíravý (o člověku); (5) (Kost, Ekv): nástroj se zubatým ostřím; zuby jsou střídavé, aby bránily sklouznutí; (6) svalnatý (o člověku); (7) f., lid. [Š: *problema*] (Hond, Salv): problém, potíž, zádrhel; ■ Syn.: *agite, arropaje, atado, bemol, bololó, boroló, bororó, bregeta, brejeta, cague, camarón, candinga, cangrejo, chavienda, chicharrón, choquera, cohete, compendio, contumeria, crujida, cuaba, cuadro, cuete, cusuco, deschongue, driblear, embone, encartada, encarte, fish, friqui, gallina, güevo, güirila, issue, marequetén, mierdero, mojón, parche, pedo, pegón, peo, perno, pex, pez, pugilateo, rámpano, rollo, sopa, tángana, tete, trobo, tusero, tuste, vaina*; (8) (Salv): podvod, lest; viz též: *engañada*; (DA).

trabador, m. (1) (Kost, Ekv): nástroj, který slouží ke snížení tření mezi zuby pily a materiálem, se kterým se pracuje; (DA).

trabafat, m., lid. (1) (Mex): viz: *tamafat*; (DA).

trabajadera, f., lid. (1) (Salv, Nik, Kub, Per): práce, dřina, makačka; viz též: *negreda*; (DA).

trabajadero, m. (1) (Hond): pole oseté třtinou, kukuřicí, fazolemi nebo banány, o něž se stará jeho majitel; (2) (Hond, Pan): půda připravená k setí, čištění nebo sklizení kukuřice či fazolí; (RAE, DA).

• (3) venk. (Mex): obvyklé či přechodné pracoviště; (MM). • (4) (Kol): podnik, ve kterém zpracovává koka na hmotu, ze které vzniká finální produkt; (5) (Hond, Salv): zemědělská půda; (6) (Kost): půda připravená k setbě; DA.

trabajador, -ra, m/f. (1) m. (Chil): pták; viz: *totorero*; (RAE, MM). • (2) ~ **de avanzada** (Kub):

úderník; (JD). • (3) **ser alguien un ~ de banco**¹ (Kub): vyprazdňovat se; (4) **ser alguien un ~ de banco**² (Kub): být posraný; př.: *muchacho, ¿vas de nuevo al baño?*; *eres un trabajador de banco*; (DMC). • (5) (Chil): pták (*Phleocryptes melanops*); ► dlouhý až 14 cm; hlava je tmavě hnědá s velkými bílými nadočnicovými liniemi; hřbet je načernalý s šedými skvrnami; krk, hrudník a břicho jsou bílé; ocas a špičatý zobák jsou černé; (6) ~ **del riel**, m/f. (Urug): zaměstnanec železnice; (7) ~ **de adentro** (Hond): pomocnice v domácnosti, která bydlí v domě, kde pracuje; (8) ~ **de afuera** (Hond): pomocnice v domácnosti, která nebydlí v domě, kde pracuje; (DA).

trabajal, m. (1) (Hond, Salv): hromada práce; (DA).

trabajar, tr/intr., hovor. (1) (Ven): o kouzelníkovi, léčiteli: zařikávat, zaklínat; (RAE). • (2) tr. [Š: *hacer brujerías*] lid. (Kub; Ven): čarovat, kouzlit; př.: *pero Bejuco no ignoraba los secretos de la magia de los congos, y trabajaba en ambos campos*; viz též: *trabajar palo, trabajo de palo*; (RR, DA). • (3) ~ **la chaqueta** (Ven): otravovat koho; (4) **estar uno ~ando** (Ven): být někomu špatně, bídně; (5) (Ven): převést koho; př.: *¡lo trabajaron!* (ti ho převezli!); (6) (Guat): očernit koho; (AM,

JD). • (7) ~ **como un chino** (Am): dřít jako otrok; (8) ~ **firme y tupidó** (Arg): pracovat jak šroub, ostošest; (9) ~ **en el levante** (Chil): pít jak duha; (10) **poner a ~ la chola** (Kub): lámat si palici, přemýšlet; (JD). • (11) (Ven): štvát, rozčilovat koho; př.: *que le metí una zancadilla, porque me estaba trabajando*; (BDE). • (12) **no le gusta ~ ni fijo ni corrido**, intr. (Kub): je líný jako veš; ► jazk z kub. hry šaráda; př.: *a ese hombre no le gusta trabajar ni fijo ni corrido*; (13) ~ **en marcha atrás** (Kub): flákat se v práci; ► z oblasti automobilů; př.: *siempre he trabajado en marcha atrás*; (14) ~ **por pisué** (Kub: exil): úkolová práce; ► z angl. *piece work*; př.: *yo no trabajo a sueldo sino por pisué*; (DMC). • (15) (Kub): pokusit se lstí někoho přesvědčit, aby něco udělal; (16) ~ **s los gallos** (Portor): trénovat kohouty pro kohoutí zápasy; (17) ~ **a reglamento** (Arg, Urug): snížit pracovní tempo kvůli pečlivému dodržování pracovních norem, účelem je nějaký požadavek nebo protest; (18) ~ **al cansancio** (Per): dosáhnout něčeho prostřednictvím nepřetržitého naléhání a nátlaku; (19) ~ **al piquén** (Chil): v hornictví: horník, který pracuje bez sjednaných smluvních podmínek a souhlasí jen se sjednanou odměnou; (20) ~ **el tiro** (Portor): trénovat kohouta 15 minut denně; (21) ~ **en la vaguin company** (Portor): být nezaměstnaný; (22) ~ **para el cura** (Salv): pracovat a nemít z toho žádný užitek; (23) ~ **para el inglés** (Pan, Kub, Dom, Portor): usilovat o něco a nemít z toho přiměřenou odměnu nebo uznání; (24) ~ **le** (Chil): uskutečnit nebo zažít něco zmíněného; (DA).

trabajito, m. (1) (Hond): většinou nelegální činnost prováděná potichu; (RAE). • (2) sezónní práce, brigáda; viz: *changa*; (EEA). • (3) (Mex, Salv, Bol): kouzlo, čáry; (DA).

trabajo, m. hovor. (1) (Kub, Urug, Ven, Mex, Salv, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Bol, Par): zaklínání či zařikávání osoby za účelem ochránit ji nebo jí naopak ublížit; zařikávání věci za účelem proměnit ji v amulet; (RAE, DA). • (2) [Š: *aborto*] (Portor): potrat; umělé přerušování těhotenství; př.: *doña Celinda le estaba haciendo un trabajo; de pronto se volvió como loca, salió corriendo y se tiró al mar*; (3) (Kub; Portor): čarování; kouzlo provedené čarodějem; př.: *las lluvias de este mes sacramentan y dan fuerza a los trabajos de Paleros y Santeros*; (4) ~ **de palo** [Š: *brujería*] (Kub): čarování; př.: *yo creo que tiene que haber habido algo de eso, porque esa cuadrilla, para caminar como caminaba, necesitaba su trabajo de palo*; (RR). • (5) **el ~ está de lucha** (Kub): je to pěkná fuška; (6) **hacer un ~** (Kub): čarovat; (7) ~ **productivo** (Kub): pracovní brigáda; (JD). • (8) **botar del ~** (Kub): dát padáka; př.: *a Pedro lo botaron del trabajo por vago*; (9) **hacerle a alguien tremendo ~ haitiano** (Kub): hlídat někoho kvůli podezření z čarodějnictví; př.: *yo creo que a ti te han hecho tremendo trabajo haitiano*; (10) **tener dos ~s** (Kub): o člověku, který je stále na někoho naštvaný; ► „dos trabajos“, tedy dvě práce, jsou: rozzuřit se a přestat zuřit; př.: *está enojado contigo; tiene dos trabajos*; (11) **tener un ~ a alguien como un carrusel** (Kub): být v práci jako na kolotoči; ► chvíli nahoře, chvíli dole; př.: *voy a dejar este trabajo pues me tiene como un carrusel*; viz též: *bollován; pei of; punta*; (DMC). • (12) ~ **contratado (temporal, transitoria)**, sezónní práce, brigáda; viz: *changa*; (EEA). • (13) ~ **a reglamento** (Arg, Urug): úmyslné snížení pracovní tempa kvůli pečlivému dodržování pracovních norem, účelem je nějaký požadavek nebo protest; (14) ~ **de joyería** (Chil): pečlivá, svědomitá práce; (15) ~ **de relojero** (Bol, Urug): pečlivá práce; (DA).

trabajólico, -ca, adj. (1) (Chil, Guat, Ekv): dřič, workoholik, i subst.; (RAE, DA).

trabajoso, -sa, adj. (1) (Arg, Kol, Chil, Guat, Mex, Pan, Per, Ven): nevstřícný, neochotný; náročný; protivný, nepříjemný; (AM). • (2) (Arg, Mex): nesnášenlivý, hněvivý; (3) (Arg, Mex): vychytralý, prohnaný; (MM, JD). • (4) (Arg): lenošící, lenošný; (JD).

trabalengua, m. (1) (Kub): koktal; (JD).

trabanuca, (1) (Salv): druh pečiva; (DA).

trabar, tr/intr/zvrat. (1) intr/zvrat. [Š: *tartamudear*] (Am): koktat; (RAE, DA). • (2) [Š: *hacer*], tr. (Guat): (u)dělat; př.: *la (herida) del labio ... que se la trabaron con navaja de barba*; (3) [Š: *burlarse de alguien; enganarle*] (Hond; Mex, Guat, Kub): napálit, ošidit někoho; podvést někoho; př.: *los muchachos, que iban comprendiendo el artificio engaño, reían a carcajadas, apartándose de él y gritándole: ... ¡te trabaron Folofó y Chito!*; (4) ~ **se, tr/zvrat.** (Kol): zdrogovat se; ► kol. argot *parlache*; (M01); př.: *allí cocinan, duermen, se traban, guardan droga y cosas robadas*; (5) viz též: *trabado*; (RR, AM, M01, DA). • (6) tr. (Per, Portor): svázat, spoutat, uvázat; (7) (Per): svázat kohouty; (8) zvrat. (Kub): o řečníkovi: splést se, ztratit nit; (9) (Dom): o novorozenci: dostat tetanus; (10) ~ **bársele el vestido a** (Per, Portor): o oblečení: plést se při chůzi; (11) ~ **bársele la lengua a** (Am): zakoktat se, zajíkat se, plést se jazyk někomu; (12) ~ **bársele los pies a uno** (Per, Portor):

zamotat se, zaplést se; př.: *se le trabaron los pies* (zakopl); (AM). • (13) tr. (Arg): zavřít na zástrčku, zastrčit závoru; př.: *trabe usted ... (letrero en la puerta de los servicios de Aerolíneas Argentinas) ... para que abriera de par en par las ventanas de su habitación del Sheraton – que normalmente están trabadas ...*; (BDE). • (14) (Guat, Hond, Salv): zatáhnout někoho do nesnadné nebo nepříjemné záležitosti; (15) (Hond, Salv): uškodit, ublížit někomu; (16) (Salv): bodnout někoho nožem; (17) (Kost, Ekv): střídavě ohýbat zuby pily tak, aby lépe klouzala; (18) (Dom): dostat tetanu; (19) (Salv): souložit; viz též: *jinetear*; (20) intr. (Hond): zbláznit se, ztratit rozum; (21) ~se el paraguas (Kub): nevědět jak něco vysvětlit nebo odpovědět; (22) **trabarsele la catalina**¹ (Kub): dostat se do určitého bodu a nevědět, jak pokračovat dál; (23) **trabarsele la catalina**² (Kub): nefungovat už od začátku; (24) **trabarsele la catalina**³ (Kub): nerozumět něčemu; (DA).

trabavolante, m. (1) (Chil): zabezpečovací tyč na volant; (DA).

trabazón, f. (1) (Salv): dopravní zácpa; (DA).

trabelazo, m. (1) (Salv): hluk, rámus; (DA).

trabero,-ra, m/f. (1) (Dom, Portor): v kohoutích zápasech: člověk, který se stará o skupinu kohoutů; (DA).

trabilla, f. (1) (Arg): část dřevěného pletiva; ► dřevěná tyč s otvory, kterými prochází dráty, je zavěšená mezi sloupy zasazenými do země; (DA).

trabo, m. (1) vulg. (Dom): spojení, sloučení, navázání; (2) tetanus u novorozenců; (AM, DA).

trabón, m.(1) (Guat, Hond, Salv): rána, podnutí, píchnutí (nožem); (AM, DA). • (2) (Am): tkanička; (JD).

trabonear, tr. (1) (Salv): bodnout někoho; (2) (Salv): roztrhnout látku; (DA).

trabucación, f. (1) lid. (Kub): omyl; pochybení; př.: *en este libro hay una trabucación histórica*; (DMC).

trabuco, -ca, adj/subst. (1) m. (Urug): doutník; ► neopracovaný; krátký a tlustý; př.: *el viejo, sacando chispas a su yesquero de pedernal, encendía el grueso trabuco y aspiraba con mucha calma el humo*; (RR). • (2) adj. (Mex): úzký, těsný; př.: *me queda trabuco el vestido* (šaty mi jsou úzké); (AM). • (3) (Kub): tlustá svíčka; nešika; (JD). • (4) m., lid. (Kub): blbec; př.: *él es un trabuco*; ■ Syn.: *ser Daniel seso hueco*; *ser un seboruco*; (DMC). • (5) (Nik): podvod, lest; viz též: *engañada*; (6) (Kol, Bol): střílná zbraň vyrobená ručně; (7) (Arg): transvestita; (8) lid. (Bol): pracovník na trhu, který pomocí lana nakládá a vykládá zboží; (9) (Dom): kohout vycvičený k zápasení; (10) adj/subst. (Nik): fotbalový tým složený z vynikajících hráčů; (DA).

trabuleque, m. lid.(1) (Kub): zmatek; př.: *el trabuleque fue grande*; (DMC).

trabulequear, tr., lid. (1) (Kub): poplést; př.: *tengo un poco trabulequeada la dirección*; (DMC).

trabucar, tr. (1) (Arg): hledat něco, co se těžko hledá; (2) lid. (Bol): prohledávat kapsy a hledat něco cenného; (DA).

trabusque, m., lid. (1) (Bol): prohledávání kapes za účelem najít něco cenného a nechat si to; (DA).

trácala, f. (1) (Mex, Portor, Ven, Pan, Guat): podvod, podfuk, past, lest, trik; i adj.: prohnáný, mazaný; př.: *una trácala que no debe permitirse*; ► mex. argot *caliche*; (DBM); viz též: *engañada*; (DA); (RAE, AM, BDE, AHM, DA). • (2) (Kub, Ekv): skupina lidí; (AM). • (3) (Ekv): spousta, velké množství, hodně; kolona; (4) (Mex): podvodník, podfukář; (MM).

tracalada, f. (1) lid. (Am, kromě Antil): spousta, velké množství, hodně; hejno, dav, zástup; př.: *había tracalada de peces en ese río antes de que pusieran esta fábrica aquí*; ► slang; (RAE, AM, RF). • (2) a ~s (Arg, Bol): ve velkém množství; (AM, DA). • (3) (Mex): podvod, podfuk, švindl; (MM).

tracaleada, f. (1) (Per): bouchání; př.: *tracaleada de sillas*; (JD).

tracalear, tr., hovor. (1) (Ven, Pan): někoho přelstít, napálit, ošidit, oklamat, podvést, i intr.; viz též: *empaquetar*; (DA); (RAE, DA).

tracalera, f., lid. (1) (Ven): velké množsví lidí nebo věcí; (DA).

tracalería, f., hovor. (1) (Ven, Pan): podvod, lest; viz též: *engañada*; (RAE, DA).

tracalero, -ra, adj/subst. (1) (Mex, Portor, Ven, Pan): podvodnický, podfukářský; podfukář; ► mex. argot *caliche*; ■ Var.: *trácala*; (RAE, AM, JD, DBM, DA).

tracalión, m. (1) (Salv): srážka dvou fotbalistů kvůli míči, který je mezi nimi; (DA).

tracamanada, f. (1) (Kol): skupina zavrženíhodných lidí nebo věcí; (DA).

tracamandaca, f. (1) vulg. (Portor): posměch, výsměch; (AM).

tracamandada, f., lid. (1) (Kol): hromada; spousta; (DA).

tracamandanga, f. (1) (Kol): výměna, směna; (AM). • (2) lid. (Kub): kecy; př.: *no me vengas con esa tracamandanga*; (DMC).

tracatán, adj/subst. (1) **ser un ~**, m. (Kub): být schopný a zároveň bojovat se životem; př.: *él es un tracatán; por eso vive tan bien*; (DMC). • (2) adj/subst., lid. (Kub): lichotník, pochlebník; viz též: *chupahuevos; tracatrán*; (DA).

tracatear, intr. hovor. (1) (Hond): přetřásat nějaký problém v médiích; (RAE, DA). • (2) lid. (Hond): kecat, tlachat; viz též: *lengüetear*; (3) (Hond): rachotit při chodu (motoru nebo jiného zařízení); (DA).

tracateo, m. (1) (Hond): usilovná snaha o vyřešení nějakého problému; (2) hovor. (Hond): zvuk střelby; (3) hovor. (Hond): zmatek, skandál, roztržka; (RAE, DA). • (4) (Hond): rámus motoru nebo jiného zařízení při zprovoznění; (5) lid. (Hond): bitka, rvačka, zápas; viz též: *encontrón*; (6) (Hond): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

tracatrán, m/f. (1) m. (Kub): budižkničemu; př.: *es un tracatrán*; (2) pohlavár, šéf, šerif; (JD). • (3) m/f. (Kub): podlézavý, pochlebovačný; (DA).

tracayá, f. (← guar.) (1) (Bol): vodní želva; (MM).

tracción, (1) ~ **mecánica**, převodovka; viz: *sincrónico*; (EEA). • (2) **doble** ~ (Kost, Kub, Kol, Ekv, Bol, Par, Urug): protiblokovací systém ABS; ■ Var.: *chancha, doble*; (3) (Kost, Ekv, Bol): motorové vozidlo vybaveno pohonem dvou kol; (DA).

tractar, tr. (1) (Chil): táhnout něco autem, odtahovým vozem nebo jiným dopravním prostředkem; (DA).

tracto, m. (1) **no tener ~ digestivo sino un alcantarillado** (Kub): padá to do tebe jako Němci do krytu; ► o člověku, který hodně jí; př.: *tú estás tan gordo porque no tienes un tracto digestivo sino un alcantarillado*; (DMC).

tractocamión, m. (1) (Mex): tahač s návěsem; př.: *transportistas capitalinos denunciaron ayer el robo de siete tractocamiones y camiones...*; (BDE).

tractomula, f. (1) (Kol, Ekv, Urug): kamión s přívěsem; př.: *una tractomula chocó contra el bus*; (RR, DA).

tractores, m.; viz: *toyotas*; (HB).

tractorista, adj. (1) (Bol): ničemný; ► bol. argot *coba*; (HB).

trade, m. (1) ~ **in¹** (Portor): obchodní transakce, při které se získává sleva za odevzdání výrobku nižší nebo stejné kvality; (1) ~ **in²** (Portor): záloha; (DA).

traer, tr/zvrat. (1) **la trae atravesada**, tr. (Mex): už má v hlavě; (2) ~ **filo** (Mex): mít hrozný hlad; (3) ~ **malcreado** (Mex): dělat to nejhorší komu; (4) **la traje al trote** (Mex): na toho jsem letěla, byla do něj úplně zblblá; (5) ~ **érselas como**, zvrat. (Mex): být skvělý na co; (6) **¿qué se traen?** (Am): co je vám?, co ode mne chcete?; (JD). • (7) ~ **a monte** (Kost): viz: *tener a monte*; (8) ~ **bajo el poncho** (Chil, Arg, Urug): nést něco tajného; (9) ~ **chicoteado** (Mex): popohánět, tlačit na někoho; viz též: *traer en salsa*; (10) ~ **cortita**, lid. (Mex): viz: *traer cortito*; (11) ~ **cortito** (Mex, Salv, Urug): způsobit někomu to, že bude v neustálém pohybu a shonu; (12) ~ **de encargo** (Mex): udělat z někoho objekt neustálé agrese a obtíží; ■ Var.: *traer de su güey, traer de su pendejo*; (13) ~ **de los caballos** (Bol, Urug): argumentovat něčím, co nemá spojitost s tématem; (14) ~ **de su güey** (Mex): viz: *traer de encargo*; (15) ~ **de su pendejo** (Mex): viz: *traer de encargo*; (16) ~ **de un ala¹** (Mex, Nik): podmanit si někoho; viz též: *traer del ala*; (17) ~ **de un ala²** (Mex): obtěžovat, mučit, (18) ~ **del ala¹** (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): ovládat někoho (většinou láskou); (19) ~ **del ala²**, lid. (Mex, Salv): mít vliv na někoho; (20) ~ **del ala³** (Mex): viz: *traer de un ala*; (21) ~ **el santo volteado** (Mex): mít špatnou náladu, být neochotný; (22) ~ **en salsa** (Mex): popohánět, tlačit na někoho; (23) ~ **entre ojos** (Mex, Nik): mít antipatie k někomu; (24) ~ **finto** (Mex): hlídat někoho a tím ho držet v nejistotě; (25) ~ **ganas¹** (Mex, Salv): chtít s někým pohádat, postavit se mu; (26) ~ **ganas²** (Mex, Nik): přát si něco a snažit se to získat; (27) ~ **ganas³** (Mex, Nik): toužit po sexuálním vztahu s někým; (28) ~ **ganas⁴**, lid. (Mex): chtít někomu ublížit; (29) ~ **para atrás** (US): přinést něco někomu, kdo se odněkud vrací; (30) ~ **lo Colón** (Nik, Kost): být velmi starý, starodávný; (31) **traérselo corto** (Mex): neustále někoho hlídat; (32) **las traes** (Mex): dětská hra na honěnou; (33) ~ **piñas a milagro** (Ekv): investovat čas do něčeho zbytečného; (34) **de lo que traes llevas** (Pan): naznačuje, že se někdo chová stejně, jako se chovali k někomu; (35) **hasta aquí nos traje el río** (Ven): naznačuje, že něco skončilo; (36) **lo que traje el barco** (Nik, Dom, Portor): naznačuje, že je něco jediné, jedinečné; (DA).

trafa, f., hovor. [Š: *trampa*] (1) (Per): podfuk; (RAE, DA).

tráfago, m., pl. (1) (Arg): harampádí, krámy; (JD).

trafaguear, intr. (1) (Mex): chodit (pohybovat se) sem a tam; (MM).

tráfala, adj/subst. (1) (Portor, Bol): bezohledný člověk, který se za to nestydí; (2) (Portor): obyčejný člověk, který se těší malé úctě; (DA).

trafasía, f. (1) (Per): švindl, podvod; (AM).

trafasista, adj. (1) (Per): podvodný, podvodnický; (AM).

trafero,-ra, adj/subst., lid. (1) (Per): podvodník, podvodný; (DA).

trafica, m/f. (1) (Chil): dealer drog; (DA).

traficar, intr/tr. (1) intr. (Am): dopravovat; (2) (Kub): špekulovat; (JD). • (2) tr. lid. (Salv): krást, okrást; viz též: *ladronear*; (DA).

tráfico, m. (← angl. *traffic*) (1) (Am): provoz, doprava, přeprava; př.: *en este cruce el tráfico es enorme*; (MM). • (2) (Kol, Dom): dopravní strážník; př.: *ese tráfico ya me ha hecho un par de multas*; ► slang; (JD, RF). • (3) lid. (Kub): viz: *lea*; (DMC). • (4) (Portor): adresa; (DA).

trafique, m. (1) (Mex): nekalý obchod, jednání; (RAE, DA). • (2) lid. (Salv): krádež, loupež; viz též: *robada*; (DA).

traforo, m. (← it.) (1) (Arg): ozdobná řezbářská práce ze dřeva; (MS).

trafucar(se), zvrat/tr. (1) zvrat., lid. (Kub): splést se; př.: *con ese problema de matemáticas me trafiqué*; (DMC). • (2) tr. (Kub): splést, zmást někoho; (DA).

tráfuga, adj/subst. (1) (Kol): zrádce; (DA).

trafugear, tr., lid. (1) (Kub): ubližovat; př.: *no me gusta trafugear a nadie*; (DMC).

trafuque, m. (1) **tener un ~** (Kub): mít zmatek; př.: *en eso tienes un trafuque de padre y muy señor mío*; (DMC).

traga, adj/subst. (1) [Š: *empollón*] m/f., hanl., hovor. (Urug; Arg): dříc; šprt; př.: *Santiago era el traga, por supuesto, pero sobre todo era buena gente*; viz též: *tragalibros*; ► slang; (RAE, RR, EEA, RF). • (2) **si no se la ~, por lo menos la muerde**, f. (Kub): nebuď hloupý, je to homosexuál; př.: *te digo que si no sea la traga, por lo menos la muerde*; (DMC). • (3) m/f. (Kol): nápadník; př.: *el traga de Matilde es 8 años menor que ella*; ► slang; (RF, DA). • (4) f. (Kol): silná zamilovanost; (5) ~ ~, adj/subst., lid. (Chil): člověk, který jí hodně nebo jí rychle a nepravdělně; (DA).

tragaños, m., lid. (1) (Ekv): viz: *tragaños*; (DA).

tragabalas, m/f. (1) (Mex): chvastoun, chlubil, chvástal; (MM). • (2) f., lid. (Hond): ženské přirození; viz též: *palomita*; (DA).

tragada, f. (1) (LaPlá): podvod, podfuk; viz též: *filo, camelo*; (NET, DA).

tragadal, m. (1) (Kol): močál, bahniště; (JD).

tragadebalde, adj/subst. (1) (Bol): líný člověk, který žije na účet jiných; (DA).

tragadera, f. (1) (Kol): polykání; (JD). • (2) (Salv, Kol, Per): velká porce jídla; (DA).

tragadero, m. (1) (Per): místo, kde se řeka vsakuje do země a vznikají močály a bažiny; (DA).

tragadieces, m. [Š: *gramola*] (1) (Mex): gramofón, který funguje na peníze jako *jukebox*; (RAE).

tragado,-da, adj., lid. (1) (Kol, Ekv): velmi zamilovaný (o člověku); (DA).

tragahostias, m/f. (1) (Ekv, Per): člověk, který jde ke svatému přijímání, ale nelituje špatných skutků a nechce změnit své chování; (DA).

tragahumos, m/f. (1) (Hond): hasič; (DA).

tragaldaba, m/f. (1) (Nik): lakomec; (2) f. (Nik): sexuálně nenasytná žena; (DA).

tragalibros, m. (1) [Š: *empollón*] (Arg): dříc; šprt; (RR).

tragallón, -na, adj. (1) (Chil): žroutský, nenasytný; (MM).

tragaluz, m, i f. (1) (Arg): světlík, vikýř; (JD). • (2) m., lid. (Salv): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (DA).

tragamonedas, f. [Š: *tragaperras*] (1) (Arg, Hond, Urug, Mex, Salv, Portor): výherní automat; (RAE, DA).

traganikel, m. (1) lid. (Kub): veřejný telefon; ► do veřejných telefonů se na Kubě házelo pět centů, neboli nikl, odtud tento kubanismus; př.: *¿dónde habrá un traganikel?*; (2) pl. (Kub, Pan): druh gramofonu, který funguje na centy a nachází se v barech a kantýnách; (3) **bucear en el ~** (Kub): vykrást veřejný telefon; př.: *lo cogieron buceando en el traganikel*; (4) **ser alguien un ~** (Kub): o člověku: být neobelstitelný; ► veřejný telefon také nefunguje, pokud se do něj nevhodí mince; př.: *ese hombre nunca tiene problemas; es un traganikel*; (DMC, DA).

traganíquel(es), m. (1) (Kub, Pan, Ekv, Portor): automat, který funguje na mince; (RAE, DA). • (2) pl. (Portor): viz: *vellonera*; (AM). • (3) (Am): forbes; (JD). • (4) (**máquina**) ~, f., pl., arch. (Kol, Nik): výherní automat; př.: ... *las antiguas máquinas traganíqueles de manubrios herrumbrados* ...; (BDE).

tragaños, adj/subst., lid. (1) (Mex, Salv, Kost, Ekv): člověk, který vypadá na méně let, než kolik mu ve skutečnosti je; viz též: *tragaños*; (DA).

tragantazo, m., lid. (1) (Hond): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (DA).

tragante, m. (1) [Š: *sumidero*] (Kub, Nik, Hond): stoka; kanál; žumpa; př.: *toda la plaza de la Catedral se hallaba inundada de tanto llover; un estruendo de voces hizo correr al Ruso detrás de la gente, sorteando tragantes desbordados*; (RR, DA). • (2) (Kub): hltoun; (JD). • (3) **el ~** (Kub): krk; př.: *me duele el tragante*; (4) **tener a alguien de ~ de agua** (Kub): neustále někoho urážet; př.: *me fui porque el jefe me tenía como tragante de agua*; ■ Syn.: *tener a alguien como un vertedero*; (DMC). • (5) (Salv): ústí stoky, kanálu; (DA).

tragantina, f. (1) (Am): hltavost; (JD).

tragaplata, m. (1) (Am): chamtivec; (JD).

tragar, intr/tr/zvrat. (1) intr/tr., hovor. (Arg, Urug): mezi studenty: šprtat; (RAE, DA). • (2) **~se uno las aldabas**, zvrat. (Kost): mít hlad jako vlk; (AM). • (3) **~ bola**, tr. (Kub): naletět, dát se napálit; (4) **no ~ a uno ni con bombilla de plata** (Arg): nemocť koho ani vystát, cítit; (5) **~ (la) quina** (Am): mít andělskou trpělivost; (6) **~ se algo con ancla y todo**, zvrat. (Ven): spolknout všechno, nalítnout na všechno; (7) **no me ~go esa guayaba** (Kub): vlez mi na záda; (8) **se la ~gó** (Chil): skočil jí na to, věřil jí; (9) **se las ~ga** (Kub): už není panna (o dívce); (10) **se lo ~gó el león¹** (Kub): naštvat se; (11) **se lo ~gó el león²** (Kub): už je s ním ámen, je úplně vedle, zkrachoval; (12) **~se un pescado en marcha atrás** (Kub): být v pěkné bryndě; (JD). • (13) tr. lid. (Mex): (z)hltat; př.: *¿quieres decir que por ir a tragar un pedazo de birria nos vamos a meter en la boca del lobo?* (14) hovor., **~se la píldora** (Mex): nechat se napálit; ■ Syn.: *tragar el anzuelo*; (15) **~ el anzuelo**; viz: *tragar se la píldora*; (16) lid., **~ camote** (Mex): zůstat beze slov; ► čelit náhlé situaci; (17) hovor., **~se la tierra algo o a alguien** (Mex): vypařit se, zmizet; př.: *nunca lo volvimos a ver, se lo tragó la tierra*; (18) **no ~ a alguien** (Mex): mít vůči někomu averzi; př.: *no trago a ese tipo*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (19) zvrat. (Arg): vrazit (do něčeho); př.: *no había luces y me tragué un árbol*; (20) **~ la tripa** (Arg): být homosexuál; př.: *aquél me parece que se traga la tripa*; ► slang; (21) intr/zvrat., lid. (Kol): zamilovat se; viz též: *enganchar(se)*; př.: *Christian se está tragando de su profesora de música*; ► slang; (RF, DA). • (22) tr. (Arg): zpronevěřit peníze; (23) (Ekv): udělat podvod a nechat někoho zbankrotovat; (24) (Salv): naivně něčemu důvěřovat, věřit; (25) **no ~ ni con aceite** (Bol): nemocť někoho snést; (26) **no ~se la semilla de tajo** (Hond): mezi zloději: nevěřit někomu; (27) **~ cable** (Kost): viz: *tragar hueso*; (28) **~ camote¹** (Mex): být nucený podpořit něco proti své vůli; (29) **~ camote²** (Mex): smířit se s zneužitím nebo nespravedlností; (30) **~ camote³** (Mex): červenat se a potit se při nepříjemné, trapné situaci; (31) **~ camote⁴** (Mex): být pasivní, neaktivní, nezodpovědný za něco; (32) **~ camotillo**, lid. (Mex, Hond, Nik): smířit se s něčím; (33) **~ en seco** (Portor): vyslechnout někoho bez poznámek a urážek; (34) **~ gordo** (Hond, Nik, Portor): ovládnout se; (35) **~ grueso** (Kost, Pan): snášet nepříjemnosti a nemocť nic říct; (36) **~ más pinol** (Mex, Hond): smířit se se slovy a činy; (37) **~ píldoras cuadradas**, lid. (Bol): věřit nesmyslům; (38) **~se con concha y todo**, lid. (Ven): věřit lžím; viz též: *tragarse el hueso, tragarse la paja, tragarse un ladrillo*; (39) **~se con los ojos**, lid. (Bol): dívat se na někoho s nenávisť; (40) **~se el hueso** (Hond, Nik, Dom): věřit lžím; (41) **~se la lengua** (Nik, Kub, Dom, Portor, Kol, Par, Urug): bát se vyjádřit svůj názor; (42) **~se la paja** (Hond): věřit lžím; (43) **~se la vara** (Hond): nemít pravomoc udělat něco, co je povinné; (44) **~se un cable** (Kub, Dom): mít se špatně kvůli nedostatku finančních prostředků; (45) **~se un ladrillo** (Bol): věřit lžím; (46) **~se una sierra** (Dom): být schopen udělat cokoliv bez strachu a obav; (47) **traga pisto** (Salv): hrací automat; (DA).

tragavenado (tragavenados), m. (1) (Kol, Ven, Mex, Hond): hroznýš královský (*Boa constrictor*); ■ Syn.: *sarura*; viz též: *mazacuata*; (MM, DA).

tragedias, f., pl. (1) (Kol): potíže, maléry; (AM).

tragediosa, m/f., lid. (1) (Kub): tragéd, tragédka; ► člověk, který stále dělá ze všeho tragedii; př.: *¡qué tragediosa es!*; (DMC).

trágico, adj., lid. (1) (Kub): viz: *mamá*; (DMC).

trago, m. (1) [Š: *copa o vaso de bebida alcohólica*] (Am, Arg, Bol, Guat, Hond, Kol, Mex, Nik, Par, Per, Portor, Ven): pohár, pának kořalky; ► mex. argot *caliche*; (DEUM); (2) [Š: *bebida alcohólica*] (Arg, Bol, Kol, Kub, Ekv, Salv, Nik, US, Mex, Guat, Kost, Pan, Dom, Portor, Ven, Per, Chil, Par, Urug): alkoholický nápoj; kořalka, pálenka; př.: *le gusta el trago*; (RAE, MM, BDE, DEUM, RF, DA). • (3) **en ~s** (Per): v opilosti; př.: *el sargento que había dispuesto esta transformación en tragos no tuvo más remedio que cumplir sus propias órdenes*; (RR). • (4) **sacar ~** (Chil): vydělat na čem; (AM). • (5) **estar dale ~ y dale ~** (Ekv): koukat se pořád do sklenice, pít; (6) ~ **fuerte**¹ (Kub): hlt rumu; (7) ~ **fuerte**² (Chil): destilát, kořalka; (8) **meter al ~** (Kub): popíjet, napít se; (JD). • (9) pl. (Kol): káva, horká čokoláda nebo nápoj *aguapanela*, který se pije ještě před snídaní; (10) ~ **corto**, lid. (Per, Bol, Chil, Urug): pohár, pának kořalky; (11) ~ **carretonero**, lid. (Salv): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (12) ~ **de oajaca** (Salv): velký panák kořalky; (13) ~ **del estribo** (Nik, Bol, Chil): poslední panák před odchodem; (14) ~ **largo** (Bol, Arg, Urug): koktejl ve vysoké sklenici; (15) **a ~s y rempujones** (Guat, Salv, Dom): nuceně, násilím; (16) **con ~**, lid. (Ekv, Per, Bol, Chil, Urug): v opilosti, ve stavu opojení; (17) **en ~s**, lid. (Bol, Ekv, Pan): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (18) ~ **puya** (Portor): černá káva bez cukru; (19) **caer en el ~** (zápBol): stát se závislým na alkoholu; (20) **meterle ~**, lid. (zápBol): popít, (dát si hlt); ► požit alkoholické nápoje; (21) **tener mal ~** (Guat, Hond, Salv, Nik, Urug): mít blbou opici; ► chovat se hrubě při požití přílišného množství alkoholu; (DA).

tragón,-na, adj/subst. (1) m/f., lid. (Kub): o muži: lovec; př.: *ése ha sido un tragón toda su vida*; (DMC). • (2) adj/subst. (Kost): šprt, premiant; př.: *Andrés siempre gana los primeros lugares en la escuela porque es un tragón*; ► slang; (RF). • (3) adj. (Salv, Nik, Kost, Ekv, Bol, Urug): o autě: s vysokou spotřebou paliva; (DA).

tragueado, -da, adj. (1) lid. (Bol, Hond, Kol, Kost, Nik, Salv, Ven): lehce opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (2) (Kost, Ven, Bol): velmi opilý, ztřískaný; (DA).

traguear(se), traguitear(se), tr/intr/zvrat. (1) (Salv, Hond, StřAm, Kol, Ekv, Ven, Mex, Guat, Dom): dostat se do nálady, opít se;; viz: *traguear*; ► v Nik jen v partic. *tragueado* – opilý; (RAE, RR, AM). • (2) tr/intr. lid. (Guat, Ekv, Nik, StřAm, Ven, Kol, Kost, Dom, Bol, Hond, Salv): chlastat; pít alkohol; viz též: *traguetear*; př.: *habían bebido harta cerveza, muertos de sed, ... y tragueaban ya coñac*; (RR, MM).

traguerío, m., lid. (1) (Bol): hospoda, putyka, pajzl; (DA).

traguetear, (1) (Dom): viz: *traguear*; (DA).

traguilla, adj/subst., hovor. (1) adj., lid. (Chil): žravý, nenažraný, nenasytý; (2) m/f. (Chil): hltoun; člověk, který rychle jí a pije; (3) lid. (Chil): v týmových sportech: hráč, který jede na sebe, individualista; (RAE, DA).

tragulín, m. (1) (Bol): levný panák, levný alkohol; ► bol. argot *coba*; (HB, DA).

tragullo, m. (1) **un ~ con orgullo** (Bol): propít pár dní s potěšením; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) lid. (Bol, Chil): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (3) (Chil): druh alkoholu; (4) (Bol): levný alkohol; (DA).

trahira, f. (1) (Am): ryba; viz: *tararira*; (MM).

traidero,-ra, adj. (1) (Guat): člověk, který často střídá partnery; (DA).

traído, -da (traído, -da), m/f. (1) lid. [Š: *novio; novia*] (Guat; Per): ženich; nevěsta; přítel, -kyně; př.: *desde que vi entrar al traído se me puso que ahí había gato encerrado*; (2) **alzar el ~** [Š: *provocar una pelea*] (Kost): vyvolat hádku; př.: *un día de éstos me alzó el traído porque según sus cuentas hacían falta dos mil cañas*; (RR, DA). • (3) (Kol): vánoční dárek; (4) m. (Nik): rodinná hádka, pomsta; (5) (Nik): nepřátelství mezi dvěma lidmi nebo dvěma partami; (6) (Salv): v hazardní hře: hráč, který prohrává; (DA).

traído, m./f. (1) (Nik): starý spor, rodinný nesvár; př.: *hace más de cien años que inició el traído entre los Fernández y los Morales*; ► slang; • (2) (Guat): partner, přítel, přítelkyně, snoubenec, snoubenka; př.: *las traídas que ha tenido mi hijo siempre han sido extranjeras*; ► slang; (RF).

traidor,-ra, m/f. (1) (Mex, Par): doručovatel/ka, kurýr; (DA).

trailer, f. (← angl. *trailer home*, „karavan, obytný vůz“) [Š: *casa móvil*] (1) (US): obytný přívěs, karavan; př.: *los Sánchez viven en una de esas trailas*; ► slang; (RF).

trailada, f. (1) (Salv): soubor věcí, které se vlezou do návěsu; (2) (Salv): velké množství věcí; (DA).

traile; viz: *trailer*; (MS).

trailer (tráiler), m. (← angl.) (1) (Kost, Mex): tahač s návěsem; ► př.: *papi le iba rayando a un camión y en eso venía un tráiler*; ... *la aduana detectó 70 tráilers con mercancía de contrabando*; (RR, BDE). • (2) (Kol, Kost, Kub, Chil, US, Per, Portor, Mex): karavan, obytný vůz, přívěs; ■ Syn.: *trailer* (Mex); (3) (Kol): v kinematografii: ukázky, obsah; (MS, BDE). • (4) ~ **park** (Mex): autokempink pro obytné přívěsy; (BDE).

trailero,-ra, m/f. (1) f. (Hond): žena, která doprovází za peníze řidiče kamionu; (2) m/f. (Hond, Salv): řidič kamionu; (DA).

trailista, m/f. (1) (Portor): v cukrovarském průmyslu: řidič kamionu; (DA).

traineado, -da, adj. (1) (Am): trénovaný; (JD).

trainer, m. (← angl.) (1) (Am): osoba, která podrobuje závodní koně praktickému výcviku; (2) (LaPla, US, Portor, Ekv, Bol): trenér; (MS, DA).

trainín, m. (1) **tener un ~ político** (Kub: exil): být připraven na každou překážku; ► „trainín“ je způsobem, kterým Kubánci vysloví angl. slovo *training*, což znamená trénink; př.: *yo para esta soledad tengo un trainín político*; (DMC).

training, m. (← angl.) (1) (Am): cvičení, trénování; ► vztahuje se hlavně na sportovní ale i jiné činnosti; (2) **estar en ~** být ve formě; (3) **over ~** (Chil): přetrénování; (MS).

traja, f. (1) (Bol): přetížení nákladem (na palubě lodi); (AM, MM).

traje, m. (1) **se puso ~ de madera** (Chil): už mu vzali míru na rakev; zemřel; (JD). • (2) **estar alguien como los ~s** (Kub): být znepokojený; př.: *últimamente con tanto trabajo está como los trajes*; (3) **llevar un ~ de alto voltaje** (Kub): nosit křiklavý oděv; př.: *es un ridículo; lleva un traje de alto voltaje*; (4) **ser un ~ de guapita**¹ (Kub): o obleku, který z člověka udělá fešáka; př.: *es un traje de guapita el que lleva*; (5) **ser un ~ de guapita**² (Kub): velmi krátké zapnuté sako; př.: *¡qué traje más corto!*; *es un traje de guapita*; (6) ~ **de apéame uno y quítale el polvo** (Kub): levný oblek; př.: *tan rico y siempre con trajes de apéame uno y quítale el polvo*; ■ Syn.: *traje cagón*; (7) ~ **de gala** (Kub): uniforma zajatce bojujícího proti Castrovi; př.: *yo llevé el traje de gala muchos años*; (DMC). • (8) pánský oblek; viz: *flux*; (9) ~ **de baño**, plavky; viz: *malla*; (10) ~ **sastre**, dámský kostým; viz: *tailleur*; (EEA). • (11) ~ **de buri** (Bol): tropické oblečení, které se skládá z bílých kalhot a černého saka; (12) ~ **de calle** (Pan, Bol): oblečení, které tvoří sako a kravata; (13) ~ **de carácter** (Ekv): slavnostní pánské oblečení; (14) ~ **de parada** (Bol): v armádě: slavnostní vojenské oblečení; (15) ~ **formal** (Nik, Pan, Dom, Kol, Per, Bol, Par): tmavý oblek; (DA).

trajeado, -da, adj. (1) (Kol): opilý; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (2) (Bol): o dokumentu, spisu: kultivovaný, vkusný; (DA).

trajebaño, m. (1) (Chil): plavky; (DA).

trajeo, m., lid. (1) (Bol): oblečení; (DA).

trajín, m/f. (1) **echar una cosa al ~ m.**, v Bol f. (Bol, Arg, Chil): každodenně něco používat; (2) **echar al ~ a uno**, m., v Bol f. (Arg, Bol, Chil): kašlat na koho; (AM, MM). • (3) f. (Bol): viz: *traja*; (MM). • (4) **hacer los ~ines de la casa** (Kub): šukat po domácnosti; (JD). • (5) **coger para el ~** (Kub): dělat si z někoho legraci (ale neurážet ho); ■ Var.: *coger para el bonche*; (6) **echar al ~**, lid. (Chil): něco denně používat; ► především oblečení; až do obnošení či opotřebení; (DA).

trajinado, -da, adj., lid. (1) **tener ~** (Bol): prudit někoho; ► rozčilovat někoho nějakou záležitostí, problémem nebo situací; (2) (Kol, Bol): unavený, vyčerpaný (o člověku); (3) (Bol): přeplněný, nabitý (o místě); (DA).

trajinar, tr/zvrat. (1) lid., tr. [Š: *recorrer*] (Par): projít; procházet; projíždět; př.: *el andén de la tierra soltaba su aliento bajo los pies desnudos que lo trajinaban*; (RR). • (2) (Chil): prohrabovat, prohledávat, šťourat se v něčem; (3) (Arg, Chil): podvést, oklamat, napálit, vysmát se komu; viz též: *empaquetar*; (4) (Pan): otravovat koho; (5) zvrat. (Arg, Chil): napálit se; (AM, MM, JD, DA). • (6) (Chil): prohledat interiér za účelem najít něco schovaného nebo ztraceného; (7) (Kub): dělat si z někoho legraci; (DA).

trajinera, f. (1) (Mex): cestovní kanoe; ► dlouhá asi 8 metrů, široká 2 metry; v kanálech Xochimilco se na ni pasažérům prodává jídlo, květiny a suvenýry; (2) (Mex): nalodění nebo plavba (pasažérů nebo nákladu); (RAE, AM, JD, DA). • (3) (Mex): loď, ze které se prodávají potraviny, květiny a upomínkové předměty cestujícím jiné lodi; (DA).

trajinista, adj/subst. (1) (Arg, Chil, Portor): pracovitý; dřič, pracant; (AM, MM).

trak, m. (1) **ser alguien ~ an fil** (Kub): utéct nějaké ženě; ► z běžeckého prostředí z angl. *track and field*, což Kubánek vysloví tak, jak je to napsáno; př.: *Juan es trak an fil; lo sé de buena tinta*; (DMC).

tralalaila, m., lid. (1) (Pan): homosexuál, gay, teplouš; viz též: *culero*; (DA).

tralhuén, m. (1) (Chil): trnitý keř *Trevoa quinquenervia*; ► je vysoký až 3 m; má vzpřímené větve, chlupaté celokrajné podlouhlé listy a bílé květy; jeho dřevo se využívá na topení a k výrobě uhlí; (RAE, MM, DA).

tralla, m. (1) (Kub): rošťák; (JD). • (2) lid. (Kub): zlý člověk; př.: *ese hombre es un tralla*; (DMC). • (3) (Kub): viz: *furrumalla*; (DA)

trallazo, m. (1) (Ven): napítí, hlt; (2) **darse, echarse un ~** (Chil): loknout si; (JD).

trama, f., lid. (1) (Salv): jídlo; (DA).

tramacazo (trancazo), m. (1) (Kol): rána pěstí; př.: *dále unos trancazos a ese tipo y vamos a ver si no se calla*; (2) (Kol): náraz, úder; př.: *Daniel se cayó por las escaleras y se dio tremendo tramacazo*; viz též: *totazo*; ► slang; (RF, DA).

tramado, -da(s), adj/subst. (1) m., častěji pl. [Š: *pantalones*] (US; Mex): kalhoty; př.: *p'al recle se pudren las lisas, los tramados; ¿pos de dónde, carnal, le sale tanto sudor a uno?*; (RR). • (2) adj. (StřAm): statečný, odvážný; divoký (o zvířatech); (3) (StřAm): zamotaný, spleť, zašmodrchaný; (4) m. (Ven): tanec; viz též: *loropo*; ► tančí se o velikonočních svátcích; (AM, JD). • (5) adj. lid. (Kol): ohromený, překvapený; (6) (Salv): těžký, složitý (o věci, záležitosti); (7) (Salv): přísný; (8) (Hond): hustý (o porostu, o lesu); (9) **mal ~** (Dom): neupravený, špatně oblečený; (10) **ponerse ~** (Guat): viz: *ponerse peluda la cosa*; (11) **estar ~** (Guat): o situaci: ukázat se jako komplikovaná; (DA).

tramafac, m., lid. (1) (Mex): viz: *tamafat*; (DA).

tramafás, m., lid. (1) (Salv): podvod, lest; viz též: *engañada*; (DA).

tramafasero,-ra, adj. (1) (Salv): podvodnický; (DA).

tamafat, m., lid. (1) (Mex): viz: *tamafat*; (DA).

tramar, tr/intr., lid. (1) (Kol): ošidit, oklamat, podvést; viz též: *empaquetar*; (2) tr. (Kol): ohromit, překvapit; (3) (Kub): u auta: srovnat kola; (4) (Salv): jíst, nacpat se; viz též: *empacar(se)*; (DA).

tramayo, m. (1) (Per): rybářská síť s různě velkými oky; (DA).

tramazón, f. (1) (StřAm): spleť, zmatek; mela, rámus; (AM).

tramboyo, m. (1) (Per): ryba (*Labrisomus philippii*); ► mořská ryba podlouhlého těla; má paprskovité ploutve různých barev, od lososově růžové až po olivově zelenou; po celém těle má pruhy a skvrny; (DA).

trambú, m. (1) lid. (Kub): autobus; př.: *estoy esperando el trambú*; (DMC).

trambucar, intr. (1) (Kol, Ven): ztroskotat, potopit se; (2) (Kol, Ven): ztratit rozum, pomást se; (AM, MM, DA).

trambuluquearse, zvrat. (1) (Portot, Dom: Cibao): zamotat se, zaplést se jazyk komu; (AM).

trambuque, m. (1) (Kol): ztroskotání; (AM).

tramero, m. (1) (Kost): trhovec; př.: *los taxistas que lavan su auto en la madrugada con el agua de los parques, los trameros del mercado, casi todo el mundo ...*; (RR).

trameya, f. (1) (Hond): důležitý, mocný člověk; (DA).

trámil, adj/subst. (← map.) (1) m. (Chil): osoba s hubenými končetinami; (2) adj. (Mex, Chil): nemotorný, neschopný, nešikovný, neohrabaný; (MS, MM).

tramitocracia, f. (1) (Chil): přehnaná byrokracie daného místa; (DA).

tramitología, f. (1) (Kol): obor zabývající se zjednodušováním, řešením, zdokonalováním úředních jednání, formalit a řízení; (RAE). • (2) (Kost, Kol): soubor norem a úředních formalit při úředním a jiném jednání; (3) (Kost, Kol): přehnané užívání úředních formalit při úředním a jiném jednání; ■ Var.: *tramitomanía*; (DA).

tramitomanía, f. (1) (Kol): přehnané užívání úředních formalit; viz též: *tramitología*; (RAE, DA).

tramo, m. (1) [Š: *puesto*] (Kost, Nik): stánek; prodejní místo na trhu; př.: *y no la hallamos en el mercado ..., alguien nos dijo que desde mucho tiempo atrás no tenía allí el tramo*; (RR). • (2) (Dom, Ven): polička nebo přihrádka ve skříni; (3) lid. (Salv): jídlo; (DA).

tramojo, m., hovor. (1) (Arg, Bol, StřAm, Kol, Chil, Mex, Ekv, Nik, Pan, Ven, Per): trojúhelníková dřevěná zábrana; ► připevní se zvířatům na rohy, aby nemohli utéci z ohrad; (RAE, MM). • (2) **no decir (no llamar) perro pero ensañar (mostrar) el ~**: viz: *perro*; (RR). • (3) **como perro con ~**

(Bol): riskovat, dát se do riskantního podniku; (4) **oler el** ~ (Ven): dostat strach; (AM). • (5) (Chil): silný klacek, který se dává pasteveckým psům do tlamy, aby nezakousli ovce; (6) (Mex): zábrana, která se dává na krk vepřům (a jiným zvířatům); (MM). • (7) **ponerle ~ a alguien** (Kub): mít někoho pod kontrolou; ► vesnický výraz; jde o tyč, která se připevní psovi k obojku, aby nemohl dosáhnout hlavou na zem; př.: *en ese negocio le pusieron tramojo al dueño*; (DMC).

tramolear, tr. (1) vlát, plápolat; chvět se,; poletovat; (JD).

tramoliar, tr. (1) (Ven): mávat, vlát, přepotat se; (MM).

tramoya, m/f. (← it. *tramoggia*) (1) f. (Arg, Urug): podfuk, podvod; př.: *ese juego de las pirámides es una tramoya*; ► slang; (RF). • (2) m/f. (Chil): jevištní technik; (DA).

tramoyar, intr/tr. (1) (Per, Ven): napalovat, šidit; (AM, DA).

tramoyero, -ra, adj/subst. (1) (Guat, Portor, Ven, Urug): podvodnický, švindlířský; (AM, DA).

trampa, m/f. (1) f. (Guat): krám; obchod; ► př.: *paró el jeep a la orilla de la carretera y se metió a una trampita ...; ¿tiene Coca-Cola? le dijo a la vendedora*; (RR, DA). • (2) **estar dado a la** ~¹ (Mex): být v bryndě; (3) **estar dado a la** ~² (Mex): být roztlučený, k ničemu; (JD). • (4) lid. (Kub): viz: *carro*; (DMC). • (5) (Per): promiskuitní žena; př.: *las trampas son una mala influencia para tu hija, aseguró doña Hermelinda*; ► slang; (RF). • (6) (Per): ve vztahu: podváděný člověk; (7) m/f. (US): žebračák, žebračka; (8) f. (Chil): v kanálu nebo příkopu: zábrana, která zachytává větve, listí a jiné nečistoty; (9) **el** ~, lid. (Bol): ďábel; (10) **la** ~, lid. (Salv): ďábel; (11) **de** ~ (Arg): v doprovodu nevěrníka; (12) **llevarle la** ~ (zápBol): být něčím znechucen, být dotčen kvůli něčemu; (13) **llevarse la** ~ (Nik): vést se někomu v něčem špatně, nedařit se; (14) **cargar la** ~ (Arg, Urug): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; (DA).

trampar, tr. (1) (Hond): obléct se, about se; (2) (Hond): dát někomu přezdívkou; (3) (Hond): pít; (4) (Hond): praštit někoho; (5) ~ **pija** (Hond): udeřit někoho; ■ Var.: *trampar verga*; (6) ~ **verga** (Hond): viz: *trampar pija*; (DA).

trampeado, -da, adj/subst. lid. (1) (Bol): lež, kecy; viz též: *mentolina*; (2) (jižBol): podvod, lest; viz též: *engañada*; (3) adj. (Portor, Bol): o jídle: ukradené, získané podvodem; (DA).

trampear, intr/tr. (1) tr. (Portor): krást veřejné služby; př.: *trampeamos la conexión y ahora podemos ver tv por cable gratis*; ► slang; (RF). • (2) intr., lid. (Per, Bol): být nevěrný; (DA).

trampeato, m. (1) (Chil): v dětské hře panák: nástroj, pro měření; DA.

trampería, f., lid. (1) (zápBol): podvod, lest; viz též: *engañada*; (DA).

trampero, ra, adj/subst. (1) adj/subst. (Guat, Mex, Par, Salv): podvodný, podvodnický, podfukářský; podfukář; (2) m., i f. (Arg, Chil, Ekv, Bol, Chil, Urug): oko na ptáky nebo jiná drobná zvířata; (AM, MM, DA).

trampolín, m. (1) (Kol: Riohacha): kus dětského oblečení; (AM). • (2) lid. (Kub): kravata; př.: *me voy a poner un trampolín rojo*; ► výraz, který používají chucheros; viz: *chuchero*; (3) **estar alguien en el** ~ (Kub): být téměř rozhodnutý; ► „trampolín“ je skokanský můstek a na něm člověk buď skočí, nebo neskočí do vody, musí se rozhodnout; př.: *sí, estoy en el trampolín; pronto te digo*; (4) **lanzarse del** ~ (Kub): rozhodnout se; př.: *ante sus palabras no me quedó más remedio que lanzarme del trampolín*; viz též: *corbata; lengua; nadador*; (DMC). • (5) **saltos de** ~, skoky do vody; viz: *clavados*; (EEA).

trampolinear, tr., lid. (1) (Par): ošidit, oklamat, podvést; viz též: *empaquetar*; (DA). • (2) (Nik): poslat někoho; (DA).

tramposería, f. (1) (Kol, Kub, Portor, Dom, Ekv, Per, Chil): švindlování, podvádění, podvod; (AM, DA).

tramposientos, m. (1) (Arg): podfukář; (JD).

trampucheta, adj/subst., hovor. [Š: *trampa*] (1) f. (Salv): podfuk, podvod; (2) hovor. (Hond): pech, smůla; (RAE, DA). • (3) **lleárselo la** ~ (Hond, Salv): vést se někomu v něčem špatně, jít od desíti k pěti, nevést se někomu dobře, někomu něco dopadnout špatně; ■ Syn.: *lleárselo la mala palabra*; (4) adj/subst. (Hond, Salv): opilec, opilý; (DA).

trampuliña, f., lid. (1) (Dom): podvod, klam, lest; viz též: *engañada*; (DA); (AM, DA).

tramuyero, -ra, adj/subst. (1) (Kol): podvodník, podvodnický; (DA).

tramuyo, m., lid. (1) (sevKol): podvod, lest; viz též: *engañada*; (DA).

tramway, m. (← angl.) (1) (Arg, Urug): tramvaj; (2) **toma para el** ~, tu máš pohlavek; (MS).

tranca, adj/subst., despekt., hovor. (1) m/f. (Urug): extrémně úzkostlivá a puntičkářská osoba; (RAE). • (2) f. (Portor, Dom): dolar, peso; (3) **estar uno** ~ (Dom): být vyšvihnutý, dobře oblečený; (4)

saltar las ~s (Mex): ztratit s něčím trpělivost; dojít trpělivost; (AM). • **(5)** (Am, LaPla, Per): opilost; viz též: *curdela*; **(6)** (Arg, Par): pojistka u střelné zbraně; **(7)** (Kol): snopek v řece či potoku; **(8)** (Mex): viz: *tranquera*; (MM). • **(9)** (Am): vrata, plot s vraty; **(10)** pl. (Am): pracky, hnáty, nohy; **(11)** (Kub): lupen, bankocetle, bankovka; **(12)** (Chil): otravný chlap; otravná věc; (JD). • **(13)** lid. (Ven): dopravní zácpa; viz: *embotellamiento*; př. ... *diariamente se forma una irritante y descomunal tranca y cola de vehículos*; (BDE, EEA, DA). • **(14)** lid. (Kub): penis; př.: *siempre, desde niño, tenía una tranca grande*; **(15) darle a alguien una ~ encendida** (Kub): dát někomu časovanou bombu; ► něco, co může kdykoliv vybuchnout; př.: *esa gente no tuvo gentileza conmigo y me dio una tranca encendida*; **(16) mamarse la ~** (Kub): nemít jinou možnost, než něco přijmout; př.: *soy el número uno y sin embargo, en esto, tengo que mamarme la tranca*; **(17) tener la ~ encendida** (Kub): toužit po smilstvu; př.: *tengo la tranca encendida*; **(18) tranquilidad viene de ~** (Kub): jediný způsob, jak vás utišit je, potrestat vás; př.: *muchachos, esténse tranquilos; miren que tranquilidad viene de tranca*; (DMC). • **(19)** adj. (Per): opilý; př.: *Joel llegó ya tranca al quino de su hermana*; **(20)** (Per): těžký, složitý; př.: *el examen final estuvo tranca, pero lo pasé*; ► slang; (RF). • **(21)** (Hond, Salv, Nik, Bol): brána, která brání pohybu lidí a zvířat po dvoře, **(22)** (Bol): dřevěná zábrana na silnici; používají ji policisté a vojáci ke kontrole vozidel; **(23)** lid. (Bol): policejní stanice na veřejných komunikacích; kontroluje pohyb lidí a vozů; **(24)** adj. lid. (Per): těžký, obtížný (o věci); **(25)** f. (Chil): znepokojení, zklamání, strach z něčeho negativního; **(26)** (Bol, Chil): ve fotbalu: blokování nebo podražení soupeře; ■ Var.: *trancada*; **(27)** (Salv): pomoc při krádeži; **(28)** (Salv): komplic, spolupachatel; **(29)** (Ekv): ústí řeky; **(30)** pl. (Salv, Nik): dlouhé nohy; **(31)** m. (Kub): napráskat někomu; **(32)** adj. lid. (Dom): schopný, nadaný; **(33)** f. (Nik): lež; (DA).

trancabola, f. **(1)** (Urug): puntičkář; viz též: *tranca*; (DA).

trancaculo, m., lid. **(1)** (Per): nekvalitní cukrářský výrobek; (DA).

trancada, f. **(1)** (Kub): finta, trik, lest, podfuk; **(2)** (Kol): napomenutí, výtka, vynadání; (AM). • **(3)** (Arg): rána holí aj.; **(4)** (Kub): legrace; **(5) dar, echar una ~** (Kol): vynadat komu; (JD). • **(6)** (Kol): čas na zlepšení; **(7)** (Bol, Chil): blokování nebo podražení soupeře; viz: *tranca*; (DA).

trancadera, f. [Š: *embotellamiento*] **(1)** (Bol, Urug): dopravní zácpa; (RAE, DA). • **(2)** (Kub): tlačnice, mačkanice; př.: *trancadera en la puerta* (tlačnice u dveří); (JD).

trancadero, m. **(1)** (Dom): třísknutí dveřmi; (AM).

trancado, -da, adj. **(1)** (Kub): tvrdošíjný; př.: *y él trancado a que no* (a on tvrdošíjně, že ne); (JD). • **(2)** (Pan, Kub, Bol, Chil, Par, Arg): člověk, který trpí zácpou; **(3)** (Nik): o potrubí, o nosu: ucpaný; **(4)** (Kol): o jídle: chutné, vydatné; **(5)** (Kol): zaslepený (o člověku); **(6)** (Portor): zmatený, ztracený (o člověku); (DA).

trancapecho, m. **(1)** (Bol): sendvič s plátkem hovězího masa, volským okem, rýží, bramborami a pikantní omáčkou; (DA).

trancaperros, m., pl. **(1)** (Ven): rvačka, bitka; (AM).

trancapueras, m., lid. **(1)** (výchBol): hůl, tyč, kůl na zajištění dveří; viz též: *poste*; (DA).

trancar, intr/tr/zvrat. **(1)** tr/zvrat., lid. [Š: *emborracharse*] (Kost; Kol, Kub, Ven, Bol): namazat se, opít se; př.: *tené cuidado, vos con sólo el olor te trancás*; (RR, AM, HB, DA). • **(2)** tr. (Chil, Kub, Bol): způsobovat, vyvolat zácpu; **(3)** (Kub): otravovat; **(4)** (Kol): vynadat komu, pokárat koho; (AM). • **(5)** intr/zvrat., lid. (Arg, Chil, Mex, Par, Per, Bol): dostat zácpu; (MM, DA). • **(6)** tr. (Kub): chňapnout; **(7)** (Dom, Kub): strčit do basy, zatknout, zajmout; **chytit**; př.: *trancaron a Ernesto por andar vendiendo droga*; ► slang; (RF); **(8)** (Ven): zamknout; **(9) ¡~ca la boca!** (Kub): zavři hubu!; **(10)** intr/zvrat. lid. (Kub, Bol): nacpat se jídlem; viz též: *chupar(se)*; **(11)** zvrat. (Chil): chvět se, třást se; (JD, RF, DA). • **(12)** tr. (Ven): zavřít; př.: *tranca la maleta que nos tenemos que ir*; (BDE). • **(13)** lid. (Kub): podrazit někomu nohy; ► zabránit někomu něčeho dosáhnout; př.: *me trancaron y no pude llegar a secretario del club*; (DMC). • **(14)** (Bol): oblíbit si; **(15)** (Bol): souložit; **(16)** (Bol): vložit se mezi delikventa a oběť pro usnadnění krádeže; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(17)** (Pan, Kub, Ven, Ekv, Bol, Urug): způsobit dopravní zácpu; **(18)** (Ekv, Bol, Chil, Urug): pozastavit činnost, fungování něčeho; **(19)** intr., lid. (Hond, Nik, Ekv, Dom, Bol): ucpat se; **(20)** (Portor, Chil): obávat se, mít strach z něčeho negativního; **(21)** tr. (Chil): působit strach a obavy z něčeho negativního; **(22)** (Bol, Chil, Arg, Urug): ve sportu, např. ve fotbalu: blokování nebo podražení soupeře; **(23)** intr. (Bol): požit, pít alkohol; **(24)** (Par, Per, Bol): zastavit se kvůli poruše stroje; většinou u auta; **(25)** (Portor): ukončit hru pro nemožný tah; (DA).

trancasear, tr., lid. **(1)** (Guat): zbit, zpráskat někoho; viz též: *golpeadura*; (DA).

trancazo, m. (1) hovor., vulg., lid. (Kub, Salv, Ven, Portor, Guat, Hond, Kost): lok, napití se alkoholického nápoje; viz též: *copetín, juerga*; (2) [Š: *golpetazo*] (Guat, Ven): rána, prásknutí; (3) **a los ~s**, hovor. (Ven): unáhleně, zbrkle; (RAE, MM, DMC, DA). • (4) (Dom, Ven, Kol, Mex, Guat, Salv, Nik, Kost, Kub, Per, Pan): silná rána; rána pěstí, šlupka; viz též: *cabronazo*; př.: *la vida era lo mismo, un gustazo: un trancazo, para todos*; (RR, RF, EUM, DA). • (5) (Am): chřipka; (MM). • (6) (Mex): emocionální rána; př.: *fue un trancazo la muerte de su esposa*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (7) **darse un ~** (Kub): loknout si; př.: *se dio un trancazo y se emborrachó*; (DMC). • (8) (Bol): vložení se mezi delikventa a oběť pro usnadnění krádeže; ► bol. argot *coba*; (HB). • (9) (Bol): podkopnutí; (10) (Hond, Salv): ekonomická opatření; (11) **a los ~s**, lid. (Kol, Bol): nedbale, zbrkle, náhle; (12) **ni a ~s** (Mex, Nik, Bol, Chil): v žádném případě; (13) **para ~s** (Guat): velmi rozčilený, naštvaný (o člověku); (14) **poner un ~** (Bol): nastavit někomu nohu; (DA).

trancazón, m. (1) (Salv): velká dopravní zácpa; (DA).

trance, m. (1) (Salv): obchod, který hraničí s ilegality; (DA).

trancear, tr. (1) (Guat): podvádět; viz též: *transar*; (RF).

tranco, m. (1) **al ~¹**, (Arg, Bol, Chil, Par, Urug): (pohybovat se, jet) rychle; (RAE, DA). • (2) (Mex): překročení, předjetí; (3) **al ~²** (Arg, Bol, Mex, Par, Urug, Chil): dlouhými kroky (u jízdách zvířat); (AM, MM). • (4) **a ~ largo** (Chil): hezky rychle; (JD).

trancón, adj/subst. (1) m. [Š: *atasco; embotellamiento*] (Kol, Ekv, Urug): dopravní zácpa; př.: *las protestas generaron trancones en diferentes lugares; ... el trancón era tan grande que los demás conductores no podían evadir el tiroteo*; (RAE, RR, BDE, DA). • (2) adj. (Kol): strašně přísný; (JD). • (3) (Nik): s dlouhými nohama (o člověku); (DA).

trancuache, adj. (1) (Nik): klidný (o člověku); (DA).

trancudo,-da, adj., lid. (1) (Salv): s dlouhými nohama (o člověku); viz též: *trancón*; (DA).

tranculo,-la, adj. (1) (Bol): klidný; ► bol. argot *coba*; (HB).

tranfor, m., lid. (1) (Ven): transvestita; viz též: *transfor*; (DA).

tránfuga, adj/subst. (1) (Portor): špatně, nevhodně oblečený (o člověku); (2) (Portor): lenoch, líný (o člověku); (DA).

tranchete, m. (1) **ver moros con ~(s)** (Mex): vidět nebezpečí tam kde není; (DA).

tranque, m. (1) (Chil, Kub): přehrada, vodní nádrž; ► vznikla přehrazením údolí nebo rokle; př.: *el tranque almacena millones de metros cúbicos de material de desech*; (2) (Kub, Pan): dopravní zácpa; řada aut; (3) lid. (Kub): výprask, bití; viz též: *apaleadura*; (DA); (4) (Nik): kontrola na vozovkách a cestách; (RAE, JD, BDE, DA). • (5) (Portor, Dom): nesnadná situace; choulostivá situace; stagnace v obchodním jednání; př.: *fue lo único que se me ocurrió decir por aquello de salir del tranque*; (RR, DA). • (6) (Kub): porucha auta; (JD). • (7) lid. (Kub): muchlování muže se ženou; př.: *esos dos están en el tranque*; (8) (Kub): podraz; (9) **dar un ~¹** (Kub): podrazit; (10) **dar un ~²** (Kub): sexuálně obtěžovat nějakou ženu; př.: *le dio anoche un tranque a la novia en el cine; era feísimo lo que hacían*; (11) **darle un ~ a alguien** (Kub): donutit někoho k něčemu a využívat toho; př.: *me dio un tranque y no tuvo más remedio que firmar*; (12) **darle un ~ a una mujer** (Kub): vyznat se někomu, aniž by měl možnost nesouhlasit; př.: *mi marido me dio un tranque: me cogió por el brazo y me dijo: 'yo soy el hombre de tu vida' y me casé*; (13) **darse un ~ una pareja** (Kub): o páru: chlípně se osahávat; př.: *Juan y María se dieron un tranque anoche en el cine*; (DMC, DA). • (14) (Bol): komplic; ► staví se mezi zloděje a oběť; při odhalení krádeže se nabízí k osobní prohlídce, zloděj zatím mizí; bol. argot *coba* (viz); ■ Syn.: *paro*; (HB, DA). • (15) (Nik, Dom): překážka, která brání v cestě; (16) (Bol, Chil): umělé jezírko; (17) (Nik, Pan): uzavření ulice; (DA).

tranquear(se), intr/tr. (1) lid. (Per): dělat těžkou, složitou zkoušku; (2) (Per): udělat, složit těžkou zkoušku; (3) (Per): zdát se těžký, obtížný (o zkoušce); (4) intr. (Nik): cukání auta způsobené elektronikou; (5) (Nik): kulhat, pokulhávat; (DA).

tranquerero, m. (1) (Arg): na statku: člověk, který hlídá vchod do ohrady *tranquera*; (DA).

tranquero,-ra, m/f. (1) f. (Am): venkovská ohrada se závorou; (RAE). • (2) **~ de aguja** (Per): vchod do ohrady; ► sestává ze dvou kůlů s otvory ve stejných úrovních, do nichž se zasunují závory; př.: *a la chacra, muy bien guardada por un tupido cerco de zarzas y pencas, se ingresaba por una tranquera de aguja; se llama así a la que consta de dos maderos paralelos, plantados en tierra que sostienen largueros de madera en los huecos que ambos tienen practicados a igual altura*; viz též: *tranquera, tranquero, tranquera*; (3) m. (Ven, Kol, Chil, Arg, Bol, Mex, Par, Urug): vrata v ohradě; viz též: *tranquera*; př.: *según antigua superstición cuando se fundaba un hato se enterraba un*

animal vivo entre los tranqueros del primer corral construido, a fin de que su espíritu, prisionero de la tierra que abarcaba la finca, velase por ésta y por sus dueños; (RR, AM, MM, DA). • (4) f. (Arg, Bol, Mex, Par, Urug): vrata, brána; (AM, MM). • (5) m. (Am): palisáda, ohrada, vrata; (JD). • (6) m/f., lid. (Bol, Par): člověk, který kontroluje pohyb vozů a lidí na silnicích; (DA).

tranquiarse, intr. (1) (Salv): onemocnět; (DA).

tranquiación, m. (1) (Guat, Hond): špatný úsek cesty; (AM).

tranquil, f. (1) (Salv): klid, pokoj; (DA).

tranquila, f. (1) (LaPla): postel, kavalec, palanda; viz: *camasutra*; (NET).

tranquilín, adj. (1) (Portor, Chil): klidný (o člověku); (DA).

tranquilidad, f. (1) ~ **viene de tranca** (Kub): zůstaň v klidu; př.: *no te impacientes; tranquilidad viene de tranca*; viz též: *tranca*; (DMC).

tranquilidad, f., vulg. (1) (Portor): přátelství; (2) **no tener ~ con una persona** (Portor): nekamarádit s kým; (AM, MM).

tranquilina, f. (1) **¿tú quieres ~?** (Kub): otázka matky, když se její dítě chová sprostě, aby naznačila, že se je chystá potrestat; ► „tranquillina“ byl utišující lék; př.: *muchacho, déjame tranquila; ¿tú quieres tranquila?*; (DMC).

tranquilino, -na, adj/subst. (1) (Mex, Ven): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (AM, DA). • (2) (Nik, Dom, Bol, Chil, Par, Arg): klidný (o člověku); (3) m., lid. (Salv): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (DA).

tranquilla, f. (1) (Bol): lišta, která je připevněná k trámu podhledu; (DA).

tranquillar, tr. (1) (Bol): v zednictví: připevnit lišty na trámy podhledu ještě před omítnutím; (DA).

tranquilo, -la, adj. (1) lid. (Ven): opilý, namazaný; (JD, DA). • (2) **más ~ que agua de pozo** (Par, Urug): klidný (o člověku); (3) **más ~ que una foto** (Kub, Chil): přehnaně klidný, flegmatický (o člověku); (4) **~ como agua de pozo** (Urug): klidný (o člověku); (5) **tranquilo como Camilo** (Hond, Salv): klid!; ► vyjadřuje příkaz, aby se někdo uklidnil; (DA).

tranquiza, f., lid. (1) (Mex, Ekv): výprask, bití; pralice; viz též: *golpeadura, achicalada*; (RAE, JD, DBM, DA).

transa, adj/subst., hovor. (1) adj. (Mex): vychytralý, prolhaný; (2) [Š: *estafa, fraude*] f., hovor. (Mex, Guat, Ekv, Par, Urug, Arg): podfuk, lest, podvod; př.: *Germán tuvo que hacer una transa para conseguir ese diploma*; ■ Var.: *tranza*; př.: *¿quiénes han estado en la transa?*; (RAE, BDE, DEUM, RF, DA). • (3) **¿qué ~?** (Mex): jak se ti daří?; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (4) adj/subst. (Guat, Mex): podvodnický; podvodník; ► sloveso *transar*; př.: *Joaquín es tan transa que ya nadie quiere hacer tratos con él*; (RF). • (5) f. (Urug): potíže z nahromadění více problémů; (6) (Hond, Salv): výměna; (7) m/f. (Salv): obchodník se vším možným; (DA).

transable, adj. (1) (Portor, Ekv, Bol, Chil, Urug): o finanční transakci: sjednaná, realizovaná; (2) (Bol, Chil, Urug): o právech a povinnostech ve sporu: je možné přátelské urovnání; (DA).

transaca, f. (1) (Chil): negativní nebo nelegální transakce; (DA).

transaccional, f. (1) (Salv, Kost, Dom, Kol, Ekv, Bol, Urug): nadnárodní společnost; (DA).

transandino, -na, adj. (1) (Arg): chilský; (2) (Chil): argentinský; př.: ... *las susceptibilidades transandinas*; (BDE).

transar(se), intr/tr/zvrat. (1) tr/intr. (Am, Arg, Mex, Salv, Nik, Pan, Portor, Kol, Ekv, Bol, Chil, Par, Urug): ustoupit, povolit; usmířit, dohodnout; (RAE, MM, RF, DA). • (2) (Am): vyřídít; (3) tr. (Chil, Salv, Nik, Bol): uzavřít obchod, obchodovat; př.: *en Chile en el último tiempo se ha incrementado notablemente la actividad bursátil, donde se transan acciones y toda clase de instrumentos financieros y otros*; (4) ujednat mír, najít kompromis; př.: *yo quería transar amigablemente, mejorar un poco las relaciones*; (5) zvrat. dohodnout se; (6) intr. (Kol, Kub, Portor, Per, Chil, Par, Arg, Urug): ustoupit, povolit; (JD, BDE, DA). • (7) tr., lid. (Mex): podvést, oklamat; ■ Var.: *tranzar, trançar*; (BDE, RF, DA). • (8) tr. (Kol): podplatit; př.: *los pillos transaban a los policías con billete*; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (9) (Arg): líbat, hladit; př.: *a Aurelia y Pepe casi los descubren transando en el parque*; (RF). • (10) (Hond, Salv): souhlasit, shodnout se; (11) (Salv): dát něco někomu; (12) lid. (Par): dohodnout se a dosáhnout něčeho obejitím zákona; (13) intr. (Arg, Urug): udržovat sexuální vztah; (14) tr. (Pan, Mex): okrást, ošidit, podvést; viz též: *empaquetar, ladronear*; (15) lid. (Nik, Kost): mít slabost; (16) **el que no transa no avanza**, lid. (Mex): kdo nepodvádí, nedosáhne vytožených cílů; (DA).

transcripto, -ta, adj/neprav. přičestí. [Š: *transcrito*] (1) (LaPla): přepsaný; (RAE, BDE).

transe, m. (1) (Kol): úplatek; př.: *a veces se encontraban con retenes de la policía, pero siempre llevaban plata suficiente para hacer el transe*; ► kol. argot *parlache*; (M01).

transero,-ra, adj/subst. (1) (Salv): dealer drog; (2) lid. (Par): shodnout se s někým a dosáhnout něčeho obejitím zákona, (DA).

transferencia, f. (1) (Kub): přestupování; přestupní lístek, lístek přes; viz: *combinación*; (2) **esperar con ~** (Kub): čekat na přípoj, na spojení; (JD, EEA).

transfór, m., lid. (1) (Ven): transvestita; viz též: *tranfor*; (DA).

transformador, m. (1) **coger a alguien de ~** (Kub): otravovat ostatní, nadávat jim hrubě a vybijet si na nich zlost; ► tomuto se říká výboj, stejně jako výboj u transformátoru; př.: *a Juan lo cogieron de transformador*; (2) **ser alguien un ~** (Kub): být velmi aktivní; ► z oblasti elektřiny; př.: *Juan es un transformador*; (DMC).

transfórmer, adj/subst. (← angl. *transformer*) (1) (Bol): motorové vozidlo se změnou strany řízení; (2) lid. (Bol): přístroj, který převádí elektrické napětí; (DA).

transformer, m. (1) (Bol): civilní detektiv, který se začleňuje mezi uniformované policisty; (2) (Bol): narkoman; (3) (Bol): ilegálně internované auto; ► bol. argot *coba*; (HB).

tránsfuga, adj/subst. (1) (Kub, Par, Urug, Ekv): hanebný, zavrženíhodný člověk; (2) (Kub): lhář, podvodník; (DA).

tránsfugio, m. (1) (Bol): přestoupení, přestup; (DA).

transfugueada, f. (1) (Par): podlost, hanebnost, skoupost; (DA).

transfusión, f. (1) (Kub): bílé kafičko; (2) **dispararse una ~** (Kub): dát si bílé kafičko; (JD).

transiberiano, m. (1) (Kub): courák, pomalý vlak; (JD).

transición, f. (1) (Per): předškolní období; (DA).

transistor, **tránsistor**, f. (1) (Nik, Bol, Chil, Per, Ekv): rádio; (DA).

transitar, tr. (1) [Š: *recorrer*] (Arg, Urug): projít; proběhnout; př.: *en la claridad estrecha del corredor que transitaban mucamas y las viejas señoritas que volvían del paseo digestivo por el parque*; (RR). • (2) **¿qué transita por tus venas?**, lid. (Mex): zdravíčko; ► používá se jako pozdrav; (DA).

tránsito, f., lid. (1) (Mex, Hond, Kub, Kol, Arg, Urug): provoz motorových vozidel; (2) (Hond): dopravní policie; viz též: *buitre*; (DA).

transitorial, adj. (1) **trabajo ~**, sezónní práce, brigáda; viz: *changa*; (EEA).

transmisión, f. (1) **~ en vivo** (Kub): přímý přenos; (JD).

transmitir, intr., lid. (1) (Chil): mluvit z cesty; hodně mluvit; (DA).

transo, m. (← angl. *transnom*) (1) (Portor): část dveří; ► ze skla nebo z mřížky; (DA).

transparente, m. (1) (Arg): informační tabule; (DA).

transparentoso, -sa, adj., lid. (1) (Salv, Chil): poloprůhledný; (DA).

transpirado, -da, adj. (1) (Chil): zpocený; (JD).

transportación, f. (← angl. *transportation*) (1) (Am): doprava, přeprava; (MM).

transporte, m. (1) (Bol, Arg, Urug): hlava kytary; (DA).

transtornar, intr., lid. (1) (Bol): obklopit, obklíčit; (DA).

transvasijar, tr. (1) (Chil): přelít; (JD).

transvesti, adj/subst., lid. (1) (Salv): transvestita; (DA).

tranvía, m. (1) **coger el ~ en el Paradero del Príncipe** (Kub): jít do vězení; ► některé tramvaje na Havaně vyjíždějí ze zastávky „Paradero del Príncipe“; v pevnosti „Castillo del Príncipe“ bylo vězení, které se jmenovalo „El Príncipe“; př.: *ése con lo que ha hecho cogió el tranvía en el Paradero del Príncipe*; ■ Syn.: *coger el tranvía Príncipe-San Juan de Dios*; (2) **estar alguien de retirada, como los ~s¹** (Kub): být stařec; př.: *él está de retirada como los tranvías*; (3) **estar alguien de retirada, como los ~s²** (Kub): být již ve zralém věku; př.: *ya Juan está de retirada, como los tranvías*; (4) **estar el ~ de vuelta para el paradero** (Kub): o člověku: rychle stárnout; př.: *ese tranvía ya está de vuelta para el paradero*; (5) **si se te poncha el ~, coge otro** (Kub): s tím na mě nechod; př.: *mira, no me convences; si se te poncha el tranvía, coge otro*; (6) **maneja el ~** (Kub): jít tanečním krokem se zvednutýma rukama; př.: *¡qué bien maneja el tranvía bailando!*; (DMC).

tranway; viz: *tramway*; (MS).

tranza, f., lid. (1) (Par): soulož; viz též: *chingadera*; (DA).

tranzar(se), intr., lid. (1) (Par): souložit; viz též: *jinetear*; (2) (Dom, Kol): udělat kompromis, dohodnout se; (DA).

trapajal, m. (1) (Salv): hromada hader; (DA).

trapalero, m., lid. (1) (Kub): podvodník; př.: *ése es un trapalero*; (DMC).

trapalero, -ra, adj. (1) (Kub, Portor): šejdířský, podvodnický; ■ Syn.: *trapalón*; (AM, JD).

trapalmejas, m. (1) (Kost): nesoudný, neužitečný člověk; ■ Var.: *tlapalmejas*; (MM).

trapalinear, intr. (1) (Arg, Chil): žvanit, vymlouvat se; (AM). • (2) (Am): dělat randál; (JD).

trapazo, m. (1) (Dom): rána hadrem; (DA).

trape, m. (← map.) (1) (Chil): vlněná smyčka používaná při mlácení obilí, svazování ovcí, přichycení zavazadel; (2) (Chil): obecně nějaká krátká smyčka ze spletené vlny; (MS). • (3) (Chil): vlněný provaz; (JD).

trapeada, f., hovor. (1) (Arg, Salv, Hond, Mex): drhnutí podlahy; (2) [Š: *regañina*] (Salv, Guat, Hond): vynadání, vyhubování; př.: *te van a dar una buena trapeada por salirte sin permiso*; ► slang; (RF); (3) [Š: *paliza*] (Hond): výprask, naprostá porážka; (RAE, RF, DA). • (4) ~ (**trapiada**) [Š: *regañada; reprimenda*] (Kost, Pan; Guat, Hond, Salv, Nik, Bol): důtka; pokárání; viz též: *limpiada*; př.: *el cura que ya es muerto se negó y nos dio la gran trapeada*; viz též: *trapeador, trapear, trapo*; (RR, DA). • (5) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Dom, Kev, Per, Bol, Arg, Urug): rychlé vytření podlahy; (6) **dar una** ~ (Hond): nadávat, hubovat; (DA).

trapeador, m. (1) [Š: *fregona, utensilio para fregar pisos, mocho* (hovor.)] (Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ekv, Per, Bol, Arg, Chil): hadr na podlahu; mop, nástroj na čištění podlahy; i f.; ■ Syn.: *trapero* (Chil), *mechudo* (Mex), *mopa* (Ven); ■ Var.: *bayeta*; př.: *aló? contestó su mujer y él se la imaginó con el trapeador en la mano y un pañuelo en la cabeza*; viz též: *trapeada, trapear, trapo*; (RAE, RR, MM, EEA, RF, DA). • (2) (Am): hadr, utěrka, utěrák; (3) držák na hadr; (JD).

trapeadora, f. (1) (Kol): hadr na podlahu; mop; viz též: *trapeador*; (DA).

trapear, tr. (1) (StřAm, Chil, Ekv, Mex, Per, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Kol, Bol): vytřít, utřít podlahu hadrem či smést koštětem; ■ Syn.: *lavar el piso* (Arg, Urug), *limpiar el piso* (Arg), *pasar colete* (Ven); ■ Var.: *bayetear*; př.: *trapear el piso*; (2) [Š: *reprender*] (Salv, Guat, Hond, Nik, Kost): vynadat; viz též: *putear*; (3) [Š: *insultar*] lid. (Nik, Hond, Salv, Nik, Pan, Chil, Bol, Arg): urazit; (RAE, AM, JD, EEA, RF, DA). • (4) [Š: *regañar*] (Kost; Guat): plísnit; hubovat; př.: *y usted todavía trapeándome como si no fuera suficiente con lo que me pasó*; viz též: *trapeada, trapeador, trapo*; (5) **mandar trapeando (trapiando)**: viz: *mandar*; (RR). • (6) (StřAm, Hond): setřít koho, dát nos komu; (AM, JD, DA). • (7) (StřAm): dát nakládačku komu, nařezat komu; (MM). • (8) (Bol): spáchat malé, ekonomické podvody v práci; ► bol. argot *coba*; (HB). • (9) (Par): otřít nábytek hadříkem; (10) ~ **el piso** (Nik, Bol, Chil): ponižovat někoho; ■ Var.: *trapear el suelo*; (11) ~ **el suelo** (Bol, Chil): viz: *trapear el piso*; (DA).

trapecio, m. (1) **bailar en el mismo** ~¹ (Kub): být na stejné vlně; ► ve smyslu shodovat se; př.: *en eso, tú y yo bailamos el mismo trapecio; el mundo se termina*; (2) **bailar en el mismo** ~² (Kub): být jeden jako druhý; př.: *esos dos no son de fiar; bailan en el mismo trapecio*; (DMC). • (3) (Per): hadr, prachovka; př.: *pásame un trapecio para limpiar este escritorio*; ► slang; (RF).

trapecista, m. (1) **vivir como el ~, en el circo**¹ (Kub): žít riskantně; př.: *yo vivo como el trapecista en el circo*; (2) **vivir como el ~, en el circo**² (Kub): žít chudě, bez prostředků; př.: *yo vivo como el trapecista en el circo, siempre pobre*; (DMC).

trapelacucha, f. (1) (Chil): stříbrný mapučský náhrdelník s křížem nebo medailonem; (DA).

traperá, f. (1) (Kol, Portor): staré hadry, cáry; (AM). • (2) **puñalada** ~ (Arg): zrádné bodnutí nožem; (MM).

traperío, m. (1) (Nik, Dom): hromada starého oblečení; (DA).

traperó,-ra, adj/subst. (1) m. (Kol, Chil): hadr; smeták; mop; viz: *trapo, trapeador*; př.: *en el corredor se cruzó con Divina Flor que llevaba un cubo de agua y un traperó para pulir los pisos de la sala*; (RR, EEA, DA). • (2) (Am): držák na hadr na mytí podlahy; (JD). • (3) (Nik): hromada hadrů; (4) adj/subst., lid. (Chil, Arg): zajímaví se o módu a oblečení; (5) m/f. (Chil): zloděj oblečení; hlavně o ženách; (DA).

trapi, m. (← map.) (1) (Chil): chilli paprička; (MS, DA).

trapiada, f.: viz: *trapeada*; (RR).

trapiacán, m. (1) (Chil): omáčka z chilli papriček; (MS).

trapicarse, tr/intr/zvrat. (1) intr/zvrat. (Chil): dusit se tekutinou nebo jídlem; zaskočit slina; dávit se něčím pálivým; ■ Var: *trapilcar*; (RAE, MM, MS, DA). • (2) (Chil): pálit jako chilli paprička; (3) (Chil): způsobit štípání, slzení očí nebo pálení v krku; (MS)

trapichante, m. (1) (Kol, Kub, Portor): viz: *trapichero*; (AM).

trapichar, intr/tr. (1) (Chil): (Kol, Kub, Portor): čachrovat, kšeftovat; viz též: *trapichear*; (AM, MM). • (2) tr. (Kol, Mex): pašovat; (3) (Kub, Portor): obchodovat v malém; (MM). • (4) lid. (Kub): pracovat; ► z cukrovarnické oblasti; př.: *tú no sabes lo que he trapichado hoy*; (5) ~ **solo** (Kub): dělat si všechno sám; př.: *yo trapicheo solo*; *siempre he sido discreto*; (DMC).

trapiche, m. (1) (Bol, Chil, Arg, Per): mlýn k drcení hornin; (RAE, AM, DA). • (2) (Mex): malá krádež; nevýznamná loupež; př.: *los trapiches de los empleados de confianza eran cosas de ellos*; (RR). • (3) (Ekv): tělesný trest; ► uplatňovaný kdysi na věznicích (s pomocí pušky); (AM). • (4) (Am, Mex, Guat, Salv, Nik, Kost, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Par): cukrovar; mlýn na drcení cukrové třtiny; (5) **es un** ~ (Kub): je jak děravý pytel, pořád se něčím cpe, nacpává; (JD, DA). • (6) (Š < Am) (Arg aj.): lis; př.: *en un abandonado trapiche de caña*; (BDE). • (7) **el** ~ **no para** (Kub): nepřestanu pracovat; př.: *te lo digo Juan, el trapiche no para*; (8) **ser una mujer un** ~ (Kub): o ženě: spát s jedním mužem za zády druhého; př.: *esa mujer que me presentaste es un trapiche*; (DMC). • (9) (Mex, Kol): farma, kde se pěstuje cukrová třtina; (10) (Portor): jednatel, činitel vnitrostátních příjmů; (11) ~ **panalero** (Mex): mlýn, kde se zpracovává hnědý cukr; ■ Var.: *trapiche panochero*; (12) ~ **panochero** (Mex): viz: *trapiche panalero*; (DA).

trapichear, tr. (1) (Arg, Mex): živit se málo výnosnými obchody; (2) (Arg): kšeftovat, věnovat se nekalým, nezákonným obchodům; (MM).

trapicheo, m. (1) lid. (Kub): velký výdělek z nějakého obchodu; ► také sexuální narážky; př.: *¡qué trapicheo tiene esa mujer entre las piernas!*; *gana miles*; (2) (Kub): koupě a prodej; př.: *¿viste el trapicheo de mercancías en esa esquina?*; (3) (Kub): vyměňování klepů dvou drben; př.: *¡jóyelas! ¡qué trapicheo tienen esas dos!*; (4) (Kub): běžné denní práce; př.: *he estado todo el día en el trapicheo*; (5) (Kub): práce; př.: *¡qué trapicheo en esta fábrica!*; (DMC). • (6) (Arg): kšeftování, čachrování; (7) (Mex): tajné milostné pletky, pletichy, intriky; (MM).

trapichería, f., lid. (1) (Kub): pomluva; př.: *no me vengas con esa trapichería*; (DMC).

trapichero, -ra, adj/subst. (1) adj. [Š: *hábil*; *enredador*] (Mex): schopný; svárlivý; problémový; př.: *es un tipo silencioso, trapichero, sucio de mirada y de pensamiento*; (RR). • (2) m/f. (Kol, Portor): dříc, pracant; (AM). • (3) (Arg): lakomý, lakotný obchodník; (MM). • (4) (Am): šibal, ničema; (JD). • (5) (Hond): velký hrnec se dvěma uchy, který se používá k vaření medu z třtinové šťávy; (DA).

trapilcar; viz: *trapicar*; (MS).

trapista, m/f. (1) (Arg): hadrář; hadrářka; (JD).

trapito, m. (1) **ser algo de la época del** ~ (Kub): být něco zastaralé; ► odkazuje na hadřík, který ženy používaly při menstruaci; př.: *ese automóvil es de la época del trapito*; viz též: *hermano*; (DMC). • (2) pl. (Bol): malé, ekonomické podvody v práci; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *trapos*; (HB). • (3) **sacar los ~s al sol** (Mex, Salv, Nik, Kub, Dom, Kol, Per, Bol, Arg, Urug): vmést někomu veřejně do tváře jeho nedostatky; ■ Syn.: *sacar los trapos al sol*; (DA).

trapo, m. (1) **el (ese, este, aquel) ~ de** (Portor): hanlivé označení jakékoli věci nebo osoby; př.: *está en San Juan, en la capital; donde no hay que ser un trapo o peón pa vivir*; (2) **no dejarse hacer** ~ [Š: *no dejarse humillar*] (Ekv): nenechat se ponížít; př.: *bienhecho que no se deje hacer trapo*; (3) **soltar el** ~ [Š: *hacer su vida*] (Mex): žít svůj život; žít po svém; př.: *se lo agradezco; la vieja tendrá al menos con qué entretenerse mientras yo suelto el trapo*; (RR). • (4) **poner a uno como ~ de cocina** (Mex): pořádně vynadat komu, setřít koho; (5) ~ **de sacudir** (Kub): prachovka; (JD). • (6) **a cualquier ~ le dicen toalla** (Kub): kdekomu přisuzují zásluhy, které mu nenáleží; př.: *¿viste cómo le llamó a la señora Ubérrima?; intelectual; a cualquier trapo le dicen toalla*; (7) **comer** ~ (Kub): říkat blbosti; př.: *se pasa la vida comiendo trapo*; (8) **ser un ~ de cocina de alguien** (Kub): být s někým zacházeno jako s hadrem; být něčí děvka; ► ve smyslu dělat pro někoho tu nejodpornější práci; př.: *tú eres el trapo de cocina de tu jefe*; (DMC). • (9) [Š: *bayeta*] (Arg: žlutý, Chil, Urug, Ven): hadr; ■ Syn.: *jerga* (Mex), *fregón*, *pañó de cocina*, *rejilla* (Urug); (10) [Š: *gamuza*] (Chil, Mex, Ven): flanelový hadr na utírání prachu; ■ Syn.: *franela* (Arg, Urug), ~ *de sacar polvo* (Urug); (11) [Š: *trapo (para fregar el suelo)*] (Arg, Chil): hadr na mytí podlahy; ■ Syn.: *trapero* (Chil), *jerga* (Mex), ~ *de piso* (Urug), *coletó* (Ven); (12) ~ **de piso**, hadr na podlahu; viz: *trapo*; (EEA). •

(13) pl.; viz: *trapitos*; (HB). • (14) **a todo** ~ (Urug): velmi rychle, jako blesk; př.: *Elisa Salió corriendo a todo trapo de su casa, pero no alcanzó a subir al omnibus*; ► slang; (RF). • (15) pl. (Bol): látky, z kterých se šijí šaty; (16) **como ~de piso**¹ (Bol, Arg, Urug): chovat se k někomu jak k psovi; (17) **como ~de piso**² (Arg, Urug): skleslý, sklíčený (o člověku); (18) **estar en sus mismos ~s** (Nik): udržovat si váhu; (19) **sacar los ~s al sol** (Mex, Salv, Nik, Kub, Dom, Portor, Ekv, Bol, Urug): vmést někomu veřejně do tváře jeho nedostatky; ■ Syn.: *sacar los trapitos al sol*; (20) **verse en ~s de cucaracha** (Guat, Hond): být v nesnázích; (21) **hecho ~**, lid. (Bol, Ekv): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (DA).

traposiento, -ta, adj. (1) (Per): viz: *traposo*; (JD).

traposo, -sa, adj/subst. (1) [Š: *harapiento*] adj. (Per; Bol, Chil, Portor): otrhaný; rozedraný, v hadrech; (RR, AM, DA). • (2) (Chil, Ekv): blábolivý, breptavý; ► o někom, kdo má vadu výslovnosti; (3) (Chil): o pečivu apod.: gumový; (MM, DA). • (4) adj/subst., lid. (Bol): člověk ve starém, potrhaném oblečení; (DA).

trapujear, intr. (1) (StřAm): pašovat; (AM).

trapujero, ra, adj. (1) (StřAm): viz: *tapujero*; (AM).

trapujo, -ja, adj. (1) (Hond): pašovaný; (AM).

traque, m. (← angl. *track*) (US, Mex): železniční trať; (MS).

traqueado, -da (traquiado, -da), adj. (1) [Š: *acostumbrado*] (Ekv): zvyklý; navyklý; př.: *no sé si por muy traquiadas, por muy golosas o por raza, eran rapiditas rapiditas*; (RR). • (2) (Arg): rušný, s velkým provozem; (3) otřepaný, otřelý; ošoupaný, ošuntělý; (JD). • (4) lid. (Kol): starý, neduživý; (5) (Kol): známý (o tématu nebo záležitosti); (6) (Pan): člověk, který má hodně zkušeností s obchodem a obchodováním; (7) (Pan): opilý; viz též: *enchichado*; (DA).

traqueador, m. (1) (Portor): člověk, který trénuje kohouty pro kohoutí zápasy; (DA).

traquear, tr/intr/zvrat. (1) tr. (Kub, Hond, Urug): praskat klouby na rukou; př.: *hizo una serie de ejercicios apoyándose en las puntas de los dedos, luego se los estiró haciéndolos traquear*; (RR, DA). • (2) intr., i tr. (Portor): popíjet alkohol; (3) (Portor): honit od čerta k ďáblu; (4) (Arg): přesunout, zahnat dobytek z jednoho místa na druhé; (5) (Portor, Dom): zkoušet, testovat něčí přednosti (i o zvířatech a věcech); (6) (Portor, Dom): (vy)cvičit, (vy)trénovat; (7) (Mex): přehrabat (věci); (8) intr. (Arg, Kost, Mex): často procházet, projíždět, chodit kudy; i tr.; (9) (Chil: Chiloé): příliš mnoho chodit; (10) zvrat. (Ven): pomást se, zbláznit se; (AM). • (11) tr., lid. (Kub): zaujmout; př.: *aquella mujer me traqueó*; (DMC). • (12) intr. (Hond, Nik, Salv): vydávat praskavý zvuk; (13) (Portor): cvičit, trénovat zvířata; především kohouty pro kohoutí zápasy; (DA).

traqueo, m. (1) (Am): hluk, lomoz; pobouření; (2) (Kol): rozjíždka; (JD). • (3) (Portor): cvičení, trénování kohoutů pro kohoutí zápasy; drezura koní; (DA).

traquetazo, m., lid. (1) (Pan): silná rána; (DA).

traqueteada, f. (1) (Hond, Salv): hluk, rámus; (2) (Kub): viz: *corrida*; (DA).

traqueteado, -da, adj., hovor. (1) (Mex, Nik, Kost, Bol, Chil): hektický; unavený, vyčerpaný; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (2) lid. (Dom, Pan): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (3) (Mex, Nik, Kost, Bol, Chil, Urug): týraný (o člověku); (4) (Kub): zkušený (v životě); (DA).

traquetear, intr/tr. (1) intr. (Arg, Chil): hodně se v práci nachodit; (2) (Arg, Mex): pobíhat od čerta k ďáblu, z jednoho konce na druhý; (MM, DA). • (3) (Kub): rajtovat; (4) (Portor): zkoušet; (JD). • (5) ~ **a alguien**, tr. (Kub): být velmi nadaný; př.: *a Juan le traquetea en todo*; ■ Syn.: *traquetearle el mango*; (DMC). • (6) intr. (Kol, Per): obchodovat s drogami či se zbraněmi; (7) (Kol): střilet, vystřelit; př.: *y traquetea dos tiros al suelo*; ► kol. argot *parlache*; (M01, DA). • (8) lid. (Salv, Nik): pracovat, makat, dřít (se); viz též: *negrear(se)*; (9) (Mex, Nik): vykazovat známky vyčerpání nebo nemoci; (10) (Portor): nekalé jednání; (11) (Portor): nezákonné obchodování; (12) (Portor): prohrabávat se v nahromaděném harampádí; (DA).

traqueteo, m. (1) (Kol, Per, Portor, Urug, Mex): silný, nepravidelný pronikavý zvuk; (AM, MM). • (2) (Arg): kodrcání, hlasitý pohyb jízdních zvířat nebo vozidel; (3) častý průjezd, procházení stejným místem; viz též: *traquear*; (4) (Kol, Mex, Portor): hlasitý průchod, průjezd přes nějaké místo; (MM). • (5) **dejar el ~** (Portor): přestat něco dělat, opustit nějakou činnost; • (6) (Mex, Portor, Per): nelegální obchod; (7) (Portor): zmanipulování, podvodný obchod; (DA).

traquetero, -ra, adj/subst. (1) m. (Kol): obchodník s drogami či se zbraněmi (Kolumbijec žijící v USA); ► kol. argot *parlache*; (M01). • (2) adj/subst. (Portor): zapletený do nelegálního obchodu; (DA).

traqueto, -ta, adj/subst. (1) (Kol, Pan): mafián, podrazák; př.: *¿vieron el carro nuevo del traqueto de Julián?*; ► slang; (RF, DA).

traquiado, -da, adj.: viz: *traqueado, -da*; (RR).

traquidazo, m. (1) (Mex): zadunění, třeskot, hřmot (po výstřelu); viz též: *traquido*; (MM).

traquido, m. (1) (StřAm, Chil, Kost): hluk, lomoz, vřava, třeskot; (AM, MM).

traquinar, intr., vulg. (1) (Portor): nezastavit se, chodit sem a tam; (AM).

traquitraqui, m/f. (1) (Dom): soutěžící, hráč, který skončí na 4. místě; (DA).

trarigüe, m. (← map. *tharin*, „poutat, vázat“) (1) málo užív. (Chil): indiánský pásek, stuha, opasek z vlny; (RAE).

trarilonco, m. (← map. *tharin*, „poutat, vázat“ + *lonco*, „hlava“) (1) (Arg, Chil): páska, stuha; ► mapučská páska, členka; nosí se na hlavě; je ozdobená stříbrnými mincemi; ■ Syn.: *vincha*; (AM, DA).

traro, m. (← map. *tharu*) (1) (Chil, Arg): dravý pták karančo; *Caracara plancus, Milvago chimachina, Poliborus plancus plancus*; ■ Syn.: *caracara, caracará, carancho, guas, querque, tui*; (2) (Chil): chudák; (RAE, MS, MM, DA).

tras, předl. (1) ~ **de** + **inf.**¹ (Am): když, po tom, co; (2) ~ **de** + **inf.**² kromě toho, že ...; (JD).

trasado, m., lid. (1) (Bol): mačeta; (DA).

trasatlántico, m. (1) (Hond): učitel, který nechá projít u zkoušky všechny studenty; (DA).

trasbocador, -ra, m/f., lid. (1) (Bol): zvracející člověk; (DA).

trasbocar, tr. [Š: *vomitar*] (1) i intr. (Arg, Chil, Kol): zvracet; (RAE, MM). • (2) (Chil, Portor): zpřeházet, pomíchat; (AM). • (3) (Chil): detailně prohledat; (MM). • (4) (Chil): přelétat; (JD). • (5) (Bol): dát, odevzdat; (6) (Bol): přiznat; ► bol. argot *coba*; (HB). • (7) lid. (Kol, Per, Bol): zvracet; viz též: *deponer*; (DA).

trasbotica, f. (1) (Mex): přípravna, zadní místnost lékárny; (DA).

trascartón, adv. (1) (Arg): ihned po, následně, př.: *le dio una cachetada y trascartón lo dejó plantado*; (RAE, DA).

trascavador, m. (1) (Hond): bagr, rypadlo; viz též: *trascavo*; (DA).

trascavo, m. (1) (Mex): bagr, rypadlo; př.: *unos 50 policías, trabajadores con trascavos y sabuesos entrenados en la búsqueda de personas atrapadas bajo escombros ...*; (BDE).

trascazo, m. (1) (Kol): silná rána; (DA).

trascender, tr/intr. (1) [Š: *oler mal*] (Ekv): páchnout; čpět; zapáchat; př.: *casado yo, cuando pobre, mi mujer no me quería; todo yo le trascendía sólo a sulfato de cobre*; (RR).

trascendido, -da, adj/subst. (1) m. (Arg, Bol, Chil, Par, Urug, Ekv): neoficiální zpráva, která nabývá veřejného charakteru; (RAE, DA). • (2) adj/subst. (Dom): drzý, nestydatý; drzoun; nestyda; (DA).

trascoliarse, zvrat. (1) (Kub): podělat se; (JD).

trascripto, -ta, neprav. přičestí. (1) (Arg, Urug): viz: *trascrito*; (RAE).

trascuerdo, -da, adj. (1) **estar** ~ [Š: *estar equivocado; no recordar bien*] (Ekv): mýlit se; špatně si pamatovat; př.: *yo dejé la mercancía donde don Lucho Toapanta; ¡no, no estoy trascuerdo, ahí la dejé!*; (RR).

traserá, f. (1) ~ **de cecina** (Nik): hovězí maso z nízkého boku; (2) ~ **de lomo** (Nik): hovězí maso ze hřbetu; (DA).

trasero, adj/subst. (1) m. hovor.; viz: *nachas*; př.: *le dieron un pelotazo en el trasero*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (2) lid. (Kub): viz: *ciclón*; (DMC). • (3) **luz ~a, cuartos ~os**, adj. zadní světla u auta; viz: *luz de atrás*; (EEA).

trasgo, m. (1) **hacerse ~os** (Ekv): dřít se; (JD).

trasiago, m. (1) (Kub): činnost; transakce; (JD).

trasiagar, tr. (1) (Ekv, Per): přemístit, přeskládat; (AM).

trasijado, -da, adj. (1) (Arg; Urug, Guat): přepracovaný, velmi unavený; (RR, DA). • (2) (Guat): velmi hubený, vychrtlý (o člověku); (DA).

trasimodo, m. (1) (Salv): způsob; (DA).

trasladista, adj/subst. (1) (Chil): člověk pověřený převozem hroznového vína do vinařského závodu, kde se zpracovává víno; (DA).

traslado, m. [Š: *transferencia de crédito*] (1) (Kol): převod úvěru; (RAE).

traslapar, intr/tr. (1) tr., lid. (Salv): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (2) (Mex, Chil): ztratit, založit papír nebo dokument; (3) intr. (Salv): souložit; (DA).

traslape, m. (1) (Mex, Nik, Kost, Pan, Ven, Per, Bol, Chil, Ekv): rozmístění věci tak, že jedna překrývá zcela nebo částečně druhou; (2) (Mex, Chil): ztráta dokumentu; (DA).

traslomar, tr. (1) (Arg): přejít kopec; (DA).

trasluz, m. (1) (Portor, Dom): podobnost; (AM, DA).

trasmallo, m. (1) (Pan, Portor, Urug): technika rybolovu; spočívá v chytání ryb za žábry; (2) (Portor): rybářská síť; viz: *chinchorro*; (DA).

trasmano, adv. (1) **por** ~ (Kub, Mex, Per, Portor): skrytě, potají; pod rukou (koupit); (AM, DA). • (2) **por** ~s (Dom): o získání informace přes někoho; (DA).

trasminado, -da, adj. (1) **estar** ~ **de sueño** (Mex: Zacatecas): být velmi ospalý; (AM).

trasmicante, adj. (1) (Chil): pronikavý (o zimě); (MM).

trasnar, tr. (1) (Salv): odstraňovat, zkracovat nebo brousit rohy dobytka, odrohovat; (DA).

trasnochar(se), intr/tr/zvrat. (1) (Ven): (u)krást koně; ► koně se vzbudí uprostřed noci a naženou se do falešné ohrady; nahánění může trvat i několik dní; př.: *la más inocente de las ocupaciones a que lo destinaba doña Bárbara era la de trasnochar los caballos; consistía esto en sorprender las yegudas dormidas al raso de la sabana y perseguirlas durante la noche, y a veces durante días y noches consecutivos, de manera que se encaminasen hacia un coral falso, disimulado al efecto entre el monte*; (RR). • (2) intr/zvrat. (Arg, Kost, Mex, Nik, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol, Par, Urug): ponocovat; bdít; nespát celou noc; (MM, DA).

trasnoche, f. (1) (Arg, Bol, Par, Urug, Per): program v kině, televizi apod., který začíná po půlnoci, př.: *me quedé a ver la trasnoche*; (2) **de** ~, (Arg, Chil): noční; ► o představení, které začíná po půlnoci; (RAE, DA).

trasnocheo, m. (1) (Kub, Portor): ponocování; (MM). • (2) (Salv, Portor): program v kině, televizi apod.; viz: *trasnoche*; (DA).

traspalar, intr., lid. (1) (xxx): souložit; viz též: *jinetear*; (DA).

traspanar, tr. (1) (szMex): připravit půdu k osévání; (MM).

traspaso, m. (1) **pagar el** ~, zaplatit odstupné; viz: *pagar la llave*; (EEA).

traspatio, m. (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Par): zadní dvorek u domu; př.: *... en el suministro de las drogas para los pobres yanquis somos el traspatio, junto con bolivianos, ...*; (RAE, BDE, DA). • (2) lid. (Kub): viz: *debilidad*; (DMC). • (3) (Ekv): řiť, zadek; viz též: *cagón; fundamento*; (4) **de** ~ (Chil): o zahradě, sadu, chovu zvířat: rodinný, sousedí s obytnou částí domu; (DA).

traspíés, m. (1) **largar a alguien dando** ~ (Kub): porazit někoho; př.: *en la contienda lo largué dando traspiés*; (DMC).

trasplantado, -da, adj/subst., lid. (1) (Bol, Chil): člověk, který nežije ve své rodné zemi; (DA).

trasplante, m. (1) **hacer un** ~ **de timón** (Kub): předat řízení někomu jinému; př.: *tú estás muy cansado; mejor hacemos un trasplante de timón*; (DMC).

trasporte, m. (1) (Portor): pětistrunný hudební nástroj; ► větší než kytara; (RAE).

transportón, m. (1) (Kol): dveře, které oddělují předsíň od zbytku domu; (DA).

traspuntar(se), tr/zvrat. (1) (Hond): zbrousit konce rohů hovězího dobytka; (RAE).

traspunteado, -da, adj. (1) (Am): naštvaný; (2) **estar** ~os¹ (Portor, Dom): být na sebe naštvaní; (3) **estar** ~os² mít špatnou náladu; (AM, JD).

trasque, adv., lid. (1) (Am): (expletivní výraz) kromě toho, nadto; př.: *trasque estaba enferma tenía que trabajar, trasque era vieja se enfermó*; (MM).

trasquilar, tr., lid. (1) (Guat, Kost): kritizovat někoho v jeho nepřítomnosti; viz též: *viborear*; (DA).

trasroscado, da, adj. (1) (Guat): zmatený, mimo realitu (o člověku); (DA).

trastabillar, intr. [Š: *tropezar*] (1) (Š < Am) (Urg aj.): zakopnout, klopýtnout; př.: *el sacerdote tropieza con la valija de Buscavidas trastabilla y casi cae*; (BDE).

trastabillón, m. [Š: *tropezón*] (1) (StřAm, Kol, Chil, Arg, Kost): klopýtnutí, zakopnutí; uklouznutí; (RAE, AM, MM, JD).

trastajo, m. (1) (Kol, Ven): krám, harampádí; starý nábytek; (MM). • (2) lid. (Ven): odporný člověk, zmetek; viz též: *hijueputa*; (DA).

trastamenta, f. (1) (Hond, Nik): sada kuchyňského náčiní; viz též: *trastamental*; (RAE, DA).

trastamental, m. (1) (Nik): sada kuchyňského náčiní; viz: *trastamenta*; (DA).

traste, m. (1) (StřAm, Mex, Portor): kus nábytku nebo náčiní; (RAE). • (2) **mojarse el** ~ **con una mujer**, vulg. (Urug): ošukat; přefíknout; šukat; ► vulgární výrazy pro souložení; př.: *con unas*

paicas ansina es lindo mojarse el traste; (RR). • (3) vulg. (Am, Par, Mex): starý krám, harampádí; (4) (Arg, Chil, Par, Urug): zadek, zadnice; př.: *si un tipo me toca el traste en la calle, le pego un bife*; (MM, BDE). • (5) pl. (Mex): porcelánové nádobí a příbory; př.: *el cascajo y las piedras pasan de mano en mano en cubetas, cacerolas, trastes de cocina ...*; (BDE). • (6) (Mex, Salv, Nik, Dom, Kol, Bol): domácí potřeba; (7) pl. (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Ekv, Per, Bol): sada kuchyňského náčiní; (8) (Kost): kuchyňské náčiní, které je hluboké; např. hrnec; (9) (Chil): vnitřní část domu; (10) (Nik): ženské přirození; viz též: *palomita*; (11) **como el** ~ (Par, Arg, Urug): na nic; viz též: *para el traste*; ► vyjadřuje, že je něco úplně špatně; (12) **para el** ~ (Par, Arg, Urug): na nic; ► vyjadřuje, že je něco úplně špatně; viz: *como el traste*; (DA).

trastear(se), tr/intr. (1) (Kol, StřAm, Ekv, Bol): přestěhovat se, i zvrát; (RAE, DA). • (2) tr. (Kol): měnit, proměnit; (3) (Guat, Mex): prohledat, zpřeházet; (4) (Mex): osahávat ženu; viz též: *toquetear*; (MM). • (5) (Kub): prohlédnout; př.: *el médico me trasteó*; (JD). • (6) (Hond, Salv): osahávat se sexuálními úmysly; (7) (Salv): souložit s pannou; viz též: *jinetear*; (DA).

trastecito, m. (1) (Mex): hračky, krámy; (DA).

trasteo, m. (1) (Kol, StřAm, Ekv, Bol): přestěhování, stěhování; (RAE, MM, DA). • (2) (Kol, Mex): děje od slovesa *trastear*; viz: *trastear*; (MM). • (3) (Kub): prohlédnutí (u lékaře, rádia aj); (JD).

trastera, f. (1) vulg. (Portor): vetešnictví; hromada harampádí; (AM, DA). • (2) (Mex): vestavěná skříň; (MM). • (3) (Portor): sada nádobí, která se používá k přípravě jídla; (DA).

trastero, m. (1) (Mex): vestavěná skříň; viz též: *trastera*; př.: *las cucurachas asoman sus antenas tras de los trasteros*; (AM, MM, BDE).

trastes, m., pl.; (1) ~ **de cocina** [Š: *utensilios de cocina*] (Mex): kuchyňské potřeby; ■ Syn.: *utensilios de cocina* (Arg, Chil, Urug, Ven); (EEA).

trastienda, f. (1) (Kub, Mex, Chil): zadek, hýždě; viz též: *fundamento*; (RAE, MM, DA). • (2) **no tiene** ~ (Kub): on je co na srdci, to na jazyku; (JD).

trastigar, tr. (1) (Ekv): přemístit, přeskládat; pečlivě hledat; (AM).

trasto, m., pl. (1) (Kost, Pan, Ekv, Chil): kuchyňská sada nádobí; (DA).

trastón,-na, adj/subst. (1) (Arg): s velkým zadkem (o člověku); (DA).

trastornado, m., lid. (1) (Kub): hodně; př.: *camina como un trastornado*; (DMC).

trastornar, tr/intr. (1) lid. (Bol): překonat, překročit; (AM, DA). • (2) (Bol): jít oklikou; (3) jít se projít; př.: *al trastornar la esquina a la derecha está el mercado*; (MM). • (4) tr. (Arg): přejít kopec; (5) (Arg): obejít kopec; (6) (Arg): vyjít kopec nebo svah; (7) (Par): vyrušit, rozptýlit; (DA).

trastrigo, m. (1) **buscar, comer pan de** ~ (Am): dělat si zbytečné starosti; (JD).

trastrueque, m. (1) **ser Percio** ~ (Kub): zbláznit se; př.: *ése es Percio Trastrueque*; viz též: *Percio*; (DMC).

trastudo,-da, adj/subst. (1) (Arg): s velkým zadkem (o člověku); (DA).

trastumbar, intr/tr. (1) [Š: *trasponer*] tr. (Mex): přejít; překročit; př.: *después de trastumbar los cerros, bajamos cada vez más*; (RR). • (2) intr. (Guat): klopýtat, potácet se; (DA).

trastupije, m/f. (1) (Mex): člověk, který špatně artikuluje; viz též: *trastupijis*; (2) (Mex): úmyslná past, podvod; viz též: *trastupijis*; (DA).

trastupijis, f. (1) (Mex): viz: *trastupije*; (DA).

trasturcado,-da, adj. (1) (Nik): neklidný, bezhlavý; (DA).

trasturcar, tr. (1) (Nik): rozházet, zpřeházet; (DA).

trasuntar(se), intr/tr. (1) [Š: *presentir; sospechar*] tr. (Portor): tušit; předvídat; mít podezření; př.: *el nene está malo; lo trasuntaba: ¡suerte perra!*; (RR). • (2) intr. (Dom, Portor): podobat se po fyzické stránce; (DA).

trasunto, m. (1) podezření, předtucha; viz: *trasuntar*; (RR). • (2) (Kub, Dom, Portor): podobnost; (3) (Dom): předtucha, tušení; (4) **darse un** ~¹ (Dom, Kub): podobat se někomu po tělesné stránce; (DA).

trasvasijar, tr. (1) (Chil): přelít, přelévat; (AM). • (2) (Bol): přelít plyn nebo hmotu z jedné nádoby do druhé; (3) (Bol, Chil): přemístit; (DA).

trasvasije, m. (1) (Bol, Chil): přelití plynu nebo hmoty z jedné nádoby do druhé; viz též: *trasvasijo*; (2) (Bol, Chil): přemístění; viz též: *trasvasijo*; (DA).

trasvasijo, m. (1) (Chil): přelévání, přelití tekutin; (AM, DA).

trasvesti, adj/subst., lid. (1) (Salv, Kub, Dom, Portor, Ekv, Bol, Chil): transvestita; (DA).

trasvestista, adj/subst., lid. (1) (Salv, Bol, Chil, Urug): transvestita; (DA).

trasvirado,-da, adj. (1) (Dom): výtka, napomenutí; (DA).

tratable, adj. (1) (Chil): průchozí, průjezdný, schůdný, sjízdný; (AM).

tratada, f. (1) (Salv): urážka; (2) [Š: *regañina*] (Nik): vyhubování, pokárání; (RAE). • (3) lid. (Salv, Nik, výchBol, szArg): pokárání, důtka; viz též: *limpiada*; (DA).

tratante, m/f. (1) m. (Ekv, Chil): specializovaný lékař; (2) ~ **de blancas**, m/f. (Mex, Nik, Ekv, Per, Bol, Urug): pasák; (DA).

tratar(se), intr/tr/zvrat. (1) tr. (Salv, Hond, Nik): urážet někoho; (2) lid. (Nik, Bol): hubovat, vyčítat; viz též: *joder*; (RAE, DA). • (3) intr/zvrat. [Š: *curarse*] (Kost; Urug, Arg, Salv, Nik, Kub, Portor, Ekv, Bol): vyléčit se; uzdravit se; zahojit se; léčit se; hojit se; př.: *bueno, el otro día se puso mi señora muy mala, con un gran dolor en la boca del estómago; yo quería llevarla, o al menos mandarla afuera, para que se tratara*; (RR, DA). • (4) (Per): týrat, zacházet špatně s kým; (JD). • (5) ~ **a la barata** (Ekv): chovat se k někomu s opovržením nebo s přisností; (6) ~ **como calcetín**, lid. (Hond, Nik): opovrhovat někým, chovat se pohrdavě; (7) ~ **como chancleta vieja** (Hond, Nik): týrat, trápit někoho; (8) ~ **como violín prestado** (Kol): zacházet špatně s někým nebo něčím; (9) ~ **como yagual viejo** (Hond): pohrdat někým; nevěnovat někomu tolik pozornosti, kolik si zaslouží; (10) ~ **con la punta del pie** (Mex, Nik, Ekv, Per, Chil): pohrdat, zacházet s někým s opovržením a neúctou; ■ Var.: *tratar de lejitos*; (11) ~ **con las patas**, lid. (Hond, Mex): urazit někoho, být neuctivý; (12) ~ **de lejitos** (Portor): viz: *tratar con la punta del pie*; (13) ~ **de orillita** (Portor): diskriminovat, přehlížet někoho; (14) ~ **de usted y tenga** (Dom, Portor): vyžadovat po někom odměřené jednání; (DA).

tratativa, f., spíše pl. (← it.) (1) (Arg, Bol, Per, Urug, Chil, Par, Ekv): předběžné obchodní jednání; ► ve kterém se probírají pracovní, politické, ekonomické a jiné problémy; př.: *de las tratativas salió el acuerdo de dos carteras ...*; (RAE, BDE, RF). • (2) (← it. *trattativa*) (Arg, Par, Urug): úvod, předmluva; (MS). • (3) (Kost, Kol, Ekv, Chil, Par, Arg, Urug): vyjednávání během jednání; (DA).

tratear, tr. (1) lid. (Par): žádat po někom něco tak, aby něco koupil nebo uzavřel obchod; (2) (Par): žádat po ženě prostituci; (DA).

tratero, m. (1) (Chil): pracovník v úkolu; (AM).

trato, m. (1) (Mex): prodejní místo; (2) malý obchod; (MM). • (3) **el ~ del esqueleto** (Kub): nevýhodná dohoda; ► původ výrazu v jedné dětské hře; př.: *eso que me ofrecía es el trato del esqueleto*; (DMC). • (4) ~ **pampa** (Arg): jednání nebo obchod výhodný jen pro jednu stranu; (DA).

trattoría, f. (← it. *trattoria*) (1) (Arg, Per, Urug): hostinec; (MS).

trauco, m. (1) (Chil): člověk, který má podle lidové mytologie schopnost přitahovat panny a následně je připravit o panenství; (RAE, DA).

traumado, -da, adj. [Š: *traumatizado*] (1) (Š < Am) (Chil, Mex): traumatizovaný; (BDE).

traumante, adj. (1) (Salv, Kost, Kub, Bol, Chil, Arg, Ekv): traumatizující; (DA).

traumar, tr. (1) [Š: *traumatizar*] (Par; Arg, Mex, Salv, Nik, Kost, Kub, Dom, Ekv, Bol, Chil): traumatizovat; způsobit trauma; př.: *aquellos soldados parecían tan traumatizados por el contraste sufrido, que ni siquiera podían escuchar tiros ...*; (RR).

trava (travesaño, traviesa, travucardo, travuco), m. (1) (Arg): transvestita; př.: *“Alba, simpática y traviesa, tel. 45-33...”*; ► slang; (RF).

travasijador,-ra, adj/subst. (1) (Chil): přístroj, který přelévá plyn nebo hmotu z jedné nádoby do druhé; (DA).

travel, m. (1) (Salv): shon, hluk; (DA).

traveling, m. (1) (Am): ■ Var.: *travelling*; (MM).

travelling, m. (← angl.) (1) (Am): v kinematografii: projíždění kamery při filmování; (MM).

travesaño, m. (1) (Kub, Mex, Dom, Ekv): železniční pražec; (AM, MM, DA).

travesear (travesiar), tr/intr. (1) [Š: *tocar*] (Kost, Nik, Salv): dotknout se; stisknout; př.: *yo la estuve travesiando, por lo que deben hacer encontrado las marcas de mis dedos*; (RR, DA). • (2) intr. (Mex): trénovat jízdu na koni; (MM). • (3) (Salv): ohmatat něco; (DA).

traveseo, m. (1) (Mex): trénování jízdy na koni; (MM).

travesera, f. (1) (Kub): sadec konopáč *Eupatorium cannabinum*; ► léčivá bylina; př.: *el Moro sale a buscar hierbas para hacer sus famosos cocimientos: siguaraya, yagruma, tomillo, almácigo, lengua de vaca, travesera, hojas y raíces de todo tipo que todo lo sanan*; (RR).

travesía, f. (1) (Arg, Bol): rozsáhlá pustá oblast bez vody; údolní plošina, planina; (RAE, AM, JD, DA). • (2) (Chil): západní vítr; (3) (Guat): druh sázení v kohoutích zápasech; (AM).

travesiar, tr.: viz: *travesear*; (RR).

travestista, adj/subst. (1) (Chil): transvestita; (BDE).

traviata, f. (1) (Arg): krekr, slaná sušenka; př.: *tomé una traviata de roquefort y con mi vaso me fui a un rincón y me senté*; (BDE).

Traviata, f. (1) **cantar la ~ sin partitura**¹ (Kub): neskutečně se naštvat; př.: *cuando le leyeron aquello cantó la Traviata sin partitura y agredió al lector*; (2) **cantar la ~ sin partitura**² (Kub): zemřít; ► intelektuální výraz; př.: *anoche, súbitamente, cantó la Traviata sin partitura; lo enterraron hoy*; (3) **tener una mujer La ~ entre las piernas** (Kub): o ženě: zapáchat jí pohlavní orgány; př.: *¡qué peste ha dejado aquí donde se sentó!; esa mujer tiene La Traviata entre las piernas*; ► ten, kdo zapáchá, zpívá, stejně tak se zpívá v opeře „La Traviata“; viz též: *pajarito*; (DMC).

traviesa, f. (1) (Kol): úroda kávy; (2) (Arg): transvestita; (DA).

travieso, m. (1) (Per): mazaný filuta, zloděj; (JD). • (2) (Salv): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (DA).

traya, f. (1) **la ~** (Kub): řetízek visící z kalhot; př.: *me compré esta traya*; ► výraz, který používají chucheros; viz: *chuchero*; (DMC).

traza, f. (1) despekt. (Arg, Ekv, Guat, Per, Portor): vzhled, vzezření; př.: *le veo traza de ratero*; (2) **¡vean qué ~!** (Arg, Chil): vyjadřuje pochybnost o něčích schopnostech; (AM, MM). • (3) (Chil): stopa, šlépěj; (4) (Mex): stavební plán; (5) (Ven): druh molu; (MM). • (6) **en igual ~** (Chil): stejný, stejně; (JD). • (7) (Chil, Urug): náčrt mapy, plánu nebo schématu; (DA).

trazado, m., lid. (1) (Bol): mačeta; (AM, JD).

trazo, m. (1) **comerse el (un) ~** [Š: *equivocarse; errar*] (Ven): chybovat; mýlit se; př.: *y como yo conozco el oficio y hasta ahora no me he comido un trazo ...*; (RR). • (2) (Ven): chyba, omyl; (AM).

trebe, m. (1) (Guat, Salv, Par, Arg, Urug): stojan na nádobu uprostřed ohniště; (DA).

trebelear, intr. (1) (Ven): skotačit, čtveračit, dovádět; (JD).

trebillo, m. (1) (Chil): komonice indická; ► rostlina vysoká až 50 cm; má složené listy, které jsou střídavé, kopinaté a zubaté; květenství je hroznové; květy žluté; ■ Var.: *trebolillo*; (DA).

trebo, m. (1) (Chil): trnitý keř *Trevoa trinervis*; ► z čeledi řešetlákovité (*rhamnaceae*); keř vysoký až 3 m; má trnitý stonek a bílé květy; využívá se jako živý plot; (RAE, DA).

trébol, m. (1) (Kub): různé rostliny připomínající jetel; (MM). • (2) **~ rosado** (Chil): jetel luční; ► trvalka vysoká až 80 cm; má zelené trojlístky světlejší po vnějších stranách; kvete hustě tmavěružovými květy; (DA).

trebolar, m. (1) (Am): jetelové pole, jetelina; (JD).

trebolillo, m. (1) (Chil): komonice indická; viz: *trebillo*; (DA).

trece, f., pl. (1) **contar las ~** (Bol): radovat se z vítězství; (AM).

trecho, m., lid. (1) (Bol): rodné místo; (DA).

treila (treile, treiler); viz: *trailer*; (MS).

treiniar, intr. (← angl., „to train“) (1) (Portor): trénovat; (DA).

treinta, m/f. (1) **un ~ y tres**¹, m. (Kub): jidáš, zaprodanec, zrádce; (JD). • (2) **ser ~, treinta y tres**² (Kub): být informátorem policie; ► na tuto sumu byl vyplněn poslední šek, kterým poslední vláda generála Batisty zaplatila policejní informátory; př.: *él es un treinta y tres, treinta y tres*; (3) **ser más cándido que Cándido el billetero del ~ y tres** (Kub): být velmi upřímný; ► slovní hříčka s přídavným jménem a jménem „Cándido“; př.: *él es más que Cándido cándido, el billetero del treinta y tres*; (DMC). • (4) **ser ~ treinta**¹ (Kub): být hodný; ► podle jedné velmi přesné pušky; př.: *el señor es treinta treinta*; (DMC). • (5) **~ y uno**; viz: *treintayuno, treintiuno*; (RR, DA). • (6) **~ y cinco**, m/f. (Kost): člověk, který se chová jako blázen; (DA).

treintaitesino, -na, adj/subst., lid. (1) (Urug): obyvatel depart. Treinta y Tres; viz též: *olimareño*; (DA).

treintaiuno, m. (1) (Ekv): viz: *treintayuno*; (RR, DA).

treinta-treinta, m. (1) (Mex): puška; ► používala se během mex. revoluce; jméno pochází z kalibru; př.: *aquí llegan con su dinero y nos lo dejan para que compremos treinta-treintas y parque*; (RR).

treintauno, m.: viz: *treintayuno*; (RR).

treintayuno (treinta y uno, treintaiuno, treintauno), m. (1) (Ekv): polévka z hovězích vnitřností a papriky; př.: *en el caso de días de feria y los domingos en que oyen misa, las horas y costumbres cambian con frecuencia, porque al almuerzo o cucabi llevado de la casa –consistente en cereales o tubérculos cocinados– se suman el yaguarlocro (una sopa de papas y sangre de res victimada) y el treinta y uno o pusún (intestinos de ganado vacuno cocinados)*; (RR).

treinteiúnico,-ca, adj. (1) (Arg): jediný, jedinečný; (DA).

trejo, -ja, adj/subst. (1) [Š: *animoso; valeroso*] adj. (Per): smělý, odvážný; př.: *una tropita de k'ayaus, los más trejos, escogidos por el varayok' Alcalde, se acercaron al Misitu*; (RR). • (2) adj/subst., lid. (Per): odvážný, statečný; odvážlivec; viz též: *guapetón*; (DA).

trekking, m. (1) [Š: *senderismo*] (Arg, Chil, Urug): pěší turistika; ■ Syn.: *caminata* (Mex, Ven); (EEA).

tremenda mami, f. (1) (Portor): kráska; př.: *¡tremenda mami la cantante de ese grupo!*; ► slang; (RF).

tremendidad, adj., lid. (1) (Dom): odvážný, statečný; odvážlivec; viz též: *guapetón*; (DA).

tremendo, da, adj. (1) viz: *boludo, -da, ser tremendo boludo*; (DA).

tremer, intr. (1) (Am): chvět, třást se; (JD).

tremolé, m. (1) (Kol: Riohacha): vír, chvění vzduchu; (AM).

tremotiles, m., pl. (1) (Kol, Portor): krámy, harampádi; saky paky; (AM, JD).

trémulo, m. (1) (Mex): přeskočení, zaskřípání hlasu při zpěvu; (MM).

tren, m. (1) (← fr.) [Š: *tranvía*] (Mex, Urug): tramvaj; (2) ~ **suburbano**, m. [Š: *ferrocarril suburbano*] (Arg): vlak spojující centrum města s jeho okrajovými částmi; (RAE, MM, DA). • (3) ~ **a leña** (Par; Arg): parní vlak; př.: *a muchos los condujeron los pequeños e infantigables trenes a leña, resoplando por una larga y angosta trocha*; (4) ~ **jamaiquino** (Kub): starý přístroj na zpracování cukru v cukrovaru; př.: *debajo de su cubierta de tejas coloradas se abrigaban, el trapiche, la máquina de vapor y el tren Jamaiquino de elaborar el azúcar*; (5) **en** ~ [Š: *en plan; mostrando*] (Arg): projevující (něco); ukazující (něco); určitým způsobem; př.: *Adán Buenosayres avanzó en tren decidido, y próximo al zaguán clavó una mirada gorgonesca en las adolescentes*; (6) **(estar) en ~ de** (Arg; Urug): být rozhodnutý k; dělat; předstírat; př.: *y ya que estoy en tren de confidencias le voy a decir cómo fue que me dejé marcar para toda la vida*; (RR). • (7) (Guat, Mex): provoz, ruch; (8) (Kub): hloupost, pitomost; (9) **dejarla el ~** (StřAm, Chil, Guat, Hond, Nik, Kost, Kol, Bol): zůstat na ocet; ■ Var.: *írsele el tren (a una mujer)*; (AM, DA). • (10) (Arg, Par, Urug): práce, činnost vykonávaná za určitým účelem; př.: *estamos en tren de ampliaciones*; (11) (Kub): potřeby a nástroje k výrobě *guarapo*; (12) ~ **de lavado** (Kub): prádelna, praní; př.: *voy a poner un tren de lavado*; ■ Syn.: *tren de chino*; (13) (Kub): úřad, ústav; dílna; př.: *tren de funeraria* (pohřební ústav); *tren de mudada* (speditérství); (MM, JD). • (14) ~ **lento** (Mex): osobní vlak; (15) **cogió el último** ~¹ (Kub): přišel za pět minut dvanáct, na poslední chvíli; (16) **cogió el último** ~² (Kub): vdala se za pět minut dvanáct; (17) **a todo** ~ (Mex): skvělý překrásný, luxusní, se vším všudy; př.: *puso un restaurant a todo tren*; (JD, DEUM). • (18) **llevarse a alguien el ~**, hovor. (Mex): způsobit obtíž, starost; př.: *¡me lleva el tren: me robaron mi cartera!*; (19) **írsele el ~ (a una mujer)** (Mex, Salv, Portor, Per, Bol, Chil): zůstat na ocet; ztratit možnost se vdát; ► mex. argot *caliche*; viz též: *dejarla el tren*; (DEUM, DA). • (20) lid. (Kub): velká aktivita; (21) (Kub): pohyb; př.: *¡qué tren en el centro!*; (22) **coger el último** ~ (Kub): popadnout poslední příležitost za pačesy; př.: *él tuvo mucha suerte porque cogió el último tren*; (23) **hacer un ~** (Kub): výrok studentů, kteří splní celou zkoušku, nebo alespoň odpoví na otázky, které si předem zjistili; př.: *en biología se hizo un tren*; (24) **estar como los ~s** (Kub): pracovat na plný plyn; ► ve smyslu pracovat hodně; př.: *yo no paro; estoy como los trenes*; ■ Syn.: *tener vida de tren*; (25) **gustarle a alguien el ~ de vía estrecha** (Kub): být homosexuál; př.: *a ése le gusta el tren de vía estrecha*; ■ Syn.: *aceite*; (26) **llevar a alguien como ~ de caña** (Kub): jednat s někým surově; př.: *me lleva como tren de caña, a buchito de agua y a patada de culo*; ■ Syn.: *llevarlo a buchito de agua y pata por culo; llevarlo a la marcheré*; (27) **que te vaya bien y que te coja un ~** (Kub): pozdrav na rozloučenou; př.: *Pedro, que te vaya bien y que te coja un tren*; (28) **tener bien el ~ de aterrizaje** (Kub): mít šikovné nohy; př.: *ese atleta tiene muy bien el tren de aterrizaje*; (29) **tener más almidón que un ~ de chino** (Kub): o falešném člověku, který se nad ostatními povyšuje; př.: *ése tiene más almidón que un tren de chino*; ■ Syn.: *tragarse el palo de la hervidura*; (30) **tener una persona el ~ de lavado a toda mecha** (Kub): o člověku, který má hodně čínských zvyku, např. jí hodně rýže; ► používá se, když se

projevuje velký vliv Číny; Číňané prali prádlo na Kubě v zařízení, která se nazývala „trenes de lavado“, tedy jakési mycí zařízení; př.: *mírale la cara, tiene el tren de lavado a toda mecha*; (31) ~ **de una sola vía** (Kub): člověk s jedním názorem; př.: *él es el tren de una sola vía*; (32) **viajar en el mismo** ~ (Kub): být na stejné lodi; ► ve smyslu být ve stejné situaci; př.: *en esto tenemos que salvarnos juntos porque estamos en el mismo tren*; (33) **yo no me monto en ese** ~ (Kub): s tímto nechci mít nic společného; ► odmítnout něco; př.: *él se fue a la oposición pero yo no me monto en ese tren*; viz též: *calle; camino; ropa; vagones*; (DMC). • (34) (Kol): množství ran, úderů; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (35) (Bol): ve hře *cacho*: tři oka na jedné straně kostky; (36) ~ **carguero** (Ekv, Bol): vlak pro přepravu zboží; (37) ~ **de aseó**¹ (Hond): poplatek za komunální odpad; (38) ~ **de aseó**² (Hond): popelářské auto; (39) ~ **de los curados** (Chil): poslední vlak; ► jezdí v něm ti, kteří následující den začínají pracovat jako první; (40) ~ **de pelea** (Portor): osobitý styl kohouta v kohoutích zápasech; (41) ~ **delantero** (Dom, Portor, Ekv, Bol, Par): část karoserie, kde je umístěný motor; (42) **en otro** ~ (Bol): nepozorný, roztržitý; (43) **en ~ de** (Chil, Urug): v procesu, v kauze; (44) **en ~ joda**, lid. (Bol, Urug): s chutí se někomu posmívat nebo ho obtěžovat; (45) **llevarse el** ~ (Mex): rozčilit se; viz: *llevarse la chingada*; (DA).

trenada, f. (1) (Chil): dlouhá řada nákladních vagónů za lokomotivu; (2) (Nik): spousta, velké množství; (DA).

trenca; viz: *tenca*; (MS).

trencero,-ra, adj/subst. (1) (Arg): pokrytec, podvodník; (DA).

trencilla, f. (1) (Ekv): tenký, tvrdý, ohebný pásek, který se získává z listů rostliny *paja toquilla*; (2) (Pan): krajka, která zdobí halenu drúbežářky; (DA).

trencito, m. (1) hovor. (Urug): tahák; viz též: *acordeón*; (RAE). • (2) (Bol, Arg, Urug): dětská hra; ► ve které se děti drží za ruce a tvoří vláček; takto prochází pod bránou, kterou tvoří další dvě děti; poslední dítě v řadě se ptá těch, kteří tvoří bránu a podle odpovědi tvoří týmy; vyhrává ten, který přetáhne ten druhý; (3) (Par): homosexuální vztah; viz též: *entretenición*; (DA).

trenero, m. (1) (Am): železničář; viz též: *trenista*; (JD).

trenista, m/f. (1) (Mex): železničář, zaměstnanec železnice; (RAE, MM, DA). • (2) (Kub): majitel dílny, závodu, podniku; (MM).

trenza, f. (1) pl., lid. (Ven, Bol): tkanička; (RAE, JD, DA). • (2) [Š: *lucha; disputa*] (Par, Arg): hádka; spor; pře; (RR). • (3) (Arg): boj muže proti muži, boj na tělo, boj zblízka; (AM, JD). • (4) **ver a alguien con ~s en el bigote** (Kub): vidět někoho měnit se v lakomce; př.: *en la forma que te comportas te veo con trenzas en el bigote*; viz též: *China*; (DMC). • (5) (Arg): nelegální dohoda, ze které profitují obě strany; př.: *José tiene un prostíbulo y armó una trenza con la comisaría: les pasa una guita y lo dejan en paz*; ► slang; (RF). • (6) (Arg, Urug): skupina lidí, které spojuje společný cíl; většinou vlastní prospěch; (7) ~s **sueitas**¹ (Chil): muž, který má postoje a způsoby homosexuála; (8) ~s **sueitas**² (Chil): muž, který přijal postoje a způsoby homosexuála; (DA).

trenzada, f. (1) [Š: *riña de palabras; riña de obra*] (Arg, Urug): hádka; rvačka; př.: *les contaba trenzadas fenomenales en que siempre jugaba rol principal*; (RR, DA). • (2) (Per): bitka, rvačka, zápas; viz též: *encontrón*; (3) (Bol): v lidovém tanci: splétání různých barevných pásků, které jsou připevňeny jednou stranou k tyčce; (DA).

trenzadera, f., lid. (1) (Per): bitka, rvačka, zápas; viz též: *encontrón*; (DA).

trenzador,-ra, m/f. (1) (Bol): v lidovém tanci: osoba splétající různé barevné pásky, které jsou připevňeny jednou stranou k tyčce; (DA).

trenzar(se), zvrat/intr. (1) (Kost, Chil, Kol, Urug, Arg, Per, LaPla, Mex, Nik, Kub, Ekv, Par, Bol): zaplést se, zapojit se do diskuze dvou nebo více lidí; př.: *con mucha frecuencia me trenzaba en fieras peleas con muchachos de mi tamaño o un poco más grande que yo*; viz též: *trenza, trenzada; se trenzan en una de sus interminables discusiones*; (RR, BDE, DA). • (2) (Arg, Chil, Per, Urug): utkat se, prát se; bojovat tělo na tělo; i přenes.; př.: *tocaba la guitarra bastante bien, trenzaba que era un primor; se trenzan en una disputa*; (AM, MM). • (3) (Am): chytit se do křížku, vjet si do vlasů; př.: *trenzarse a los puñetes*; (JD). • (4) lid. (Chil): silně obejmout; (DA).

trenzuda, f., lid. (1) (Salv): kořalka; viz též: *mataburro*; (DA).

trepada, f. (1) lid. (Kol, Per, Bol, Urug): vzestup na špatně dostupné místo pomocí rukou a nohou; (2) (Ekv): vzestup na vysoké místo; (3) (Ekv): povýšení v práci získané bez vlastního přičinění; (DA).

trepadera, f. (1) (Kub): sada lan, která tvoří dva třmeny a pásek; ► s jejich pomocí vesničané šplhají na palmy za účelem získání plodů nebo listů; (RAE). • (2) (Kub, Mex): železné mačky na šplhání,

lezení; (3) mačky na šplhání po stromech s hladkým kmenem; (4) (Mex): popínavá růže *Rosa sempervivens*; (MM). • (5) pl. (Kub): provaz, který se používají *trepaderos* při slézání palem; (DA).

trepadero, m., lid. (1) ~ **de mapache(s)** (Mex): člověk se škrábcanci na různých částech těla; (DA).

trepador, -ra, adj/subst. (1) f. [Š: *buganvilla*] (Ven): buganvílie; *Bougainvillea*; ► popínavá rostlina; př.: *por sus techumbres comenzaba a extender sus ásperos gajos una trepadora silvestre que subía desde un matorral cercano, revestida de flores de un color violento*; (RR). • (2) (Per): zápach nohou; (AM). • (3) m. (Mex): šnaps, kořalka; (JD). • (4) (Ekv, Arg, Urug): různé ptáci čeledi *Dendrocolaptidae*; ► má dlouhý zahnutý zobák; má tuhá ocasní pera, která slouží jako opora při lezení po stromech; (5) adj. (Per, Bol): o alkoholu: silný; rychle se z něj opíjí; (DA).

trepaguesube, m., lid. (1) (Pan): shluk, vzpoura; viz též: *tropa que sube*; (DA).

tregar(se), intr/zvrat. (1) **trepársele a alguien**, intr. (Mex): hodně se opít; (RAE). • (2) **tropa que sube**, m. (Pan): nepořádek, vzpoura; viz též: *trepaguesube*; př.: *se formó un trepa que sube con el personal obrero, que se rebeló ante las injusticias*; ► slang; (3) zvrat. lid. (Ekv): štvát, otravovat; př.: *no te le trepes a esa man; dejala en paz, es prima de mi jermu*; ► slang; (RF, DA). • (4) intr. (Per): stoupnout do hlavy, o alkoholu; (5) (Ekv): kontrolovat, ovládat někoho; (6) lid. (Hond, Nik): zvýšit cenu něčeho; (7) ~**se un mono** (Portor): kouřit; (DA).

trepe, m. (1) (Kost): urážka, (AM). • (2) vynadání, napomenutí, výtka; př.: *echar un trepe*; (MM).

trepetera, f. (1) (Ven): rámus, randál, zmatek; (AM).

trepidat, intr. [Š: *vacilar, dudar*] (1) (Chil, Per, Kol, Ekv, Bol): být na vahách, na pochybách, pochybovat, váhat; (RAE, AM, JD, DA).

trepista, m. (1) (Kub): žonglér na laně; (JD).

trepón, m. (1) (Salv): přehnané zdražení něčeho; (2) (Kost): velmi strmý svah; (DA).

trepónazo, m. (1) (Kost): prudký nárůst něčeho; (DA).

trepual, m. (1) (Arg): strom *Tepualia stipularis*; (MM).

treque, adj/subst. (1) (Ven): žertovný, vtipný; vtipálek; (2) m. (Kol: Riohacha): šéf, vedoucí; (AM). • (3) adj/subst. lid. (Ven): sympatický, veselý; (4) (Ven): vlezlý, nevhodný; (DA).

tres, m. (1) (Kub, Portor, Antil, Ekv): tres, kytara se třemi dvojími strunami, na kterou se hraje trsátkem z želvího krunýře; ► v Dom: Cíbao: má šest strun; př.: *una guitarra perezosa y el agrío tres esbozaban un motivo*; (RAE, RR, DA). • (2) **de a ~ por quinto** [Š: *desprovisto de valor*] (Mex): zbavený ceny; zadarmo; př.: *¿a poco cree que le voy a regalar mi loza, galleta de a tres por quinto?*; (3) **de ~ por cinco** [Š: *pequeño; débil*] (Arg): malý; slabý; př.: *Marta dejó de escapar una risita, sólo una risita de tres por cinco; ¡más fuerte! –volvió a ordenarle su hipnotizador*; (4) ~ **pedras**: viz: *pedras*; (RR). • (5) (Kol): lidový tanec; (6) **tres de oros** (Ven): utěšitel; (7) **arrastrar con ~es** (Ven): předstírat majetek nebo přízeň; (8) **darse las ~** (Mex): kouřit marihuanu; (AM, DA). • (9) **estar en ~ y dos** (Kub): přešlapovat, počítat na prstech (v nerozhodnosti); (JD). • (10) **entren que caben ~** (Kub): je místo pro víc lidí; ► text jedné populární písně; (11) **estar alguien en ~ y dos** (Kub): být ve velmi složité situaci; ► z prostředí míčových her; př.: *él está en tres y dos*; (12) **estar en un ~ para adelante y un ~ para detrás** (Kub): mít chuť sednout si a odpočívat; př.: *señores, yo no sigo; estoy en un tres para adelante y un tres para detrás*; (13) **las ~ claves del éxito** (Kub): tři klíče k úspěchu: práce, talent a bubínky; ► bubínky, zde „*timbales*“, jsou metaforou pro koule; př.: *triunfó porque utilizó las tres claves del éxito*; (14) **le roncan ~ bombillos**¹ (Kub): má to háček; (15) **le roncan ~ bombis**² (Kub): jaká skvělá věc!; př.: *lo que has hecho le roncan tres bombillos*; (16) **los ~ Mosqueteros** (Kub): rýže, fazole a vejce; ► tři mušketýři; současný výraz; př.: *voy a comer los Tres Mosqueteros*; (17) **los ~ Villalobos** (Kub): tři věci; ► původ v kubánském rádiovém programu Armanda Couta „*Los Tres Villalobos*“; př.: *compre tres Villalobos nada más*; (18) **poner a alguien en ~ y dos** (Kub): postavit někoho do těžké situace; ► z prostředí míčových her; př.: *con la pregunta el profesor mepuso en tres y dos*; (19) **ser algo de los ~ Villalobos** (Kub): být něco komplikované; př.: *esto es de los tres Villalobos; ¡qué difícil!*; (20) **ser ~ y sin sacarla** (Kub): být velmi silný, pevný; ► odkaz na člověka, který souloží třikrát za sebou a stále má erekci; př.: *ése es, tres y sin sacarla*; (21) **sí, eran las ~ de la tarde cuando mataron a Lola** (Kub): ano, byla to pravda; ► původ v jedné písničce; př.: *¿engañaba al marido? —sí, eran las tres de la tarde cuando mataron a Lola*; (22) **tener algo ~ partes de bemoles y dos sostenidos**¹ (Kub): být krásný a hodný; př.: *esa mujer tiene tres partes de bemoles y dos sostenidos*; (23) **tener algo ~ partes de bemoles y dos sostenidos**² (Kub): přinést spoustu problémů; př.: *no compres ese automóvil, tiene tres partes de bemoles y dos sostenidos*; (24) ~ **huecos** (Kub): velmi odhalující tričko; ► výraz

užívaný na současné Kubě; př.: *menos mal que conseguí una tres huecos*; viz též: *casa; guantanamo; pulga*; (DMC). • **(25) hacer el** ~ (Bol): stáhnout muži kalhoty a poplivat mu penis; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(26)** (US): tři písmena; ► odkazující na agentury FBI, CIA či DEA; př.: *no vayas a tu casa ahora, andan rondando los de las tres letra*; ► slang; **(27) dos que** ~ (Guat): ale jo; jde to; viz též: *dos*; **(28)** (Arg): levný, nekvalitní; př.: *los muebles de esa casa son todos de tres por cinco*; ► slang; (RF). • **(29) las** ~ (Kost): nedopalek cigarety, špaček; viz též: *bacha*; **(30) ~ en uno**¹ (Ven): nápoj z pomerančového džusu, mrkve a červené řepy; **(31) ~ en uno**² (Kub, Bol): elektrické zařízení, které obsahuje rozhlasový přijímač, gramofon a magnetofon; **(32) ~ por ojo**, lid. (Ven): bouřlivá hádka, spor; **(33) ~ y al cuarto**¹, lid. (Chil): v ekonomických potížích; **(34) ~ y al cuarto**², lid. (Chil): v těžké situaci; **(35) estar en ~ y dos**¹, lid. (Kub, Portor): mít velké dilema; **(36) estar en ~ y dos**² (Nik): být na tenkém ledě; ► být v nejisté, nebezpečné situaci; **(37) estar en ~ y dos**³, lid. (Portor): mít poslední šanci čeho dosáhnout; **(38) estar en ~ y dos**⁴ (Pan): být ztracený, zmatený; **(39)** viz: *locha, estar de a tres por locha*; (DA).

tresagio, m., lid. **(1)** (Kub): číslo tři v dominu; (DMC).

tresañero,-ra, adj/subst. **(1)** (Chil): tříletý (o zvířeti); (DA).

tresero,-ra, adj/subst. **(1)** (Kub): člověk, který hraje na kytaru *tres*; (DA).

treschavos, m. **(1)** (Portor): viz: *julián chiví*; (DA).

treso, sa, adj. **(1)** (Mex): špinavý, flekatý; (MM).

trespata, f., lid. **(1)** (Kub): člověk s velkým penisem; ► doslova mít tři nohy, kub. „patas“, avšak Kubánci nevysloví koncové s; př.: *por ahí va trespata*; (DMC).

trespatás, m. **(1)** (Kub): staré auto, šunka; (DA).

Trespachines, m. **(1) estar como** ~ (Kub): říct všechno naopak; ► „Trespachines“ byla komická postava z kubánské televize a rádia, která rozesmávala diváky tím, že říkala všechno naopak; př.: *ése tiene un problema, pues siempre está como Trespachines*; (DMC).

trespeleque, adj. **(1)** vulg. (Mex: Zacatecas): nevzdělaný, z nízké sociální třídy; (AM, MM).

trespuños, m. **(1)** (Ven): malé motorové plavidlo určené k rybolovu; ► opatřené střešou, kabinou, jedním stěžněm a dvěma trojúhelníkovými plachtami; (RAE, DA).

tresquila, f. **(1)** (Ekv): stříhání ovcí; (JD).

tres-quince, adj. **(1)** (Kol): poloopilý; (DA).

trestapitas, m., lid. **(1)** (Kub): hra, kterou děti hrávali na Kubě, při které se užívala víčka lahví, většinou limonád; př.: *vamos a jugar a las trestapitas*; (DMC).

trestí; viz: *trustee*; (MS).

trestrés, m. **(1)** (Kol): kukačka žíhaná (*Tapera naevia*); viz: *barranquillo*; (DA).

trevo, m. **(1)** (Chil): rostlina *Dasyphyllum diacanthoides*; viz též: *palo santo*; (DA).

tri, x. **(1)** lid. (Kub): viz: *van*; (DMC).

triacá, f. **(1)** (Chil): rostlina *Weinmannia paniculata*; (MM).

triangulación, f. **(1)** (Ekv): převod peněz nebo majetku jedné osoby nebo subjektu na třetí stranu; (DA).

triangular, tr. **(1)** (Ekv, Arg): použít dvě třetiny ceny k uskutečnění transakce, která se z faktických nebo právních důvodů nemůže uskutečnit přímo; (DA).

triángulo, m. **(1) estar un asunto** ~ (Guat, Kub): být zamotaný, těžko řešitelný; př.: *el asunto está triángulo* (je to zamotaná historka); (AM, JD). • **(2)** lid. (Portor): homosexuál, gay, teplouš; viz též: *culero*; **(3)** (Salv): ženské přirození; viz též: *palomita*; (DA).

Trianón, m. **(1) ser de Le** ~ (Kub): nosit pouze drahé šperky; ► „Le Trianón“ bylo jedno vytříbené klenotnictví v Havaně; př.: *estás equivocado yo soy de Le Trianón; no me pongo esos pulsos baratos*; (DMC).

trianual, adj. **(1)** (Ekv, Bol, Chil): konající se třikrát za rok; (DA).

triate, adj/subst. (*tri* + nah. *cuate*) **(1)** (Mex): trojitý, trojče; př.: *nacieron diates en Tasco; pero murieron por falta de atención*; (RAE, BDE, DA).

tribilín, -na, adj/subst. **(1)** m. (Kol): žena do větru; (AM, JD). • **(2)** (Bol): hloupý, naivní; **(3)** (Bol): homosexuál; ► bol. argot *coba*; (HB, DA).

tribilínero, ra, adj. **(1)** (Ven): nestálý, vrtkavý; (AM).

tribu, f., lid. **(1)** (Kub): rodina; ► píše se na konec dopisu adresovaného důvěrnému příteli jako podpis, např.: „José y tribu“, což znamená José a rodina; př.: *te mando recuerdos; se une la tribu*; (DMC).

tribulanza, f., vulg. (1) (Portor): neštěstí, trápení; (MM).

tribulicio, m. (1) (Arg: Salta): šarvátka, bitka; (AM).

tribuna, f. (1) ~ **de los gorriones** (Kol): mezi sportovci: nejhořejší tribuna; (JD). • (2) **montarse en** ~, lid. (Portor): vystoupit s nečekaným a energickým projevem; (DA).

tribunada, f. (1) vulg. (Portor): bouřka; (AM). • (2) (Portor): závan větru; (DA).

Tribunal de Cuentas de la República (1) (Urug): Nejvyšší kontrolní úřad; viz též: *Auditoría General de la Nación*.

tribunal, m. (1) ~ **del pueblo**¹ (Am): lidový soud; (2) ~ **del pueblo**², porota; (JD). • (3) ~ **académico** (~ **de examen**), zkušební komise; viz: *mesa*; (EEA). • (4) ~ **de honor** (Portor): v kohoutích zápasech: člověk, který objasňuje záležitosti, které nejsou stanoveny zákonem nebo předpisy; (DA).

tribuno, m. (1) mluvka, kecal; viz: *blablá*; viz též: *blablá*; (DA).

tributario, adj. (1) **rol único** ~, daňové identifikační číslo; viz: *RUT, registro*; (EEA).

tributo, m. (1) (Hond): inidiánská slavnost; viz: *agradecimiento*; (DA).

trica, f. (1) (Per): člověk, který napotřetí neudělal zkoušku nebo ročník; (2) (Bol): sada tří karet stejné hodnoty; (3) (Bol): strana kostky, která ukazuje tři; ► ve hře *cacho*; (4) (Dom): výsměch, posměch; (DA).

tricadura, f. (1) (Per: Arequipa): neklid, nespokojenost; nevolnost; viz též: *chucaque*; (AM).

trichue (**tricao, tricao**), m. (← map. *thucau*) (1) (Chil): lóra; zelený papoušek *Cynolyseus byrene*; ► obývá strže, propasti, rokle pohoří; (RAE, MM, JD). • (2) (Chil): papoušek patagonský (*Cyanoliseus patagonus*); ► velký 45 cm; má olivově šedý hřbet, žluté břicho s červenou skrvnou, modrá křídla; (3) **la saliva del** ~ (Chil): nesplněný slib; (MS, DA).

trichuera, f. (1) (Chil): jeskyně, ve kterých nacházejí útočiště velcí papoušci patagonští (*trichue*); (2) (Chil): rámus, zmatek, překřikování (když mluví několik osob najednou); (MS).

tricao (**tricao**); viz: *trichue*; (MS).

tricoloro, -ra, m/f. (1) (Per, Bol): člověk, který prodává zboží a převáží ho na tříkolce; (2) (Ekv): člověk, který řídí tříkolku a převáží další osoby nebo produkty; (DA).

triculo, m. (1) (Kub): motocykl; (JD).

trico, m. (1) (Salv, Nik): čelní sklo auta; (DA).

tricocéfalo, m. (1) (Kol, Mex): střešní parazit; (MM).

tricófero, m. (1) (Arg, Chil, Mex): přípravek k vyživení vlasů; (MM).

tricolor, adj/subst. (1) m. (Mex): politická strana PRI (Partido Revolucionario Institucional); př.: *Asamblea Nacional del PRI, ... presionando para que el tricolor no incluyera la moderna exigencia...*; (BDE). • (2) adj/subst. (Urug): fanoušek klubu Nacional Montevideo; (DA).

tricot; viz: *tricota*; (MS).

tricota, f. (← fr. *tricot*) (1) [Š: *jersey*] (Arg, Par, Urg): svetr; pletená vesta; př.: *... se ponía sobre el pullover una tricota azul de marinero que su cuerpo no llegaba a estirar*; (RAE, JD, BDE). • (2) lid. (Arg, Par, Urug, Chil, Ekv, Bol): pletený svetr na knoflíky; (3) (Kub): očko, síťovaná látka; síťovaný oděv; (MS, DA). • (4) (Kub): triko; (JD).

trifecta, f. (1) (Portor, Chil, Arg): v koňských dostizích: sázka na první tři místa; (DA).

trifolio, m. (1) (Hond, Salv): reklamní leták přeložený natřikrát; (DA).

trigal, m. (1) (Bol): levný panák; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *trigo*; (HB).

trigémimo, m. (1) **alterar a alguien el** ~ (Kub): znervóznit někoho; př.: *Juan me altera el trigémimo cuando me llama por teléfono*; (2) **darle a alguien un toque en el** ~ (Kub): provést někomu něco zlého; ► výraz inspirovaný slavným hudebním triem „Trío Matamoros“ a zároveň léčebnou metodou aplikovanou kdysi na Kubě; př.: *como me molestaba tanto le di un toque en el trigémimo y se calló para siempre*; (3) **si te toco el** ~ (Kub): jestli tě požádám o pomoc; př.: *¿si te toco el trigémimo, me das el dinero?*; (4) **tocarle a alguien el** ~ (Kub: exil): bolet někoho něco; př.: *lo que me hizo me tocó el trigémimo*; (DMC).

trigo, m. [Š: *un grano de trigo*] (1) (Per): obilné zrno, zrnko obilí; př.: *la trilla es colocar el trigo uno sobre el otro*; (EA). • (2) viz: *trigal*; (HB).

trigueño, -ña, adj/subst., eufem. (1) [Š: *negro, indio*] (Š < Am) (Hond, Ven, Mex, Salv, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Per, Bol): o člověku: černé nebo velmi tmavé pleti; černoč, indián; ► používá se v něžné formě projevu nebo oslovení; př.: *ven, trigueño*; (RAE, RR, BDE, DA).

triguero, -ra, m/f. (1) (Kol): člověk zabývající se pěstováním obilí; (RAE). • (2) (Mex): pták *Sturnella magna*; ► hnízdí v pšeničných polích; (MM).

triguillo, m. (1) (Kol): sveřep americký (*Bromus unioloides*); ► tráva vysoká až 1 m; má světle zelené listy a vztyčené stonky; má chlupaté listy s luskem; listová čepel je plochá a široká; květy jsou v kláscích; (DA).

trichina, f. (1) (Arg, Kol, Chil, Guat, Mex): svalovec; (MM).

trichot, m. (1) (Salv): prodej krámů a trefek na ulici; (DA).

trilce, f. (1) (Nik): tři hodiny odpoledne; (DA).

trile, m. (1) (Chil): trupial; vlhovec žlutoramenný (*Agelacus thilius*); viz též: *alférez*; ► pták velký až 16 cm; samice má pěti hnědé, samec černé; ramena a spodní části křídel jsou žluté; (2) **como** ~ (Chil): promočený, nasáknutý; (MS, DA, JD).

triler, adj., lid. (1) **de** ~ (Chil): viz: *de thriller*; (DA).

trililí, adj/subst. (1) (Portor): špatný, nekvalitní; (DA).

trilla, adj/subst. (1) f. (And, Chil, Portor, Ven, Kol): výprask, vynadání; (RAE, JD, DA). • (2) (Ven): loupárna; ► místo, kde se loupe káva, obilí, kukuřice, hrách; př.: *los corredores del contorno, bajo los cuales un centenar de mujeres, sentadas ante las mesas de escoger, lo (el café) iban clasificando a medida que salía de las trillas*; (3) [Š: *sendero, vereda*] (Portor; Dom, Mex, Ven, Kol): stezka; cestička; pěšinka; př.: *luego se echó los zapatos al hombro y subió por la pendiente siguiendo la trilla que conducía a la carretera*; ■ Var.: *trillo*; (RR, AM). • (4) (Per: Mantaro): venkovská oslava (dožínky apod.); (5) adj. (Portor): o kávě nižší kvality; ► sbírá se ze země; (AM). • (6) (Mex, Bol): jakákoli stopa v poli (lidská, zvířecí aj.); (MM, DA). • (7) **dar una** ~, f. (Kol): (z)mlátit někoho bez slitování; (8) pl. lid. (Chil): cáry, hadry; (9) (Portor): krátká projížďka autem nebo na koni; (DA).

trillado,-da, adj/subst. (1) f. (Mex): nářez, nakládačka; ► oběť ležina zemi; (2) m. (Kub, Portor): stezka; viz též: *trillo*; (AM). • (3) (Kub, Portor): stopa v poli nebo v houšti; (MM). • (4) adj. (Kol): o zrnkách kávy nebo kukuřice: bez skořápky; (DA).

trillar, tr/intr. (1) tr. (Kub, Nik, Kost, Dom): oloupat, vytrít a vybrat zrnka kávy; (RAE, DA). • (2) ~ (**triyar**) intr. (Urug; Arg): hledat sexuálního partnera; př.: *para colmo ella se llamaba Birgitta y salía a trillar por las estaciones del metro*; (RR). • (3) tr. (Kub, Portor, Nik): prošlapat cestu; (AM, DA).

trillita, f. (1) (Portor): krátká procházka; (DA).

trillizos, m., pl. (1) (Ven: Trujillo): trojčata; (AM).

trillo, m. (1) (Kan, StřAm, Antil, Ekv: Los Ríos, Pan, Urug): cesta pro pěší i vozidla; vyšlapaná, stezka, pěšina; (RAE, AM, MM, JD). • (2) (Antil, StřAm): prošlapání cesty; (MM). • (3) (Kub): basa, kriminál; př.: *meter en el trillo* (strčit do basy); (JD). • (4) (Kost, Portor, Kub, Dom, Arg, Urug): úzká cesta, zkratka; (5) (Bol): kolej; (DA).

Trillo, m. (1) **cerrar el Parque** ~ (Kub): přestat konečně někdo někoho otravovat; ► „Parque Trillo“ bylo místo v Havaně, kde se scházeli politici a vedli zde debaty, které Kubánci považovali za záplavu otravných žvástů; př.: *después de una hora se cerró el Parque Trillo*; ■ Syn.: *terminar la descarga*; (2) **coge el** ~, **Jaragán** (Kub): chovej se slušně; ► rozkaz směřovaný od venkovanů k volům; ■ Syn.: *componte porrita*; (3) **coger el** ~ (Kub): jít správnou cestou; př.: *ése ahora sí cogió el trillo*; viz též: *carrilera; parque; vereda*; (DMC).

trilón, -ina, adj. (1) (Nik): mazaný, chytrácký (o člověku); (DA).

trim, m., lid. (1) (Kub): viz: *bohío*; (DMC).

trimmer, m. (← angl.) (1) (Chil): kondenzátor rádia; (MS).

trimotor, m., lid. (1) (Kub): viz: *cerebro*; (DMC).

trinar, intr., hovor. (1) (Mex): hodně rozzlobit; př.: *yo estaba que trinaba en ese momento, quería golpearla allí*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM).

trinca (Trinca), f. (1) i desp. (Ekv): gang; politická skupina boháčů; př.: *buscando una pared amplia para la inscripción de nuestros lemas: Paz, Pan, Trabajo, Muerte a las Trinca*; (RR). • (2) (Chil): hraní kuliček; (3) (Kol, Ekv): parta, banda; (4) (Kub, Portor, Mex): opice, opilost; (5) **a la** ~¹ (Chil, Kub): chudě (žit), s omezenými prostředky; (6) **a la** ~² (Kub): elegantně oblečený; (AM, MM, JD). • (7) (Arg, Ekv, Kol): setkání lidí za účelem páchání trestné činnosti; (MM, DA). • (8) (Chil): důlek na hraní kuliček; (JD). • (9) (Ekv): skupina lidí, která vede a rozhoduje v podniku nebo v jiné instituci; (10) (Ekv): skupina lidí, kteří se spojí, aby měli prospěch z jiných; (DA).

trincado, -da, adj. (1) **estar** ~¹ (Kub): o člověku silném, malém a s širokou hrudí; př.: *tu hermano está trincado*; (2) **estar** ~² (Kub): muchlovat se; ► dva lidi, kteří se chlípně osahávají a líbají; př.: *yo los vi en el cine y estaban trincados*; (3) **llegar** ~ (Kub): přijít opilý; ► z něm. *trink*, což znamená

opilec; př.: *mi marido, anoche, llego trincado*; (DMC). • (4) (Arg): popraskaný; (5) (Portor): člověk, který má kvůli nehodě nebo nermoci poraněnou čelist a nemůže otevřít ústa; (DA).

trincador, -da, m/f. (1) m. (Per): ► ochmelka, chlípák, smyslný; (MS). • (2) m/f. (Salv): člověk zapletený do ilegálního obchodu; (3) (Hond): průměrný advokát; viz: *abogacho*; (DA).

trincar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr/intr. [Š: *oprimir, apretar*] (StřAm, Mex, Per, Arg, Pan, Kub, Portor): tlačit, tisknout; (RAE, MS, MM, DA). • (2) ~le algo a alguien [Š: *tener la corazonada de que*] (Arg): mít předtuchu, že; mít tušení, že; př.: *sí, pero espera que me trinca que nos están espiando*; (RR). • (3) (Per): souložit; (MS). • (4) intr. (Portor): nebýt schopen slova, ztratit řeč; př.: *fulano está trinco* (došla mu slova); (5) ~se a dormir, zvrat. (Guat, StřAm, Mex: Tabasco): jít spát; (AM, MM, DA). • (6) (StřAm, Mex: Tabasco): pustit se do něčeho, dát se do něčeho; ► slouží jako pomocné sloveso; viz: *trincarse a dormir*; (MM). • (7) tr. (Kub): napíchnout na vidličku; (8) zvrat. (Kub): utáhnout si; př.: *trincarse el cinturón* (utáhnout si opasek); (JD). • (9) intr/tr. lid. (Guat, Hond): vášnivě se lísat, muchlovat, mazlit, laskat (bez pohlavního styku); př.: *a Silvia la encontraron trincando con el hermano de su novio*; ► slang; (RF, DA).

trincayo, m. (1) (Kub): larva komára; ► plave na hladině vody; (MM).

trinco, -ca, adj. (1) (Portor): neschopný mluvit a hýbat se; jako zkamenělý; př.: *estaba trinco, dijo, trinco y jincho y la voz le temblaba*; (RR, DA). • (2) (estar) ~ (Portor, Mex): (být) nadraný, opilý; (AM, MM). • (3) lid. (Kol): obtížný, těžký; ► kol. argot *parlache*; (M01, DA). • (4) ponerse ~ (Portor): nemoci otevřít pus; ► neschopnost otevřít pus po nehodě nebo nemoci; (5) (Portor): přísny, upjatý; (DA).

trincha, f. (1) (Par): šest spojených opečených chlebičků s tvrdou kůrkou podobných bagetě; těsto uprostřed je měkké a bílé; př.: *sólo apareció ella cuando de la mesa desaparecía última trincha de pan que acompañó mi desayuno*; (RAE, RR, DA). • (2) ser alguien pelado con ~ (Kub): být blbec; př.: *Juan desde niño es pelado con trincha*; ■ Syn.: *ser un chopo; ser comedor de chopo; ser un ñame*; (DMC). • (3) (Arg): několik proužků chleba; (DA).

trinchador, m. (1) (Mex): příborník; viz též: *seibó*; (AM, JD). • (2) (Portor): viz: *grinche*; (3) (Hond, Nik): v armádě: vidlička; (DA).

trinchante, m. (1) (Arg, Par, Urug, Kub, Mex): příborník; (MM, JD).

trinchar, tr/intr/zvrat. (1) [Š: *tener éxito*], intr. (Mex): být úspěšný; mít úspěch; př.: *tienen garantías de que en caso de que el golpe fracase, tendrán ustedes depositado ... medio millón de dólares cada uno; ¿y en caso de que trinchemos?*; (2) [Š: *tirarse a una mujer*] tr. (Par): souložit; přefíknout; př.: *todos íbamos a su rancho; ¡hasta yo la trinché!*; (RR). • (3) ~se una vieja, zvrat. (Mex): narazit si ženskou; (JD).

trinche, m. [Š: *tenedor*] (1) (Salv, Hond, Mex, StřAm, Kol, Chil, Ekv, Per, Guat, Bol, Urug, Pan): vidlička; ► mex. argot *caliche*; př.: *cucharas siempre las vi ... pero ¿trinchas de esos que blanden los diablos en las estampas?*; (RAE, AM, MM, BDE, DBM, DA). • (2) (mesa) ~ (Chil, Ekv, Mex): servírovací stůl; (3) (Mex: Oaxaca, Veracruz): vidle; (4) (Mex: Michoacán, Zacatecas): nůž; ► mezi lidmi z nižších sociálních vrstev; (AM). • (5) (Kol): vidlička na kukuřici; (6) (Per): rozcuchaný, ježatý; viz: *trinchudo*; (7) (Chil): vidlička na maso; (DA).

trinchera, f. (1) (Mex): srp; (AM). • (2) (Am): plot, ohrada; (3) (Mex): plot k ohrazení sazenic; (MM). • (4) lid. (Arg, Urug): nůž s širokou čepelí; viz též: *navaja*; (5) (Portor): lesba; viz též: *macha*; (DA).

trincherero, m. (1) (Mex): nůž; (JD).

trincheta, f. (1) kancelářský nůž; viz: *cúter*; (EEA). • (2) (Arg, Urug): nůž s vyměnitelnou čepelí; (DA).

trinchete, m. (1) (Kol): jídelní nůž; (AM). • (2) (Portor): viz: *grinche*; (DA).

trincho, m. (1) (Kol): zábradlí; ohrada; zeď; (2) kamenná hráz na břehu řeky; ► na ryby; (AM).

trinchudo, -da, adj/subst. (1) adj. (Per): o vlasech: rozcuchaný, rozježený; ■ Var.: *trinche*; (2) adj/subst. (Per): člověk s rozcuchanými vlasy; ■ Var.: *trinche*; (DA).

trinitario, -ria, adj/subst. [Š: *buganvilia*] (1) f. i pl. (Kol, Nik, Portor, Dom, Ven): buganvilie; ► *Bougainvillea spectabilis*; popínavá trnitá rostlina vysoká až 10 m; má střídavé oválné listy; kvete bíle; plodem je tobolka, která se využívá v tradičním lékařství; viz: *bugambilia*; př.: *a un lado, a poca distancia de la casa, veíase una glorieta cubierta por los gajos floridos de una trinitaria*; ■ Syn.: *santarrita, buganvil, buganvila, clavellina, napoleón, veranera*; (RAE, RR, JD, MM, BDE, EEA, DA). • (2) m. (Bol): ind. jazyk ze skupiny arawak; ► 5.000 mluvčích (2001); (3)

stejnomený kmen; (4) příslušné adjektivum; (EA). • (5) adj/subst., lid. (Kub, Urug): obyvatel města Trinidad; (DA).

trinqué, m. (← angl. *drink*) (1) (Per): kořalka, šnaps, alkoholický nápoj obecně; (2) (Per, Arg): opilec; (MS, JD). • (3) (Hond): vášnivé lísání, muchlování, mazlení, laskání (bez pohlavního styku); (4) (Hond): osoba se kterou se provozuje muchlování; př.: *no, Esther y yo no somos novios, es mi trinqué*; (5) (Hond): sex na jednu noc; ► slang; (RF, DA). • (6) (Hond): podfuk, podvod; (DA).

trinquetá, f. (1) lid. (Kub): nouze; př.: *ese hombre pasó su trinquetá*; (DMC).

trinqueta, f., lid. (1) (Nik): bitka, rvačka, zápas; viz též: *encontrón*; (DA).

trinquetada, f. (1) (Kub, Mex, Per): špatné období, smůla; mizérie; (AM, JD). • (2) (Kub): dlouhodobé riziko, které nakonec skončí bez úhony; (MM).

trinquete, adj/subst. (1) m., lid. (And, Kub, Ven, Mex, Dom, Ekv, Bol, Urug): fyzicky zdatná, silná osoba; př.: *¡qué trinquete de hombre!*; (2) **estar alguien hecho un ~**, (Ekv): být silný, zdatný; (3) (Ekv): zástrčka, pojistka na dveře; (4) lid. (Mex): podplácení, úplatek úředníkovi; (5) [Š: *timo, estafa*] (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): podvod, zpronevěra, lest; ► mex. argot *caliche*; př.: *lo de la venta de terrenos baratos en la costa es sólo un trinquete*; ■ Var.: *trinqué*; (RAE, MM, AHM, DEUM, RF, DA). • (6) ~ (**trinquetón, -tona**), m/f. (Mex): korpulentní osoba; př.: *es una trinquetona que más bien parece pastora de barro de las que venden los custitaleros*; (RR). • (7) (Ekv). komůrka, kumbál; (8) (**estar de ~**) (Portor): bý slavnostně oblečený; (AM, MM). • (9) lid. (Kub): viz: *niño*; (DMC). • (10) adj. (Per): příliš těsný; př.: *tanto has engordado que los pantalones te quedan trinquetes*; ► slang; (RF). • (11) m/f., lid. (Salv): **baculaté, tlusté** dítě, děcko; viz též: *nené*; (12) (Salv): dobře udělaná práce; viz též: *negreada*; (13) (Salv): penis; viz též: *pinga*; (14) (Hond): kůl na kraji silnice, který slouží k zajištění nákladu; (DA).

trinquetear(se), tr., lid. (1) (Hond, Salv): ošidit (se), oklamat, podvést; viz též: *empaquetar*; (DA).

trinquetero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Mex): úplatkář; ► ten, kdo si přilepšuje korupcí; (RAE). • (2) adj/subst. [Š: *estafador*] (Guat, Mex, Salv): darebný, podvodný; darebák, podvodník; př.: *no haga negocios con ése; tiene fama de trinquetero*; ► slang; (RF, DA). • (3) m/f. (Mex): viz: *abogacho*; (DA).

trinquetón, -tona, m/f.: viz: *trinquete*; (RR).

trinqueval, m. (← angl.) (1) (Kub): vozík o dvou kolech používaný pro tahání dřeva; (MS).

trinquiado, -da, adj. (1) (Salv): nemocný (o člověku); (DA).

trinquireback viz: *trinqueval*; (MS).

trinquita, f., lid. (1) (Kub): malá nouze; př.: *ese hombre pasó su trinquita pequeña*; (DMC).

trintre, adj/subst. (← map. *thinthi*, „kučeravý“) (1) m. (Chil): domácí pták se zkadeřeným peřím; (2) (Chil): policista; (3) **gallina ~**, adj. (Chil): nosnice (slepice); (MS). • (4) (Chil): načepýřený; (AM).

trío, m. (1) (Kub): trojice tažných koní; ► určena pro tahání dvojkolky; spíše pro cesty na venkov; kůň zapřažený vpravo se jmenoval „de la pluma“, kůň zapřažený vlevo „de la monta“; př.: *a Leocadio que dé bastante maíz y yerba al trío moro y al trío dorado; porque tienen que emprender largo viaje pasado mañana*; (RR). • (2) **echarle a alguien un ~** (Kub): o člověku, který je moc hodný; př.: *a esa pareja de cantores hay que echarle un trío*; (3) **el ~ del embullo** (Kub): viz: *avelino*; (DMC).

trip, m. (1) (Pan, Portor, Per): cesta, cestování; (2) (Per): smyslový zážitek po požití halucinogenů; (DA).

tripa, adj/subst. (1) ~ **gorda**, f. (Urug, Par, Arg): tlusté střevo zvířat, které se prodává společně s vnitřnostmi; jí se **pečené nebo vařené**; (2) ~ **gruesa** (Arg): viz: *tripa gorda*; (RAE). • (3) (Am): součást názvu různých rostlin, které mají spirálovité listy nebo květy; př.: *tripa de buey, tripa de fraile, tripa de pollo*; (4) vulg. (Arg, Bol, Per): penis, pyj; viz též: *pinga*; (5) (Kub): ozdobná stuha na dámském oblečení; (6) **amarrarse la ~** (Mex, Nik): odolávat hladu; (MM, DA). • (7) (Arg): vnitřek; (8) (Kub): spisy; (9) (Ven, Kol): duše, pneumatika; př.: *tripa de repuesto* (rezervní pneumatika); (10) ~ **rota** (Chil): žrout, hltavec; (11) **sacar ~** (Arg): vyrazit z koho duši; (JD, DA). • (12) **con todas las ~s** (Kub): celou svou duší; př.: *la novela está escrita con todas las tripas*; (13) **cortarle la ~ del ombligo** (Kub): překonat někoho; př.: *a Juan le corté la tripa del ombligo*; (14) **decirle a alguien ~ de pato** (Kub): o člověku, který něco sní a hned běží na záchod; př.: *al marido de Olguita le dicen tripa de pato*; (15) **no tener alguien ~** (Kub): o člověku: nezáležet mu na ničem; ► z prostředí pěstitelů tabáku; př.: *ése no tiene tripa; es capaz de cualquier cosa*; (16) **no valer ni un real de ~** (Kub): nestát za nic; ► z prostředí pěstitelů tabáku; př.: *tú no vales ni un real de tripa*;

(17) **ser alguien ~ de Vuelta Abajo y palito de Mariel** (Kub): nestát za nic; ► z prostředí pěstitelů tabáku; př.: *no me hables de tu primo que es tripa de Vuelta Abajo y palito de Mariel*; (18) **tener ~ derecha** (Kub): o člověku, který se často vyprazdňuje; př.: *¡de nuevo al baño! ¡tú tienes tripa derecha!*; viz též: *imperativo*; (DMC). • (19) adj. (Ven): úžasný, skvělý; viz: *bárbaro*; př.: *estas fotos están tripas*; ► slang; (EEA, RF). • (20) **abrirse la ~**, f. (Bol): žíznit; cítit silnou potřebu pít; ► bol. argot *coba*; (HB). • (21) **~ (de agua)**, (NMex, Louis/US): zahradní hadice; (SUS). • (22) (Hond, Nik, Kub, Dom): směs listů tabáku, která tvoří vnitřek doutníku; (23) (Dom, Portor): suchý tabák, ze kterého se dělají cigarety; (24) m. (Nik): tabák, který se pěstuje na nezastřešených plantážích; (25) f. (Salv): hra kuličky; (26) **~ amarga** (Arg): tenké střevo u hovězího dobytka; má hořkou chuť; (27) **~ dulce** (Arg): část tenkého střeva u hovězího dobytka; jí se pečené; (28) **~ mishqui** (Ekv): tlusté střevo u hovězího dobytka; jí se pečené; viz: *chinchulín*; (29) **no ser de sus ~s**, lid. (výchBol): nebýt či šálek čaje; nebýt či krevní skupina; (DA).

tripaje, m. (1) (Ekv): zvířecí vnitřnosti; viz: *triperío*; (DA).

tripeado, -da, adj. (← angl. *trip*, „cesta, cestování“) (1) (Portor, Per): zmatený, roztržitý po požití drogy; (DA).

tripear(se), intr/tr. (1) tr., hovor. (Mex): poplést, splést; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (2) intr. (Portor): blbnout; př.: *cada vez que Manuelito va a ese parque de atracciones, tripea*; ► slang; (3) [Š: *alucinar*] (US): udivit, překvapit, žasnout; př.: *la historia triste de Johnny nos dejó tripeando*; ► slang; (4) (Ven): zabavit se, rozptýlit se; př.: *me fui a tripear a la Gran Sabana*; ► slang; (5) [Š: *alucinar, confundir*] tr. (← angl. *trip*) (Mex, Portor, US): mít přeludy, plést, poplést, zmást; př.: *esa noticia me dejó tripeando*; (RF). • (6) (Hond, Portor): brát drogy; (7) intr. (Pan, Portor): slavit, oslavovat, flámovat; viz též: *fiestear*; (DA).

tripeo, m. (1) (Ven, Portor): zábava, záliba, rozptýlení; ► slang; (RF). • (← angl. *trip*, „stav pod vlivem drog“) (2) (Portor): kouření marihuany; (DA).

triperío, m. (1) (Kol, Mex): zvířecí vnitřnosti; ■ Var.: *tripaje*; (MM, DA).

triperero, m. (1) [Š: *tripas*] (Ven): vnitřnosti; př.: *coma bastante, porque lo que es mañana le sacan el triperero*; (RR). • (2) (Arg): odpadkový koš; viz: *basurero*; (DA).

tripiar, intr. (1) (Ven): být pod vlivem drogy LSD; (DA).

tripicario, m. (1) (Hond, Nik): lidská střeva; (RAE, DA).

tripié, m. [Š: *trípode*] (1) (Mex): trojnožka, trojnohý podstavec; (RAE, JD, DA).

tripilla, m/f. (1) (Bol): neznámý a nevýznamný člověk; (DA).

tripioso, -sa, adj. (← angl. *trip*, „cesta, cestování“) (1) (Portor): člověk, který bere drogy, narkoman; (2) (Portor): skvělý (o věci); (DA).

tripita, f. (1) pl. (Mex): kořeněný pokrm chudých; (MM). • (2) lid. (Kub): velmi štíhlá žena; př.: *por ahí viene tripita*; ■ Syn.: *lombriz solitaria*; (DMC). • (3) pečená jehněčí nebo hovězí střívka; viz: *chinchulín*; (EEA).

triplay, adj/subst. (← angl. *three-ply, plywood*) [Š: *madera contrachapada*] (1) m. (US, Mex): překližka; př.: *vamos a necesitar más triplay para terminar este trabajo*; ► slang; (JD, RF). • (2) adj. (Mex): překližkový; (DA).

triple, m/f. (1) m. (Portor): malá kytara se třemi strunami; př.: *los instrumentos eran tres: una guitarra grande, el cuatro; otra más pequeña, el triple, y un cuerpo disonante llamado güiro*; (2) (Arg; Urug): sendvič se třemi vrstvami chleba; př.: *preguntó el Dr. Arrambide, ..., mientras se servía un triple de jamón y lechuga*; (RR). • (3) pl. (Ekv): trojčata; (JD). • (4) (Arg, Chil): rozdvojka, rozbočka; (5) **Tiple A**, f. (Arg): Argentinská antikomunistická aliance; ■ Syn.: AAA; (BDE). • (6) **es un ~ salto sin malla**, m. (Kub): je to šileně těžká věc; př.: *eso que vas a hacer es un triple salto sin malla*; (7) **estar algo o alguien ~ A¹** (Kub): o ženě: mít krásné tělo a obličej; př.: *esa mujer tuya está triple A*; (8) **estar algo o alguien ~ A²** (Kub): o muži: být dobrý týpek; př.: *tu hermano está triple A*; (9) **estar algo o alguien ~ A³** (Kub): o knize: být skvělá; př.: *lee la última novela de Vintilia Horia; está triple A*; (DMC). • (10) **Triple Alianza**, f. (Am): trojdohoda; konfederace tří indiánských států v údolí středního Mexika uzavřená ještě před příchodem španělských dobyvatelů, okolo r. 1430, ale navazující na starší tradice; účastníci: Aztékové (Tenochtitlán), Acolhuové (Texcoco) a Otomíové (Tlacopan); (11) (Am): trojdohoda, kterou uzavřeli představitelé Argentiny, Brazílie a Uruguaye proti paraguayskému diktátorovi Solanovi po útoku na Uruguay v r. 1865; tzv. paraguayská válka (*guerra de Paraguay*), během které zemřela v Paraguayi většina mužské populace, skončila v r. 1870 po smrti diktátora Solany; (12) (Am): označení pro celou řadu dalších trojdohod; např. pro

středoamerickou trojdomou uzavřenou v r. 1873 mezi Salvadorem, Nikaraguou a Guatemalou proti Kostarice; později se k ní přidal Honduras a vznikla tak čtyřdomá (*Cuadruple Alianza*); (NET).

tripleta, f. (1) (Kub, Mex): trojice; (JD).

triplete, m. (1) (Bol): pojistka dovozu; ► bol. argot *coba*; (HB).

trípode, m. (1) (Hond): ve vojsku: trest; ► postoj, při kterém jsou hlava a ruce opřené o podlahu a zbytek těla je vzpřímený; (2) **al** ~ (Bol): postoj, při kterém je hlava předkloněná ke špičkám noh a ruce jsou spojené za zády; (DA).

tripocho, -cha, adj/subst. (1) m., pl. (Ven: Trujillo): viz: *trillizos*; (AM). • (2) adj/subst., lid. (Ven): trojče, z trojčat; (DA).

tripón, -pona, m/f. (1) [Š: *muchacho pequeño*] lid. (Ven; Mex): chlapeček; holčička; viz též: *nené*; př.: *me sentiría más hombre cuando me viera renovar en los tripones, y tomaría más vida*; (RR, DA). • (2) (Mex, Nik): břichatý, pupkatý; (MM).

tripotaje; viz: *tripotaje*; (MS).

tripotaje, m. (← fr. *tripotage*) (1) (Arg): více méně poctivý (čestný) čin; ■ Var.: *tripotage*; (MS).

tripular, tr. (1) (Chil): smíchat, smísit něco; ► zvláště o tekutinách; (MM). • (2) ~ **una bicicleta** (Kub): jet na kole; (JD).

tripulina, f. (1) (Chil): povyk, rámus, kravál; (AM). • (2) lid. (Arg): nepořádek, binec; viz též: *quilombo*; (DA).

trique, m. (1) (← map.) (Chil): rostlina *Libertia caerulea*; ► její oddenek se užívá jako projímadlo; (2) [Š: *tres en raya*] (Kol, Kub, Mex, Pan, Ven): čára (hra), piškvorky; ► hra spočívající v seřazení tří kamínek do jedné řady ve čtverci; viz též: *rayuela*; (3) (Kol, Mex): trik, podvod (ve hře), past, lest v obchodu či politice; (4) pl. (Mex): náčiní, vybavení; (RAE, MM, DA). • (5) ~ (častěji: **triqui**), spíše pl. [Š: *trastos; cacharros*] (Mex; Guat): tretky; veteš; haraburdí; př.: *allí hay muchos triques y entre los triques una petaquilla con dibujos de concha*; (RR, MM). • (6) viz: *tique*; (MS). • (7) **armar un** ~ (Kol): nastrčit léčku; (AM). • (8) (Chil): strom rostoucí na území Chile; viz též: *teque*; (9) šrot z obilí; (10) namletá pšenice; ► přidává se do různých pokrmů a jako krmivo pro drůbež; (MM). • (11) (Mex): vlastnictví, majetek; (DA).

triqueado, -da, adj. (1) (Ekv): pod vlivem drog (o člověku); (2) (Ekv): vyděšený, vystrašený; (DA).

triquear(se), intr/zvrat. (1) lid. (Ekv): zhltnout; nacpat se; viz též: *chupar(se)*; (2) intr.(Per): absolvovat potření jeden předmět; (3) (Ekv): brát drogy; (4) (Ekv): vyděsit, postrašit někoho; (DA).

triques, m., pl., hovor. (1) (Mex): osobní věci; ► mex. argot *caliche*; (INFO).

triqui, m. (1) viz: *trique*; (RR). • (2) (Am): třeskot, pleskot; (3) prskavka; (JD). • (4) (Mex): indiánský jazyk; ► patří do jaz. rodiny *oto-mangue* a mluví se jím v záp. části mex. státu Oaxaca; přesný počet mluvčích je obtížné určit, odhady se velmi liší – od 3 do 20 tisíc; (S02). • (5) (Kol, Ekv): piškvorky; viz též: *triquis*; (6) lid. (Par): ve hře: tři; (7) (Salv): zvedák, hever; (8) lid. (Hond): nedopalek, špaček; viz též: *bacha*; (DA).

triquilina, f. (1) (Kol): podfuk, lest, vytáčka; (AM).

triquinear, intr. (1) (Chil): otravovat, obtěžovat; (JD).

triquis, m. (1) (Salv): lok alkoholického nápoje; (2) [Š: *cacharro*] (Mex): hrnec; (RAE, DA). • (3) pl. (Guat, Mex): viz: *trique*; (4) (Nik): hra; viz též: *rayuela*; (MM). • (5) (Ekv): piškvorky; (DA).

triquitinales, m., pl. (1) (Ven): krámy, harampádí; (AM).

triquitracas, f. (1) pl., lid. (Salv): varlata, koule; viz též: *kiwi(s)*; (2) (Salv): balení petard, které má jeden společný knot; (3) (Nik): malá bomba ze střelného prachu, která při nárazu vybuchne; (4) (Nik): ohňostroj nebo válec se střelných prachem, který při zapálení knotu vybuchne; (DA).

triquitraque, (1) **en un** ~, lid. (Bol, Urug): za okamžik; (DA).

triquitraqui, m. (1) (Ven): ohňostroj nebo válec se střelných prachem, který při zapálení knotu vybuchne; (DA).

triquitriqui, adj. (1) **estar** ~ (Kub): nedůtklivý; př.: *últimamente estoy triquitriqui*; (2) **hacer algo en un** ~ (Kub): dělat něco rychle; př.: *escribió el libro en un triquitriqui*; (3) **tener un** ~¹ (Kub): mít problém; př.: *ayer tuve un triquitriqui con Pedro*; (4) **tener un** ~² (Kub): mít někdo nějakou neznámou nemoc; př.: *ella, hace meses, tiene un triquitriqui*; (5) **hacer el** ~ (Kub): smilnit se ženou; př.: *ayer hice el triquitriqui con mi prima*; (DMC).

tris, m. (1) **de un** ~ (Dom): skoro; (2) **en** ~ (Portor, Urug, Ven): skoro, div že ne, o chlup; ■ Var.: *por un tris*; (AM). • (3) lid. (Kol): trochu, tošičku; i jako zdrob.; př.: *otro trosito más, un poquito más, sí*; (BDE).

trizado, -da, (1) (Ekv): popraskaný; viz: *trizado*; (DA).

trisar, tr. (1) (Chil, Ekv): nakřápnout (sklo, kameninu apod.); ■ Var.: *trizar*; (AM, DA).

trisca, f. (1) (Kub): výsměch (skrytý); (2) (Dom, Kub): výsměšný, posměšný smích; (AM, JD).

triscar, tr/intr. (1) tr. (Kub): dělat si legraci z koho, vysmívat se komu; (2) intr. (Kol): kritizovat, odsuzovat, pomlouvat; (AM).

triscón, -na, adj/subst. (1) (Kol): šťouralský; šťoura, remcal, reptal; (2) (Dom): usměvavý; smíšek; (AM, JD).

trisiko, m. (1) (Kol, Portor): troška, špetka, krapet; (AM).

triste, adj/subst. (1) adj. (Bol, Mex): ostýchavý, nesmělý, zaražený; (2) m. (Arg, Bol, Ekv, Per, Urug, Bol): kreolská milostná lidová píseň *yaraví*; ► verše mohou mít různé metrum; zpívá se za doprovodu kytaru; (3) **echar las ~s** (Hond): milovat se; (4) **el que nació para triste, tras de una música llora** (Nik): kdo se narodil jako chudák, také jako chudák zemře; ■ Var.: *quien nació para triste, ni bolo será alegre* (Guat); (AM, MM). • (5) chudák, ubožák; o něčem nehodnotném; (MM, DA). • (6) **está ~** (Kub): není mu dobře; (7) f. (Am): zubatá, smrt; (8) **como las ~s** (Chil): moc zlý, zle; (JD). • (9) adj., lid. (Kub): název pro číslo tři v dominu; ■ Syn.: *tresagio*; (DMC).

tristefín, m., onomat. (1) (Arg): pták, který se běžně vyskytuje po celé Americe; iz: *benteveo*; ■ Syn.: *benteveo*; (MM).

tristeza, f. (1) (Arg, Par, Urug): nemoc hovězího dobytka způsobená klíš'aty; (AM). • (2) (Kol): okrasná květina; (MM). • (3) (Urug): tři; ► slang; (RF).

tristón, -na, adj., lid. (1) (Ven): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (DA).

tristoso, sa, adj. (1) (Salv): smutný (o člověku); (DA).

tritlón, m. (1) (Chil): atletická soutěž pro děti a dospívající; skládá se ze tří částí; (DA).

tritire, m. (1) (Chil): ryba *Alesa maculata*; (MM).

tritrador, -ra, m/f. (1) **cogerlo a alguien la ~¹** (Kub): chytit se dobré, avšak náročné práce; př.: *tienes que trabajar en ese comité; te cogió a la trituradora*; (2) **cogerlo a alguien la ~²** (Kub): muset hodně pracovat; př.: *en ese puesto lo cogió la trituradora*; (3) **el ~ de bagazo** (Kub): žaludek; př.: *me duele el triturador de bagazo*; ■ Syn.: *la caldera; la caja del pan; la furina*; (4) **pasar por la ~¹** (Kub): zlikvidovat, zabít na všechny způsoby; př.: *los bandidos los pasaron por la trituradora*; (5) **pasar por la ~²** (Kub): vyhodit od zkoušky; př.: *en el examen me pasaron la trituradora*; (6) **pasar por la ~³** (Kub): nutit hodně pracovat; př.: *en el trabajo hace días me pasaron la trituradora*; (7) **ser alguien una ~¹** (Kub): být někdo vytrvalý; př.: *muchacho, ya te daré lo que pidas; eres una trituradora*; ■ Syn.: *ser un barbiquí*; (8) **ser alguien una ~²** (Kub): být člověk, který nikomu nedopřeje odpočinku; př.: *ella es una trituradora; hay que combatirla sin tregua*; (9) pl. lid. (Kub): zuby; př.: *con esos trituradores tan grandes que tú tienes, le puedes entrar a todo*; (DMC). • (10) (Portor): parte de la cala mecánica; viz též: *molinillo*; (11) (Kost): drtička; viz též: *quebradora*; (DA).

triunfo, m. (1) (Arg, Per, Bol): druh tance s podupáváním; ► tanec náhodných párů, s různou choreografií; (RAE, MM). • (2) (Bol, Arg): hudba a text tohoto tance; (DA).

triyar, intr.: viz: *trillar*; (RR).

trizado, -da, adj/subst. (1) m. (Ekv, Arg): trhlina, puklina; (2) f. (Ekv, Bol, Chil): popraskaný; viz též: *trizado*; (DA).

trizadura, f. (1) (Ekv, Per, Chil, Arg, Urug): malá trhlina; (DA).

trizar(se), intr/tr. (1) tr. (Chil, Ekv, Bol, Arg, Urug): rozštípnout; viz též.: *trisar, estillar*; (AM, DA). • (2) (Arg, Par, Urug): rozbít na dřevu, roztlouct na padrti; (MM). • (3) intr. (Ekv, Per, Arg, Urug): rozbít se; (4) tr. (Chil): způsobit někomu morální nebo emocionální újmu; (DA).

trobo, adj/subst. (1) m., lid. (Ekv): problém, potíže; viz též: *trabada*; př.: *tengo un trobo en la oficina por culpa de un colega*; ► slang; (RF, DA). • (2) adj. (Guat, Hond/US): opilý; viz též: *enchichado*; (SUS, DA).

troca, m/f. (← angl. truck) (1) f. (US, Mex, Pan, Portor, Nik): náklad'ák, nákladní auto, kamión; ■ Syn.: *troque*; ► mex. argot *caliche*; př.: *Gran Oportunidad Troca lonchera \$ 9, 000*; (MS, JD, BDE, DBM, SUS, DA). • (2) (Mex): auťák; (JD). • (3) m. (Per): zkratka z „Trocadero“, jméno slavného limského nevěstince, symbol promiskuity; př.: *oye, con esa peluca pareces trapeador del Troca*; ► slang; (4) f. (US): druh dodávky; ► s otevřeným prostorem vzadu na převoz materiálu; př.: *iba yo en mi troca cuando me rebasó una que iba manejando una van roja*; ► slang; (RF). • (5) (Salv): malá dodávka, pick-up; (6) lid. (Per): nevěstinec, bordel; viz též: *putal*; (DA).

trocadero, m. (1) viz: *blanco, -ca, estar en blanco y trocadero*; (DA).

trocado, -da, adj/subst. (1) adj. (Kub): popletený, pomatený; (JD). • (2) m., lid. (Kub): člověk, který působí trochu pomateně; ► občas se používá i pro označení úplného blázna; př.: *ése es un trocado*; viz též: *cable; tener los cables cruzados*; (DMC).

trocantina, f. (1) (Arg, Ven): směnný obchod; handl; (AM, MM, JD).

trocar(se), intr/zvrat. lid. (1) (Dom): utéct, ztratit se, prásknout do bot; viz též: *envelar*; (AM, JD, DA).

trocar, tr/zvrat. (1) tr. (Chil): o náboženských předmětech: koupit; (2) (Per): prodat; př.: *¿a cómo lo trueca?*; *¿a cómo trueca usted el ciento de pepinos?*; (AM, JD). • (3) zvrat. (Kub): poplést se, být celý popletený; (JD). • (4) lid. (Kub): ztratit rozum; být trochu mimo; př.: *cuando se dio cuenta de que yo me trocaba se calló*; (5) (Kub): zbláznit se; př.: *cuando supo la suerte de la familia se trocó*; viz též: *cable; tener los cables cruzados*; (DMC).

trocantina, f., lid. (1) (Per): bitka, rvačka, zápas; viz též: *encontrón*; (DA).

trocera, f. (1) (Bol): v hornictví: velká skála připravená k těžbě; (DA).

trocita, adj. (1) (Kol): tlustá (o ženě); (DA).

troco, m. (← angl. *truck*, „kamion“) (1) (Hond): velká dřevěná obdélníková kára se čtyřmi koly a volantem, připojeným lanem k zadním kolům; slouží k přepravě na trhu; (DA).

troden, m. (← *dentro*) (1) (Urug): vězení, vnitřek; ► slang; (RF).

troesma, adj/subst. (← *maestro*) (1) m. (Arg, Bol, Urug): učitel, kantor, pedagog; ► přesmyk slabik: *vesre*; bol. argot *coba*; (HB). • (2) adj. (Arg): mistrovský, hlavní; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

trofeo, m., hovor., eufem. (← *trompudo + feo*) (1) (Hond, Nik): v jazyce mládeže: ošklivý člověk s výraznými silnými rty; (RAE, DA).

trocha, f. (1) (Arg, Bol, Par, Urug, Chil, Per, Kol, Ven, Ekv, Per,): rozchod kolejí; př.: *sobre su trocha angosta el tren subía empecinado y pacienzudo...*; (RAE, AM, BDE, DA). • (2) (Ekv): mořská úžina; př.: *la canoa recibía ya las caricias de las olas que entraban por el brazo; se internaron después por una trocha casi cerrada*; (3) [Š: *vía del tren*] (Guat, Kost, Par): trať; př.: *seguí adelante hasta cruzar los rieles de trocha angosta*; (RR, JD). • (4) (Kol, Ven): klus; (5) (Ven): procházka, chůze; (6) (Ven): výcvik, trénink, cvičení; *spočívá v dlouhé chůzi*; (7) **potro de primera** ~ (Ven): divoký kůň, který se začíná krotit, ochočovat; (AM, DA). • (8) (Arg, Par, Urug): rozvor železničního dvojkolí; (9) (Kol, Ven): porce masa; (MM). • (10) (Kub): pevnost; zkratka; nadsázka; odbočka; (JD). • (11) [Š: *camino*] (Š < Am) (Ven aj.): cesta, pěšina, stezka; př.: *eran trochas entre los ranchos que se torcían a un lado y otro como cansadas*; (BDE). • (12) (Arg, Urug): o autě: rozchod nápravy; (13) (Hond): silniční proud na veřejné komunikaci; (14) (Nik): baseballová rukavice; (DA).

trochador, -ra, adj. (1) (Kol, Ekv): v jízdě koni: ten, který jde klidným a dlouhým krokem; (DA).

trochar, tr/intr. (1) intr. [Š: *trotar*] (Ven; Kol): klusat; běžet; př.: *gentes de la capital, no hechas para aquellas andanzas, desollábanse los fondillos trochando en malas bestias con pésimos aperos*; (RR). • (2) tr. (Portor): rozdělit, rozčtvrtit, rozporcovat; (AM). • (3) (Kub): razit cestu; (JD). • (4) intr. (Ven): jít bez zastavování; (DA).

troche, m. (1) (Kol): klus; (AM). • (2) **estar de ~ y moche** (Kub): dřít jako mezek; ► ve smyslu tvrdě pracovat; př.: *este verano estoy de troche y moche*; (DMC).

trochero, -ra, m/f. (1) (Per): člověk, který prochází pěšinky v džungli; (DA).

troika, f. (1) (Hond): skupina tří osob; (DA).

troilo, -la, adj/subst., lid. (1) (Kol): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

troja, f. [Š: *troj*] (1) arch. (Arg, StřAm, Kol, Mex, Urug, Ven, Nik, Pan): sýpka; (RAE, MM, DA). • (2) (Kol, Ven): palanda, pelech; neupravená postel; (AM). • (3) (Hond, Salv, Nik, Ven): konstrukce ze dřeva nebo rákosí, která se používá pro uložení nádobí nebo ovoce; (DA).

troje, m. (1) (Mex, Ekv, Bol): sýpka; (DA).

trola, adj/subst. (← map.) (1) f. (Kol): plátek šunky; (2) (Chil): sloupávající se, visící kůra stromu; (3) (Chil): kůra nebo třísky z mydlokoru tupolistého (*Quillaja saponaria*); (4) (Chil): plát surové kůže; (5) (Chil): bláto visící na chlupích zvířat; (6) spíše pl. (Chil, Bol): varlata; viz též: *kiwi(s)*; (7) (Chil): jakákoli věc podobná kuličce; (8) adj. (Chil): naivní, pošetilý; (9) **buenas ~s (don ~s, don ~, par de ~s)** (Chil): prostoduchý člověk; (10) **sacar una (buena) ~** (Chil): získat nějakou výhodu, benefit; přijít si na své, mít štěstí; (11) **ser un (don) ~s** (Chil): být hlupák, trdlo; (MS, JD, DA). • (12) f.

hovor. (Mex): zápalka; ► mex. argot *caliche*; (MV). • (13) (Arg): prostitutka; př.: *esa mina se la da de actriz dramática, pero llegó al escenario por lo trola que es*; (14) (Arg): bisexuálka; lesbička; př.: *a Víctor le interesaba Teresa hasta que supo que es trola y que la "prima" que comparte su apartamento en realidad es su amante*; ► slang; (RF). • (15) lid. (Per): penis; viz též: *pinga*; (16) (Chil): protáhlá část nebo přívěsek nějaké věci nebo látky; (17) lid. (Bol): kulička; (DA).

trolazo (trolín, trolebús, trolo), m. (1) (Arg): zženštilý muž, homosexuál; př.: *aquel boliche es exclusivo para trolos*; ► slang; (RF).

trole, m. (← angl. *trolley*) (1) (Portor): tramvaj, trolejbus; (2) **cambiar el ~** změnit téma rozhovoru; (AM). • (3) lid. (Kub): trolej; př.: *esos troles echan mucha chispa*; (4) **haber un ~ trole** (Kub): být svár mezi dvěma lidmi; ► napětí; př.: *el trole trole allí fue tan grande entre los dos aspirantes*; (DMC). • (5) (Ekv): tříosý autobus o kapacitě 174 cestujících; dlouhý asi 17 m; používá se v městské dopravě; (6) (Hond, Nik): čtyřkolé vozidlo s plošinou, které se pohybuje po železniční trati; je ovládáno pomocí páky, která je připojená k ose klikové hřídele; používá se k přepravě pěti lidí; (7) (Hond): ve vojsku: zdlouhavé náročné cvičení; (DA).

troleada, f. (1) (Hond): trest spočívající v namáhavé a dlouhodobé činnosti a fyzické aktivitě; ► uděluje ho nadřízený podřízenému; (2) hovor. (Hond): štreka; (3) hovor. (Hond): žranice; (4) hovor. (Hond): makačka, dřina; (RAE). • (5) (Hond, Kost): dlouhá procházka; (DA).

trolear, intr/tr. (1) tr. lid. (Hond): trestat; viz též: *latigar*; (DA); (2) intr. (Kost): jít na dlouhou procházku; (3) (Hond): ve sportu: porazit soupeře; (DA).

trolebús, m. (← angl. *trolley-bus*) (1) (Am): trolejbus; (MM).

troler, m. (1) **ser alguien un «~»** (Kub): být namotávač; ► být člověk, který okouzluje a loví všechny ženy; rozhazuje síť k lovu ryb; př.: *Leonardo es un troler; enamora a todas mujeres*; (DMC).

trolero, -ra, adj/subst. (1) (Hond): policista, který mučí zadržené; (DA).

troles, m., pl. (1) (Kost): nohy, chodidla; př.: *mae, qué troles más grandes tenés*; ► slang; (RF).

trolley, m. (1) (Chil, Arg, Urug): trolejbus; (2) ~ **bus** (Chil): trolejbus; (DA).

trolí, m. (1) lid. (Kub): penis; ► „trolí“ je ústrojí, které spojuje střechu tramvaje s elektrickými dráty, odkaz na jednu slavnou písničku; (DMC). • (2) (← *litro*) (1) (Arg): litr; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); (NET). • (3) (Kol, Chil): trolejbus; (DA).

trolla, f. (1) (Chil): kuličky (dětská hra); (AM). • (2) (Arg): dětská hra; viz též: *troya*; (3) (Arg): kruh; viz též: *troya*; (DA).

trolley, m. (← angl.) (1) (Am): kovové rameno trolejbusu; (2) viz: *trolebús*; (MM).

trolo, m., lid. (1) (Bol, LaPla, Par, Ekv, Arg, Urug): homosexuál; zženštilý; viz též: *esteta, culero*; ► bol. argot *coba*; (HB, DA).

troludo, -da, adj/subst. (1) adj. (Arg, Chil): pomalý, líný, nedbalý; (MS, AM). • (2) (Chil): slabošský, pod pantoflem; (MM). • (3) m. (Am): trotl; (JD). • (4) adj/subst. (Bol): jednoduchý, hloupý; (DA).

trome, adj/subst. (1) m. (Chil): rostlina *Cyperus vegetus*; ► listy se používají k zastřešování; má vláknité kořeny; kvete v kláscích; (MM, DA). • (2) adj/subst. (Per): zručný; př.: *algunos compañeros de Jaime le tienen envidia porque es el más trome de su clase*; ► slang; (RF).

trompa, m/f. (1) f., hovor. (Arg, Kub, Salv, Urug, Nik, Kost, Dom, Bol): výrazné rty; ► zvláště černošské; (2) (Arg, Urug): prasečí rypák; (3) vulg. [Š: *rostro*] (Mex, StřAm, Arg, Kol, Ekv, Dom, Portor): obličej, ksicht; (RAE, AM, DA). • (4) (Kost, Mex, Guat, Kol, Urug, Hond, Salv, Nik, Dom, Bol, Arg, Ekv): lidská ústa; pusa; viz též: *mascadero*; př.: *y tan linda trompita que tiene*; (5) (Mex, Arg; Kol, Urug, Salv): rozzlobená tvář; našťvaný výraz; ► často ve frázích: *estar con trompa, estirar trompa, poner trompa*: být našťvaný; tvářit se našťvaně; př.: *le decían en el pueblo el espíritu rudo, el enconchado, el trompas*; viz též: *trompa de lechón de a peso*; (6) (Mex, Guat, Kost; Kol, Hond, Ekv, Arg): přední část vozidla; přední kapota; přední náprava; ► obzvláště lokomotivy; př.: *unos catorce chavos como él de veintitantos años, sentados en las trompas de los carros estacionados, esperando a los clientes de esta noche*; (7) **chupar ~** [Š: *besar(se) en la boca*] (Kol): políbit (se) na ústa; př.: *Alberto esperaba a Luz Betty, no es necesario apurarme, además ayer bailé mucho, yo sólo quiero agarrarla bien pegaditos y chuparle trompa*; (RR, DA). • (8) (Kol, Chil): viz: *botavaca*; (AM). • (9) (Am): zvířecí rypák, čumák; (10) (Kub): druh ryby; ► má tlamu ve tvaru trubice; (11) (Chil): káča, vlk (hračka); (12) (Mex, Chil): železná radlice; ► u lokomotivy; k odstranění překážek na trati; (MM, DA). • (13) (← *lunfardo/vesre: patrón*) (Am, Arg): šéf, starý, ředitel, kápo, velitel, vedoucí, vůdce, dozorce; ► přehození slabik; viz: *vesre* (← *al revés*); viz též: *capo*; viz též: *capanga, mandamás*; (14) (Kub): huba; (15) **poner la ~** (Kub): řvát, otvírat si hubu;

(JD, NET). • (16) (LaPla): patron, ochránce; ► přesmyk slabik; viz též: *vesre*; slang *lunfardo*; (NET). • (17) m/f. (Arg): majitel, zaměstnavatel; př.: *¡no le vayas a comentar nada de este problema al trompa!*; ► slang; (RF). • (18) **jalar** ~ (Kol): líbat; (19) **meter la** ~, f., lid. (Guat): vmísit se do rozhovoru; (20) (Mex, Hond, Salv, Nik, Dom, Portor, Arg, Urug): prasečí rypák; (21) (Nik, Kol): tlama, čumák savců; (22) **a la** ~ **talega** (Mex): nedbale, neopatrně; (23) ~ **de lechón de a peso** (Dom): rozzlobená tvář; naštvaný výraz; viz též: *trompa*; (DA).

trompabulario, [Š: *vocabulario vulgar, soez*] (*trompa* + *vocabulario*), m., hovor. (1) (Salv, Hond, Guat, Mex, Ekv): vulgární, lidová slovní zásoba; ► mex. argot *caliche*; př.: *el trompabulario de Inés es de los peores que he oído en mi vida* (RAE, MV, RF, DA).

trompaceada, f. (1) (Guat): výprask; viz: *golpiza*; ■ Var.: *talegaceada*; (DA).

trompada, f. (1) arch. (Per): piškot, koláček s rozinkou uprostřed; (AM). • (2) pl. (Mex): piloncillo homole třtinového cukru; (BDE). • (3) [Š: *puñetazo, golpe en la cara*] (Arg, Hond, Kol, Kost, Mex, Nik, Par, Portor, Salv, Urug): rána pěstí; (RF). • (4) **a** ~ **de loco** (Kost): překotně, kvapně; (DA).

trompar, intr. (1) (Am): hrát si s káčou; (RAE).

trompe, m. (1) (Chil): hudební nástroj, ve tvaru klíče; má jazýček, který vibruje díky jazyku a prstům; (DA).

trompeada, adj/subst. [Š: *puñetazo*] (1) f. (Hond): rána pěstí, př.: *fíjese que hoy le di una trompeada a Pachán*; (RAE). • (2) adj. (Ven): namazaný, opilý; (JD). • (3) f. (Salv): muchlování, polibky; (4) lid. (Nik, Per): bitka, rvačka, zápas; viz též: *encontrón*; (DA).

trompeadera, f. (1) (Nik, Per): rvačka, ve které si soupeři dávají pěstí; (DA).

trompeador, -ra, adj/subst., lid. (1) (Ekv, Per, Bol): rváč, který bojuje pěstmi; (DA).

trompeadura, f. (1) [Š: *serie de trompadas*] lid. (Per, Bol, Urug, Arg, Par): sled ran; mnoho ran; bití; výprask; viz též: *golpeadura*; př.: *entre esas medidas estaba la de sacarme inmediatamente de la escuela, amén de una trompeadura que sirviera de ejemplo a los padres cándidos*; (RR, MM, DA). • (2) (Am): vražení, drcnutí; (JD).

trompear, tr/intr/zvrat. (1) tr/intr. (Am): vrážet do čeho, bušit do čeho; (2) tr., vulg. (Mex): žrát; (AM). • (3) zvrat. (Per aj): prát se, bít se; př.: *todo el mundo sabe que tienes miedo, hay que trompearse de vez en cuando para hacerse respetar*; (BDE). • (3) tr. (Mex, Guat, Nik, Kub, Kol, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): dát někomu pěstí do obličeje; (4) (Hond): ve sportu: porazit někoho; (5) (Salv): zlíbat, zasypat polibky; (DA).

trompeta, adj/subst. (1) adj. [Š: *mañoso; enredador*] (Arg): obratný; lstivý; vychytralý; př.: *¡mentís trompeta! le gritó Seleuco*; (RR). • (2) f. (Mex): namazání, opilost; (3) (Arg, Bol): náhubek pro telata; (AM). • (4) strom; viz též: *yagrumo*; (5) (Arg, Bol): hlupák, trouba, trumpeta; (6) šarlatán, podvodník; (7) (Kub): ryba; viz též: *trompetero*; (8) (Mex): opilec; (MM). • (9) adj/subst. (Kub): donašečský, udavačský; donašeč; udavač; př.: *no confíes en él, es trompeta*; ► slang; (RF). • (10) (Bol, Urug): nevychovaný člověk; rozmazlené dítě; (11) f. (Bol): kožený náhubek pro telata, který slouží jako pomůcka pro jejich odstavení; kožený náhubek pro koně, který jim brání v jídle před závodem; (12) ~ **amarilla** (Pan): tekoma vzpřímená (*Tecoma stans*); viz: *retama*; (DA).

trompetero, m. (1) (Kub): ryba *Selenostomum tabaccarius*; ■ Syn.: *trompa, trompeta*; (MM). • (2) **el** ~ **mayor** (Kub): vůdce, ten kdo dává rozkazy; př.: *mataron al trompetero mayor de la banda*; (DMC). • (3) (Per): trubač peruánský (*Psophia leucoptera*); ■ Var.: *yacami*; ► černý pták s dlouhým krkem a silnými nohama; špičky křídel jsou bílé; (DA).

trompetica, f. (1) lid. (Kub): viz: *boca; mano*; (DMC).

trompetilla, f. (1) (Portor; Kub, Mex): imitace zvuku prdnutí; ► zvuk se vytváří rty; používá se pro vyjádření výsměchu; př.: *era un hombrecillo de voz atiplada que hablaba mucho de su irresistible para las mujeres, y sus palabras eran siempre recibidas con trompetillas entre los demás compañeros*; (RR, DA). • (2) (Kub, Mex, Poror): výsměšné hvízdání, mlaskání; (AM, JD). • (3) vulg. (Mex): plynatost, prdnutí; (4) (Mex): označení pro různé druhy rostlin; (MM). • (5) **sonarle a alguien una** ~ (Kub): zesměšnit někoho zvukem vydávaným foukáním do zavřené pěsti; ► zvuk pusou, který se tvoří zasunutím jazyku do zavřené pěsti a foukáním, což produkuje velmi nepříjemný zvuk, který se nazývá „trompetilla“; př.: *a elio le soné hace mucho rato una trompetilla*; (6) **tirar** ~ (Kub): vypískat; př.: *me tiró una trompetilla*; (DMC).

trompeto, -ta, adj/subst. (1) adj. (Mex): namazaný, opilý; (AM). • (2) m. (Kol): strom (*Guarea trichilioides*); viz: *mestizo*; (3) (Kol): keř (*Bocconia frutescens*); viz: *guachichil*; (DA).

trompetúa, adj. (1) **persona** ~ (Kub): prostoreký člověk; př.: *le ha ido muy mal en la vida por trompetúa*; (DMC).

trompezar(se), intr/zvrat. (1) ~se [Š: *acostarse*], zvrat. (Per): vyspat se (s); mít sex; př.: *que no se te antoje, indio faltativo con trompezarte con mi mujer; yo tengo en mi casa un buen cuchillo y una buena carabina*; (RR). • (2) vulg. (Am): klopýtat, škobrtat; (MM). • (3) intr., lid. (Salv, Nik, Kost, Chil): narazit, vrazit do něčeho; (4) lid. (Nik, Chil): potkat náhodou někoho nebo něco; (DA).

trompezón, m. (1) (Arg, Chil, Kost, Ekv, Par, Portor, Salv, Dom): škobrtnutí; (MM, DA). • (2) lid. (Dom, Chil): potíž nebo chyba při realizaci nebo vývoje něčeho; (DA).

trompicón, m. (1) vulg. (Portor): facka, rána, plácnutí; (AM, MM, DA).

trompiezo, m. (1) [Š: *adulterio*] (Per): cizoložství; nevěra; př.: *perdón por el trompiezo, que es la primera vez*; (RR).

trompilla, f. hovor., venk. (1) (Hond, Kost, StřAm, Nik): železný kroužek; ► dává se prasatům do rypáku, aby neryla v zemi; př.: *les puse trompilla para que no me escarbaran el cerco ni la milpa* (RAE, RR, AM, MM, DA).

trompillo, m. (1) (Am): obecné označení pro různé rostliny; (MM). • (2) (Mex, Hond): strom *Cordia boissieri*; viz: *anacahuite*; (3) (Kol): strom; viz: *mestizo*; (4) (Bol): strom *Tachigalia versicolor*; viz: *latapi*; (DA).

trompis, m. (1) (Arg, Urug): šfouchnutí, šfouchanec; př.: *los futbolistas se agarraron a trompis*; (MM).

trompiscón, m. (1) (Ven): zaškobrtnutí; (AM).

trompita, f. (1) **dar una** ~ (Nik): líbat, políbit někoho; (DA).

trompito, m. (1) (Kub): mrně, cucák, dítě; (JD). • (2) lid. (Kub): člověk, který protancuje celou noc na jedné oslavě; př.: *él es un trompito*; (DMC). • (3) (Per): míchačka na beton; (4) (Per): kovová část, která reguluje průtok vody z kohoutku; (5) (Pan): strom; viz: *alazano*; (DA).

trompiza, f. (1) (Ekv): hádka na ostří nože; (RAE). • (2) (Ekv, Mex): pěstní souboj; rvačka; boxování; (AM, JD, DA).

trompo, m. (1) (Per, Chil): dřevěný nebo železný nástroj ve tvaru kužele, který slouží k rozšiřování potrubí; (2) ~ **enrollado**¹, hovor. (Ven): tajná, diskrétní či důvěrná záležitost; (3) **báilame, o cógame, ese ~ en la uña**, hovor. [Š: *ajústeme esas medias*] (Kol, Nik, Dom, Ven): vztahující se k někomu, kdo mluví z cesty, protřečí si, nebo když věci nejsou v souladu; (4) **bailar un ~ en la uña**, [Š: *ser muy listo*] (Mex): být velmi chytrý; (5) **échate ese ~ a la uña**, (Salv, Hond, Mex): výraz, který se užívá k vyjádření toho, že něco je velmi složité; (RAE, DA). • (6) **como ~ en la boca** (Arg): dobře ovladatelný kůň; ► kůň, který reaguje na uzdu tak dobře, že se zvládne točit na místě jako káča; př.: *el pampa educa al caballo ... y, como trompo en la boca, da güelta sobre un cuero*; (RR). • (7) ~ **enrollado**² (Ven): dopředu připravená řeč, proslov; ► má působit improvizovaně; (8) **ser muchos los niños para un ~** (Arg, Chil, Per): být hodně zájemců o něco; (9) **ser uno el ~ pagador** (Kol): odskákat, odnést si to, doplatit na to; (10) **tener un ~ enrollado** (Ven): scuknout se, domluvit se; (AM, JD). • (11) (Kol, Mex, Pan): označuje rostliny; (12) **enredar el ~** (Mex): zaplést se, mít s kým milostné plotky; (MM). • (13) (Kub): makovice, hlava; ťulpas, nádiva, hloupý člověk; (14) (Chil): bodec; (15) **coger el ~ con una uña** (Kub): udělat kus práce; př.: *Pedro, en ese proyecto de arquitectura, cogió el trompo con una uña*; (16) **convertir a alguien en ~ sin pita**¹ (Kub): mít někoho pod kontrolou; př.: *mi marido me tiene muy fastidiada con su independencia y ya le dije que lo voy a controlar, a convertir en un trompo sin pita*; (17) **convertir a alguien en ~ sin pita**² (Kub): udělat někomu scénu; př.: *como me sigas molestando te voy a convertir en un trompo sin pita*; (18) **disfrazarse de ~**¹ (Kub): zkrášlit se; př.: *Juan se disfrazó de trompo*; (19) **disfrazarse de ~**² (Kub): mít v něčem chaos; př.: *fracasa porque está disfrazado de trompo*; (20) **disfrazarse de ~**³ (Kub): o někom hyperaktivním; př.: *desde chiquitico está disfrazado de trompo; no tiene cura según el médico*; (21) **disfrazarse alguien de ~ y alguien cortarle la pita**¹ (Kub): srazit hřebínek někomu, kdo je moc nafoukaný; př.: *vino y me habló disfrazándose de trompo, pero yo le corté la pita*; (22) **disfrazarse alguien de ~ y alguien cortarle la pita**² (Kub): postavit se někomu, kdo se chystá zastráňovat; př.: *se disfrazó de trompo conmigo hablándome en mala forma y le corté la pita*; (23) **en cuanto le da la vuelta al ~ se le parte la pita** (Kub): selhat po všech stránkách; př.: *es tan desdichado que en cuanto le da la vuelta al trompo se le parte la pita*; (24) **encabúllame ese ~** (Kub): vyřeš to za mě; př.: *el dice que lo sabe todo pero yo le hice la pregunta y le dije al mismo tiempo: 'encabúllame ese trompo'*; ■ Syn.: *coge ese trompo en la uña*; (25) **ni yo soy ~, ni tú eres**

pita (Kub): už mi dál nerozkazuj!; př.: *¿me oíste, Juan?; ni yo soy trompo, ni tú eres pita*; (26) **ser un ~** (Kub): viz: *trompito*; (27) **ser un ~ que perdió la pita** (Kub): o člověku: být vykolejený; ► ve smyslu být nesvůj; př.: *no se puede concentrar; es un trompo que perdió la pita*; (28) **tener a alguien disfrazado el ~** (Kub): dávat někomu někdo zabrat; př.: *no puedo más; mi hija me tiene disfrazada de trompo; qué cansada estoy*; (29) **tener complejo de ~** (Kub): o člověku, který stále chodí tam a zpátky; př.: *ese muchacho tiene complejo de trompo*; (30) **tirar el ~ de corteleta** (Kub): dělat něco náročného; př.: *en esa casa tiraste el trompo de corteleta*; viz též: *casa; cortalazo; galleta*; (DMC). • (31) [Š: *peonza*] pl. (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven, Kost, Bol): káča (hračka); (EEA, DA). • (32) lid. (Kub): autobus příměstské dopravy; (33) **~ de ñeque¹** (Hond): trompo que recibe los golpes del trompo del ganador; (34) **~ de ñeque²** (Hond): člověk obviněný z něčeho, co neudělal; (35) **~ tarate** (Hond): káča, která má zakřivené držadlo pro roztáčení káči; (36) **~ de poner**, lid. (Kol): člověk, ze kterého se svalí vinna, tak aby ostatní zůstali čistí; (37) **~ de embullado** (Dom): viz: *trompo enrollado*; (38) **~ enrollado** (Ven): tajemství, tajná záležitost; (39) **~ puchador** (Kol): člověk, který platí za chyby jiných; (40) **bailar un ~ en la uña**, lid. (Mex): mít filipa; být chytrý, mazaný; (41) **¡cógeme ese ~ en la uña!** (Ven): a co bys řekl na tohle?; (42) **dar ~** (Ven): projíždět se dlouho a bez cíle; (DA).

trompoloco, m. (1) **ser alguien un ~** (Kub): být blázen; př.: *lo que hizo indica que es un trompoloco*; (DMC).

trompón, -na, adj/subst. (1) m., venk. (Salv, Hond): náraz, srážka; (RAE). • (2) adj. (Kol): pyskatý, s výraznými rty; (AM, DA). • (3) **entrarse a ~pones con** (Kub): dostat se do pranice s kým; (JD). • (4) m., pl., lid. (Kub): dělat něco špatně; př.: *hace siempre las cosas a trompones*; (5) pl. (Kub): hodně; př.: *gana el dinero a trompones*; (6) lid. (Kub): viz: *matraca*; (DMC). • (7) (Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Ekv, Per): rána pěstí; (8) (Ekv): člověk, který se holedbá tím, jak je statečný; (9) **ponerse ~** (Kol): naštvat se a odfrknout si; (DA).

trompudo, -da, adj/subst. (1) hovor. [Š: *hociúdo*] (Kost, Ekv; Portor, Dom, StřAm, Kol, Urug, Arg, Salv, Hond, Mex, Nik, Guat, Ven, Per, Bol, Chil, Urug): pyskatý, tlamatý; člověk s vystouplými rty; př.: *tenía bien pronunciadas las características de la raza negra africana: color charol, nariz aplastada y labios trompudos*; ■ Var.: *trompúo, -a*; (2) adj. [Š: *enfadado*] (Arg, Hond, Urug, Mex, Guat, Salv, Nik, Ekv, Bol): naštvaný, rozzlobený, mrzký, otrávený; viz též: *encojonado*; př.: *Paty está trompada con su hermanita porque tiene que llevarla cuando salga con su novio*; (3) [Š: *difícil*] (Guat): složitý, komplikovaný; př.: *este trabajo está trompudo; voy a necesitar quien me ayude a terminarlo*; ► slang; (4) (Hond, Salv): o autě: s velmi vystouplou přední částí; (5) (Hond): člověk, který v ničem nevyniká; (RAE, RR, RF, DA). • (6) adj/subst. [Š: *persona de raza negra*] (Kost): černošský; černocho; př.: *¿por qué a esa trompada la pueden venir a ver y a una no?, protestó una vieja de una cama del frente*; (RR). • (7) adj. (Am): našpulený (o rtech); (8) m. (Mex): peso; (JD). • (9) m/f., hovor. (Mex): naštvanec, rozčilenec; ► mex. argot *caliche*; (MV). • (10) **ponerse ~**, adj. (Guat, Bol, Ekv): naštvat se; (11) **estar ~** (Guat): být rozzuřený, vytočený; (12) **creer que es comida de ~s**, m. (Nik); viz: *creer(se)*; (DA).

trompucheta, f. (1) (Salv): ústa, pusa; viz též: *mascadero*; (DA).

trompúo, -úa, adj.: viz: *trompudo, -da*; (RR).

trona, f. (1) (Ven): flám, opice; viz též: *juerga*; (2) (Ven): stav pod vlivem drog; (DA).

tronadera, f. (1) (Mex): hromy, zahřmění; (MM). • (2) (Salv, Kost, Chil): viz: *tronadura*; (3) lid. (Bol): střelba, přestřelka; (4) (Hond): masakr; (DA).

tronado, -da, adj/subst. (1) adj. (Chil): hlučný; (JD). • (2) lid. (Hond): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (3) f. (Bol): šňupání kokainu; (4) adj. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): bez peněz; (5) lid. (Salv, Nik, Kol, Ven, Per, Bol, Ekv): pod vlivem drog (o člověku); (6) (Salv): zavražděný; (7) (Hond): o studentovi, který propadl u testu; (8) **más ~ que un cuete** (Guat): chudý jako kostelní myš; (DA).

tronador, -ra, m., i f. (1) **~ (jocote ~)**, m. (Kost, Nik, Hond, Salv): druh švestek; ► plody jsou větší a masitější než ty běžné; př.: *y en lugar de dar me cruces, sacó del bolsillo de su enagua media docena de jocotes tronadores, que todavía estoy saboreando porque me gustan mucho los tronadores*; (RR, DA). • (2) m., i f. (Mex): označení pro různé stromy a rostliny, jejichž plody hlasitě pukají; (MM). • (3) (Mex): begonie; (JD). • (4) (Per): pletený bič, jehož špička je z kroucené žíně; jeho prásknutí je velmi silné; (5) (Pan): strom hura chřestivá; viz: *solimanché*; (6) m/f. (Hond): učitel, který nechá propadnout hodně studentů; (7) (Hond): popínová rostlina (*Serjania triquetra*); viz: *amole*; (DA).

tronadura, f. [Š: *dinamitazo*] (1) (Chil): výbuch dynamitu; ■ **Var.:** *tronadera*; (2) lid. (Chil): velmi hlasité zvuky v atmosféře; (RAE). • (3) (Chil): vyhození do povětří, exploze, odstřel; př.: *accesorios para tronadura*; (BDE). • (4) (Chil): hrom; ■ **Var.:** *tronadera*; (DA).

tronamenta, f. (1) (StřAm, Kol, Mex): hřmění; (AM, MM).

tronancina, f. [Š: *estrépito*] (1) (Hond): hluk, lomoz; (2) (Hond): zvuk výstřelu z pušky, revolveru či pistole; (3) [Š: *escabechina*] (Hond): opakovaný neúspěch u zkoušky; (RAE, DA). • (4) (Hond): hřmění; (5) (Hond): hromadné vyhození od zkoušky; (DA).

tronapeón, m. (1) (Per): vzájemná pomoc zemědělců; (DA).

tronar(se), tr/intr. (1) intr. (Salv, Mex): neuspět, propadnout; př.: *ya tronaron, ¿no?*; (2) tr. [Š: *suspender*] (Kub, Salv, Mex): nechat prasknout, propadnout u zkoušky, vyhodit; (3) lid. (Kub, Salv, Hond, Nik, Bol): vyhodit, sesadit někoho z funkce nebo ze zaměstnání; (4) tr/zvrat. [Š: *pasar por las armas; matar a tiros; fusilar*] (Mex, Guat, Hond; Kub, Nik, StřAm, Salv, Kost): odstřelit, sundat, zabít, zastřelit (se); viz též: *ultimar*; př.: *voy a dar me el gusto de tronar a este parlanchín; estaba de turno en espera de un mudo con rabia que me contó después que tenía que tronarse; ¡al que se mueva mel o trueno!*; (5) (Salv): o muži: mít pohlavní styk se ženou; (6) **tronando y lloviendo**, (Salv): okamžitě; (RAE, RR, JD, BDE, DA). • (7) ~ **los dedos**: viz: *dedo*; (RR). • (8) tr. (Dom): popravit někoho; (AM). • (9) ~ **se a una mujer** (Mex): zbavit panenství; (MM). • (10) (Am): sundat, odrovnat, zpražít; (11) **intr/tr., lid.** (Guat, Ekv): natáhnout bačkory, umřít; viz též: *entregar el equipo*; (12) **está ~ado** (Kub): tečou mu nervy; (13) ~ **árselas**¹, slang. (Mex): kouřit marihuanu; (JD). • (14) tr. (Chil): odpálit, odstřelit co (výbušninou); (15) ~ **árselas**², lid. (Mex): brát drogy, drogovat; viz též: *tronar*; (BDE). • (16) intr. hovor. (Mex): rozejít se ve zlém; př.: *tronó con su novia*; (17) tr. (Mex): neudělat zkoušku; viz též: *desaprobar*; př.: *tronó matemáticas*; (18) **tronárselas**, lid. (Mex): kouřit marihuanu; ► mex. argot *caliche*; (DEUM, DA). • (19) **como si tronara**, intr. (Kub): jakoby nic; ► o člověku, který zůstane za všech okolností chladnokrevný; př.: *le gritaba y él como si tronara*; (DMC). • (20) (Bol): opít se; ► bol. argot *coba*; (HB). • (21) (Guat, Hond, Salv, Nik): souložit; viz též: *jinetear*; (22) tr. (Nik, Chil): praskat klouby na ruku; (23) (Chil): nechat zmizet; (24) intr. (Salv, Nik): brát drogy; (25) (Bol): domluvit si schůzku; (26) (Salv): rozejít se; (27) ~ **como chicharra**; viz: *chicharra* (natáhnout bačkory); (28) ~ **la verga** (Nik): být skvělý, výborný; (29) ~ **los chicharrones** (Mex): vnutit někomu svůj názor; (DA).

tronazón, m/f. (1) (StřAm, Mex, Nik, Salv): hřmění; (AM, MM, DA). • (2) f. (Hond): rámus, hluk; (3) (Hond, Salv): hromadné vyhození od zkoušky; (4) lid. (Guat): masakr; (DA).

troncal, adj., i f. (1) (Guat, Salv; Mex, Hond, Arg, Kol, Ekv, Bol, Chil): hlavní; první třídy; ► pouze o silnicích, či vlakových tratích; př.: *el jeep viró casi en ángulo recto, al apartarse de la carretera troncal, por un camino de tierra zigzagueante y pedregoso*; (RR, DA). • (2) **caminos ~es** (Arg, Mex): hlavní cesty (např. dálnice, silnice 1. třídy apod.); (3) (Kub, Mex): oblast, kde je hodně hlavních tratí; (MM). • (4) ~ **telefónica** (Kost, Ekv): telefonní centrála; (DA).

troncar, tr. (1) lid. (Kub): zabránit někomu v něčem; ► výraz přivezený do Spojených států exulanty, kteří opustili Kubu z přístavu Mariel v roce 1980; př.: *llegó a la ciudad pero allí lo troncaron y no pudo salir para el extranjero*; (2) (Kub): zruinovat někoho; př.: *lo troncaron en La Habana antes de llegar ly salir y está en el cárcel*; (3) (Kub): porazit někoho; př.: *a ese lo troncan en cualquier momento; no tiene armas*; (DMC).

tronce, m. (1) (Ven): značka, která se dělá dobytku při zkracování uší; (DA).

tronco, adj/subst. (1) m. [Š: *comida*] (Ven): hlavní jídlo dne; ► může to být oběd či večeře; př.: *como hoy han trabajado mucho y deben de está cansaos, se les perdona el rosario de esta noche. De mo (modo) y manera que en cuanto se haigan comío los troncos pué dirse ca uno a su estera*; (2) adj. [Š: *extraordinario; muy grande*] (Portor, Hond, Nik): mimořádný; velmi velký; neobyčejný; obrovský; viz též: *berraco*; př.: *crecía allí un tronco platanal*; (3) ~ **de hombre (mujer, carro, apod.)**, m. (Portor, Nik; Ven, Kol, Kub): skvělý muž; nádherná žena; úžasný vůz; apod.; viz též: *dágame; troncuo*; ► pozitivně superlativní označení čehokoli; př.: *como guitarrista soy tronco de marido, hasta el amor hay que ser musical*; (RR, DMC). • (4) (Ekv): košťál, stonek; (5) (Per): mince; viz též: *sol*; (AM). • (6) (Am, Portor, Kol, Par): pařez; (7) (Kub): hlavní trať; (MM, DA). • (8) **¡qué ~ de hombre!** (Ven): to je chlap!, to je kus chlapa!; (9) **ser un ~** (Kub): být zdravý jak řípa; (10) **es un ~ de perro** (Ven): je to pořádný hafan; (JD). • (11) m., lid. (Kub): dobrý; př.: *Juan es un tronco de médico*; (12) **ser alguien un ~ de yuca**¹ (Kub): nebýt moc chytrý; př.: *ése es un tronco de yuca*; (13) **ser alguien un ~ de yuca**² (Kub): být hlupák; př.: *tú eres un tronco de yuca*; (14) **tener**

un tolete de ~ de yuca (Kub): mít malý, ale mohutný penis; ► „tronco“ je synonymum pro penis; př.: *Juan tiene un tolete de tronco de yuca*; (15) ~ **del camión** (Kub): valník, návěs kamionu; př.: *el iba durmiendo en el tronco del camión*; (16) ~ **de yuca**¹ (Kub): postrádat světlo; př.: *el es un tronco de yuca*; (17) ~ **de yuca**² (Kub): o člověku, který není moc chytrý; př.: *mi hermano, pobrecito, es un tronco de yuca*; (18) **un ~** (Kub): náklad; ■ Syn.: *un baro*; (DMC, DA). • (19) (Bol): televize; (20) (Bol): 1 000 bolivijských peset; ► bol. argot *coba*; (HB). • (21) (Arg, Kol, Urug): nešikovný nebo nemotorný člověk; př.: *Victor es un tronco jugando golf*; ► slang; (22) (Ven): velká, obří věc; př.: *Alfredo tiene un tronco de casa en la playa*; ► slang; (RF, DA). • (23) (Hond, Nik): velký dům nebo objekt; (24) (Bol): penis; viz též: *pinga*; (25) ~ **de broma**¹, lid. (Ven): velká škoda, újma; (26) ~ **de broma**², lid. (Ven): nesnáž, potíže; (27) ~ **de** (Nik, Pan, Kub, Kol, Ven): velmi dobrý; (28) ~ **de muca** (Nik): opilost, opice; (29) **estar aquí el ~ donde se mea el tigre** (Nik): fandit si; považovat se v čem za nejlepšího; (30) **estar aquí el ~ donde se rasca el tigre** (Nik): fandit si; považovat se v čem za nejlepšího; (31) **ser un ~**, lid. (Portor): být unikát; být kdo (co) výjimečný; (DA).

troncomóvil, m. (1) (Hond): luxusní auto; (DA).

tronconal, m. (1) (Salv): hromada kmenů; (DA).

tronconera, f., lid. (1) (Kub): úkryt pod kmeny; ► konkrétně pod stromem známém na Kubě jako *Guásima*; př.: *me refugié en una tronconera de Guásima*; (DMC).

troncudo, -da, adj. (1) (Kub): podsaditý; (2) chlapácký; (JD).

troncúo, adj. (1) **estar alguien ~** (Kub): být silný; př.: *Juan está troncúo*; ■ Syn.: *estar tronco de yuca*; *estar trucutú*; ► velmi silná postava z kub. serálu; (DMC).

tronear, intr. (1) (Bol): být odeslán v zájmu dětského domova; ► bol. argot *coba*; (HB).

troneo, m. (1) [Š: *justicia*; *juez*] (Portor): soudní moc; soudce; spravedlnost; př.: *señor juez, en mi barrio quieren matar a un hombre; sí, derecho al troneo, pero, ¿y luego?; vengan las pruebas*; (RR).

tronera, f. (1) hovor. (Salv, Ven, Nik, Kub, Dom, Urug): velká díra, otvor; (RAE, DA). • (2) (Mex): otvor ve spodní části stěny či ohrady; ► za účelem odtékání vody, odvodnění; př.: *casi tapaban el agujero de las troneras con su bulto*; (RR). • (3) (Mex: Zacatecas): komín; (AM). • (4) (Ekv): ve stavebnictví: díra pro odvod vody; (5) (Dom): velké zranění, rána; (6) (Dom): díra v oblečení nebo obuvi kvůli obnošení; (7) (Hond): otvor po kulce; (8) (Salv): ústa, pusa; viz též: *mascadero*; (9) (Salv): člověk, který mluví hodně nahlas; (10) (Salv): řiť, zadek; viz též: *cagón*; (11) (Portor): klec na kohouty pro kohoutí zápasy; (12) (Pan): píšťala do výfuku; (DA).

tronero, m. (1) (Bol): nezletilý v dětském domově; ► bol. argot *coba*; (HB).

tronga, f., pl. (1) (Mex): kartofle; (JD).

troncha, f. (1) (Kub): konzervovaná ryba; kousek ryby z konzervě; (RAE, DA). • (2) (JižAm, Arg, Chil, Per, Nik): řízek, plátek, kus, kousek; (3) (JižAm, Guat): výhodný kšeft, koupě; sinekura; (AM, DA). • (4) (Mex): chudé jídlo; (MM). • (5) (Am): kole; (JD). • (6) lid. (Bol): kousek vařeného tlustého masa; (7) (Per): prebenda, beneficium; (8) lid. (Ekv): moc, kterou má politická skupina; (DA).

tronchado, -da, adj/subst. (1) m. (Mex): druh sázky; ► zejména při kohoutích zápasech; vyzývající při výhře obdrží polovinu z částky, kterou by zaplatil v případě prohry; (2) obchod s mimořádnými, neúměrnými výdělky; (MM). • (3) adj. (Salv, Nik): bez peněz (o člověku); (DA).

troncharse, intr/tr/zvrat. (1) ~ (**un pie**) zvrat. (Kol, Guat): vymknout si, vyvrtnout si nohu; (AM). • (2) tr/zvrat. (Salv): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (3) intr/tr. (Kol, Ekv, Chil, Per): zvrtnout se situace; (DA).

troncheo, m. (1) (Per): výhodný kšeft, koupě; sinekura; (AM).

tronchido, m. (1) (Salv): praskání dřeva; (DA).

tronchismo, m., lid. (1) (Ekv): mezi politiky: odstoupení z funkce kvůli oslabení politického soupeře; (DA).

tronchista, m. (1) (Ekv, Per): politik, který těží z odstoupení někoho jiného; (DA).

troncho, -cha, adj/subst. (1) adj. (Arg): zkomolený; zmrzačený; (AM, JD). • (2) m., i f. (Arg, Nik, Kost, Ekv): kus, kousek; většinou masa; př.: *un troncho de pan*; (3) (Kol): uzel, který se sám zamotá; (MM, DA). • (4) (Chil, Arg): cigareta z marihuany, joint; viz též: *join(t)*; (5) (Per): marihuana; viz též: *juana*; (6) (Kub): kousek ryby z konzervy; (DA).

tronido, m. (1) (Arg, Mex): hrom, zahřmění; (2) (Mex): výbuch, detonace; (MM).

tronitoso, -sa, adj. (1) (Ven): hýřilský, prostopášnický; (AM).

trono, adj/subst. (1) m., lid. (Kub, Guat, Arg, Kol): záchod, toaleta, hajzlík; ► mex. argot *caliche*; př.: *lleva media hora sentado en el trono*; (2) **no respetar ni el ~** (Kub): o člověku, který vstoupí do obsazené koupelny; př.: *cierra esa puerta, chico; tú no respetas ni el trono*; (DMC, INFO, RF). • (3) (Bol): dětský domov závislý na státu; ► bol. argot *coba*; (HB, DA). • (4) **andar hasta el ~**, lid. (Nik): být opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (5) adj. (Ven): zdrogovaný, pod vlivem drog (o člověku); (DA).

tronquear, intr. (1) (Mex): tvořit pár, být v páru s někým; (2) chodit vždy v doprovodu; (MM).

tronquera, f. (1) (Arg): viz: *tranquera*; (DA).

tronquero, adj/subst. (1) m., spíš pl. (Ekv): lupič; vrah; nájemný vrah; ► většinou má komplice; př.: *avanzaron hasta el lugar en donde descansaban los cadáveres de los dos manabitas; ... tronqueros de Manabí, ¿los recogemos? ¿quién va a recoger esos perros!*; (RR). • (2) (Arg): o zvířeti, které je spárované s jiným; př.: *bueyes tronqueros*; (AM MM). • (3) (Bol): motorové vozidlo; viz: *camión tronquero*; (DA).

tronquista, m/f. (1) (Portor): člen odborů, které zastupují pracovníky dopravního průmyslu v Portoriku; (DA).

troñuño, -ña, adj., lid. (1) (Kol): lakomý, skoupý; viz též: *tacañún*; (DA).

tronzudo, -da, adj/subst. (1) (Portor): pomatený člověk; (AM, MM).

tropa, f. (← fr.) (1) (StřAm, Mex, Per, Bol, Chil, Par, Arg): zvířecí potah, spřežení; (2) (Arg, Bol, Par, Urug): dobytek, který se převádí na jiné místo; (3) (Arg): řada vozíků, které sloužily k prodeji; (RAE, DA). • (4) (Kub, Mex): zhýralec, hýřil, flamendr; (AM). • (5) (Arg, Par, Urug): stádo dobytka; stádo ovcí; (6) (Arg, Par, Urug): řada jedoucích vozíků; (7) (StřAm, Mex, Kub): nevychovaný člověk; (MM, BDE). • (8) (Am): houf, smečka, stádo; (JD). • (9) (Bol): skupina hudebníků, kteří hrají na určitý nástroj; (10) (Bol): nástroje, které patří do jedné skupiny; (DA).

tropeada, f. (1) (Urug; Arg): nahánění, hnání dobytku; př.: *ahora, donde se den cosas como una disparada a medianoche, esa es tropeada que no se olvida más*; viz též: *tropear*; (RR).

tropeadura, f. (1) výprask; viz též: *felpuada*.

tropear, intr/tr. (1) (Urug; Arg, Bol): hnát, převádět dobytek z jednoho místa na druhé; (DA).

tropel, m. (1) (Arg): stádo; (JD). • (2) (Kol): rvačka, hádka; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (3) (Kol): povyk, randál u rvačky nebo hádky; (4) (Salv): klus koně; (DA).

tropelaje, m. (1) (Kub): povyk, nepořádek, rámus; (DA).

tropear, intr.; viz: *tropeliar*; př.: *me tocó tropear con dos pintas*; ► kol. argot *parlache*; (M01).

tropelero, -ra, adj/subst. (1) (Kol): člověk se sklonem zapojovat se do rvaček a hádek; (2) (Salv): v jezdeckví: svižným krokem; (DA).

tropeliar, intr. (1) (Kol): bojovat, rvát se, hádat se; př.: *cuando yo bajé encontré a Fáber y a Soraya tropeliando, Fáber le daba palmadas a Soraya en la cara*; ► kol. argot *parlache*; ■ Var.: *tropeliar*; (M01).

tropeña, f. (1) (Ekv): vojanda; žena doprovázející muže na válečném tažení; ■ Syn.: *rabona*; (AM, MM).

tropera, f. (1) (Guat, Ven): viz: *tropeña*; (AM).

tropero, m., venk. (1) (Arg, Bol, Par, Urug, Chil): mezkař, povozník; (RAE, DA). • (2) (Arg, Par, Urug): honák, honec dobytka; př.: *Otálora bebe con los troperos y luego los acompaña a una farra ...*; (MM, JD, BDE). • (3) (Bol): viz: *chancho de monte*; (DA).

tropizado, -da, adj. (1) lid. (Pan): zavalený prací; (2) (Pan): člověk, který si prochází špatným obdobím (duševně nebo ekonomicky); (DA).

tropozalón, -na, adj. (1) (Per): vrtkavý, nestálý; (AM, JD).

tropezar, tr. (1) [Š: *tropezar con*] (Ven): vrazit (do); narazit (do); př.: *¿quién iba a alarmarse porque un hombre llevara un maletín? ¡cualquiera que lo tropezara y sintiera algo duro y pesado!*; (RR). • (2) ~ **en lo parejo** (Salv, Nik): být hloupý, natvrdlý; (DA).

tropozón, m. (1) **como un ~ en noche Oscara** (Ven): šeredný jako noc; (JD).

tropical, adj/subst. (1) adj. (Arg): o všem, co je chybné, strojené, pompézní, přehnané, přemrštěné; př.: *oratoria tropical*; (2) m. (Arg, Par, Urug): lehká látka ze lnu a polyesteru; ► vyrábí se z ní pánské letní oblečení; (MM, DA).

tropicalísimo, -ma, adj. (1) (Portor): původní, originální z Portorika (o člověku nebo věci); (DA).

tropicalismo, m. (1) (Arg): pompéznost, nabubřelost, přehnanost, přemrštěnost, strojenost; př.: *el tropicalismo del escritor Vargas Vila*; (MM). • (2) (Chil): sklon k přehánění při zachycování nebo interpretaci reality; (DA).

tropicalización, m. (1) (Chil): přehnanost, přemrštěnost při zachycování a interpretaci reality; (DA).

tropicalizar, tr. (1) (Chil): způsobovat přehnanost, přemrštěnost při zachycování a interpretaci reality; (DA).

tropicaloide, adj. (1) (Chil): přehnaný, rozvášněný (o věci); (DA).

Tropicama, m., lid. (1) (Kub): spát se ženou; ► slovní hříčka se slovem „Tropicana“, což byl jeden slavný kabaret na Kubě a se slovem „cama“, což je šp. označení pro postel; př.: *va con ella al Tropicama*; (DMC).

tropicón, m. (1) (Am): škobrtnutí; (JD).

trópicos, m., pl. (1) (Kub, Portor, Kol: Riohacha): nesnáze, potíže; (2) **pasar los** ~¹ třít bídu s nouzí, prožívat zlé časy; (AM). • (3) **pasar los** ~² (Am): nevycházet z malérů; (JD).

tropiezo, m. (1) (Portor): útes v moři; (DA).

tropilla, f. (← *tropa*) (1) (Arg, Bol, Par, Urug): stádo koní (s vedoucí klisnou); př.: ... *una banda de cuatros sorprendida cuando intentaba roba runa tropilla de caballos en la estancia*; (2) (Arg, Urug): stádo jezdeckých koní; (RAE, MM, BDE, DA). • (3) (Arg, Par, Urug): stádo stejnobarevných koní; viz též: *tropilla de un pelo*; (MM, DA). • (4) (Am): chasa, parta; (JD). • (5) (Chil): malé stádo koní nebo krav; (6) (Bol): stádo krav nebo tažných zvířat; (7) ~ **de un pelo** (Arg, Urug): stádo stejnobarevných koní; (8) ~ **entablada** (Arg, Urug): stádo koní vycvičené k tomu, aby následovalo vedoucí klisnu; (DA).

tropillera, -ro, m/f. (1) klisna; hřebec vedoucí stádo; (JD). • (2) m. (Arg, Urug): člověk zodpovědný za péči a vedení stáda koní; (DA).

tropósfera, f. [Š: *troposfera*] (1) (Am, Ekv, Per, Bol, Chil, Urug): troposféra; ► spodní vrstva atmosféry; je vysoká až 12 km; vyskytují se zde povětrnostní, vzdušné a elektrické jevy; (RAE, DA).

troque, m. (1) [Š: *camión*] (US, Portor): kamión; př.: *ienes que subir por un tablón a un troque que va rodando despacio*; (RR, DA). • (2) (← angl. *truck*) viz: *troca*; př.: *Fernando tiene un troquezito blanco todo chocado*; ► slang; (MS, INFO, RF). • (3) lid. (Kub): chaos; př.: *¡qué troque hay aquí!*; (DMC).

troquero, -ra, m/f. (1) m. (US, Portor): řidič nákladního kamionu; (MS). • (2) f., lid. (Portor): lesba, která má mužské chování i vzhled; viz též: *macha*; (3) m/f. (Hond): řidič dřevěné káry *troco*; (DA).

troquista, m/f. (1) (Portor): člověk, který se snaží přesvědčit druhého k tomu, aby bral drogy; (DA).

troquita, f. (1) (US, Mex): vozík; (MS).

tros; viz: *trust*; (MS).

trozca, f., lid. (1) (Bol): v hornictví: zákрут v tunelu; (DA).

trostear, intr. (← angl. *to trust*) (1) (US): mít důvěru v někoho; (MS).

trotada, f. (1) (Nik, Kol): v jezdeckví: klus; (DA).

trotadicto, -ta, m/f. (1) (Chil): člověk, který rád cvičí venku; (DA).

trotador, -ra, adj/subst. (1) (Salv, Nik, Dom, Kol, Per, Bol): běžec; (DA).

trotar, intr. (1) (Salv, Nik, Kost, Dom, Portor, Kol, Per, Bol, Par, Urug): běžet dlouhou trať s krátkými kroky; (DA).

trote, m. (1) **andar al** ~ (Arg): být velmi zaneprázdněný; (2) **me tienen al** ~ dávají mi zabrat, mají na mě velké nároky; (MM). • (3) (Salv, Nik, Dom, Kol, Per, Bol, Par, Urug): běh na dlouhou trať, běhá se krátkými kroky; (4) **al** ~ (Nik, Arg): pod kontrolou, pod palcem (o člověku nebo situaci); (5) **echar el** ~, lid. (Kost): dělat něco nepečlivě; (6) **sacar al** ~ (Arg, Urug): někoho odněkud vyhodit, vypoklonkovat, vyrazit; ■ Syn.: *sacar carpiendo*; (DA).

trotear, intr/tr. (1) tr. (Am): klusat, běžet; (JD). • (2) intr. (Salv, Nik): pronásledovat někoho s velkým nasazením; (DA)

trotera, f. (1) děvka; viz též: *grúa*.

trotero, m. (1) (Ven): klusák; (JD).

trotinar, intr. (1) (StřAm): klusat, běžet; (AM).

trotón, -na, adj. (1) (Portor): o káče, která se netočí klidně; (2) (Portor): špatně tancující (o člověku); (DA).

trotteur, m. (← fr.) (1) (Arg): krátká sukně či šaty; (MS).

troupe, f. (← fr. *troupe*) (1) (Kol): skupina, banda, houček lidí; (MS).

trousseau, m. (← fr. *trousseau*) (1) (Arg, Kol, Kub, Pan, Ven): výbava slečny; ■ Var.: *trusó*; (MS).

trova, f. (1) (Kub): nalejvání, lež, výmysl, podvod; viz též: *mentolina*; (AM, JD, DA). • (2) **dar una** ~ (Kub): klábosit, vykládat, mít moc řeči; ■ Syn.: *dar teque*; (3) **meter una** ~ (Kub): tokat (o zamilovaném); (JD). • (4) lid. (Kub): problém; př.: *¿cuál es tu trova?*; (5) (Kub): katastrofa; ► konverzace, která uzavírá nějakou tragédii; př.: *esa trova tuya es demasiado trágica*; (6) lid. (Kub): dlouhá a nudná konverzace; př.: *casi me duermo con su trova*; (7) **echar una** ~ (Kub): udělat někomu během rozhovoru hotovou přednášku; př.: *me echó una trova, que era irresistible y lo dejó*; (8) **estar en la** ~ (Kub): dostat se k jádru věci; př.: *yo siempre estoy en la trova, así que ya te avisaré de eso*; (9) **no me vengas con esa** ~ (Kub): nevytahuj na mě tyhle věci; př.: *yo sé que es buena mi mujer; mira, no me vengas con esa trova*; viz též: *cuadro*; (10) **no me vengas con esa** ~ **Gardel** (Kub): nevytahuj na mě ty svoje tragédie; ► „Gardel“ zde funguje jako augmentativum, jde o představitele tanga, jež je v jeho podání plně nešťestí; př.: *se lo dije; no me vengas con esa trova Gardel*; (DMC, DA). • (11) **bajar una** ~ (Kub): hustit do koho; ■ Syn.: *bajar una muela*; (DA).

trovador, m. (1) **botarse de** ~¹ (Kub): podlézat; př.: *cuando lo sorprendí se me botó de trovador*; (2) **botarse de** ~² (Kub): o člověku, který mluví ubrečeným hlasem, aby vzbudil lítost; př.: *lo sorprendí y se botó trovador; creí que lloraba*; (3) **botarse de** ~³ (Kub): o tichém člověku, který na schůzích vehementně vysvětluje své názory; př.: *estaba callado en la reunión pero de pronto se botó de trovador*; (DMC).

trovar, intr. (1) (Am): nalejvat, lhát; (2) (Kub): klábosit, mít moc řeči, hučet do koho; tokat (o zamilovaném); (JD).

trovata, f. (← it.) (1) (Arg, Kol, Par, Per, Urug): vtipná náhoda; náhodný a výhodný nález; př.: *¡(mamma mía) qué ~!, se (si) non e vera (vero) e ben trovata (trovato)*; (MS).

trovero, -ra, adj/subst. (1) m. (Kub): šejdíř; (JD). • (2) lid. (Kub): lhář; př.: *Juan es un trovero*; (DMC). • (3) adj/subst. (Kub): člověk, který mění, upravuje a zveličuje realitu; (4) lid. (Kub): člověk, který má tendenci hodně mluvit; (DA).

troya, m., i f. (1) (Arg, Bol, Ven, Mex, ChilUrug): káča (hra); ► na zem se nakreslí kruh, do kterého se hráči strefují; viz též: *trolla*; (2) (Chil, Per): kuličky (hra); ■ Var.: *trolla* (Chil); (AM, DA). • (3) (Chil, Per): rozhodčí v kuličkách; (MM). • (4) f. (Arg, Urg): kruh, pro hraní káči; (5) (Chil): široký kruh nakreslený na zemi; (6) (Per): rakety rozložené v střelném prachu, při zapálení se postupně spouští; (DA).

troza, f. (1) (Salv, Kub): penis; viz též: *pinga*; (2) (Salv): loďka; (DA).

trozada, adj/subst. (1) f. (Salv): řezná rána; (2) hovor., venk. (Hond): řezná rána způsobená mačetou; (RAE). • (3) [Š: *agotado*; *cansado*] adj. (Ven): unavený; vyčerpaný; ► pouze o zvířeti, které pracovalo přes míru; př.: *¡dígame, si la niña Victoria se empeña en ir a la perrera a ver qué era lo que tenían y los descubre cómo estaban, con las lenguas afuera y trozados de haber estado monteando toda la noche!*; (RR). • (4) adj. (Hond): nakrájený, naporcovaný; (DA).

trozadora, f. (1) (Portor): mačeta; (DA).

trozar(se), intr/tr. (1) tr. (Am, Guat, Salv, Nik, Kost, Dom, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): naporcovat, nakrájet na kousky; (BDE, DA). • (2) **estar trozando riele** (Nik): třepat se jako osika; ► být vystrašený; (3) (Hond, Salv): (z)ranit někoho; (4) intr. (Guat): říznout se; (5) tr. (Kub): ošoupat se; onosit se (o oblečení); (DA).

trozo, m., pl. (1) lid. (Kub): jídlo; ■ Syn.: *la butuva*; *la grasa*; *los víveres*; (2) **estar la caña a tres** ~ (Kub): stát nějaká situace za prd; př.: *en todo el mundo está la caña a tres trozos*; (3) ~ **de carbón** (Kub): tužka; př.: *agarré el trozo de carbón y le escribí*; ► výraz, který používají chucheros; viz: *chuchero*; (DMC). • (4) ~ **de + subst.** [Š: *pedazo de*], zvelič. (Ven): kusanec; kus; př.: *la muchacha es bonita, es sana y alegre como un trozo de montaña*; (RR). • (5) (Salv, Kub): penis; viz též: *pinga*; (6) viz: *caña*, *estar caña a tres trozos*; (DA).

tru, citosl. (1) (Portor): používá se k přivolání prasat; (AM).

trúa, f. (1) (Arg, Bol): opice, opilost viz též: *curdela*.; (2) **estar en** ~ být namazaný, opilý; (AM).

truca, f., vulg. (1) (Per): výměna, handl, handlování; (AM, JD).

trúcamelo, m. (1) (Dom): dětská hra; (AM).

trucar(se), intr/tr. (1) intr. (Dom): utéct, uprchnout; (2) tr. (Portor): v baseballu: třikrát nadhodit baseballový míč pálkaři, který ho ani jednou neodpálí; (DA).

truck, m. (1) (US, Portor): kamión; (DA).

truckcito, m. (1) (Portor): dodávkové auto; (MS).

truco, m. (1) (Arg, Bol, Urug, Ven, Kol, Par, Chil): španělská karetní hra; ► pravidla se liší zem od země; př.: *el cigarro, el hoyo, la rayuela y los montones de cobre, el naipe roñoso, el truco en los rincones*; (RAE, RR, AM, MM, DA). • (2) lid. (Arg, Bol, Chil): rána pěstí; (3) (Dom): velikánský kus něčeho; (AM). • (4) (Chil): spiknutí proti někomu, kdo podvádí; (MM, DA). • (5) **le hacían ~s y marañas** (Kub): dělal si z ní šprt'ouchlata; (JD). • (6) (Dom): kus, kousek; (7) **~ de gallo** (Arg, Urug): varianta karetní hry *truco*, ve které hrají tři hráči; ■ Var.: *truco gallo; truco pata de gallo*; (8) **~ de gallo** (Arg, Urug): viz: *truco de gallo*; (9) **~ pata de gallo** (Arg, Urug): viz: *truco de gallo*; (10) **de ~¹**, lid. (Kub): složitá, těžko řešitelná situace; (11) **de ~²** (Kub): ošklivý, škaredý (o člověku); (12) **de ~³** (Kub): špatný, nekvalitní; (DA).

trucutú, adj/subst. (1) **estar ~**, m. (Kub): být velmi silný; př.: *ése está trucutú*; (2) **estar de ~** (Kub): být chvástal; ► vést silácké řeči; př.: *desde que le dieron ese empleo está de trucutú*; (3) **ser ~** (Kub): být hrozně zabeđený; př.: *en matemáticas es trucutú*; (4) **ser un ~** (Kub): být zpátečník; př.: *tú eres un trucutú; así no podrás adelantar en la vida*; ► „Trucutú“ je postava z doby kamenné z televizního seriálu; viz též: *troncúo*; (DMC). • (5) m. (Hond): soulož; viz též: *chingadera*; (6) lid. (Ekv): policejní vozidlo, které se používá k rozehnání demonstrace; (DA).

truocar, tr. (1) (Chil): směnit, udělat výměnný obchod; (DA).

trueno, m. (1) (Arg; Ven): flám, hlučná slavnost; bouřlivá oslava; př.: *oíalos él en los corrillos, en los grupos de estudiantes, hablar, conversar, de sus amores, ..., de sus noches de trueno, de juegos y de orgía*; (2) [Š: *locura; trastorno mental*] (Urug): bláznovství; šílenost; př.: *está clavado: los hijos heredaron el trueno*; (3) (Mex): ptačí zob lesklý; *Ligustrum lucidum*; ► keř, nebo malý strom; používá se na výzdobu ulic či promenád; pochází z Asie; př.: *Pitirre se llevó a la niñita entre unas matas de trueno*; (RR, JD). • (4) lid. (Mex: Jalisco, Ekv, Pan): bouchačka, revolver; př.: *anoche uno se suicidó con un trueno de 9mm*; ► slang; (5) pl. (Ven): humpolácké boty; (6) **correr un ~** (Ven): flámovat; (AM, RF, DA). • (7) (Kol, Ven): petarda, rachejtle; (8) (Hond): černý pták; ► škodí plodinám; (MM). • (9) lid. (Kub): pěkný; př.: *ese gatico es un trueno*; (10) **ser algo un ~** (Kub): být něco velmi dobré; př.: *ese libro es un trueno*; ■ Syn.: *ser una mujer asesina*; (11) **~ que está para ti, no hay palma que te lo quite¹** (Kub): každý je jen loutkou v rukou osudu; (12) **~ que está para ti, no hay palma que te lo quite²** (Kub): osud nezměníš; ■ Syn.: *el que nace para real (moneda de diez centavos) no llega a peseta; el que nace para tamal del cielo le caen las hojas*; (DMC).

trueque, m. (1) pl. (Kol, Mex): drobné peníze nazpět; (AM, MM). • (2) lid. (Kub): viz: *cuadro*; (DMC).

trufi, m. (← taxi de ruta fija) (1) (Bol): vůz hromadné dopravy pro čtyři pasažéry, jezdí po dané trase; (DA).

truchada, f. (1) (Chil): lov pstruhů; (DA).

truchar, tr. (1) (Bol, Arg, Urug): falšovat, padělat; (DA).

truchazo, m. (1) (Arg): polibek; (DA).

truche, adj/subst. (1) (Kol): frajerský, fešácký, štramácký; frajer, štramák; (AM, JD).

truchero, -ra, m/f. (1) (Hond; Kost): majitel krámku; prodavač potravin; kupec; př.: *hablaba con don Chombo de problemas tan profundos como la aritmética de la balanza, en la que el truchero era un sabio*; (RR, DA).

trucho, -cha, adj/subst. (1) f. (StřAm): stánek, obchůdek se zbožím; pojízdný stánek; (2) hovor. (Urug, Arg): obličej, ksicht; viz též: *escracho*; př.: *si no te callás te rompo la trucha de una trompada*; ► slang; (3) hovor. (Urug, Arg): pusa, ústa; pysk; viz též: *mascadero*; (4) **ponerse ~ alguien** (Mex): rozeznat pravdu, otevřít oči; (5) **ser una (muy) ~** (Mex, Kol): být prozíravý, chytrý; (6) adj. hovor. (Arg, Urug, LaPlá, Ekv, Bol): falešný, podvodný; př.: *este billete es trucho*; ... *el pasajero que llega el aeropuerto de Ezeiza es sucesivamente acosado por remiserios y taxistas truchos no bien traspone el sector protegido por vallas*; (RAE, AM, MM, JD, BDE, DBM, RF, DA). • (7) (Urug; Arg, LaPlá): o něčem získaném na černo; zmanipulovaný; ► říká se o věci, která je vyrobena či koupena nepoctivě, dohodou, aby se neplatily daně; termín byl populární v 80. letech a později i v souvislosti s politickou korupcí; př.: *estos mismos grupos han ganado una licitación trucha para instalar los canales por cable de Montevideo; la Policía de la Provincia ...; que destapó la olla, acuñó el slogan: Catamarca, paraíso del auto trucho*; (RR, BDE). • (8) f. (Arg): ústa s vystouplým spodním trtem; (9) **estirar uno la ~** (Arg): být našťvaný; protáhnout nos (zklamáním); (AM, JD). • (10) adj. (Kol, Mex, Salv): vychytralý, prohnáný, mazaný; viz též:

espiritado; (MM, DA). • **(11) ser las mujeres como las ~s**, f. (Kub): když ti žena nabídne příležitost, chyt' se jí; ► jazyk rybářů; když se pstruh chytí na udici, je třeba pořádně tahat, jinak se vyvlékne z návnady; př.: *aprovecha, que las mujeres son como las truchas*; (DMC). • **(12) m.** (Bol): auto internované od pašeráka; **(13) (Bol)**: kurýr, který neslouží; ► bol. argot *coba*; **(14) adj/subst.** (Bol): veselý, bystrý člověk; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(15) (Arg)**: falešný, nelegální; př.: *ese Rolex es trucho / ese tipo es un trucho (¡te está mintiendo!)*; ► slang; (RF). • **(16) f.** (Hond): obchod, ve kterém vše důležité; **(17) adj.** (Ekv, Bol, Par, Arg, Urug): o výrobku: pašovaný; prodáváný jako značkový; **(18) (Bol, Arg)**: člověk, který nemá dostatečnou kvalifikaci pro vykonávání dané funkce; **(19) lid.** (Bol, Arg): špatný, nekvalitní; **(20) adj/subst.** (Per): reklama, která nebyla vytvořena na přání klienta; **(21) adj.** (Mex, Salv): šikovný, zručný; (Pan): o zvířeti: s krátkým ocasem; (DA).

truchudo, -da, adj. **(1) (Arg)**: pyskatý, s výraznými rty; (DA).

truismo, m. (← *true*) **(1) (Portor)**: nepopiratelná pravda; (DA).

truján, -na, m/f. **(1) (Dom)**: podvodník; (DA).

trujano, -na, adj. **(1) (Pan)**: podvodnický, šejdiřský; **(2) (Dom)**: vtipný, bavící ostatní; (AM, DA).

truje, (1) a lo que te ~, Chenchá (Mex): vzhůru do toho!; ► používá se pro vyjádření podpory, aby se někdo pustil do práce a neplýtval časem; (DA).

trujía, f. **(1) (Portor)**: místo, kterým odtéká voda z joly; (DA).

trujillano, m. **(1) (Per)**: moučník z vrstev piškotu a marmelády; nahoře je posypaný sezamem; (DA).

trukcito, m. (← angl. *truck*) **(1) (Portor)**: dodávka, malé nákladní auto; (DA).

trulla, f. **(1) (Portor)**: skupinka koledujících lidí; ■ Var.: *corrinche*; **(2) (Kol)**: legrace, žert, šprým; **(3) ~de palos** (Portor): výprask, nářez; (AM). • **(4) (Portor)**: parta; viz též: *ganga*; **(5) lid.** (Bol): parta dětí a dospívajících, která se baví obtěžováním a ničením majetku jiných; **(6) (Portor)**: tajný večírek; (DA).

trullada, f. **(1) (Kub, Portor)**: velký dav, houf lidí; (AM). • **(2) (Portor)**: skupinka lidí chodících na vánoční koledu; **(3) una ~ de palos** (Portor): nakládačka, výprask, nářez; (MM).

trullero, -ra, adj/subst., lid. **(1) (Bol)**: člen party *trullo*; (DA).

trumao, m. (← map. *thumaugh*) **(1) (jižChil)**: jemný písek; pískovcová půda; (RAE, AM, JD, DA).

trun, m. **(1) (jižChil)**: trnitý plod některých rostlin; ► chytá na látku nebo vlas, jako například plody lopuchu, bodláku apod.; (RAE, DA). • **(2) (Chil)**: plod *Acaena pinatifidia* a jiné druhy; ► zralé plody při puknutí vydávají charakteristický zvuk; (MM).

truncia, f., lid. **(1) (Hond, Salv)**: podvod, lest; viz též: *engañada*; (DA).

trunciero, -ra, adj. **(1) (Salv)**: podvodnický; (DA).

trunco, -ca, adj. **(1) (Am)**: neúplný, nedokončený; **(2) amenaza ~ca** naznačená hrozba; (JD).

trunchado, -da, adj. **(1) (Salv)**: neúspěšný u zkoušky; (DA).

trunchar, tr. **(1) (Nik)**: neuspět u zkoušky; (DA).

truncho, -cha, adj. **(1) (Kol, Pan)**: bez ocasu; zmrzačený; (AM, JD, DA).

truño, m. **(1) (Dom)**: nevrlý, rozmrzelý výraz, gesto; (AM, DA).

truñoño, -ña, adj. **(1) (Kol)**: krkounský; (JD).

trunquero, m. (← angl. *strucker*) **(1) (Portor)**: v baseballu: odpalovač, kterému se málokdy podaří odpálit míč; (DA).

truñoño, -ña, adj/subst. **(1) adj., lid.** (Pan): vychytralý, mazaný; viz též: *tacañún*; **(2) adj/subst.** (Pan): krkounský; (DA).

trupa, f. **(1) (Pan)**: palma (*Oenocarpus mapora*); viz: *maquenqué*; (DA).

trupial, m. [Š: *turpial*] **(1) (Am)**: zpěvný tropický pták; ► z čeledi vlhovcovití (*icteridae*); měří asi 24 cm; má lesklé černé peří na hlavě, krku, hřbetě, křídlech a ocase; je žlutě až oranžově zbarvený na hlavě, zátylku a břišní straně; označován jako národní pták Venezuely; viz též: *turpial*; (RAE, MM).

trupillo, m. **(1) (Kol)**: rostlina nadítec jehnědokvětý (*Prosopis juliflora*); viz: *mezquite*; (DA).

truqueada, f. **(1) lid.** (Par, Arg, Urug): schůze, setkání na kterém se hraje karetní hra *truco*; viz též: *concejillo*; **(2) (Par, Urug, Arg)**: partička karetní hry *truco*; (DA).

truqueador, -ra, m/f. **(1) (Arg, Urug)**: vášnivý hráč karetní hry *truco*; (DA).

truquear, intr/tr. **(1) intr.** (Arg, Urug): hrát karetní hru *truco*; (AM, MM). • **(2) tr.** (Salv, Nik, Portor, Ekv, Per): dělat triky, podvody; (DA).

truquero, -ra, adj/subst. **(1) [Š: mentiroso]** (Per; Portor, Urug, Mex): lhář; podvodník; (RR, DA). • **(2) m/f.** (Bol): ve sportu: zapisovatel bodů na hřišti; (AM). • **(3) (Arg, Par, Urug)**: vášnivý hráč

karetní hry *truco*; (MM, DA). • (4) lid. (Kub): lest; př.: *a esos políticos les gusta mucho la truquera*; (DMC). • (5) adj. (Salv): člověk, který podvádí ve hře; (6) lid. (Bol): v kulečnickové aréně: člověk, který se stará o hosty; (DA).

trusa, (truza), f. (1) pl. (← fr.) (1) (Arg, Mex, Per, Urug): kalhotky; př.: *¿desgarraría tu camisa Puritan, tu blusa Vanity, tu trusa ...?*; (2) [Š: *calzoncillo*] lid. (Per, Mex): spodky; pánské spodní prádlo; př.: *... vestía camisa blanca, pantalón azul marino y trusas azules ...; una trusa de color azul marino marca Mariner*; (RAE, JD, BDE, DA). • (3) [Š: *bañador*] (Portor, Kub, Mex, Ekv): plavky; př.: *usaba un traje muy ceñido que le destacaba de los senos; envidié a la trusa y sobre todo al agua*; (4) [Š: *pantalones de hombre*] (Kol): pánské kalhoty; př.: *en vez de los pantalones cortos de todos usaba una trusa de gimnasta*; (RR, DA). • (5) ~ **entera** (Kub): jednodílné plavky, plavky v celku; (6) ~ **de dos piezas** dvoudílné plavky; (JD). • (7) (LaPla): elastický pás; ► ke stahování boků; (BDE). • (8) **ponerse otra** ~ (Kub): změnit názor; př.: *yo en eso me puse otra trusa*; (DMC). • (9) lid. (Urg, Ekv, Arg, Per): dámské body; (DA).

trusca, f. (1) (Per): opice, opilost; (JD).

truscano, m., lid. (1) (Kub): kus; př.: *dame un truscano de hielo*; (DMC).

trusco, m. (1) (Portor): velký kus dřeva; (DA).

trusita, m., lid. (1) (Kub): viz: *Tarzán*; (DMC).

trusó; viz: *trousseau*; (MS).

trust, m. (← angl. *trust*) (1) (Am): asociace významných obchodních společností; (2) (Kol, Chil): společenství spekulantů, kteří stanovují vysoké ceny určitých výrobků; (MS). • (3) lid. (Kub): viz: *cama*; (DMC).

trustee, m. (← angl. *trustee*) (1) (Kub): zmocněnec; osoba pověřená dohlížet na blaho přidělené osoby; (MS).

truto, m. (1) (Chil): viz: *truto*; (DA).

trutro, m. (← map. *tute*, „kýtá“) (1) (Chil): ptačí, kuřecí stehno; viz též: *pollo, pata de pollo, truto, tuto, tutro*; (2) hovor. (Chil): lidské stehno; viz též: *truto, tuto, tutro*; (RAE, AM, EEA, DA).

tru trú, m. (← angl. *thru-thru*, „skrží“) (1) (Portor): uměle vytvořená záplata; (DA).

tru truca, f. (← map. *tutuca*, „trubka“) (1) (Chil): hudební nástroj indiánů *mapuche*; používá se při zvláštních příležitostech; viz též: *tutuca*; (RAE, AM, MM, DA). • (2) (Chil): fujara; (JD).

truza, f. (1) slipy; viz: *interiores*; (EEA).

try, m. (← angl.) (1) (Chil): v rugby: souhrn tří získaných bodů; ► hlavní způsob získávání bodů v rugby, je dosažen položením míče za gólovou linií protihráče; od roku 1983 má hodnotu čtyř bodů v rugbyové lize, kde hraje za každé družstvo třináct hráčů, a hodnotu pěti bodů v rugbyové unii, kde za každé družstvo hraje patnáct hráčů; (MS).

tsaahui, ind. jazyk; viz: *chayahuita*.

tsafiki, m. (1) (Ekv aj.): ind. kmen a jazyk z oblasti xxx; ► xxx; (EA).

tsedungu, m. (1) (Chil aj.): ind. jazyk; ► varianta jazyka *mapudungu* (viz); (EA)

tsine, strom; viz: *apompo*.

tsognido; viz: *chognido*; (MS).

tsogniento; viz: *chogniento*; (MS).

tu, (1) ~ **güeis** (← angl. *two ways*) (Portor): dopravní značka: provoz v obou směrech; viz též: *two ways*; (2) ~ **moch** (← angl. *too much*) (Portor): příliš; (DA).

tú, (1) pron. lid. (Kub): viz: *usted; van*; (DMC). • (2) ~ **a ~**, m. (Portor): kohoutí zápas domluvený mezi jejich majiteli; (DA).

túa, adv. (1) **a la facha** ~ (LaPla): to se ti (mu) povedlo; to jsi celý ty, to je celý on!; viz též: *facha*.

tualé, f. (← fr. *toilette*) (1) (Arg, Chil, Guat, Mex, Par, Urug, Kol, Dom, Ven): dámská toaletka; (2) (Arg, Chil, Guat, Mex, Par, Urug): záchod, toaleta; (3) (Arg, Kol, Dom, LaPla): toaletní stolek; ■ Var.: *toilette, tualer*; (MS).

tualet; viz: *tualé*; (MS).

tuani, adj. (1) (Salv, Nik): věc výborné kvality; (RAE).

tuanis, adj/adv. (1) adj., hovor. [Š: *muy bueno, bonito, excelente*] (Salv, Hond, Guat, Nik, Kost): parádní, perfektní, skvělé, bomba; viz též: *barbarazo*; př.: *¡este juego nuevo está tuanis!*; (2) (Hond, Salv, Nik): moderní; (3) adv., hovor. (Hond, Salv, Nik): dobře, správně, v pořádku; př.: *¡supe que tuvieron que operar de la rodilla a Daniel; ¿cómo está, salió todo tuanis?*; ► slang; (RAE, RF, DA). • (4) (Guat, Kost, Nik, Salv): skvěle, bombasticky, perfektně; př.: *te quedó tuanis el dibujo*

que hiciste del profe; ► slang; (RF). • (5) adj. (Hond, Salv, Nik): pěkný, hezký (o věci); (6) (Hond): velmi velký (o věci); (DA).

túa-túa, f. (1) (Kol): rostlina dávivec bavlníkolistý (*Jatropha gossypifolia*); viz: *frailecillo*; (DA).

tuatúa, f. (1) (Kub, Portor): strom *Jathepa gassifolia*; (MM). • (2) (Kub, Portor): strom dávivec bavlníkolistý (*Jatropha gossypifolia*); ► strom vysoký až 3 m; má střídavé listy a hroznové květenství; okvětní lístky jsou červené se žlutými skvrnami; má drobné plody; kořeny mají dierutické účinky; listy a semena se používají jako projímadlo; (DA).

tuba, f. (1) (Mex): palmový alkoholický nápoj; (2) míza palmy, ze které se vyrábí zmíněný alkoholický nápoj; (MM).

túbano, m., arch. [Š: *puro*] (1) (Portor, Dom): doutník ubalený z listů tabáku; není zabalený v papíru; (RAE, AM, DA).

tubano, m., lid. (1) (Dom): doutník; viz též: *nicotinoso*; (DA).

tubazo, m. (1) (Ven): senzační zpráva, trhák; (JD, DA). • (2) (Arg, Urug): krátký telefonický hovor; (DA).

tubera, adj/subst. (1) f. (Salv): proudové čerpadlo u auta; (2) adj/subst. (Kol, Per): ve strojírenství: pracovník, který vyrábí a vkládá trubky; (3) (Per): surfař, surfařský; (DA).

tubérculo, m. (1) **no es lo mismo ~ que ver tu culo** (Kub): to není to samé, ani se to nepíše stejně; ► tento výraz proslavil hlasatel „Radio Cadena Duaritos; př.: *me varió los términos del contrato; yo le dije: ¡qué va! que no es lo mismo tubérculo que ver tu culo*; (DMC).

tubería, f. (1) lid. (Kub): spolek kubánských exulantů v Miami; ► vzniklo podle frázi: „yo tuve“, „él tuvo“, „fulano tuvo“; př.: *la tubería en Miami cada día crece más*; ■ Syn.: *los tubos*; (2) **entrar por ~** (Kub): obdržet hodně něčeho; př.: *el dinero le entra por tubería*; ■ Syn.: *entrar por una cañería y siete llaves*; (DMC).

tubey, m. (← angl. *two bases*, „druhá meta“) (1) (Nik, Kub, Ven): v baseballu: kolo, ve kterém se pákkař dostane na druhou metu; (DA).

tubiano, -na, adj. [Š: *tobiano*] (1) vulg. (Urug, Par): strakatý, o koni typu *overo*; ► slovo španělského původu, znamená „jako vajčko“ a v Jižní Americe už po staletí označuje koně s velkými bílými skvrnami; viz též: *tobiano*; (NET, RAE, AM, DA).

tubicha, m. (1) (Bol): nižší náčelník klanu v kultuře indiánů *chiriguano*s; (2) ~ **guasu** (Bol): vyšší náčelník klanu v kultuře indiánů *chiriguano*s; (3) ~ **rubicha** (Bol): náčelník skupiny nebo vesnice v kultuře indiánů *chiriguano*s; (DA).

tubino, m. (1) (Kol, Per, Urug): kovová, dřevěná nebo plastová cívka k šití na šicím stroji; ■ Var.: *carretón*; (DA).

tubista, adj. (1) (Nik): student, který se naučí učivo z paměti bez toho, aby mu rozuměl; (DA).

tubitubi, m. (1) (Pan): dámský účes; viz: *dubi*; (DA).

tubi-tubi, m. (1) (Pan): trvalá; (DA).

tubo, adj/subst. (1) m. (Arg): sprej; (2) ~ **de luz fría** [Š: *tobo fluorescente*] (Kub): zářivka, fluorescentní trubice; ■ Var.: *tubo luz*; (3) **como por entre un ~** (Kol): rychle a jednoduše; ■ Var.: *como por un tubo*; (4) **como por un ~** (Urug): rychle a jednoduše; viz též: *como por entre un tubo, por un tubo*; (RAE, JD, DA). • (5) ~ (**de teléfono**) (Par, Urug, Arg, Bol, Chil): telefon; sluchátko telefonu; ► bol. argot *coba*; viz též: *hilo*; ■ Syn.: *auricular* (Chil, Mex, Ven), *bocina* (Ven); př.: *mi primer movimiento fue el de telefonar a José Antonio, pero Victoria me arrebató el tubo*; (6) [Š: *grifo; llave*] (Kost): kohoutek (vodovodu); př.: *Piche de Agua se está lavando el barro en el tubo de la Agencia y todo lo está pringando de agua con tierra*; (7) adj. (tvar *tubo* pro oba rody) (Portor): přiléhavý; upnutý; ► o oblečení; př.: *la falda tubo lila está estrujada*; (8) **por un ~ y siete llaves**, m. [Š: *por mucha cantidad*] (Portor): za mnoho; za spoustu peněz; př.: *ha comprado tierra por un tubo y siete llaves*; (RR, JD, EEA, HB, DA). • (9) pl. (Kub): roury, kalhoty; (10) **dar con ~** (Mex): oslnit koho (vědomostmi aj.); (11) **el examen fue un ~** (Kub): ta zkouška byla dřina; (JD). • (12) lid. (Kub, Portor, Salv): penis; viz též: *pinga*; př.: *¡qué tubo tiene ese niño!*; (13) **conectar a alguien con el ~ de potaje** (Kub): dej mi veřejné místo; ► používá se vždy pro využití něčeho ve svůj prospěch; fráze vytvořená novinářem Silviem Lubiánem při jeho rozhovoru s Fulgenciem Batistou y Zaldívarem; př.: *ya sé que estás de altura en esa compañía; conéctame con el tubo de potaje*; ■ Syn.: *pónme a gozar*; (14) **entrarle a alguien el dinero por un ~ y siete llaves** (Kub): vydělávat peněz jako želez; př.: *tiene millones; le entra el dinero por un tubo y siete llaves*; (15) **¡le ronca el ~!** (Kub): to je pecka, to už jsi přehnal!; viz též: *cañandonga, le ronca ...*; př.: *le dieron el puesto, ¡le*

ronca el tubo!; ■ Syn.: *le ronca el aparato; le ronca el mango; le ronca el merequetén; le ronca la malanga*; (16) **no tener alguien derecho al ~ de escape** (Kub): nemít na nic právo; př.: *oye, tú no tienes derecho al tubo de escape; ¡indecente!*; (17) **pantalones de ~** (Kub): mrkváče; ► kalhoty dole úzké a v pase široké; (18) **ser alguien un ~ de escape**¹ (Kub): být rychlý jako blesk; př.: *no lo puedes coger porque es más rápido que un tubo de escape*; (19) **ser alguien un ~ de escape**² (Kub): být velmi chytrý; př.: *tiene una inteligencia que es un tubo de escape*; (20) **tener el ~ de escape malísimo** (Kub): o člověku, kteý trpí nadýmáním; př.: *oye, tienes el tubo de escape malísimo*; (21) **tener el ~ de escape picado** (Kub): hodně prdět; př.: *ese muchacho tiene picado en el tubo de escape*; (22) **tener el ~ de escape premiado** (Kub): o člověku, který hodně prdí; př.: *¡qué asqueroso!*; *tiene el tubo de escape premiado*; ■ Syn.: *tener alguien el tubo de escape picado*; (23) **~ de escape**¹ (Kub): zadek; (24) **~ de escape**² (Kub): řitní otvor; př.: *me duele el tubo de escape*; (25) **~ de escape**³ (Kub): nosní dírky; př.: *tengo un grano en el tubo de escape derecho*; (26) **los ~s** (Kub): viz: *cañandonga; chuchero; cojones; culeco; escape; merequetén; perfumador; tres; tubería*; (DMC). ● (27) **atender (levantar) el ~**, vzít telefon; viz: *agarrar (el teléfono)*; (28) (Mex, Chil): natáčka; viz: *rulero*; (29) **~ (caño) de escape**, výfuk; viz: *escape*; (EEA, DA). ● (30) (← angl. *tube*) [Š: *televisión*] (US): televizor, televize; př.: *estuvimos mirando el tubo todo el día*; ► slang; (31) (Urug): vytrénovaný, namakaný biceps; př.: *¿viste los tubos que tiene Christian?*; ► slang; (32) **a puro ~** (Guat): ať chceš nebo nechceš, volky nevolky, násilím; př.: *¡y no me digás que no! vas a ir a la misa a puro tubo*; ► slang; (RF). ● (33) (Per): v surfování: tunel pod hřebenem vlny; (34) (Per): v surfování: manévr, při kterém se sjíždí po tunelu, který se tvoří pod hřebenem vlny; (35) pl. (Arg): biceps; (36) (Arg): láhev vína; (37) (Hond, Salv, Par, Portor, Ekv): duše pneumatiky; (38) (Kub, Portor): ztopořený penis; (39) lid. (Hond, Salv, Nik): vězení, žalář; viz též: *canasta*; (40) (Hond, Salv): krátké dámské elastické tričko; (41) (Portor): dřík kotvy; (42) **~ de abasto** (Hond): hlavní potrubí, ze kterého se rozvádí voda po domě; (43) **~ de aire** (Portor): nafukovací duše; (44) **~ de radio** (Portor): lampa ve starém rozhlasovém přijímači; (45) **~ luz** (Urug): viz: *tubo de luz fría*; (46) **al ~** (Nik): z paměti; (47) **por un ~** (Chil, Par): viz: *como por un tubo*; (48) **mandar por un ~**¹ (Mex, Guat, Salv, Nik, Per, Bol): odmítnout nebo vyhodit někoho našťavaně nebo znechuceně; (49) **mandar por un ~**² (Mex, Salv, Nik, Bol): přerušit s někým styky nebo si někoho nebo něčeho přestat všimát; (DA).

tubunuco, m. (1) (Kub): boule, vřed; (JD).

tuc!, citosl. (1) (Ekv, Bol): puťa, puťa; ► volání na slepice; (AM, DA).

tuca, m/f/citosl. (1) f. [Š: *troza*] (Hond, Nik, Kost, Pan): kláda; ► kmen stromu připravený na rozřezání pilou; př.: *los aguaceros no le hacen nada y tenemos varias tucas cortadas*; (2) m. [Š: *refugio rudimentario*] (Par): hrubý úkryt; prozatímní, nouzový úkryt; př.: *el oficio religioso fue suspendido de inmediato y con nuestro uniforme blanco nos lanzamos apresuradamente a los tucas*; (RR, DA). ● (3) ¡~!, citosl. (Urug): vem si ho!, volání na psa; (4) m/f. (Ekv: Esmeraldas): vynadání, napomenutí; (AM). ● (5) f. (Bol): strach; (6) **la ~** (Bol): droga; ► bol. argot *coba*; (HB). ● (7) m., pl. (Kost): noha; př.: *¡qué tucas tiene esa mujer!*; ► slang; (RF). ● (8) **Tuca**, f., lid. (Ekv, Bol): hovor. tvar jména *Antonia*; (DA).

tucada, f. (1) vulg. (Chil): prachy; (RAE). ● (2) (Chil): velké množství peněz, balík; většinou v bankovkách; (DA).

tucán, m. (← od indiánů z Brazílie; ← guar.) (1) (Am → Š, Kub): tukan; *Ramphastus toco, Ramphastus ariel, Ramphastus discolorus* aj.; ► americký šplhavý pták o velikosti 30-66 cm s velmi silným zahnutým zobákem stejně dlouhým jako tělo; obvykle má tmavě peří se světlými skvrnami a olivově zelené nohy; je lehce ochočitelný; ■ Syn.: *diostedé, predicador, yátaro, guazalé, navajón, paletón, pico de frasco, picofeo, raco, zurruaca*; (RAE, MM, BDE, DA). ● (2) (Kost): bankovka v hodnotě pěti tisíc kolónů; ► viz též: *colón*; př.: *disculpen ..., yo venía a ver si ustedes podían ayudarme con un diez, un cinco, un colón, un tucán, lo que ustedes tengan gusto ...*; (RR, RF, DA).

tucancillo, m. (1) (Kost, Bol): pták arassari panamský (*Pteroglossus frantzii*); viz též: *tucanillo*; ► pták velký až 43 cm; má velký zobák, jehož spodní část je černá, vrchní oranžová, červená nebo zelená; má olivově zelené nohy; peří je tmavé; na zádech a hrudníku má černé skvrny a na břicho červený pruh; ■ Var.: *cusingo, filí, tucancillo piquianaranjado*; (2) **~ piquianaranjado** (Kost): pták arassari panamský (*Pteroglossus frantzii*); viz též: *tucancillo*; (DA).

tucandera, f. (1) (Bol): černý mravenec; (DA).

tucanillo, m. (1) (Bol): pták arassari panamský (*Pteroglossus frantzii*); viz též: *tucancillo*; (DA).

tucano, adj/subst. (1) m. (Arg, Ven): viz: *tucán*; (MM). • **(2) adj/subst.** (Kol): příslušník ind. kmene Tucano; **(3) příslušné adjektivum** (tukanský); **(4) jazyk kmene Tucano**; patří do jaz. rodiny východní Tucano; ► kmen žije na řekách Vaupés, Papurí a Paca, na hranicích Brazílie; počet příslušníků etnika se odhaduje na 6.837 osob; (EA, S03).

tucar, tr. (1) (Bol): mít strach; ► bol. argot *coba*; (HB).

tucazo, m. (1) (Pan): rána, úder; (DA).

tuce, m. (1) (Urug): střihání hřívý u zvířat; (AM).

tucear, tr. (1) (Mex): vydat se lovit hlodavce *tuza*; (MS).

tucero, adj/subst. (1) m., i f. (Mex): nora hlodavce *tuza*; **(2)** (Mex): lovec hlodavců; **(3) adj.** (Mex): přídavné jméno k *tuza*; př.: *camino tucero*; (MS, MM). • **(4) viz:** *tusero*; (RR).

tucinte; viz: *teocinte*; (MS).

tuco, -ca, adj/subst. (1) adj. (Bol, Portor, Ven, Ekv, StřAm, Nik): jednoruký, bezruký; chromý; **(2) m.** [Š: *muñón*] (StřAm, Portor, Ekv, Pan, Bol, Ven): pařez, pahýl; **(3)** [Š: *parte; porción; pedazo*] (Kost, Hond, Nik, Ekv; Pan, Salv): kus; porce; část; kus nějakého materiálu (dřeva, železa aj) př.: *se asomó por la ventanita alta y se puso a comerse un tuco de queso*; **(4) f.** (Ekv, Nik): kus dřeva; **(5) m.** (← it. *tucco*) (Arg, Par, Bol, Per, Urug): hustá rajčatová omáčka; ► přidává se do ní cibule, houby, maso, koření; podává se s různými přílohami (těstovinami, rýží, polentou, atd.); **(6)** (← keč. *tucu*, „zářící“) (Arg, Kol): různé druhy tvrdokřídleho hmyzu čeledi kovaříkovití (*Elateridae*); ► při skoku se rychle prohne a vydá zvuk podobný lusknutí; některé mají světélkující zadeček; ■ Syn.: *cocuyo, alúa, tucu*; **(7)** (← keč. *tuku*) (Per): výr; sova; (RAE, RR, AM, MM, DA). • **(8) m., i f.** (StřAm, Salv): jmenovec; ■ Syn.: *tocayo*; **(9) m.** (Salv): zub; **(10)** (Ven): špalek s hákem přidělaný na zdi stájí; ► slouží k přivazování zvířat; **(11)** (Ekv): označení pro druhy platanů a dřev; př.: *un tuco de verde, un tuco de guayacán*; **(12)** (Pan): dřevěný špalek používaný jako stolička, sedátko (mezi chudými lidmi); (AM). • **(13) adj.** (Am). neúplný, vadný; (JD). • **(14) lid.** (Per): terorista; př.: *andan buscando a un tuco que mató a cuatro personas la semana pasada*; ► slang; (RF); **(15) ~ de bola, adj/subst. lid.** (Ekv): velký, robustní, zavalitý; př.: *el hijo de Ignacio está tuco de bola*; ► slang; (RF, DA). • **(16)** (Per, Bol): výr virginský; viz též: *ñacurutú*; **(17)** (Bol): tukan; **(18) lid.** (Kost, Ekv): penis; viz též: *pinga*; **(19)** (Salv): peníze, prachy; viz též: *plata*; **(20)** (Nik): kámoš; viz též: *mano*; **(21) meter el ~, lid.** (Kost): chtít vyvážit zlatem; ► požadovat nadměrnou cenu za nějaké zboží nebo službu; **(22) Tuco, lid.** (Ekv, Chil): hovor. tvar jmen *Antonio José Antonio* (Bol); (DA).

tucotuco, m. (Arg: Andy, Per, Chil); viz: *anguyá tutú, tucu-tuco*; (MM, DA).

tucsa, adj., lid. (1) (Bol): páchnoucí; (DA).

tucsillo, m., lid. (1) (Bol): nekvalitní alkoholický nápoj; (DA).

tucu, m. (1) (← keč. *tucu*, „zářící“) (Bol): viz: *tuco, cocuyo*; (MM). • **(2)** (← keč. *juku*) (Bol: Tj): výr; (LM). • **(3)** (Bol): piroh; viz: *tucumana*; **(4) ~ tuco** (Per, Chil, Arg, Urug): hlodavec tokutoko z čeledi tukotukovití (*Ctenomys*); ► různé druhy hnědých nebo černých hlodavců; mají dlouhý ocas, krátké nohy, malé uši a silné řezáky; viz též: *tucotuco, tucu-tucu, tucutuco, tucutucu*; ■ Var.: *oculto, tundeque, ultuteco*; **(5) ~ - ~¹** (Bol, Arg, Urug): viz: *tucu-tuco*; **(6) ~ - ~²** (Bol): viz: *curucusí*; (DA).

oculto, m. (1): hlodavec tokutoko čeledi tukotukovití (*Ctenomys*); viz: *tucu*; (DA).

tucucho, m. (1) (Bol): měchýř; (AM, JD).

tucuimas, m. (← keč. *tukuy ima*, „od všeho“) **(1) y ~** (Bol): a tak; a další; ► používá se na konci výřtu; (DA).

tucumán, m. (1) (Per): vlněná čepice s klapkami na uši; ► používá se v Andských oblastech jako ochrana proti chladu; je zdobená barevnými kresbami; **(2)** (Ekv): tkanina s tenkými pruhy z kůže; (DA).

tucumana, f. (1) (Bol): smažený piroh plněný směsí *jigote*, vařeným vejcem a olivami; ■ Var.: *tucu*; (DA).

tucumano, m. (1) pl. (Per): výhradně mužský tanec, ve kterém tanečníci imitují kročení koní; **(2)** (Bol): tradiční tanec; je charakteristický opakovanými skoky a otočkami; (DA).

tucún, m., hovor. (1) (Hond, Salv): hlt nápoje vypitého na ex; doušek; panák; viz též: *copetín*; (RAE, DA). • **(2) beber ~ ~** (Guat, Ven): vypít na ex; (AM). • **(3) a ~** (Hond): na ex; (DA).

tucuna, ind. jazyk; viz: *ticuna*.

tucunaré, m. (1) (Portor, Kol, Ekv, Per, Bol): ryba cichlida ocasová (*Cichla ocellaris*); ► sladkovodní ryba dlouhá až 1 m; má duhové zbarvení; ■ Var.: *mamito, marichapa, pavón, sargento*; (DA).

tucunear, tr. (1) (Salv): udeřit hlavou, dát ránu hlavou; (DA).

tucungo, -ga, adj. (1) (Ven): o zvířeti, kterému visí uši; (AM).

tucúquere, m. (← map.) (1) (Chil): velká sova *Bubo magellanicus*; ► pták dlouhý až 50 cm; má hnědou, černou nebo okrovou barvu; hrudník a břicho jsou světle hnědé s tmavými příčnými pruhy; na hlavě má dvě chocholky, které se podobají uším; má velké žluté frontálně umístěné oči; na krku má bílý pruh ve tvaru obojku; zobák je zakřivený dolů; (RAE, MM, DA).

tucura, m., i f. (← braz. port.; ← guar. *tucú*, „kobyłka“ + *rá*, „pro“) (1) (Arg, Urug, Par, Bol): saranče, kobyłka; kudlanka nábožná *Mantis religiosa*; ■ Syn.: *mamboretá, caballito del diablo*; (RAE, MS, MM, DA). • (2) (Arg, Urug): larva kobylinky; (3) (Bol): špatně se chovající katolický kněz; (MS, AM, MM). • (4) (Arg, Urug): čerstvě narozená kobyłka; (MM). • (5) (Bol): flandřák (JD).

tucurpilla, f. (← kič *tuga*, „hrdlička“ + přípona *-illa*) (1) (Ekv): druh malé hrdličky; holoubek skořicový; (RAE, JD).

tucurú, m. (← guar.) (1) (xxx), mravenišť; viz: *tacurú*; (MS).

tucusito, m. (1) (Ven): druh kolibříka; viz: *picaflor*; (RAE, MS, EEA, DA). • (2) (Kol): pěníce; (JD).

tucuso, m. (← arw/karib.) (1) (Ven): kolibřík; (2) ~ **montañero** (Ven): pták *Galbula longicauda*; květomil modrý *Cyanerpes cyaneus cyaneus*; ► velký 12 cm; peří jasně modré barvy; maska, hřbet, křídla a ocas jsou černé; nohy jasně červené, u samice pak červenohnědé; (MS, NET). • (3) (Kost): léčivá rostlina *Carludovica oerstedii*; (MM).

tucutú, m. (1) (Portor): nervozita; viz: *tucutucu*; (2) (Portor): tlukot, bušení; viz: *tucutucu*; (DA).

tucutuco, m. (1) (Per): viz: *tucu-tuco*; (DA).

tucu-tuco, m. (1) (StřAm): hlodavec; ► malého vzrůstu, hnědé až žlutavé či losí barvy, má nožky se silnými drápkami, které mu slouží k rytí; (RAE).

tucutucu, m. (1) (Kol, Portor): leknutí; viz též: *tustús*; (AM). • (2) onomat. (Arg, Par, Urug): hlodavec *Ctenomys brasiliensis*, *Ctenomys magellanicus*; viz: *oculto*; (3) (Kol): rostlina podobná šalvěji; (4) (Arg: Andy); viz: *anguyá tutú*; (MM). • (5) (Chil): viz: *tucu-tuco*; (6) (Portor): nervozita, předtucha něčeho špatného; (7) (Portor): silný tlukot srdce; viz též: *tucutú*; (8) **dar un** ~ (Portor): znervóznět; zrychlit se někomu tep (očekáváním něčeho nepříjemného); (9) **tener su** ~ (Portor): cítit v kostech, mít tušení; (DA).

tucutuzal, m. (1) (StřAm, LaPla): oblast plná podzemních brlohů hlodavců viz: *tucu-tuco*; *tucu-tucu*; (RAE, MM). • (2) (Arg): půda plná krtin; (JD).

tucuy-imas!; citosl. (← keč. *tukuy ima*, „všechno možné“) (1) lid. (Bol: alt/vall): a ten zbytek!; ► výraz užívaný při výčtu věcí; (LM).

tucuymas, m. (← keč. *tucuy ima*, „od všeho“) (1) **y demás** ~ (Bol): a tak; a další; ► používá se na konci výčtu; (DA).

tucuyo, m. (1) (Bol, Chil, Ekv): bavlněné plátno; viz též: *tocuyo*; ► v Ekv výraz používán pouze indiány; (AM).

tucuyrico, m. (← keč.) (1) (Per): vládce, náčelník; ■ Var.: *tocticoc*; (MM).

tue, m. (1) ~ **tué**¹ (Chil): podle stré maputské tradice: dravec, který je špatným znamením; může mít různé podoby; je ztělesněním čarodějů a šamanů; (2) ~ **tué**² (Chil): křik ptaků *tue tué*; (DA).

tuenti, čísl. (1) ~ **for auars martinaisin** (Kub: exil): hned; př.: *entregame el cuadro tuenti for auars martinaisin*; ► z angl. *twenty-four hours martinizing*, což je heslo jedné severoamerické čistírny; (DMC).

tuerca, adj/subst. (1) f., hovor. (Arg, Urug, Chil, Par): vášnivý automobilista; odborník na automobily; i adj; ► obzvláště na formule a závodní automobily; ► slang; př.: *de niño yo fui medio tuerca*; (RAE, RR, RF, DA). • (2) **chirriarle a alguien la** ~ (Kub): mít velký hlad; př.: *vamos a parar que me está chirriando la tuerca*; (DMC). • (3) adj., lid. (Ekv, Chil, Arg, Urug): automobilový; (4) f., lid. (Kub): lesba; viz též: *macha*; (5) (Salv): prsten; (6) (Salv): řiť, zadek; viz též: *cagón*; (7) adj/subst. (Par): bláznivý, ztřestěný (o člověku); (8) f. (Portor): flám, opice; viz též: *juerga*; (9) adj/subst. (Kost): nešika ve sportu; (10) **de ~ y tornillo**, adj. (Ekv): umíněný, tvrdohlavý (o člověku); (DA).

tuerce, m. (1) (Salv, Nik): období, kdy se nedaří; (RAE). • (2) [Š: *infortunio; desgracia*] (StřAm, Salv; Mex, Hond, Nik, Kost, Guat): malér, neštěstí; pohroma; př.: *cuando el tuerce llega pues ya estamos arruinados*; (RR, AM, JD, DA). • (3) (Nik): smůla, pech; viz též: *jodida*; př.: *fue un tuerce que vos no ganarás el premio, te lo merecías*; ► slang; (RF, DA).

tuero, m. (1) [Š: *juego del escondite*] (Guat): hra na schovávánou; př.: *Camila tuvo la impresión que estaba jugando al tuero*; (RR, DA).

tuertear, tr., vulg. (1) (StřAm, Kol, Kost): ublížit někomu, zmrzačit někoho; ■ Var.: *tuertar* (Guat, Kol); (AM, MM).

tuerto, -ta, adj. (1) ~ **o derecho** (Bol): po dobrém nebo po zlém; (2) lid. (Chil): zaražený, šokovaný (kvůli něčemu negativnímu); (DA).

tuesca, f. (1) (Portor): flám, opice; viz též: *juerga*; (2) (Portor): nakládačka, nářez; viz: *golpiza*; (DA).

tuesta, f. (1) (Portor, Dom): opice, opilost; viz též: *juerga*; (2) nářez, nakládačka, výprask; (AM, DA).

tueste, m. (1) lid. (Kub): šílenost; př.: *¡qué clase de tueste tiene!*; (DMC, DA).

tuétano, m. (1) lid. (Kub): viz: *metido*; (DMC). • (2) morek; viz: *caracú*; (EEA).

tuete, m. (1) (Kost): rostlina s vonnými květy *Vernonia brachiata*; (MM).

tufal, m. (1) (Hond): smrad; viz též: *tufazón*; (DA).

tufalera, f. (1) (Hond): smrad; viz též: *tufazón*; (DA).

tufancina, f., venk. (1) (Hond): smrad; viz: *tufazón*; (RAE, DA).

tufaranga, f. (1) (Hond): smrad; viz též: *tufazón*; (DA).

tufazo, m.: viz: *tufo*; (RR).

tufazón, f. (1) (Hond, Salv): smrad; ■ Var.: *tufal, tufalera, tufancina, tufaranga*; (DA).

tufado, -da, adj. (1) (Hond, Salv): zapáchající; (2) (Hond): klepna, drbna; (DA).

tufear, intr/tr. [Š: *sospechar*] (1) hovor. (Hond): podezřívát, tušit; (RAE). • (2) intr. (Hond, Salv): zapáchat; (DA).

tufiera, slov. [Š: *tuviera*] (1) (Arg): (kdybych) měl; ► vyslovují Mapučové; vliv jaz. *mapuche*; (EA).

tufo, m. (1) [Š: *resabio; resaca*] (Portor): kocovina; př.: *acaba de encontrar al marido postrado en una cama con un tufazo de atómico y tremendo chichón en la cabeza*; (RR). • (2) (Ekv): o jídle a pití: zápach, pachuč; (AM). • (3) (Am): smrad potu; (4) (Chil): smrad z úst; (JD).

tufoso, -sa, adj/subst. [Š: *vanidoso*] (1) (Salv, Hond, Nik): domýšlivý, marnivý; př.: *no sé por que Soledad es tan tufosa, ni que fuera tan especial*; ► slang; (RAE, RF). • (2) adj. (Portor): člověk, ze kterého táhne alkohol; (3) (Hond, Salv, Nik): zapáchající; (DA).

tuga, f. (1) (Ekv): hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*); (DA).

tugar, m. (← nah. *tugana*, „vrkat“ (1) (Chil): hra na slepou bábu; (AM).

tugar, tr. (1) (Ekv): lákat vrkáním, cukrováním; (2) ~ ~: **¡salir a buscar!**, lid. (Chil): přehořívá!; ► užívá se k povzbuzení někoho, kdo něco hledá; (DA).

tugurial, adj. (1) (Kol): o čtvrti nebo obydlí: chudý, chudinský; (DA).

tugurizar(se), intr/tr. (1) (Kost, Ekv, Per, Urug): udělat z čtvrti nebo obydlí doupě (zlodějů apod.); (DA).

tuch, m. (← may.) (1) (Mex): pupeční šňůra; (2) (Mex): stopka na ovoci; (3) (Mex): výrůstek nebo hrbolek na jakémkoliv povrchu; (4) (Mex): zbytek používaného mýdla; (5) (Mex): svalnatý žaludek ptáků; (6) (Mex): vnější pohlavní orgány (žen a také zvířat); (7) plod nějaké rostliny; viz: *tuche*; (MS).

tuche, m. (← may.) (1) (Mex): nehezká nádobka na pití; (2) (Mex): chrastítka pro děti; (3) (Mex): plod nějaké rostliny; ■ Var: *tuch*; (4) (← nah.) (Kost): veverka; (MS). • (5) (Ven): usazenina, sedlina, kal; zůstatek, zbytek; (AM). • (6) (Mex): vnější pohlavní orgány (žen a také zvířat); (7) (Mex: Yucatán): svalnatý žaludek ptáků; (8) (Mex: Oaxaca): kůzle; koza; (9) **andar a ~** (Kol): nést někoho na ramenu; (MM). • (10) **a ~**, lid. (Kol): na zádech, na bedrech; (DA).

tuchear, intr. (1) (Mex): koketovat; (MS).

tuchero, -ra, adj/subst. (1) m. (Mex): místo s hojným výskytem opic; (2) adj. (Mex): opičí; (3) m. (Mex): osoba odevzdaná sexu; viz: *tuchear*; (MS).

tuchi, adj. (1) (Portor): vytříbený, vkusný; (DA).

tuchina, f. (1) (Portor): rostlina; viz též: *carruzo*; (DA).

tucho, -cha, m/f. (← may. *xtuch*, „opice“) (1) (Mex): chápan středoamerický *Ateles geoffroyi*, *Ateles vellerosus*; ► opice, má dlouhé přední i zadní končetiny; štíhlé tělo, malou hlavu, silný a dlouhý ocas, dlouhou a měkkou srst; hlava a končetiny jsou černé, obličejová maska z bledé kůže kolem očí

a čenichu; je velmi obratný; (2) (Mex): snědá nepřitažlivá osoba; (MS, NET). • (3) (Mex): opice (obecně); (MM, DA).

tuchpa, f. (1) (Per): kámen, který tvoří ohniště; (DA).

tui, m. (← guar. *tu'i*, „papoušek“) (1) (Arg, Par, Urug): malý papoušek *Psittacus gregarius*; ► světlezelené barvy s naoranžovělým peřím a modrou hlavičkou; (RAE). • (2) (Bol): pták karančo jižní (*Jatropha gossypifolia*); viz: *caracara*; (DA).

tuichi, m. (1) (Bol): pták čimango žlutavý (*Milvago chimachima*); viz: *halcón garrapatero*; (DA).

tuinbeds, f., pl. (← angl. *twin beds*) (1) (Portor): dvojpostel; viz též: *twinbeds*; (DA).

tuist; viz: *twist*; (MS).

tuíter, m. (1) (Bol): malý tlampač; ► vydává ostré zvuky; (DA).

tuití, m., lid. (1) (Salv): marihuana; viz též: *juana*; (DA).

tuja, f. (1) (Bol): hra na schovávanou; ■ Var.: *tuja de esconderse*; (2) pl. (Guat): deky, příkrývky; (AM, DA). • (3) (Guat): lež, kecy; viz též: *mentolina*; (4) ~ **de esconderse** (Bol): hra na schovávanou; viz též: *tuja*; (DA).

tujchi, adj/subst. (← keč. *tujchi*, „rovné tvrdé vlasy“) (1) (Bol): člověk s ježatými vlasy, které se těžko upravují; (DA).

tujšillo, m. (← aim. *thujsa*, „zapáchající“) (1) (Bol): nekvalitní alkoholický nápoj z pálenky z cukrové třtiny a vody nebo limonády; (DA).

tujuré, m. (1) (Bol): kukuřičná kaše vyrobená z kukuřice, sirupu *chancaca*, skořice a hřebíčku; někdy se přidává i mléko; jí se spolu s moučnický; viz: *api*, *mazamorra*; (AM, DA). • (2) (← keč. *tuquri*) lid. (Bol: llan) viz: *tojorí*; (LM).

tul, m. (← nah. *tullin*, *tillin*, *tollin*, „šáchor“) (1) (Hond): druh traviny čeledi orobincovité *Typhaceae*; ► vysoká 1,5 až 2 m; s téměř mečovitými listy; dlouhým rákosovým stonkem s válcovitou palicí na konci, z níž se po usušení uvolňuje lepkavé chmýří bílé barvy; jeho listy mají stejné využití jako orobinec úzkolistý; (RAE). • (2) viz: *tule*; (MS).

tula (tulo), m/f. (1) (Pan): nádoba na vodu; ► čtóra s hrdlem; př.: *toma entonces un tulo de agua y se lo tira encima*; (RR, DA). • (2) (Pan): nádoba vyrobená z celé dýně; ► na rozdíl od nádoby s označením *totuma*, která se vyrábí pouze z poloviny dýně; (AM). • (3) (Chil): volavka *Ardea candidissima*; (MM). • (4) f. (Kol): cestovní taška z odolného materiálu; na vrchní straně má ucho; (5) (Chil): penis; viz též: *pinga*; (6) (Ekv): hůl, tyč se zkoseným hrotem; slouží k okopávání půdy; viz též: *poste*; (7) (Pan): rostlina kalabasa (*Lagenaria vulgaris*); viz: *camazo*; (8) (Nik): klepna, drbna; (9) (Pan): hlava, palice, kebulce; viz též: *pensadera*; (DA).

tulanga, f. (1) (Kub): piškot, koláč, dortík; ► z kukuřičné mouky, mléka, másla a cukru; (AM).

tular, (1) m. (Hond, Mex): místo, kde roste travina *tul*, *tule*; (RAE, MS). • (2) tr. (Ekv): okopávat půdu nástrojem *tula*; (3) m. (Hond, Salv): pole osázené rostlinou *tule*; (DA).

tule, adj/subst. (← nah. *tullin*, *tillin*, *tollin*) (1) m. (Salv, Hond, Mex): rodové jméno různých druhů rostlin s dlouhým stonkem, z jejichž vláken se pletou rohože a sedátka; (RAE). • (2) (Mex, StřAm, Hond, Guat, Salv, Nik, Kost): rákos, šáchor (*Cyperus canus*; *Cyperus articulatus*; *Scirpus californicus*; *Eleocharis filiculmis*); ► má tlustý a silný oddenek; rovné listy; vysoký od 50 cm až 2 m; (3) (Kost): slaměný klobouk; (4) (Kost): starý, zničený klobouk; (5) ~ **ahuapetla**, ~ **bronco**, ~ **de camello**, ~ **de petate** (Mex, Salv): varianty rostliny *tule*; (6) **el que se acuesta con ~s, amanece con dolores** (Mex): říkanka založená na hře s ženskými jmény – Tules (jako zdrobnělina Gertrudis) a Dolores; o tom že bude mít bolestivé probuzení ten, kdo strávil noc na palmové rohoži; (7) **por el ~ se conoce el petate**¹ (Mex): jaký otec, takový syn; ■ Var: *tul*; (MS, DA). • (8) **por el ~ se conoce el petate**² (Mex): podle činů poznáte je; (9) (Portor): hučka, klobouk; (JD). • (10) adj/subst. (Kol): příslušník ind. kmene Tule; (11) příslušné adjektivum (tulský); (12) jazyk kmene Tule; patří do jaz. rodiny čibča; ► kmen žije v zálivu Urabá a v regionu Darién, kde jsou označováni za etnikum *Ipikuntiwala*; na území Kolumbie je počet příslušníků etnika odhadován na 1.166; ■ Syn.: *cuna*, *ipikuntiwala*; (S03). • (13) m. (Hond, Salv, Nik): pružný list rostliny, ze které se pletou košíky, klobouky a sedátka; (DA).

tulenco, -ca, adj. (1) (StřAm): šmajdavý; (AM). • (2) (Am): slaboučký; (JD). • (3) (Salv, Nik): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý; viz též: *ignoratón*; (4) (Salv): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (5) (Salv): neduživý, churavý; (DA).

tulevieja, f. (1) (Kost): v lidové tradici: duch ženy se zacuchanými vlasy; ► bydlí v lesích; v noci navštěvuje domy a živí se popelem, který zůstává v kuchyni po pálení dřeva; (DA).

tulillo, m. (1) (Mex): šachor jedlý, tzv. zemní mandle (*Cyperus esculentus*); ► rostlina vytvářející 40 – 60 cm vysoká zelená stébla; květ jsou drobné, trávovité klásky; vytváří podzemní hlízky, které jsou jedlé a chutnají jako mandle; (MS, NET).

tulín, -na, adj. (1) (Hond, Salv): hubený, podvyživený; (2) (Hond, Salv): nedostatečně vyvinutý (o člověku nebo zvířeti); (3) (Salv): člověk, který se dívá na jiné lidi, jak jí; (DA).

tulipa, f. (1) (Ekv): ohniště tvořené třemi kameny, nad kterými se umísťuje nádoby pro přípravu jídla; (DA).

tulipán, m. (1) přenes. (Antil, Kub): peso, duro; dolar, dolárek; (AM, MM, JD). • (2) (Kol): označení pro různé rostliny; nejčastěji z čeledi liliovitě; (3) (Mex): ibišek (*Hibiscus, rosa sinensis*); (4) květ ibišku; (MM). • (5) (Chil): teplouš; (JD). • (6) Dom, Kol): rostlina tygřice paví (*Tigridia pavonia*); viz: *jagüique*; (7) (Kol): rostlina *Brunsvigia josephinae*; ► je vysoká až 60 cm; má velké voňavé květy, které se tvoří na konci dlouhých silných stoncích; (8) trvalka *Tigridia pavonia*; viz: *ocelosúchil*; (9) ~ **africano** (Pan, Portor, Kol, Ekv): strom spathodea zvonkovitá (*Spathodea campanulata*); ► strom vysoký až 20 m; má hustou zakulacenou korunu; listy jsou složené a drsné na omak; květenství je hroznové; květy jsou oranžovočervené s nazloutlými okraji; ■ Var: *amapola, llama del bosque, meaito, miona*; (DA).

tulis, m. (1) (Mex): zloděj, pouliční lupič; (MM).

tuliso, m. (1) (Kol): kajman; viz: *yacaré*; (DA).

tuli-tuli, adj. (1) (Portor): tlustý (o člověku); (DA).

tulvieja, f. (1) (Kost, Pan): strašidlo, bubák; (AM, JD). • (2) (Salv): mezoamerická mýtická postava krásné ženy, která v noci přitahuje muže a pak je děsí tváří s lebkou; (3) (Pan): uplakánek, ufňukánek; (DA).

tulviejo, m. (1) (Pan): strom (*Posoqueria latifolia*); viz: *borojó*; (DA).

tullcu, adj. (← keč. *tullku*, „zamotaná nit“) (1) (Bol): zamotaná vlákna vlny; (DA).

tullida, f. (1) (Kub): podraz, křivárna, levárna; (2) **hacer una** ~, udělat podraz, podrazit někoho; (AM).

tullido, -da, adj. (1) (Salv): neschopný, nezpůsobitý (o člověku); (2) (Hond): člověk, který jedná se špatnými úmysly; (3) (Hond): drobný, hubený (o člověku); (4) (Hond): malé, drobné plody; (5) (Portor): hrbolatý, hrbatý; (6) (Portor): nahromaděný; (DA).

tullido, -da, adj., lid. (1) (Hond): malý, -á; viz též: *chicón, -ona*; (DA).

tullidura, f. (1) (Portor): zmrzačení; (DA).

tullma, f., lid. (← keč. *tullma*, „ozdobný provázek“) (1) (Bol: alt/vall): gumička do vlasů; (LM, DA).

tullpa; viz: *tulpa*; (MS).

tullqa, m. (← keč. *tullqa*, „zet“) (1) lid. (Bol: alt): zet?; (LM).

tullu, adj/subst. (1) (← keč. *tullu*, „kost“) lid. (Bol: alt/vall): hubeňour; viz: *silwicuro*; (2) ~ **pico**, lid. (Bol): viz: *silwicuro*; viz též: *cancao*; (3) **mocon** ~ (← keč. *muqu*, „uzel“) lid. (Bol: llan): dobytčí kolenní kost; ► používá se pro přípravu vývarů; (LM, DA).

tullupa, m. (← keč.); viz: *tulpa*; (EA).

tulo, m.: viz: *tula*; (RR).

tulomuco, m. (1) (Kost): viz: *tepechichi*; (MM)

tulpa, f. (← keč. *tulpa*, „ohniště, krb, pec“) (1) venkov. (Kol, Ekv, Per): ohniště tvořené třemi kameny; indiánský oheň na těchto kamenech; př.: *la mama Rusario se había levantado temprano a moquiar soplando la tulpa*; (RAE, RR). • (2) (Ekv, Kol, Per, StřAm, Ven, Bol): každý ze tří kamenů, které tvoří ohniště; (3) (Kol, StřAm): lehkomyšlná hlava; (4) (Per): kuchyně, ve které se připravují pokrmy; ■ Var: *tulpia, tullpa*; (MS, DA). • (5) (Per): oheň, hranice; (EA). • (6) venk. (jzKol): hlava, palice, kebulé; ► hlavně o velké hlavě; viz též: *pensadera*; (DA).

tulpay, m. (1) (Per): rostlina *Clarisia racemasa*; (MM).

tulpia; viz: *tulpa*; (MS).

tulpo, m. (1) (Arg): polévka z kukuřičné mouky, papriček, rajčat, cibule a sušeného masa; (DA).

tululu, m. (1) (Dom): dom. měnová jednotka; př.: *¿cuántos tululus cuesta alquilar un DVD?*; ► slang; (RF).

tululú, m., lid. (Dom): bankovka 1 peso; viz též: *peso*; (DA).

tulúlucés, m., pl., lid. (1) (Dom): peníze, prachy; viz též: *plata*; (DA).

tuluma, f., lid. (1) (Salv): penis; viz též: *pinga*; (DA).

tulumuco, m. (1) (Kost): jezevec; viz též: *taira zamhool*; viz: *tolomuco*; (RAE, JD, DA).

tulunco, -ca, adj/subst. (1) m. (Guat): kus, kousek něčeho; (2) málo rozvinutý kukuřičný klas; (AM).
 • (3) (Hond, Salv, Nik): malý tlustý kukuřičný klas; (4) m., lid. (Salv): dítě, děcko; viz též: *nené*; (5) (Salv): druh pokrmu *tamal*; viz: *tamal pisque*; (6) adj. (Salv): o kukuřičném klasu nebo zrnů: nerovnoměrný, nestejný; (DA).

tuluncón, -na, adj/susbt. (1) f. (Guat, StřAm): matřona; (AM, MM, JD). • (2) (StřAm): silná nebo těžká věc; (MM). • (3) (Hond, Salv, Nik): tlustý (o člověku); (DA).

tulupa, f. (1) (Salv): služka, služebná; (DA).

tumay!, (1) lid. (Per): viz: *¡concha tu madre!*; (DA).

tumba, f. (1) (Antil, Kol, Ven, Mex, Pan, Kub, Dom, Ekv): kácení stromů; (RAE, AM, DA). • (2) (Kub, LaPla): africký buben; př.: *en una grabación, donde él tocaba la batería y yo repicaba con mi tumba y a veces me cruzaba*; ► v oblasti LaPla může označovat i kožený potah bubnu; ■ Syn.: *¿cómo está la música?, conga, timba, tumbadora*; ► slovo „tumba“ má dva významy: bubínek a oslava; (3) (Arg; Urug, Chil): kus nekvalitního masa; př.: *el atardecer con la tumba horrible humeando en el tacho*; viz též: *tumbear*; ► původně tento výraz používán vojáky v kasárnách k označení ne příliš chutného masa; z „*carne de tumba*“ se postupně stalo pouze „*tumba*“ (4) ~ (francesa) (Dom; Kub): černošský lidový tanec; ► jedná se o tanec, vycházející z menuetu a dalších tanců; (RR, AM, DA). • (5) **a ~ y aguanta** (Kub): nazdařbůh; (6) **hacer uno la ~ a otro** (Ekv): udělat podraz; (7) **no ganar ni para la ~** (Arg): nic nevydělat; (8) **~ y deja** (Kub): kácení stromů i s větvemi; (9) ~ - ~ (Kub): dětská hra *capú*; (AM, DMC). • (10) (Antil, Kol, Mex): pokácený les, vykácené místo, paseka; (11) (Kub): ryba *Latitus chryseps*; (MM). • (12) **hacer la ~** (Am): kácet les, porážet stromky; (13) (Am): flákota, kus masa; (14) (Kub, Ven): povalení, svalení; sekání cukrové třtiny; (JD). • (15) **estar mala la ~** (Kub): špatná věc; př.: *ahí está mala la tumba*; (16) **llevar una mujer a un hombre a la ~ fría** (Kub): líbit se žena muži; př.: *esa vecina me lleva a la tumba fría*; (17) **tocar una ~ caliente** (Kub): o africkém hudebním nástroji: hrát velmi dobře; př.: *esa música toca una tumba caliente*; viz též: *mil*; *tumba*; (DMC). • (18) (Chil): plátek vařeného nebo dušeného masa; (19) lid. (Bol): na svátek Všech svatých: stůl s černým ubrusem, na kterém je vše, co měl zesnulý rád; (20) ; ~! (Portor): pst!; ► používá se jako upozornění, že je potřeba o něčem pomlčet a být diskrétní; (DA).

tumbaburros, m. (1) pl. [Š: *diccionario*] (Mex, Per): slovník; ► mex. argot *caliche*; (RAE, DBM, DA). • (2) (Ekv, Per): nárazník; ► kovové příslušenství, nástavec, který je umístěn na přední straně některých vozidel, aby je chránil před nárazy; viz též: *mataburros*; (DA).

tumbacabeza, f. (1) (Arg): salto; (DA).

tumbacero, m., lid. (1) (Bol): alkoholický nápoj, který vzniká smícháním alkoholu s vodou; (DA)

tumbacuatro, m. (1) (Kub): chvastoun, chvástal; (AM).

tumbadero, m. (1) (Kub, Portor, Mex): mýtina, vykácené místo; (2) lid. (Kub, Mex, Chil): bordel; (3) (Ven): ohrada, kde se značkuje dobytek; (AM, MM, DA). • (4) (Kub, Mex): hodinový hotel; ■ Var.: *albergue, posada*; (5) (Guat, Mex): místo při horním toku řek; ► při splavování dřeva; kmeny se hází do řeky a jsou proudem vody doneseny do tišin, kde se sbírají; ■ Syn.: *tumbo*; (MM, DA). • (6) lid. (Kub): místo, kde se scházejí milenci; př.: *la voy a llevar al tumbadero esta noche*; (DMC).

tumbadillo, m. (1) (Bol, sevChil): strop; (2) (Bol, Kol): výšivka kolem spodničky; (3) (Kol): spodnička; (AM). • (4) (Arg: Salta): hliněná omítka na strop; (5) (Mex: Tabasco): krovky u dvousedlové střechy; (6) přístřešek, stříška; (MM). • (7) (Per, Bol): podhledová konstrukce; (DA).

tumbadito (tumbaíto), m. (1) (Portor): lidový tanec; hudba k tomuto tanci; př.: *el primo bombero le prometió un tumbaíto el jueves entrante: que ratón bueno vamos a pasar*; (RR).

tumbado, -da, adj/subst. (1) m. (Ekv): strop; př.: *en alto porcentaje se conservan las casas con una a dos piezas, que sirven para llenar todas las necesidades; en ellas no existen tumbados; los pisos son de tierra*; (2) (Ekv, Kol): vnitřní krov; ► tvoří strop v podkrovních bytech; př.: *imaginé los laberintos, los abismos, lagos y bosques de hongos que encerrará en su interior el tumbado; nunca he puesto los pies ahí, tenía miedo*; (3) **tumba(d)o**: viz: *tumbao*; (RR). • (4) adj. (Kub): úplně zničený, na lopatkách; (5) (Kub): opice; (JD). • (6) **tener un ~ o tumbaíto**, m. (Kub): mít život jako král; ► nemuset pracovat, mít spoustu peněz; př.: *ése tiene un buen tumbado*; ■ Syn.: *vivido*; (7) **cogerle a algo el ~** (Kub): vědět v čem je problém; př.: *ya yo no tengo problemas con las matemáticas porque les cogí el tumbado*; (DMC). • (8) (Ekv, Bol): podhledová konstrukce; (9) **coger el ~** (Kub): znát něco (někoho) jako své boty (podrobně, do detailů); (10) f., lid. (Kub, Kol, výchBol): podvod, lest; viz též: *engañada*; ■ Var.: *tumbe*; (11) (Per, Bol): kácení stromů; (12) adj.

(Nik, Pan, Kub, Dom, Portor, Bol, Par): člověk, který kvůli nemoci leží v posteli; (13) (Portor): kohout, který je během kohoutích zápasů napadený a je prohlášen za poraženého; (14) **tener** ~ (Portor): být někdo zblázněný do někoho; (DA).

tumbador, -ra, adj/subst. (1) f. (Portor, Kub): dřevěný buben afrického původu; viz též: *tumba*; ► existují dva druhy: *hembra* (samice) a *macho* (samec); větší je *hembra*; př.: *las figuras de los que rompieron a bailar y bailotear en el pasillo estrecho, la espalda del chofer hecha tumbadora por un técnico de refrigeración que se reveló como arreglista musical*; (RR, DA). • (2) hovor. (Mex): postel; ► mex. argot *caliche*; (MV). • (3) m/f., lid. (Kub, Dom): zloděj; př.: *últimamente hay varios tumbadores operando en esta zona; anoche arrestaron a dos*; (4) (Kub): perkusista; ► slang; (RF, DA). • (5) adj/subst. lid. (Bol): silný alkoholický nápoj; (DA).

tumbagobierno, adj., hovor. (1) (Ven): výjimečný; ► převyšující buď svými rozměry, silou nebo krásou ostatní osoby nebo věci své kategorie; (RAE, DA).

tumbahombre, m. (1) (Pan): folklorní klobouk s černými puntíky; (2) (Pan): sukně se svislými pruhy různých barev; (DA).

tumbaíto, m. (1): viz: *tumbadito*; (RR). • (2) **cogerle a algo el ~¹** (Kub): seznámit se s někým nebo něčím; př.: *a esta máquina le cogí el tumbaíto; ya sé como funciona*; (3) **cogerle a algo el ~²** (Kub): vědět jak s něčím zacházet; př.: *yo, a esta máquina le he cogido el tumbaíto*; (4) **cogerle a algo el ~³** (Kub): překvapit někoho ve hře, ve které je mistrem; př.: *lo derroté porque le he cogido el tumbaíto*; (5) **tener un ~ para lavar la ropa** (Kub): nemuset pracovat; ► popěvek z reklamy na jedno kub. mýdlo, „tumbaíto“ je něco, co vydrží bez práce; př.: *ése tiene siempre un tumbaíto para lavar la ropa*; (DMC). • (6) (Portor): typ lidového tance; (7) (Portor): hudba, na kterou se tento tanec tancuje; (DA).

tumbalocas, adj/subst., lid. (1) (Kol): atraktivní muž, který je schopný svést jakoukoli ženu; (DA).

tumbalolla, f. (1) (Arg): viz: *tumbaloya*; (DA).

tumbaloya, f. (1) (Arg; Salta): salto; viz též: *tumbalolla*; (AM, DA).

tumbamonte, m. (1) (Per): lidová slavnost, která se slaví během karnevalu; spočívá v přesazení stromu a ozdobení ho různými stuhami a dárky; později se během oslav se porazí; (DA).

tumbao, m. (1) [Š: *ritmo*] (Portor, Pan a další): rytmus; př.: *por la esquina del viejo barrio lo vi pasar con el tumbao que tienen los guapos al caminar*; (RR). • (2) lid. (Kub): podvod; př.: *lo del uniforme que lleva es un tumbao; él no está en el gobierno*; (3) (Kub, Pan, Portor, Ven): způsob chůze; ► užívá se také v Portoriku; př.: *mira que tumbao tiene ese hombre*; (4) (Kub): lehká práce; př.: *tiene en sa compañía un tumbao maravilloso*; viz též: *cáscara*; (DMC, DA). • (5) ~ **plenero** (Portor): pohyb tance *plena*; (DA).

tumbar(se), zvrat/tr/intr. (1) tr. (Kub, Ven): vzdálit někoho citově od jiné osoby; (2) hovor. (Kub, Ven, Antil, Kol, Mex: Tabasco, Nik, Bol): upravit, vymýtít terén; vykácet; (3) [Š: *robar; birlar*] lid. (Portor, Kub, Dom, Kol, Pan, Ven, Bol): (u)krást; odcizit; vyfouknout; viz též: *ladroñar*; ► subst. *tumbador*; slang; př.: *se le ha perdido la trompeta, la solicita entre los empujones y los gritos, ¿no se la habrían tumbao?*; viz též: *tumbe*; (4) intr. (Kub): nabrat určitý směr; (RAE, RR, MM, RF, DA). • (5) [Š: *virar; enrumbarse*] intr. (Ven): otočit se; zatočit; př.: *las olas tumban mansas*; (6) [Š: *dejar; abandonar*] (Portor): zanechat; opustit; nestarat se o něco; zapomenout na něco; př.: *tumbe eso, viejo, túmbelo*; (7) (Portor): vymáhat vydíráním; př.: *me le acerqué para invitarla a un jugo en la cafetería del parque con los dos o tres billes que le había tumbado al Viejo en un momento de debilidad*; (8) **tumbando y capando** [Š: *rápida y eficazmente*] (Ven): rychle a účinně; př.: *ya veo que el doctor es de los que llegan tumbando y capando, como dicen vulgarmente*; (9) ~ **caña (yo no tumbo caña)**: viz: *caña*; (RR, DMC). • (10) tr. (Ekv): stavět strop; (11) (Antil, Kol, Mex: Tabasco, Nik, Kub): sbalit, klofnout děvče; př.: *al fin la tumbé (nakonec jsem ji dostal)*; (12) ~ **bolo** (Kol): vyvést z rovnováhy; (13) ~ **le a uno la burra** (Mex): sundat, sesadit někoho z dobré pozice; (MM, JD, DMC). • (14) (Am): sekát třtinu; oddělat, odpravit, odkrouhnout, zabít; (15) (Kub): hodit; (16) ~ **el brazo** (Kub): vyrazit, vymáčknout prachy z koho; (17) **lo ~aron del caballo** (Kub): dostal kopačky, padáka, vyhodili ho; (18) ~ **la electricidad** (Kub): vypnout, zhasnout elektriku; (19) ~ **el gobierno** (Kub, Dom, Ven, Ekv, Bol): shodit vládu; (JD, DA). • (20) lid. (Kub): přemluvit někoho bez použití podvodu; př.: *le hablé mucho y lo tumbé; me dejé ir al cine*; (21) (Kub): přesvědčit podvodem; př.: *a ése lo tumbaron unos estafadores*; (22) **¡que si se tumba! ¡que si se vira!**, zvrat. (Kub): nemoct se rozhodnout; př.: *Juan sigue igual: ¡que si se tumba! ¡que si se vira!*; ■ Syn.: *¡que si se piena o se hace papelillos!*; (DMC). • (23) tr. (Bol): ponížít ženu pro její vlastnění; ► bol.

argot *coba*; (HB). • (24) (Kol): podvést, oklamat; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (25) (Hond, Ekv, Bol): propustit z práce; (26) (Hond, Bol): mít sexuální vztah; viz též: *agarrar*; (27) (Hond): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (28) (Hond): zabít se; (29) intr. (Portor): přestat mluvit o něčem, mlčet; (30) tr. (Portor): odložit, zrušit něco; (31) ~ **el japi**, lid. (← angl. *happy*) (Portor): překvapit něčím milým nebo lichotivým; (32) ~ **el kiosko** (Ekv): nekonkurovat na trhu; konkurovat jednomu nebo více podnikům; (33) ~ **pendón**, lid. (Bol): vykoupit všechn alkohol čiča v obchodě *chichería*; (34) ~ **la pajita** (Portor): oponovat někomu kvůli třetí osobě; (35) ~ **las patas** (Portor): krutě se pomstít nepříteli; (36) ~ **se del palo temprano** (Portor): vstávat brzy; (37) **tumba y tala** (Portor): vše zničit; (DA).

tumbarrancho, m. (1) (Ven): velmi hlasitá pyrotechnická výbušnina; (RAE, DA).

tumbavieja, f. (1) (Dom): parfém z pačule; ► pačule obecná je hluchavkovitá tropická bylina se silnou vůní; (AM, JD).

tumbazón, m. [Š: *maremoto*] (1) (Hond, Salv): podmořské zemětřesení; (2) [Š: *oleaje*] (Nik): vlnobití, příboj; (RAE, DA). • (3) (Hond, Salv, Nik): místo v blízkosti pláže, kde se tříští vlny; (DA).

tumbe, m. (1) [Š: *robo; atraco*] (Portor; Kol, Dom, Ven, Pan): přepadení; krádež; vloupání; viz též: *robada*; př.: *si nos salimos de los cursos de Literatura Puertorriqueña y del manual de Manrique Cabrera, Lloréns Torres (barrio muy popular de San Juan) significa teca, tumbe*; (2) (Portor): vyspat se s; přefíknout; dostat; ► v sexuálním slova smyslu; př.: *Vitín y Pucho me decían que yo era el Pendejo nacional, que hace ratos que ellos le hubieran dado el tumbe*; (RR, RF, DA). • (3) lid. (Kub, Kol, Bol): podvod; přesvědčení; dobytí; viz též: *tumbada*; (4) **el ~ no es ahí¹** (Kub): problém je v něčem jiném; př.: *no, el tumbe de la compañía de teléfono no es en las instalaciones sino en lo de los cordones*; (5) **el ~ no es ahí²** (Kub): tady není řešení problému; př.: *no vayas por ahí; el tumbe no es ahí*; (6) **tener que estar en el último** ~ (Kub): je třeba začít tam, kde se skončilo; př.: *siempre hay que estar en el último tumbe para avanzar en la vida*; (DMC, DA). • (7) (Portor): citové dobytí; př.: *Estéban finalmente logró el tumbe con Marisa*; ► slang; (RF). • (8) (Pan, Dom): mezi pašeráky drogy: nekalá, ilegální činnost; (9) (Pan): zabavení drog; (10) (Portor): česání ovoce; (11) (Portor): pád jednoho z bojujících kohoutů způsobený zaútočením soupeře; (12) (Portor): dětská hra; (13) lid. (Pan): příležitostná práce; ■ Var.: *venado*; (14) **dar un ~** (Portor): napadnout, okrást někoho; (DA).

tumbear (tumbiar), intr. (1) (Arg): jíst vařené maso nazvané *tumba*; př.: *tenía reseco el cuerpo como carne de charque, y no pensaba más que en tumbiar y echarme aunque fuera en los ladrillos*; (RR). • (2) přenes. (Arg): mít se mizerně (co se týče jídla); (3) (Bol): chodit od čerta k ďáblu; (MM, JD).

tumbía, f. (1) (StřAm): proutěný koš; viz též: *tumbilla*; (RR, AM).

túmbilis, m., lid. (1) (Kol): podvod, lest; viz též: *engañada, tumbis*; (DA).

tumbilla (tumbía, tumbiá), f. (1) (Salv, Hond): různě velký koš na prádlo či jiné předměty; (2) (Hond, Salv): kulatý koš na uchovávání mexických *tortillas* a sladkého chleba; viz: *tortilla*; (RAE, DA). • (3) (Hond; StřAm): splétaný košík; ► z rákosu, vrbového proutí; př.: *hace ya tanto tiempo que estás en ese corredor con tu tumbiá, remienda que remienda*; (RR).

tumbilludo, -da, adj. (1) (Salv): břichatý, pupkatý; (DA).

túmbilo, m. (1) (Kol): tykev, dýně; ► plod *Crescentia cujete*; viz též: *totumo*; (AM).

tumbis, m., lid. (1) (Kol): podvod, lest; ■ Var.: *túmbilis*; viz též: *engañada*; (DA).

tumbitos, m., pl. (1) (Bol): malé kousky masa; (2) **a punto de ~** (Mex): téměř, skoro; (MM).

tumbiá, f.: viz: *tumbilla*; (RR).

tumbo, m. (1) lid. (Bol, Ven, Kol, Ekv, Per): různé druhy mučenky; *Passiflora membranacea*; *P. quedrangularis*; *P. mollísima*; př.: *diamantinos colibríes venían a libar la miel de los tumbo*; (RR). • (2) (Kol): nádoba, plechovka, plecháček; (3) **estar en ~ de dados** (Mex: Durango): být vystavený neúspěchu, nezdaru; (AM). • (4) (Kol, Ekv, Per, Bol): plod mučenky; ► jedlé plody podlouhlého nebo vejčitého tvaru; oplodí se zráním žlutne; oranžová semena mají vejčitý tvar; ■ Var.: *curuba, gullán, taxo*; (5) (Mex: Tabasco): místo při horním toku řeky, kam se hází kmeny stromů; viz též: *tumbadero*; (MM, DA). • (5) (Per, Bol): mučenka (*Passiflora membranacea*); ► popínavá rostlina; má válcovitý chlupatý stonek; listy jsou oválné a zubaté na okrajích; má převislé květy se zeleným listenem; okvětní lístky jsou bílé, světle nebo sytě růžové; plody jsou jedlé; listy a květy se využívají v tradičním lékařství; ■ Var.: *curuba, gullán, taxo*; (6) (Salv): hromada věcí; (7) (Nik): mořské vlny, které se tříští blízko pláže; (8) (Pan): místo, kde se seje rýži, fazole, kukuřici a jiné plodiny; slouží pro vlastní potřebu zemědělce; (9) **a los ~s¹** (Bol, Chil, Arg, Urug): s obtížemi; (10) **a los ~s²** (Bol,

Arg, Urug): klopýtnout, zakopnout při chůzi; (11) **de ~ en ~¹** (Ekv, Bol, Chil, Urug): z bláta do louže; (12) **de ~ en ~¹** (Pan): bezcílně; (DA).

tumbón, -na; adj/subst. (1) lehátko (plážové); viz: *reposera*; (EEA). • (2) adj. (Portor): atraktivní po upravení a nalíčení se; (DA).

tumbum;! , citosl., lid. (1) (Hond): bum, bác; viz též: *¡bum!*; (DA).

tume, m. (1) (Kol): sendvič s mléčným karamellem; (DA).

tumi, m., lid. (1) (Per): obřadní nůž starého Peru; ► většinou je vyrobený z jediného kusu kovu; má obdélníkovou rukojeť a čepel ve tvaru půlměsíce; viz též: *naifa*; (2) (Bol): strom (*Amburana cearensis*); viz: *ishpingo*; (DA).

tumidez, f. (1) [Š: *tumor*] (Portor a další): nádor; tumor; př.: *el hambre y la uncinariosis chupan en los exhaustos organismos; la miseria de los harapos denuncia la dolorosa tumidez*; (RR).

tumiño, m. (1) (Arg): pták (*Sappho sparganura*); viz: *dominico*; (DA).

tumor, m. (1) (Portor): antrax; (2) pl. (Portor): místa, kde je trvale voda ve vlhké půdě; (DA).

tumorito, m. (1) (Nik): jídlo, pokrm; (DA).

tumpa, f. (1) (Per): rostlina *Calceolaria trifida*; (MM).

tumpaísmo, m. (1) (Bol): učení těch, kteří věří v Boha předků Tumpa; (DA).

tumpaísta, adj. (1) (Bol): vztahující se k víře *tumpaísmo*; (DA).

tumparopea, f. (1) (Bol): strom *Pogonopus tubulosus*; ► keř nebo strom vysoký až 15 m; má jednoduché listy a červené květy; plody jsou tobolky; kůra stromu se užívá proti malárii; (DA).

tumucho, m. (1) (Chil): mazivo na čepy a hřídele kol železničních vagonů; (MM).

tumulle, m. (1) (Ekv): pásovec; viz: *cusuco*; (DA).

túmulo, m. (1) (Hond): retardér; (DA).

tumulto, m. (1) **morir en el ~** (Kub): nebýt schopen mít sexuální vztahy kvůli stáří; (DMC).

tumushte, m. (1) (Salv): množství; (DA).

tumuso, -sa, adj/subst. (1) f. (Ven): husté vlasy; viz: *tumuza*; (2) adj. (Salv): člověk s kudrnatými vlasy; (DA).

tumuza, f. (1) (Ven): husté vlasy; ■ Var.: *tremusa*; (DA).

tun, m/citosl. (1) m. (Guat, Hond): indiánský dřevěný buben; (2) (Guat): starodávný tanec indiánů *quiché*; (RAE, JD, DA). • (3) citosl., onomat. (StřAm, Antil, Arg, Kol, Ekv, Per, Ven, Portor): ťuk ťuk! (zvuk ťukání na dveře); (AM, DA). • (4) (Am): bum!; (JD). • (5) lid. (Kub): viz: *China*; (6) ~, lid. (Kub): viz: *diablo*; (DMC). • (7) **al ~ ~** (Arg): nahodile, nazdařbůh; př.: *acomodemos este sofá al tun tun y después veremos*; ► slang; (RF).

tuna, adj/subst. (1) (← taíno) f. (Am, Arg, Chil, Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Dom, Portor, Kol, Ekv, Bol, Par): nopál, opuncie; ► rostlina vysoká až 5 m; má hladký masitý stonek většinou s trny; má velké žluté a červené květy; květenství je hroznové; plody a rozmačkané stonky jsou jedlé; užívají se v trdičním lékařství; ■ Syn.: *nopal* (Mex, Ven), *nabo, vinca*; (2) (Chil, Mex, Ven, Guat, Hond, Salv, Nik, Ekv, Bol): plod nopálu, opuncie; ► jedlý plod ve tvaru žlutých nebo purpurových bobulí; ■ Syn.: *higo de tuna, higo* (Arg, Urug), *lefarias, higo chumbo* (Ven); př.: *algunos de los ejidatarios despojados empezaban a ... sacar unas tortillas, nopalitos, tunas*; (3) plod kaktusovité rostliny *candelabro*; (4) ~ **brava**, ~ **colorada**, ~ **roja**, rostlina podobná nopálu nebo opuncii; ► divoce rostoucí; s větším množstvím trnů a plodem se sytí červenou dužinou; (RAE, MM, BDE, EEA, DA). • (5) [Š: *borrachera*] (Guat, Ven, Ekv): opice, opilost; pitka; viz též: *juerga*; ► používá se také ve frázi **a ~** (opilý; opilecký); př.: *como a las once regresaron el Rata y Cabezotas totalmente a tuna, se caían, se tomaban otro trago*; (RR, AM, DA). • (6) (← keč.) (Bol): malá část nějaké věci; (7) (Bol): drobký chleba; (MS). • (8) (Kol, Guat, Arg, Par): trn, osten (sukulentů); (9) **dar ~s** (Guat): dělat si legraci z koho; (10) **no son ~s, pero se pelan** (Mex): nebýt úplně stejný, ale hodně podobný; (AM, DA). • (11) (Ven): opracovaný barevný kámen, kterým indiáni zdobí náhrdelníky; (MM). • (12) (Am): tříška; (13) **estar en ~s** (Am): být namazaný; (JD). • (14) adj/subst. (← keč. *t'una*, „drobný“) lid. (Bol: alt/Tj/Yungas): dítě; ► ve věku 3 až 8 let; ■ Syn.: *chila, chiti, llocalla, bicho, -a, chango, -a, chicoco, -a, pelado, -a*; (15) lid., hanl., hum. (Bol: alt/vall): precek, škrček, špunt, prťavec; ■ Syn.: *chila, chiti, jocollo, tuna papa, chato, -a, petiso, -a*; (16) ~ **papa** (← keč. *papa*, „brambor“) (Bol) viz: *papa*; (17) **hacerse ~**, lid., hum. (Bol: alt/vall): rozbít, roztržít; (LM). • (18) (← angl. *tuna*) (US, Hond, Pan, Portor): tuňák obecný; (19) (Ekv): bouřlivá oslava; (20) (Chil): střelná zbraň; (21) (Pan): karnevalový pouliční průvod, během kterého hraje lidová hudba a tancuje se; (22) lid. (Chil): homosexuál, gay, teplouš; viz též: *culero*; (23) **ponerse**

una ~ (Guat): opít se; ■ Syn.: *ponérsela*; (24) ~ **congona** (Per): rostlina *Peperomia galioides*; ► má tlustý stonek, masité listy a drobné květy; (25) **como** ~, lid. (Chil): člověk v dobré kondici; (DA).

tunal, m. (1) (Portor, Bol, Chil): míso, kde rostou akácie; (DA).

tunalmil, m. (1) (Salv): letní kukuřičné pole; (RAE). • (2) (← nah. *tona, tonalli*, „léto“ + *milli*, „půda“) (Salv, Hond): viz: *milpa, maizal, tonamil*; (3) (Guat): druhý osev kukuřice; (AM, MM, DA).

tunantada, f. (1) (Per): typický tanec peruánských And; lidé v něm tančí v převlecích za různé lidi a různé sociální třídy; (DA).

tunante, adj/subst. (1) lid. (Hond, Salv, Nik, Dom): muž, který se neustále dvoří ženám; (2) (Ekv, Bol): fanoušek bouřlivých oslav; ■ Var.: *tuno*; (DA).

tunanteada, f. (1) (Hond): dobývání, svádění žen; (DA).

tunantear, intr. (1) (Hond, Nik): dobývat, svádět ženy; (DA).

tunar, intr/tr/zvrat. (← keč.) (1) tr. (Bol): (roz)drtit, rozebrat na částičky; (MS). • (2) zvrat. (Kol): zarazit si třisku, trn; ■ Var.: *entunarse*; (AM, JD). • (3) intr. (Ekv): jít na párty a hodně pít; (4) lid. (Bol): ponocovat; toulat se z jednoho místa na druhé; (DA).

tunato, m. (1) (Kol): různé druhy vačnatců; ► vačnatec dlouhý až 16 cm; má šedou srst, která je na břišní straně světlejší; má velké lysé uši a vypouklé oči, které jsou zvýrazněně černými skvrnami po celé délce obličejе až k čenichu; má lysý dlouhý chápavý ocas; (DA).

tunazo, m., lid. (1) (Chil): výstřel, střela; (DA).

tunco, -ca, adj/subst. (1) adj. (StřAm, Salv, Guat, Hond, Mex: Michoacán, Nik): chromý, zmrzačený, př.: *hombre tunco, yegua tunca*; ► slang; (2) (Salv): krátký, př.: *ese vestido te queda tunco*; (3) m., i f. (StřAm, Salv, Hond, Mex): prase; svině; (RAE, AM, RF, DA). • (4) m/f. (Mex, Hond, Salv, Nik): kus mačety, zlomená mačeta; (5) i adj. (Mex): pahýl (po amputaci končetiny); pahýlovitý; (AM, MM, DA). • (6) m. (Guat): vepřové maso, vepř, prase; př.: *los árabes no comen carne de tunco*; (7) (Guat): nízký (o člověku), malý; prcek, prďola; př.: *doña Fernanda es bien tunquita; ¿viste que su nieta de 11 años es más alta que ella?*; ► slang; (RF). • (8) adj. (Hond, Salv): o prádle: malé, krátké; (9) (Hond, Salv): neúplný (o věci); (10) (Guat): krátký, málo dlouhý (o věci); (DA).

tuncu, m. (1) (← keč. *thunkuy*, „skákat po jedné noze“) lid. (Bol: Cbb/Pt): ples, bál; (2) lid. (Bol: alt): taneční sál; (LM).

tuncul, m. (1) (Mex): malý mayský buben; (MM).

tuncuña, f. (← aim. *thunkuña* + keč. *thunkuy*, „skok na jedné noze“) (1) (Bol): dětská hra „panák“; viz též: *tuncuna*; (DA).

tuncuna, f. (← keč. *thunkuna*, „skok o jedné noze“) (1) lid. (Bol: alt/vall): hra „panák“; ■ Syn.: *tuncu-tuncu*; viz též: *tuncuña*; (AM, LM, DA).

tuncur, intr. (1) (← keč. *thunkuy*, „skákat po jedné noze“) lid. (Bol: alt): skákat po jedné noze; (2) lid. (Bol: alt): tančit; ■ Syn.: *tunquear*; (LM).

tuncu-tuncu, f. (← keč. *thunkuy*, „skákat po jedné noze“) (1) lid. (Bol: Cbb/Pt) viz: *tuncuna*; (LM).

tunda, f. (1) [Š: *pava*] (Mex): krůta; (RAE). • (2) (Ekv: Esmeraldas): strašidlo; šotek; ► bájně stvoření z ekv. pobřeží; viz též: *lutona*; př.: *la tunda es jodida palabra ...; la una pata es como de cristiano, pero la otra es molinillo...; si la muy astuta ve a un chico, se transforma en seguida, por malas artes, en persona conocida del muchacho o en animalito de la casa; entonces se lo lleva al monte con engaño*; viz též: *entundar*; (RR, AM). • (3) **la** ~ (Ekv): v lidové tradici: duch ženy v černém, která si odnáší zlobivé děti; (DA).

tundeque, m. (1): hlodavec tokutoko čeledi tukotukovití (*Ctenomys*); viz: *tucu*; (DA).

tundete, m. (1) (Per): opakující se hra na kytaru, která doprovází jednoduché hudební skladby; (DA).

tundique, m. (1) (Per): tanec znázorňující život černých otroků; tančí se na hudbu malých bubínků; (DA).

tundiqui, adj/subst. (1) (Bol): opilec, opilý; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) m. (Bol): lidový tanec, který znázorňuje nucené práce černých otroků během koloniálního období; je typický pro oblast Yunga; (3) (Bol): hudební skladba s rychlým rytmem, na kterou se tančí tanec *tundiqui*; (4) adj/subst., lid. (Bol): černoč; (DA).

tundir, tr. (1) (Bol): drhnout prádlo, aby se vypralo; (DA).

tunduli, m. (1) (Ekv): bicí nástroj vyrobený z dutého kmene; užívali jej Jíbaři při vyhlášení války; (DA).

tunduque, m. (← map.) (1) (sevArg, Chil): viz: *tucutucu, tucu-tuco*; (AM, DA).

tune, m. (1) (Salv): v lidovém přesvědčení: duch nebo síla, se kterou se rodí dítě; (2) ~ **up** (Portor): viz: *tunop*; (DA).

tuneado, -da, adj/subst. (1) (Ekv, Par): člověk, který postoupil chirurgický nebo kosmetický zákrok kvůli fyzickému vzhledu; (DA).

tunear(se), intr/tr. (1) (Guat, Mex: Veracruz): sklízet plody opuncie či nopálu; ► plod je nažloutlý, elipsoidního tvaru, má trny a jeho dužina je jedlá; (RAE, AM). • (2) intr. (Ekv, Par): podstoupit chirurgický nebo kosmetický zákrok kvůli fyzickému vzhledu; (3) (Pan): zúčastnit se karnevalového průvodu; (DA).

tunebo, m. (1) (Kol aj.): ind. kmen z oblasti *Orinoquia*; (2) (Kol aj.): ind. jazyk z rodiny *čibča*; (EA).

tuñeco, -ca, adj/subst. (1) adj. (Portor, Dom): viz: *ñoco*; (2) adj/subst. (Portor, Dom, Ven): ochrnutý, zmrzačený; jednoruký; (AM, MM, JD, DA).

túnel, m. (1) **tener el ~ de La Habana entre las piernas** (Kub): mít velký klitoris; př.: *ella, lo sé de buena tinta, tiene el túnel de La Habana entre las piernas*; (DMC).

tuneral, m. (1) (Kanár): nopálový háj; (JD).

tunero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Mex): vztahující se k opuncii, nopálu; (2) m. (Mex, Kol): opuncie, nopál; ► druh rostliny čeledi kaktusovité; dorůstá výšky 3 m; má plochý dužnatý stonek, který je tvořen několika oválnými trnitými stonkovými články o délce 30 až 40 cm a šířce 20 cm, velkými rudými nebo žlutými květy rostoucími na okrajích stonku a jedlým plodem; původem z Mexika; hojně se vyskytuje také ve Španělsku, kde se využívá jako živý plot; (3) (Mex, Guat, Ven): nopálový háj, místo výskytu nopálu, opuncie; (RAE, AM, MM). • (4) (Kol): trní; (AM). • (5) f. (Pan): nopál; (MM). • (6) adj/subst. (Portor): člověk, který vyhledává opuncie; (7) (Portor): prodejce opuncii; (DA).

tunes, m., pl. (1) (StřAm, Kol): dětské krůčky, batolení; (AM). • (2) **hacer ~** (Kol): batolit se; (JD).

túngara, f. (1) (Salv): kvákání žab a ropuch; (DA).

tungaro, túngaro, m. (1) (Kol): ropucha *Bufo marinus*; (MM, JD).

tungo, -ga, adj/subst. (1) adj/subst. (Kol): zmrzačený; mrzák; (2) m., lunf. (Arg): kůň; hubená herka, mrcha; (3) (Chil): zátylek (u dobytka, koní apod.); (AM, MM, JD). • (4) (Kol): kus, kousek; (5) (Chil): podbradek, lalok; (MM). • (6) adj. (Kol): bez jednoho nebo obou uší (o člověku nebo zvířeti); (DA).

tunche, m. (1) (Per): mýtická bytost peruánské džungle, která láká své oběti v podobě někoho milovaného; viz též: *tunchi*; (DA).

tunchi, m. (1) (Per: vnitrozemí): strašidlo; ► mýtická bytost peruánské džungle; v noci dělá rámus; viz: *tunche*; (AM).

tuni, adj/subst. (1) (Arg): brambor (rostlina); (2) (Arg): brambor (hlíza); (DA).

túnica, f. (1) (Kub): ohoz, oblečení, šaty; (JD).

túnico, m. (1) (Kol, Hond, Mex, Louis/US): (dámská) tunika; (RAE, SUS). • (2) (StřAm, Kol, Kub, Mex, Ven): dámská spodní košilka; noční košile; (MM). • (3) (Am): róba (dámská); (JD).

tuniconá, f., despekt. (1) (Guat): viz: *guachafa*; (AM).

tunilla, f. (1) (Kost): sukulent *Cereus sp.*; (MM).

tunillo, m. (1) (Mex): sukulent *Lemaurocereus treleassii*; (MM).

tunina, f. (1) (Chil): delfin skákavý; viz: *tonina*; (2) ~ **overa** (Chil, Arg): plískavice strakatá (*Cephalorhynchus Commersonii*); viz: *tonina overa*; (DA).

tunjo, m. (← chibcha *tuncho, zuncho*) (1) (Kol): bůžek; zlatý předmět vyrobený indiány, nalézáný v jejich hrobkách; (RAE, JD, DA). • (2) nopálový fik; (JD). • (3) (Kol): přívěšek ve tvaru bůžku *tunjo*; (DA).

tunkul, m. (← may.) (1) Guat, Hond): bicí hudební nástroj vyrobený z bambusové trubky, která je na obou stranách uzavřená; má na sobě zářezy ve tvaru písmene H; při úderu paličkou vydává dva různé tóny; (DA).

tuno, adj/subst. (1) m. (And, Kol): nopálový fik, plod opuncie či nopálu; ► plod je nažloutlý, elipsoidního tvaru, má trny a jeho dužina je jedlá; (2) (Hond): tropický strom z čeledi morušníkovité; ► asi 25 m vysoký; má silný kmen, kůru barvy kávy, trnité větve a jedlý plod; (3) (Hond): rostlinné vlákno, které se získává z kůry tohoto stromu, vyrábí se z něj odolná tkanina, z té se dále dělají houpací sítě, prostěradla, oblečení, tašky a jiné rukodělné výrobky; (RAE, JD, DA). • (4) (Kol): sukulent *Cactus bomplandi*; (5) obecné označení pro rostliny s podobným plodem jako má nopál,

opuncie; (MM). • (6) (Mex): fláma, flamendr; (JD). • (7) adj/subst. (Ekv): fanoušek bouřlivých oslav; (DA).

tunop, m. (← angl. *tune up*) (1) (Portor): celková kontrola vozidla; viz též: *tune up*; (DA).

tunoso, -sa, adj. (1) (Kol): trnitý; (AM).

tunquear, intr. (1) (← keč. *thunkuy*, „skákat po jedné noze“) lid. (Bol: LP/Or) viz: *tuncur*; (LM).

tunquero, -ra, m/f. (1) (Salv): chovatel nebo prodejce prasat; (DA).

tunqui, m. (1) (Bol): skalňák andský; ► červený pták dlouhý až 40 cm; části křídel a ocas jsou černé; má krátký černý zobák; sameček má červenou chocholku; (DA).

tunta, f. (← aim. *tunta*) (1) (Bol): vysušený brambor čištěný pod tekoucí vodou; ► podobná keč. potravě *chuño*; (RAE, EA). • (2) (← keč. *tunta*, „sušený brambor“) (Bol, Per): sušený brambor; ► suší se během zimních dní na speciální slámové pokrývce, dvě odpoledne se namáčí a třetí se sundává šlupka, následně se nechá přes noc zmrznout a po další týdny zůstává brambor namočený; používá se v andské kuchyni jako základ nebo příloha k jídlu; (LM). • (3) (Bol): vesničan; (4) ~ **quispe** (Bol): vesničan; ► bol. argot *coba*; (HB, DA).

tunteco, -ca, adj. (1) hovor. venk. [Š: *atontado*] (1) (Hond): přiblblý; (RAE). • (2) (StřAm, Portor): hloupý a ošklivý; (AM). • (3) (Hond, Nik): hloupý, hlupák; viz též: *giévón*; (DA).

tuntún, m. (1) (Kol, Ven): chudokrevnost; (2) (Guat): hřeben indiánek; (MM). • (3) (Nik): chromý; viz: *pasito tuntún*; (4) a ~ (Kol): na zádech, na bedrech; (5) al ~ (Kol): viz: *a tuntún*; (DA).

tuntuna, f. (1) (Bol): : lidový tanec, který znázorňuje nucené práce černých otroků během koloniálního období; je typický pro oblast Yunga; (2) (Bol): hudební skladba s rychlým rytmem, na kterou se tančí tanec *tuntuna*; (DA).

tuntunazo, m. (1) (Dom: Cibao): kymáčení, potáčení; (AM).

tuntunear, intr. (1) (Nik): jít odtud tam; (DA).

tuntuneco, -ca, adj. (1) (Hond, Nik): hloupý; viz též: *dundo*; (2) Portor): omráčený; (DA).

tuntuneo, m., lid. (1) (Ekv): úder na marimbu nebo buben; (2) (Ekv): zvuk úderů; (DA).

tuntunequear, intr. (1) (Nik): jít odtud tam; (DA).

tuntuniento, -ta, adj. (1) (Kol): chudokrevný, anemický; (AM).

tuntunita, f. (1) (Kol): refrén, opakování; (AM). • (2) (Kol): posměch, žert; (MM).

tununa, f. (1) (Hond): různé druhy kukaček; viz: *tapacaminos, correccaminos*; (RAE, DA).

tuñuño, m. (1) (Pan): krkoun, skrbík; (AM, JD).

tuob, m., arch. (1) (Antil): mezi indiány: zlato; ► výraz se objevuje v *Cartas* Kryštofa Kolumba; (MM).

tup, m/f., lid. (← may. *t'up*, „malíček; mladší syn“) (1) (Mex): mladší syn; benjamínek; viz též: *xtup*; (RAE, EA, DA).

tupa, adj/subst. (← map.) (1) f. (Chil, Portor): rostlina *Lobelia tupa*; ► vysoká až 4 m; vztyčené stonky jsou duté, obsahují jedovatou mléčnou šťávu; má jednoduché listy s pilovitými okraji a purpurové hermafroditní květy; plodem je dvouchlopnová tobolka plná semínek; (2) (Kol): korida, býčí zápas; (RAE, MS, DA). • (3) (Chil, Portor): označení pro různé rostliny s velkými purpurovými květy; (MM). • (4) adj/subst.lid. (LaPla): člen hnutí Tupamaros; ► odstranění v roce 1972; př.: *alguna vez los había ayudado, pero también había ayudado a los tupas y, aunque menos frecuentemente, a los bolches; ...parece que fue tupamaro, o médico o cirujano de los tupas*; (RR. BDE).

tupá, m. (1) (Bol): d'ábel, čert; (2) (Par): mezi indiány guaraní: bůh; (DA).

tupamaro, -ra, adj/subst. (1) m. pl. (Kub): hřebíky do rakve, silné cigarety; (JD). • (2) (← keč.) (Urug): partyzán (v 70. letech 20. století); viz: *tupa*; př.: *los Tupamaros amenazan a turistas argentinos si veranean en Uruguay*; (3) levicový politik (v 90. letech 20. století); př.: *el presidente uruguayo Luis Lacalle acusó al ex grupo guerrillero uruguayo Tupamaros de haber practicado el espionaje al divulgar la grabación de una reunión privada del ministro del Interior...*; (BDE).

tupe, m. (1) **estar en el ~ con una muchacha** (Kub): tokat (o zamilovaném); (2) **meter un ~** (Kub): namlouvat si koho; (JD). • (3) (Arg): rostlina *Panicum urvilleanum*; ► trvalka s velkými stáčivými oddenky; má silná stébla a dlouhé chlupaté listy; (4) (Kub): lež, podvod; viz též: *mentolina, engañada*; (DA).

tupí, adj/subst. (← guar.) (1) m. (Am): indián kmene Tupí; (2) indiánský jazyk tupí; dialekty jazyka tupí; (MM, JD, BDE). • (3) týkající se kmene *tupí*; (BDE). • (4) (Bol, Chil, Arg): stroj s plošinou s otáčivou hřídelí; do stroje se vkládají různé desky, ze kterých se dělají římsy a lišty; (DA).

tupia, f. (1) (Kol): přehrada, hráz, jez, splav; ■ Syn.: *tambre*; (2) nasycení, nacpání jídlem; (AM, MM).

tupiar, tr. (1) (Kol): budovat přehrady, hráze; (2) ucpat zavlažovací kanál; (AM).

tupición, f. (1) (Am): zmatek, znepokojení, rozpaky; (2) hovor. (Bol, Chil): hojnost, nadbytek, velké množství lidí nebo zvířat; hromada věcí; (3) (Bol, Mex): hustě zarostlé místo v lese, houština; (RAE, MM, DA). • (4) lid. (Am, Dom, Chil): ucpání; (5) (Kub): ucpání nosu při nachlazení; (JD). • (5) lid. (Bol): hustý les; (DA).

tupidera, f., lid. (1) (Bol): velké množství, hromada věcí; (DA).

tupido, -da, adj/adv/subst. (1) adv. (Chil, Mex, Bol, Urug, Arg): často, vytrvale; tvrdě; vyrovnaně; viz též: *tupido y parejo*; př.: *mientras el caballero le estará atracando tupido al mosto; fulano le mete tupido al trabajo*; (RR, MM, DA). • (2) adj. (Kub, Per, Portor, Urug, Kol): (o nosu): ucpaný; (3) **no sentir lo recio, sino lo ~** (Mex): necítit sílu úderů, ale doznívání bolesti; (AM, DA). • (4) (Mex, Portor): tupý, natvrdlý, neschopný; viz též: *ignoratón*; (5) častý, hojný; (MM). • (6) **estoy ~** (Am): neleze mi to do hlavy, nemyslí mi to; (7) adv. (Am): hustě, hodně; (8) m. (Kub): zabeďněnec; (JD). • (9) **estar ~¹**, adj. (Kub): nevšímat si věcí okolo; př.: *tú en todo estás tupido*; (10) **estar ~²** (Kub): jsem mimo; nemám náladu; ► odpověď člověku, kterému nechce jiný věnovat pozornost; př.: *mira, Pedro, estoy tupido*; (DMC). • (11) adv. lid. (Chil, Arg, Urug): viz: *tupido y parejo*; (12) **y parejo**, lid. (Mex, Chil, Arg): vytrvale; ■ Var.: *tupido*; (13) (Hond, Salv): o události: často opakovaný; (14) (Hond, Salv): o činu: silný, intenzivní; (15) (Salv): tvrdohlavý; (16) **dar le ~¹**, m. (Guat): pracovat nebo se hodně činit. (17) **dar le ~²** (Guat): často někoho mlátit; (18) **meter ~** (Hond, Salv): vyšťavit se; ► usilovně, úporně, tvrdě pracovat; (19) lid. (zápBol): nasát, zlít se; ► požit velké množství alkoholických nápojů za krátký čas; (20) lid. (zápBol): vyšťavit se; ► vykonávat tvrdě a usilovně nějakou aktivitu; (21) **echarle ~**, adj. (výchBol): pít velké množství alkoholických nápojů, jeden za druhým; (DA).

tupidor, m. (1) (Kub): žvanil; (2) donchuán; (JD).

tupigrama, m. (1) lid. (Kub): podvod; př.: *eso tuyo es un tupigrama*; (2) (Kub): lež; př.: *ese invento es un tupigrama para confundir a la gente*; ► ze slovesa „tupir“, podvést; (DMC).

tupí-guaraní, adj. i subst. (Am → Š) (1) (Am): ind. kmen (*los tupís-guaraní*); jeho příslušník; (2) týkající se kmene *tupí-guaraní*; (3) jazyk kmene *tupí-guaraní*; (BDE, EA). • (4) m. (Arg aj.): rodina ind. jazyků; ► patří do ní jazyky *guaraní, chiriguano, mbyá* aj.; (EA).

tupí-guaranismo, m. (1) (Am): tupí-guaranismus; ► výraz pocházející z jaz. *tupí-guaraní*; viz též: -ismo; (EA).

tupicho, m., lid. (1) (Bol): kouzlení, očarování; (DA).

tupina, f. (1) (Ekv): nástroj; ► používá se k očištění kukuřičných klasů od listů; př.: *los trabajadores deshojaban las mazorcas, ayudados de la tupina, con asombrosa destreza*; (RR, DA).

tupinamba, citosl/subst. (1) ¡~!, citosl. (Portor): to je toho!; (AM, JD). • (2) m. (← guar.) (Am): indián obývající atlantické pobřeží Brazílie od Bahía směrem na sever; (3) indián obývající oblast Rio de Janeiro; (MM).

tupinambo, m. (1) (Arg, Bol): rostlina; ■ Syn.: *topinambur*; (MM).

tupir(se), tr/intr/zvrat. (1) zvrat. [Š: *obturarse*] (Kub, Ven): ucpat se, zacpat se; (RAE). • (2) intr. [Š: *crecer*] (Kost): růst; vyrůst; stoupat; př.: *carambas, y si la cosa tupe nos vamos a tener que comer hasta los perros*; (3) tr/zvrat. lid. [Š: *engañar; robar*] (Kub): krást; podvádět; doběhnout, napálit; př.: *¡estaría bueno que también hubieran tupido a Dios!*; (RR, JD, DMC). • (4) tr. (Kub, Kol, Ven, Ekv): ucpat kanál, potrubní vedení; (5) intr/zvrat. (Kol): stydět se, zahanbit (se); (MM, DA). • (6) tr. (Am): zavřít (plyn, vodu); (7) (Kub): kecat; houpat, nalejvat; př.: *ne me tupas* (nehoupej mě); (8) (Ven): přikrýt; (9) **¡túpanle!** (Mex): doražte to!; (10) zvrat. (Am): zarazit se; (11) **está ~ido** (Kub): je do ní celý udělaný, zamilovaný; (JD). • (12) **~le a algo**, intr., lid. (Mex): pustit se do něčeho s chutí; př.: *¡túpanle con ganas!* (pokřik pro hudebníky); y *lo mismo se le tupe al trabajo, que a la borrachera o al baile*; (BDE). • (13) tr. (Mex): zapáleně se do něčeho pustit; (AHM). • (14) intr/tr. lid. (Kub, Hond): nerozumět; př.: *no te tupas, que es muy fácil*; (15) (Kub): oslepnout; př.: *se tupió y lo agredió*; (DMC). • (16) **no me tupas que el tragante mío camina bien** (Kub): nechod' na mě s těmi báhorkami; př.: *mira, cállate; no me tupas que el tragante mío camina bien*; ■ Syn.: *no trates de embutirme; no me tupas que yo no soy tragante*; (DMC). • (17) intr. (Kol, Chil): být dočasně nezpůsobilý, neschopný (kvůli ráně nebo zážitku); (18) (Kub, Bol, Ekv): být zmatený, ztratit přehled o tom, co člověk říká a dělá; (19) (Salv): stmívat se; (20) (Salv): rozpršet se; (21) tr. (Portor): mít

ucpaný nos; (22) (Portor): jednat hloupě, nemotorně; (23) intr. (Salv): přestat se ovládat; (24) ~le el miriñaqui, tr., lid. (Kol): souložit; viz též: *jinetear*; (25) ~se el sentido (Hond): poplést se; (DA).

tupirca, f. (1) (Chil): víno s moukou; viz též: *cupilca*, *chupilca*; (AM, MM).

tupito, m. (← may.); viz: *xtup*; (EA).

tupo, m. (← kič. *tupu*) (1) (Ekv): tradiční indiánská brož; ► ve formě velkého špendlíku, ukončená ploškou o velikosti lžičky zdobenou regionálními rytinami; (RAE). • (2) (Arg): kožený měch; ► zejména na sběr medu; (AM). • (3) (Ekv, Per, Arg): brož; viz: *tupu*; (DA).

tupper, m. (1) [Š: *fiambarrera*, *tartara*, *táper*] (Arg, Chil): plastová krabice na jídlo; ■ Syn.: *lonchera* (Mex, Ven), *tápers* (Urug), *vianda* (Ven); (EEA).

tupu, m. (1) (← keč. *tupu*, „měření“) (Bol): ozdobná jehlice; ► používá se jako ozdoba a vyrábí se z mědi, zlata či stříbra; viz: *topo*; (2) (Bol): míra pro písek; ► odpovídá 55,5 litrům za dob kolonií; (3) (Bol): míra délky; ► odpovídá 64,5 plochám za dob kolonií; (MS, LM). • (4) (Ekv, Per, Bol, Chil): brož; viz: *tupu*; (DA).

tupullina, m. (1) (Ekv): dámská indiánská pelerína, přehoz přes záda; většinou se zavazuje na zádech; (DA).

tuque, m. (1) (Portor): dětská hra; ► spočívá v kopání do hlezna stojící osoby; (2) (Ven): druh stromu s tvrdým dřevem; (MM). • (3) (Par): úder pěstí s vyčnívajícím prostředníčkem do hlavy; (4) (Portor): rána do podkolenní jamky; (5) (Hond, Salv): jmenovec; (6) ~ ~¹, lid. (Portor): nervozita; (7) ~ ~² (Portor): silný tlukot srdce; (DA).

tuquear(se), tr/zvrat. (1) zvrat. (Kol): ucpat se, zacpat se; (JD). • (2) tr. (Kost, Ekv): rozřezat kmen; (3) (Hond, Salv): naporcovat, rozbít, roztřískat; (4) lid. (Par): dát ránu pěstí s vyčnívajícím prostředníčkem do hlavy; (DA).

tuqueque, m. (1) (Ven): označení pro malé ještěrky; př.: ...*el tuqueque*, *el que se parece mucho a lo que en otros lugares llaman cameleón*...; (MM, BDE). • (2) (Ven): ještěrka *Tropidurus torquatus* z čeledi leguánovití; (3) (Ven): ještěrka *Thecadactylus rapicaudus* z čeledi gekonovití; (DA).

tuquiar, tr. (1) (Kol): ucpat, zacpat; viz též: *tupiar*; (AM).

tuquiri, adj. (1) (Bol): strojený; ► bol. argot *coba*; (HB).

tuquito, m. (1) (Portor): pahýl; (AM, DA). • (2) (Arg): světluška; viz též: *tuco*; (MM). • (3) (Portor): malý kousek něčeho (většinou o chlebu); (4) (Portor): nedopalek cigarety, špaček; viz též: *bacha*; (5) **en el** ~ (Pan): kontrolovaná, hlídaná osoba; (DA).

tur; viz: *tour*; (MS).

tura, f. (1) (Mex: Michoacán): rostlina *Pachira aquatica*; ■ Syn.: *zapote de agua*; (MM). • (2) (Bol): dítě, děcko; viz též: *nené*; (DA).

turba, m., i f. (1) (Portor): fešák, chvastoun, machýrek; viz též: *caja*; (AM, MM).

turbamonte, m. (1) (Chil): typický tanec; páry v něm tančí kolem stromu, do kterého se seká sekyrou, dokud se strom neskácí; (DA).

turbante, m/f. (1) m. (Mex): jedlá dýně v Mexiku; (MM). • (2) lid. (Kub): viz: *árabe*; *tamakún*; (DMC). • (3) m/f. (Chil): soubor lidových tanečníků, kteří mají na hlavě zavázaný šátek a tančí před náboženskými obrazy během určitých slavností; (4) m. (Dom, Portor): šátek nebo páska do vlasů; (DA).

turbarse, intr. (1) (Salv): zmýlit se, splést se; (DA).

turbero, -ra, adj. (1) (Dom): provokující, pobuřující; (DA).

turbinto, m. (1) (Per): viz: *aguaribay*; (MM).

turbio, -bia, adj/subst. (1) m. (Ven): několikadenní zakalení mořské vody; (AM). • (2) adj/subst. (Hond, Salv): zlomyslný člověk; (3) (Hond, Salv): špatného charakteru; člověk, se kterým se špatně vychází; (4) adj. (Hond): dovedný, zručný; (DA).

turbión, m. (1) (Bol): záplava, přívál vody; (2) **en** ~, lid. (Bol): přerušovaně; (DA).

turbonada, f. (1) (Arg): vichřice, víchr; (MM).

turbosina, f. (1) (Mex): palivo pro letadla; (BDE).

turboyet, m. (1) (Portor): letadlo s proudovým motorem; viz též: *turbojet*; (DA).

turcazal, m. (1) (Nik): hromada věcí; (DA).

turcazo, m. (1) (Nik): rána pěstí, úder; (DA).

turco, -ca, adj/subst. (1) (Am, Dom, Chil): arabský, i subs. (2) f. (Salv, Nik): penis; viz též: *pinga*; (RAE, DA). • (3) m/f., i adj. (Kub, Hond, Nik, Salv, Ven, Kol, Ekv, Par, Urug, Mex, Guat, Arg aj.): usedlý (ne podomní) obchodník syrské či syrsko-libanonské národnosti; př.: *divertir los ojos con*

tanta papada que traen los turcos a la capital; (4) (Ekv; Ven): jakýkoli člověk žijící v Americe a mluvící arabsky; př.: *en Sangolquí eran conocidos con el nombre de los turcos, denominador común que suelen sus habitantes dar a todos los que hablan el árabe*; (5) (Arg): syrsko-libanonský kramář; př.: *como un turco me eché a la espalda recado y ropa*; (6) **con más embrollos que negocio de ~** (nebo: **más embrollado que negocio de ~**): viz: *embrollado, embrollo*; (RR). ● (7) f. (← map.) (Chil, Mex, Nik): štidlák kníratý *Pterotochos megapodius*; ► pták velký až 24 cm; hřbet má hnědý, hrdlo a břicho bílé, zobák a nohy černé; (8) **cantarle a uno la ~** (Chil): unavit se, cítit se mrtvým (únavou); ■ Var: *turco*; (MS, DA). ● (9) (Dom): pirožek s masovou náplní; (AM). ● (10) m. (Am): Syřan, Libanonec; (11) (Mex): označení pro různé ptáky se zelenavým peřím; (MM). ● (12) (Am): podomní obchodník, Arab; (13) **adj/subst.** (Chil, Nik, Pan, Ven): škrt, lakomec, skrblil; ■ Var.: *maceta*; (JD, DA). ● (14) (Kol, Chil, Per, LaPla, Ven): imigrant z Blízkého východu; př.: *... el café con billares y barajas del turco Saúl Asim; ... el instinto me hizo comprender ... el sentido despectivo que aquí en Chile se le ha dado a la palabra turco*; (BDE). ● (15) lid. (Kub): název pro Syřany a Libanonce žijící na Kubě; př.: *en esta zona hay muchos turcos*; (16) **enviarse con el ~** (Kub): stát se homosexuálem; ► podle jednoho kubánského vtipu; př.: *parecía buena persona hasta que se envió con el truco*; (DMC). ● (17) **adj/subst.** (Bol, Chil): opilý, namazaný; ► bol. argot *coba*; viz též: *enchichado*; (HB, DA). ● (18) f., lid. (Kub): lež, podvof; viz též: *mentolina, engañada*; (19) (Pan): vztek, zlost; (20) **adj/subst.** (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): člověk arabského původu a jeho potomci; většinou Palestinec, Syřan nebo Egyptan, který emigroval z Osmanské říše do Ameriky; ■ Var.: *palestino*; (21) m/f. (Kol, Ven): člověk, který má vždy prospěch z nákupu i prodeje; ■ Var.: *árabe*; (22) **como ~ en la neblina** (Arg, Urug): zmatený jak lesní včela; (23) m., pl. (Per): tanec s gymnastickými pohyby, ve kterém se mává mečem; (24) m. (Chil): pták; (25) (Portor): ryba osteneček oceánský (*Canthidermis sufflamen*); ► mořská hnědá ryba dlouhá až 65 cm; má velmi výrazné hřbetní a řitní ploutev; (DA).

turcocircuito, m. (1) (Hond): požár v továrně, vinném sklípku nebo v obchodě založený úmyslně majitelem pro, to aby získal peníze s pojistky; (DA).

ture (turo), m. (1) (Portor, Dom, Ven: Cumaná, Margarita): židlička; stolička; ► dřevěná nebo kožená; pokrytá látkou či kůží; opěradlo nakloněné dozadu; př.: *tambaleándose llegó Tello al bohío; se deja caer pesadamente en un ture*; ■ Syn.: *butaque, duro, criadero de vagos, dure*; (2) viz: *dure*; (RR, AM, DA).

tureca, **adj/subst.** (1) f. (Nik, Kost, Salv, Nik): past na ptáky; (2) (Nik): homosexuál; viz též: *culero*; (RAE, AM, DA). ● (3) **adj.** (Portor): hloupá, bláznivá; viz též: *güevón*; (DA).

turega, f. (1) (Kol): svázané klasy kukuřice; (AM).

turelo, -la, **adj.**, lid. (1) (Salv): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

turenco, -ca, **adj/subst.** (1) **adj.** (Hond, Salv): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (2) m/f. (Salv): dítě, děcko; viz též: *nené*; (DA).

turere, m. (1) (Bol): strom *Rhamnidium glabrum* z čeledi řešetlákovitě; ► strom vysoký až 5 m; má jednoduché listy; plodem je černá jedlá peckovice, která obsahuje několik semen; (DA).

turerear, **intr.** (1) (Bol): o ozvěně: ozývat se; (2) točit se do spirály; (př. o ulitě šneka); (AM).

turf, m. (← angl.) (1) (Am): dostihová hra; (2) (Arg): průmysl chovu závodních koní; (3) (Arg): instituce určená k ochraně a rozvoji tohoto průmyslu; (4) (Kub): trávník, kus země pokryté trávníkem; (MS). ● (5) (Am): dostihová dráha; (MM). ● (6) [Š: *carreras de caballos*] (Arg, Urug): dostihy; ■ Syn.: *carreras de caballos* (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven); (EEA).

turfístico, -ca, **adj.** (1) (Kol, Chil): dostihový; (MS).

turfman, m. (← angl.) (1) (Kol, Chil): fanoušek dostihů; (2) (Chil): majitel závodních koní; (MS).

turgescencia, f. (← fr.) (1) (Kol): zduřlost; (MS).

turgesciente, **adj.** (← fr.) (1) (Kol): zduřelý; (MS).

turiara, f. (1) **hacer la ~** (Ven): vylít za sebe zbytek alkoholu, který po dopití zůstal ve sklenici; (AM). ● (2) (Ven): označení pro různé okrasné rostliny; (MM).

turicato, -ta, **adj/subst.** (1) **adj.** (sevMex): mizerný, ubohý; (2) f. (Ven): klíšť *Ornithodoros turicata*; ► zvláště u vepřů; (MM).

turiago, -ga, **adj.** (1) (Ven): opilý, namazaný; (AM).

turiferario, -ria, m/f. (1) (Hond): lichotník, pochlebovač; viz též: *chupahuevos*; (DA).

turiñaña, f. (1) lid. (Kub): ne; př.: *sí, ya sé lo que te digo; —y turiñaña*; (DMC).

turiro, m. (1) (Bol): hmyz všekaz bojovný (*Termes belicosus*); ► bílý termít dlouhý až 6 mm; rozežírání dřeva a papír; (DA).

turismo, m. (← angl. *tourism*) (1) (Am): cestování, turismus; (MM). • (2) ~ **de carretera** (Arg): soutěž aut s různou kubaturou; (DA).

turista, m/f., lid. (1) (Portor): student, študák; ► student, který se nepřipravuje na výuku; flákač; viz též: *comelibros*; (DA).

turistear, intr/tr. (1) intr., hovor. (Mex, Salv, Nik, Kost, Dom, Portor, Ekv, Per, Bol, Chil, Par): cestovat, toulat se; ► mex. argot *caliche*; (INFO, DA). • (2) (Salv, Nik, Kost, Portor, Chil): potulovat se, procházet se bez žádného cíle; (3) tr. (Nik, Chil): procházet různá místa bez daného cíle; (4) intr. (Salv, Par): potulovat se a nic nedělat; (DA).

turisteo, m. (1) (Chil, Ekv): cestování na jedno více míst pro zábavu a odpočinek; (DA).

turkey, adj. (1) (US, Portor): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (2) (Portor): vrtkavý, nestálý; (DA).

turma, f., lid. (1) (Kol, Ven): brambor (hlíza); viz též: *papa*; (MM, DA). • (2) (Kol): hlupák; (JD). • (3) (Hond): druh vosy (*Polybia rejeata*); viz: *cauciril*; (4) ~ **de perro** (Kol): keř; viz: *guacharaco*; (DA).

turmal, m. (1) (Kol): bramborový záhon; (MM).

turmequé, m. (1) (Kol): hra; ► spočívá v trefování se kovovými kroužky nebo kotouči do asi pěticentimetrového prstence na zemi, vzdáleného asi 30 m; (2) **dar en el** ~ (Kol): strefit se; uhodnout; dokázat něco; být v něčem úspěšný; (RAE, DA).

turnante, m. (1) (Am): účastník turnaje; (JD).

turnar(se), intr/tr. (← fr.) (1) tr. (Mex): odeslat, postoupit, předat (zprávu, úřední spis apod. na jiné oddělení, jiný soud); ► týká se administrativy, justice apod.; (RAE, BDE). • (2) (Mex): vrátit; (JD). • (3) intr. (Portor): dívat se dychtivě a tužebně; (DA).

turné; viz: *tournee*; (MS).

turnicidad, f. (1) (Hond): rozvrh pracovních směn (hlavně v nemocnici); (DA).

turnio, -a, adj. (1) (Portor, Chil): člověk, který se dívá dychtivě a tužebně; (DA).

turno, m. (1) (Kost, Salv): lidová slavnost; ► vybírají se na ní peníze do fondu ve prospěch farnosti nebo na jinou benefiční událost, která se obvykle koná o víkend; př.: *en un turno que hicieron para remendar la ermita la Auristela midió la distancia ...*; (RAE, RR, DA). • (2) (StřAm, Kost): tombola; (AM, MM). • (3) **sacar el** ~ (Kub): dostat pořadí; (JD). • (4) **pedir** ~ [Š: *coger o pedir la vez*] (Mex, Urug, Ven): zaujmout místo; ■ Syn.: *sacar* ~ (Arg), *tomar lugar* (Chil, Mex), *agarrar lugar* (Chil); (5) **sacar** ~, zaujmout místo; viz: *turno*, *pedir turno*; (EEA). • (6) **un** ~ (Bol): runda, na kterou zve jeden z opilců; ► bol. argot *coba*; (HB). • (7) (Kost): párty, akce, slavnost specifická pro nějakou oblast; př.: *¿nunca has ido al turno de Cahuita?*; ► slang; (RF). • (8) (Bol): pozvání na jídlo nebo pití od jednoho z účastníků schůzky; • (9) **segundo** ~ (Bol): druhý pokus u zkoušky na vysoké škole; (DA).

turnover, m. (← angl. *turn-over*) (1) (Kol): uvolnění, ulehčení, výměna, štafeta; (MS).

turo, m. (1) viz: *ture*; (RR). • (2) (Bol): hlemýžď, šnek; viz též: *jichi*; (AM).

turpa, f. (1) (Per): rostlina *Nototriche mandoniana* z čeledi slézovité; ► bylina se silnými kořeny a šedými chlupatými listy; kvete velkými fialovými květy; (DA).

turpén, -na, m/f. (1) m. (Dom): zvláštní osoba, podivín; př.: *¡qué turpén!*; (AM). • (2) m/f. (Dom): hierarchicky nadřazený člověk; (DA).

turpial, m. (← karib. *turpiara*) (1) (Ven, Kol, Mex, Portor): různé druhy tropického ptáka čeledi vlhovci *Icteridae*; ► o velikosti asi 24 cm; hlava, krk, hřbet a křídla jsou černá lesklá, šije a břicho mají žlutooranžovou barvu; jeho zpěv je rozmanitý a melodický; je to národní pták Venezuely; ■ Syn.: *turupial*; př.: *el Turpial como Ave Nacional, fue decretado el 23 mayo de 1958.*; (RAE, MM, BDE). • (2) lid. (Kub): být něco hodně špatné; př.: *eso es un turpial*; (DMC). • (3) (Kol): trupiál (*Icterus chrysater*); pták z čeledi vlhcovití; viz: *toche*; (4) (Portor, Ven): trupiál žlutooký (*Icterus icterus*); pták z čeledi vlhcovití; viz: *turupial*; (DA).

turpu, m., lid. (1) (Per): rostlina *Valeriana officinalis*; (MM).

turpuna, f. (1) (Ekv): kopí, oštěp vyrobený z palmy *chonta*; (DA).

turquear, intr/tr. (1) tr. (Nik): bít, mlátit; (2) (Nik): urazit, potupit; viz též: *negrear(se)*; (RAE). • (2) tr/intr. (Bol): opít se; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) (Nik): urazit (se), rozzlobit (se); viz též: *negrear(se)*; (4) (Bol): zhltout; nacpat se; viz též: *chupar(se)*; (DA).

turquita, f. (1) (Hond, Salv): holub hnědoprsý; pták z řádu měkkozobích (*columbiformes*); ► s tělem dlouhým asi 21 cm, bělavé barvy na krku a hlavě, šedavě namodralé na vnitřní straně, má naoranžovělé duhovky; zobák je zbarven černě, nohy do růžova; ■ Var.: *paloma de san Antonio*, *paloma de san Nicolás*, *paloma turca*; (RAE, DA).

turrar(se), intr/tr. (1) tr. (Portor): (vy)děsit, (po)lekat; (2) intr. (Portor): vylekat se, vyděsit se; (3) tr. (Portor): potrestat, zbít; (DA).

turria, f., lunf. (1) (Arg, Bol): líná ženská; (AM).

turril, m. (1) (Bol): velká (kovová) nádoba; ► k uchovávání a přenosu tekutin; (RAE, DA).

turro, -rra, adj/subst. (1) f. (Kol): místo, kam se odkládají mince při hře *chito*; ► cílem je trefit se kovovým diskem nebo kotoučem do malého dřevěného válce zvaného *tango*, kolem kterého se položily mince hráčů; hráč, který srazí válec, si bere mince, které zůstaly kolem jeho disku; ostatní hráči, kteří shodí jeho disk, si berou mince poblíž válce *tango*; (2) adj/subst., hovor., lunf. (Arg, Urug, Par): pitomý, blbý, tupý, zlomyslný, blbec; viz: *dobolu*; viz též: *güevón*, *logi*; ► jeho původní význam (odvozeno ze španělského *tuno*: darebák); toto slovo nabylo také významu označující osobu mizernou, falešnou, proradnou, prohnanou a vychytralou (RAE, BDE, DA). • (3) m/f. [Š: *malvado*; *malintencionado*; *desvergonzado*] (Arg): zlotřilec; nestyda; padouch; zloduch; př.: *¿saben a qué vino Jesús en la tierra? A salvar a los turros, a las grelas, a los chorros, a los fiocas*; ► slang; (4) **turrito, -ta** [Š: *torpe*; *tonto*; *estúpido*] (Arg; Urug): tupec; hlupák; blboun; pitomec; př.: *la turrita está con que tengo el pelo largo, me cago en ella, lo que tienen estas minas en la cabeza*; (RR, RF). • (5) m., i f. (Arg): osoba žijící v konkubinátu; (6) m. (Kol): hra (*marro*, *tángano*, *chito*); kamínek na hraní her; (7) f. (Kol): hra; (AM, DA). • (8) (Kost): rostlina *Myrcia oerstediana*; (9) lid. (Arg, Kost, Nik): prostitutka; viz též: *grúa*, *callejera*; (MM, BDE, DA). • (10) svazek bankovek; viz: *paca*; (EEA). • (11) (Bol): taxík; ► bol. argot *coba*; (HB). • (12) adj. (Ekv): špatný, ošklivý, poškozený, nepovedený, nepodařený; ► slang; př.: *ese vestido está muy turro*; *¿quién te lo hizo?*; (RF, DA). • (13) adj/subst. (Ven, Arg, Urug): promiskuitní (o ženě); (14) f. (Kol): hračka; viz též: *pirinola*; (15) lid. (Per): zápach; viz též: *turrón*; (16) (Portor): výprask, tělesný trest; (17) m. (Chil): podstatné, značné množství něčeho; (18) (Salv): škrpál, stará bota; (19) adj. (Ekv): špatné chuti (kvůli zředění); (20) (Ekv): nevhodný pro něco; (21) adj/subst. (Ekv): obyčejný, běžný; (22) adj. (Ekv): nudný; (DA).

turrón, adj/subst. (1) m. (Nik): kulička z pšeničné mouky, máčená ve šťávě z třtinového cukru; (RAE). • (2) **mi ~rroncito de coco** (Kub): má buchtička (o milované osobě); (JD). • (3) **romper el ~** (Mex): prolomit ledu, začít si tykat; (DA). • (4) lid. (Per, Chil): zápach po alkoholu; (5) adj/subst. lid. (Chil): fyzicky atraktivní člověk; (6) m. (Salv): pusinky, které se dávají na dort; (7) ~ **de doña Pepa** (Per): dezert připravený z mouky, vajec a anýzu; těsto se nakrájí na tyčinky; upeče se a máčí se v medu; (DA).

turumote, m. (1) vulg. (Dom): zemětřesení; (AM). • (2) (Pan): hromada věcí; (JD). • (3) Pan, Dom): zvýšení terénu, výstupek; (DA).

turumoto, m. (1) vulg. (Pan): hromada, kupa; (AM). • (2) (Dom): hromada věcí; (JD).

turrutín, -na, adj. (1) (Kol): maličký; i subst.; (AM, MM).

turtle, m. (1) ~ **neck** (Portor): rolák; (DA).

turu, f. (1) (← keč. *t'uru*, „bahno“); (2) ~ **manca** (← keč. *manka*, „hrnec“) (Bol) viz: *manca*; (3) ~ **manga** (← keč. *manka*, „hrnec“) (Bol) viz: *manga*; (4) ~ **supi** (← keč. *supi*, „prd“) (Bol) viz: *supi*; (5) ~ **uma** (← keč. *uma*, „hlava“) (Bol) viz: *uma*; (LM).

turú, m. (1) (Kost): rostlina *Eugenia oerstediana*; (MM). • (2) (Par): hudební nástroj z kraviho rohu; (DA).

turucasa, f. (1) (Per): rostlina *Porliera higrometrica*; (MM).

turucuto, adv. (1) (Arg): viz: *a turucutu*; (2) **a ~** (Arg): viz: *a turucutu*; (DA).

turucutu, adv. (1) **a ~** (Arg): na hřbetě někoho; viz též: *a turucuto*, *turucuto*; (DA).

turugón, m. [Š: *togoroz*] (1) (Salv): pták z řádu pěvci (*passeriformes*); ► velký mezi 12 a 18 cm; je zavalitý, má dlouhé nohy a téměř žádný ocas, zobák je spíše krátký, oči velké a tmavé; (RAE).

turul, adj/subst., lid. (1) adj. (Nik): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (2) m. (Nik): nádoba; (DA).

turula, f., lid. (1) (Chil): penis; viz též: *pinga*; (DA).

turulaca, f. (1) (Salv): druh pokrmu *tamal*; tvoří ho kukuřičná mouka, hnědý cukr a tvaroh; vše je zabalené v banánovém listu; (DA).

turulato, -ta, adj/subst. (1) f. (Portor): viz: *turulete*; (AM). • (2) adj., lid. (Dom): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (DA).

turuleco, -ca, adj. (1) (Salv, Hond, Portor): o člověku: hloupý; viz též: *güevón*; (RAE, DA). • (2) lid. (Chil): nemocný, churavý; (3) (Hond): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (DA).

turulete, m. (1) (Portor): ukolébavka; výraz často se objevující v ukolébavkách; (AM). • (2) lid. (Kub: exil): problém; př.: *conmigo no hay turulete*; (3) **conmigo no hay** ~ (Kub): se mnou nejsou problémy; př.: *habla que conmigo no hay turulete*; (DMC). • (4) (Portor): výřečnost, ukecanost; obzvláště při uzavírání obchodů; (DA).

turuleto, -ta, adj/subst. lid. (1) (Kol, Urug): omráčený; (2) (Salv, Portor, Ven): hloupý, otupělý; (DA).

turulo, -la, adj/subst. (1) adj. (Salv): o člověku: hloupý; ■ Var.: *turululo*; viz též: *güevón*; (2) m. (Nik): věc, předmět; (RAE, DA). • (3) (Kol): viz: *turupe*; (MM). • (4) adj. (Par, Arg, Urug): bláznivý, pomatený, ztřeštěný; viz též: *rechiflado*; ■ Var.: *turululo*; (5) (Arg): člověk, který se chová extravagantně, bizarně; (DA).

turumba, adj/subst. (1) **volver a alguien** ~, f. hovor. [Š: *volver tarumba*] (StřAm, Arg, Bol, Chil, Ekv, Per, Guat): zmást někoho, poplést; (RAE, AM, MM). • (2) **hacerse ~s por** [Š: *desvivirse por*] (Ekv): usilovat o; toužit po; př.: *José hace turumbas por complacerla*; (RR). • (3) (StřAm): šálek, sklenka; viz též: *porongo*; (AM, DA). • (4) adj/subst. lid. (Kost): ztřeštěná, poblázněná, přihlouplá osoba; (5) f. (Guat): nádobka na pití vyrobená z kůry plodu; (MM, DA). • (6) adj. (Arg): mentálně narušený; (7) lid. (Nik, Bol): zmatená situace; (DA).

turunca, f. (1) (Hond, Salv): balvan; viz též: *curunca*; (RAE, DA). • (2) **mirar con ojos llenos de puñales y de ~s** (Hond): dívat se na někoho s nenávistí; (DA).

turuncal, m. (1) (Hond, Salv): oblast, kde je hodně kamenů a balvanů; viz též: *curuncal*; (2) (Hond, Salv): větší množství balvanů; viz též: *curuncal*; (DA).

turuncazo, m. (1) (Hond, Salv): rána kamenem; viz též: *curuncazo*; (DA).

turuñín, m. (1) ~ **ñaña juju café** (Kub): není co dodat; ► kubanismus užívaný na konci věty; př.: *entonces se separaron aduciendo incompatibilidad de caracteres y turuñín ñaña juju café*; (DMC).

turunquero, m. (1) (Hond): místo, kde je hodně kamenů; (2) (Hond): větší množství balvanů; (DA).

turupe, m. (1) lid. (Kol): boule; (AM, DA). • (2) (Kol): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

turupial, m. (← karib. *turupiara*) (1) (Ven, Kol, Mex, Portor): pták trupiál žlutooký (*Icterus icterus*); viz: *turpial*; (RAE, MM).

turupo, m. (1) (Kol): viz: *turupe*; (AM).

tururu, adj/subst. (1) (Chil): bláznivý, pomatený, ztřeštěný; viz též: *rechiflado*; (DA).

turuto, m. (1) (Salv): zmatek, nejistota; (DA).

tus, m. (1) lid. (Kub): viz: *bate*; (DMC).

tusa, adj/subst. (← bable asturiano) (1) f. (And, Kub): cigareta ubalená do kukuřičného listu; (2) m/f. (StřAm, Kol, Portor, Pan, Kub): opovrženihodná, nedůstojná osoba; viz též: *hijueputa*; ► z nízké společenské vrstvy; v Portor: un/una tusa; podle pohlaví osoby, ke které se výraz vztahuje; (3) (StřAm, Kol, Portor): bezcenný předmět k ničemu; (4) f. (StřAm, Ekv, Antil, Kol, Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan): list, který obaluje kukuřičný klas; (5) (Arg, Chil): koňská hřívá; viz též: *tuse*, *tuso*; (6) (Arg): stříhání hřívky; ostříhání koní; viz též: *tuse*; (7) (Kol, Kub, Portor, Ven, Pan, Dom, Ekv, Per, Bol): vnitřek kukuřičného klasu **po vylopání zrn**; (8) (Kol): jizva po neštovicích; (9) (Guat): živá, veselá žena; (10) m/f. hovor. (Kub): mrzutý člověk, se kterým je těžké vyjít; (11) **hallar alguien la ~ del culo de otra persona** [Š: *poner a su sitio*] (Dom): dát na své místo; (RAE, AM, MM, DA). • (12) f., i adj. [Š: *pelo; cabellos*], f., lid. (Bol, Salv, Nik, Chil): vlasy; př.: *éstos le vieron con la tusa apelmazada por el sudor, con el casco en la mano ...*; (13) adj. [Š: *tonto*] (Portor, Ven, Kol): hloupý; nízké intelligence; (14) f.; viz: *tusero*; (RR, DA). • (15) (StřAm, Antil, Kol): vřeteno klasu kukuřice bez zrn; viz: *marlo*; (16) (Ekv): leknutí, starost, obava; (17) (Ekv): touha, dychtění po čem; (18) (StřAm, Kub, Portor): opovrženihodná žena; děvka, coura; (19) **dar** ~ (Kub): utéci, vzít nohy na ramena; (20) **dios y hombre, mujer y ~** (Kub): spojení povyšující mužské pohlaví nad ženské; (21) **estar más arrancado que una** ~ (Portor): být švorc, úplně bez peněz; (22) **hasta la** ~¹, adj. (Chil): naprosto; až po krk, až po uši; (23) **hasta la** ~², lid. (Pan): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (24) **hasta la** ~³ (Pan): plný, naplněný; (25) **mandar, irse a freír** ~s, f. (Kub, Portor, Dom): poslat, jít do háje, jít k čertu; viz též: *tamal, ir a freír tamales* (výchBol); (26) **ser uno, alguna cosa la** ~ (Dom): být nejlepší ve svém druhu, oboru; (27) **ser, estar uno más serio que una** ~ (Portor, Kub): vážná, strohá osoba; př.: *Pedro es más serio que una tusa*; (28) **no valer (una**

cosa ni una ~ (StřAm, Portor): nestát za zlámanou grešli; (AM, MM, JD, DMC, DA). • (29) viz: *olote*; (AM). • (30) (Chil): kukuřičné vousy; (MM). • (31) (Am): šiška, palice kukuřice; (32) (Kol): ťululum; (33) (Chil): přistříhnutá hříva; (JD). • (34) **ahí va la ~ detrás del culo** (Kub): už hází flintu do žita; ► vzdávat se; př.: *míralo, ahí va la tusa detrás del culo*; (DMC). • (35) (← nah. *tocizuatl*, „listy nezralé kukuřice“) (Kol): smutek, beznaděj; většinou kvůli zklamání z lásky; (36) (Ven): dlouhý, bouřlivý polibek; (37) (Hond, Salv): škrpál, stará bota; (38) (Ekv): penis; viz též: *pinga*; (39) ~ **de coco** (Hond): vlákna na povrchu kokosu; (40) **pura** ~, adj. lid. (Kost): člověk, který nedrží slovo; (41) f. (Portor): peníze, prachy; viz též: *plata*; (42) **dejar en la** ~ (Kost): zanechat někoho v bídě, svému osudu; (43) **ser una** ~ (střKol): být nešika, nemehlo, nemotora; (DA).

tusado, -da, adj/subst. (1) f., lid. (Mex, Kol, Urug): špatné ostříhání, opižlání vlasů; (2) lid. (Chil): stříhání nebo úprava koňské hřívy; (3) (Salv): jídlo chudých; (4) (Salv): výplata, mzda; (5) (Salv): bezcenný předmět k ničemu; (6) (Salv): v kině: večerní promítání; (7) m. (Portor): zkrácení kohoutí peří dle oficiálních pravidel kohoutích zápasů; (8) adj/subst. lid. (Portor, Chil): člověk, který si nechal zkrátit nebo upravit vlasy; (DA).

tusal, m. (1) (Hond, Salv): místo, kam se vyhazuje kukuřičné listí; (DA).

tusanga, f. (1) (Ven): velký klas kukuřice; (AM).

tusar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Guat): stříhat, ostříhat; (2) hovor. (Arg, Salv, Urug, Mex, Guat, Nik, Kub, Bol, Chil, Kol, Ven, Ekv): stříhat někomu vlasy; (3) (Arg, Urug, Mex, Nik, Kost, Ven, Bol, Chil, Pan): stříhat koňskou hřívu nebo žíně podle modelu; (4) arch. (Am): přistříhnout vlasy; (RAE, AM, DA). • (5) ~ **a la federala** (Arg): ostříhat kotlety a bradku unitářům; ► aby se podobali federalistům de Rosase, kteří nosili jen knír; př.: *a ver las tijeras de tusar mi caballo: túsenlo a la federala*; (RR). • (6) tr., i intr. (Guat): kritizovat, pomlouvat; viz též: *tijerete*; ► slang; (AM, MM, RF). • (7) tr. (Am): stříhat zvířatům srst; (8) (Am, Guat): špatně ostříhat, opižlat vlasy; př.: *quedaste toda tusada, ¿adónde fuiste a que te cortaran el pelo?*; (MM, RF). • (9) zvrat. (Am): ostříhat se; (10) (Mex): česat si vlasy; (JD). • (11) tr. (Portor): zkrátit kohoutí peří dle oficiálních pravidel kohoutích zápasů; (DA).

tusca, f. (1) (Arg, Bol, Urug): trnitý keř, *Acacia aroma*; ► vysoká až 7 m; má dlouhé dvojité trny, žlutooranžový květ; plodem je lusk s velkým počtem semen uvnitř; viz též: *tuscal*; (RAE, RR, MS, DA). • (2) (Mex: Jalisco): víno z agáve; (AM). • (3) (Arg): trnitý keř *Acacia maniliforme*; ► roste mezi kameny; (4) (Ven): druh stromu; (MM).

tuscal, m. (1) (Bol): místo hojně porostlé trnitými keři *tuscas* (*Acacia aroma*, *Acacia maniliforme*); př.: *nos quitamos las blusas y arremetemos contra el tuscal con denuedo muscular*; (RAE, RR, MS, MM, DA).

tuscanal, m. (1) (Arg): místo s hojným výskytem stromů nebo keřů *tusca*; (MS).

tuse, m., venk. (1) (Arg, Urug): zástřih, ostříhání; (2) (Arg): koňská hříva; (RAE). • (3) (Arg; Urug): ustřížená koňská hříva; př.: *entonces mis ojos cayeron sobre el tuse de mi caballo*; (RR, DA). • (4) (Arg, Urug): stříhání koňské hřívy podle modelu; (DA).

tusear, intr. (1) (Hond): o kukuřičném klasu: začít růst; (DA).

tusequi, m. (1) (Bol): strom *Machaerium hirtum* z čeledi bobovité; ► trnitý strom vysoký až 9 m; má hrubou kůru, složené listy a fialové květy; plodem je křídlatá nažka s pár semeny; (DA).

tusero (tucero), adj/subst. (1) m. (Mex): nora či tunel hlodavce jménem *Geomys mexicanus*; př.: *¿has visto como sacan la cabeza las ardillas por la boca del tusero cuando uno se los llena de agua?*; (2) (**estar**) **bailando en un ~, bailar en un ~** (Ven): tančit na sudu s prachem; být v nebezpečné situaci; chodit okolo horké kaše; být nerozhodný; př.: *con esta mujer siempre está uno bailando en un tusero*; (RR, AM). • (3) (Ven): vnitřky kukuřice; (4) (Ven): problém, potíže, zádrhel; viz též: *trabada*; (5) adj. (Salv): hovězí dobytek, které spásá kukuřičné listí; (6) **bailar en un ~**, lid. (Mex): lítat v průšvih; být v maléru, v úzkých; (DA).

tushpo, m. (1) (Arg): polévka z ryb a kukuřičné mouky; (DA).

tushte, m. (1) (Salv): špek, tukový záhyb; (DA).

tusia, f. (1) (Ven): morušovníkovitá rostlina; (MM).

tuso, -sa, adj/subst. (← keč.) (1) adj. (Kol, Ven): zjizvený po neštovicích; podřobaný od neštovic; viz též: *tusa*; (RAE, MS, DA). • (2) [Š: *rabón*] (Portor): o zvířeti: bezocasý, s useknutým ocasem; (3) m. venk. (Arg, Urug): stříhání; (4) (Arg): stříhání koňských žíní; (RAE, DA). • (5) adj. [Š: *cortado al rape*] (Kol; Portor): ostříhaný dohola; př.: *así todo el colegio supo que mi petición era que, por favor, algún día pudiera ver la cabeza tusa de la madre superiora*; (RR). • (6) adj. (Mex: Distrito

Federal): pocházející ze státu Guanajuato nebo Zacatecas; (MM). • (7) m. (Arg): koňská hřívá; (DA).

tusón, -na, adj/subst. (1) adj. (StřAm): bezocasý; (2) f. děvka, kurva, coura; (AM). • (3) adj. (Kol): ostříhaný; (MM).

tuspa, f. (← keč.) (1) (Ekv): viz: *tulpa*; (AM).

tusquia, f. (1) (Salv): dětská hra; (DA).

tusquiar, intr/tr. (1) intr. (Salv): hrát hru *tusquia*; (2) tr. (Salv): ukrást, vytrhnout něco; (DA).

tustaca, f. (1) (Salv, Hond): druh tvrdé, sladké *tortilly* vyrobené z mouky, zralé kukuřice, tuku a soli, zalité karamellem nebo medem; viz též: *tortilla*; (RAE). • (2) (Hond): ženské přirození; viz též: *palomita*; (DA).

tuste, m. (1) **dar** ~ (Guat): lichotit, podlézat; (AM). • (2) vulg. (Kol): šiška, kokos, hlava; viz též: *pensadera*; (MM, JD, DA). • (3) (Hond): zadek, zadnice; viz též: *fundamento*; (4) (Hond): problém, potíž, zádrhel; viz též: *trabada*; (DA).

tustuma, f. (1) (Hon): flám, opice; viz též: *juerga*; (DA).

tusture, m. (1) (Ven): viz: *báquira, pecarí*; (MM).

tustús, m. (1) (Portor): strach, leknutí; (2) zrychlený tlukot srdce (v důsledku strachu apod.); (3) **no venirle a uno con** ~ (Per): nevylekat, nevystrašit někoho; (AM).

tusu, m. (1) (← keč. *t'usu*, „lýtko“) lid. (Bol): zadní lýtko; (2) **a** ~, lid. (Bol: Cbb/LP/Pt): pěšky; (LM).

tusuda, f., adj. (← keč. *t'usu*, „lýtko“) (1) lid. (Bol: Cbb/LP/Pt): žena tlustých lýtek; (LM).

tusunco, -ca, adj. (1) (Salv): o člověku: ostříhaný, zastřižený; (RAE, DA).

tusunquiar, tr. (1) (Salv): ostríhat, zastříhnout; většinou o vlasech nebo rostlinách; (DA).

tusur, intr. (← keč. *tusuy*, „tancovat“) (1) lid. (Bol: alt/vall): tancovat; (LM).

tuta, f. (1) (← keč. *thuta*, „mol, mūra“) (Bol: vall): mol, mūra; (2) ~ **misa** (← keč. *tuta*, „noc“) lid. (Bol: alt/vall): půlnoční mše; ■ Syn.: *misa de gallo*; (LM, DA). • (3) (Per): temný, tmavý; temnota; (EA). • (4) (Per, Bol): motýl *Tuta absoluta* z čeledi z čeledi makadlokovití; ► světle šedý motýl s tmavě šedými skvrnami; (5) **a** ~, lid. (Kol): na zádech, na bedrech; (DA).

tutado, -da, adj. (← keč. *tuta*, „mol“) (1) (sevArg, Bol: LP): zjizvený, poďobaný od neštovic; Syn.: *casca, mochorara* (MM, JD, LM, DA).

tutachi, m. (1) (Bol): ibis bělokřídlý (*Theristicus caudatus*); ► pták dlouhý až 60 cm; hřbet má popelavě šedé; hlava, krk a hrudník jsou žlutavé; břicho je černé; nohy načervenalé; ■ Var.: *tapacuru*; viz též: *totachi*; (DA).

tútano, m. (1) (Hond): rána, šlehnutí bičem; (2) (Pan): viz: *pangador*; (AM). • (3) (Arg, Kol, Hond, Mex): morek, kostní dřev; (MM).

tutapi, ind. jazyk; viz: *orejón*.

tutazo, m. (1) (Portor): silná rána trubkou; (DA).

tute, m. (1) (LaPla): hněv, zlost; viz: *calentura*; (NET). • (2) lid. (Ekv): rána, úder hlavou; (3) (Portor): v kohoutích zápasech: poslední rána, kterou dá prohrávající kohout a kterou změni výsledek boje; (4) **a** ~ (Hond, Salv): na zádech, na bedrech; viz též: *a tuto*; (DA).

tutelaje, m. (1) (Arg, Chil, Guat, Mex, Par, Urug): poručnictví, opatrovnictví; (MM).

tuti, adj/záj. (1) záj. viz: *tuto*; (MS). • (2) **a** ~ (Ekv): habaděj; (JD). • (3) adj., lid. (Par): člověk vynikající svým půvabem a elegancí; (DA).

tutías, f., pl. (1) (Per, Bol, Ekv): ohleduplnost, ohled; (DA).

tutifruti, m. (1) **ser un** ~ (Kub): být homosexuál; př.: *dicen, los que saben, que es un tutifruti*; (DMC). • (2) (Dom, Kol, Chil, Ekv): ovocný salát; viz: *salpicón*; (3) (Pan, Bol): homosexuál, gay, teplouš; viz též: *culero*; (DA).

tutilimundache, m. (1) (Ven): všichni, většina; viz též: *tutilimundachi*; (DA).

tutilimundachi, m., lid. (1) (Ven): všichni, většina; viz též: *tutilimundi, tutilimundachi*; (DA).

tutilimundi, (← it.) m. [Š: *todo el mundo*] (1) (Kub, Mex, Chil, Portor, Arg, Dom, Ekv, Per, Bol): každý, všichni, většina; ■ Var.: *tutilimundachi*; viz též: *totilimundi*; (RAE, AM, DA).

tutiplén, x. (1) **estar una cosa a** ~ (Kub): být hojný; viz též: *bayoyo, estar bayoyo*; (DMC).

tutis, (1) **¡ay** ~!¹ (Hond): zdravičko; ► pozdrav; (2) **¡ay** ~!² (Hond): ty brďol!; ► používá se jako výraz údivu a překvapení; (DA).

tuto, m/záj. (1) m. (Chil): stehno (lidské i ptačí); viz též: *trutro*; (2) **a** ~ (Guat, Hond): na bedrech, na zádech, na krku; př.: *llevaban el cajón a tuto entre dos hombres*; viz též: *a tute*; (3) **hacer** ~,

hovor. (Chil): spát; spinkat; používá se při ukládání dětí k spánku; hejčkat dítě; (RAE, AM, JD, RF, DA). • (4) **estar como** ~ [Š: *estar furioso*] (Arg): být vzteklý; př.: *estaba como tuto el individuo, se le conocía*; (RR). • (5) **tuto**, zájm. (← it. *tutto, tutti*) (LaPla): vše; všichni; (6) ~ **escashato** (**escachato**) (Arg): vše je rozdrcené, rozbité; (7) **tuti contenti** (Kol): všichni jsou spokojeni; (8) **tuti cuanto** (**tutti quanti, tuti li cuanti**) (Per, LaPla): každičký; (9) **tutti frutti** (**titi-frute, tuti frutti**, atd.) (Am; Kub, LaPla, Ven): míchaná zmrzlina; (Chil): ovocná směs; (LaPla): ovocné bombóny; (Kol, LaPla): směsice; (LaPla): není co dělat!; (Arg, Kol): bisexuál; (Kub): žvýkačka, žvýkačí; (10) **tutilimundi, tuti li mundi, tutilimundiche** (Arg, Chil, Mex, Portor, Kol, Per, Ven, Am): všichni; ■ Var.: *tuti, tutti*; (MS). • (11) **m.** (Chil): ospalost; (12) (Chil): dětská peřinka; (13) (Salv): penis; viz též: *pinga*; (14) **llevar a** ~ (Hond): nést někoho nebo něco na zádech; (DA).

tutomuste, x., lid. (1) (xxx): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (DA).

tutro, m. (1) (Chil): stehno; viz: *trutro*; (DA).

tutti; viz: *tuto*; (MS).

tutú, m/f. (1) m. (Dom): zákusek; ► z kukuřičné mouky, kokosového mléka, cukru a červených fazolí; (AM). • (2) (Dom): hlava, palice, kebule; viz též: *pensadera*; (3) (Dom): úsudek; (4) (Urg): motorové vozidlo; (5) (Urug): autíčko na hraní; (6) f. (Par): ženské přirození; viz též: *palomita*; (DA).

tutubiar, intr., vulg. (1) (Kol, Guat, Portor): váhat, být na vahách; (AM).

tutuca, f. (1) (← aim. *tutuka*) (Nik): boule, otok; (2) bulka, nádor; (3) indiánská trubka; viz též: *trutruca*; • (4) lid. (Ven, Per, Bol, Chil): velmi silný vítr; (5) (Salv): ženské přirození; viz též: *palomita*; (6) (Nik): zánět, zápal, zanícení; (DA).

tutuma, f. (1) viz: *totuma*; (MS). • (2) (← keč. *tutuma*, „mísa“) (Bol, Ven, Per, Chil): plod stromu *tutumo*; (3) (Bol, Dom, Portor, Ven, Per, Chil): mísa, sklenice; ► vyrábí se ze sušeného rozpůleného plodu *tutumo*; podle užití má různé velikosti; Syn.: *poro, porongo*; viz též: *porongo*; (4) lid., hum. (Bol, Per): hlava, kebule; viz též: *pensadera*; př.: *de tanto pensar, a Catalina ya le duele la tutuma*; ► slang; (5) **estar mal de la ~**, (Bol: alt/vall) viz: *estar mal del mate*; (6) **jarabe ~**, (Bol: StaCr): lékařský sirup; ► připravuje se z plodu kalabašového stromu; léčí jaterní a revmatické nemoci; (LM, RF, DA). • (7) (Ven, Bol): viz: *totumo*; (8) (Per): inteligence, chytrost; (8) (Bol): lysina, pleš; (DA).

tutumada, f. (1) viz: *totumada*; (MS). • (2) (← keč. *tutuma*) lid. (Bol): množství tekutiny, které se vejde do nádoby *tutuma*; (DA).

tutumazo, m. (1) (Bol): v Cochabambě, maso servírované v tykvi; (2) (Bol): v Cochabambě, panák servírovaný v tykvi; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) (← keč. *tutuma*, „mísa“) (Bol): množství tekutiny; ► nealkoholického nápoje nebo alkoholu *chicha*, podávají se ve velké míse *tutuma*; (4) (Bol): množství tekutiny; ► je podáváno v míse *tutuma* a vypije se najednou; (LM). • (5) (Bol): sklenice, pohár; ► vyrábí se z plodu *tutuma*; viz též: *porongo*; (DA).

tutumear, tr. (1) (Ven): viz: *totumear*; (MS, DA). • (2) (← keč. *tutuma*, „mísa“) lid. (Bol: llan): přelít tekutinu mísou *tutuma*; (LM).

tutumelas, f., pl. (1) (Salv): dětské genitálie; (DA).

tutumilla, f. (1) (← keč. *tutuma*, „mísa“) (Bol: llan): kapara; ► neostnatý keř s bobulovitými plody; připomíná kalabašový strom; (2) (Bol: llan): rostlina *Nandihiroba hederaceas*; ► divoká rostlina tvořená z nejedlých kuliček; (LM).

tutumillo, m. (1) (← keč. *tutuma*) (Bol): strom *Alibertia tutumilla* z čeledi mořenovitě; ► strom vysoký až 12 m; má jednoduché listy a tmavě smetanové květy; plodem je dužinatá bobule s velkým množstvím semen; (2) (Bol): strom *Tocoyena formosa* z čeledi mořenovitě; ► strom vysoký až 4 m; má vstříčné listy a žluté, bílé nebo krémové aromatické květy; plodem je dužinatá chutná bobule; (DA).

tutumilpate, m. (← nah. *tototl*, „pták“ + *milli*, „obdělávané pole“ + *patli*, „medicína, lékařství“) (1) (Hond): druh keře; ► rozvětvený; vysoký až 2 m; jeho listy vylučují leptavé mléko způsobující dráždění a slepotu; viz též: *rama de caballo*; (RAE).

tutumito, -ta, adj/subst. (1) (Kol, StřAm): ohromený, vykulený; hloupoučký; trouba; ■ Var: *totumito*; (MS, MM).

tutumo, m. (1) (Ven, Ekv, Per, Bol): viz: *totumo*; (MS, DA). • (2) (← keč. *tutuma*, „mísa“) (Bol): kalabašový strom; ► dorůstá se až 10 m; má bělavé květy, plody se používají jako nádoba a dužina jako pokrm; (3) **subirse al ~**, lid. (Bol: llan): rozzlobit se, naštvat se; (LM).

tutumpota, f. (1) (*ser algo la*) ~ (Dom): (být něco) hotová, definitivní věc; (AM).

tutumpote, m. (← lat. *totum potens*) despekt., iron. (1) (Dom): komandant, šéf; (RAE, AM). • (2) (Dom/US): bohatý a vlivný člověk; ► termín užívaný Trujillem na počátku svojí vlády; (SUS, DA).

tutumushta, **tutumuste**, adj/subst. (1) viz: *totomostle*; (MS). • (2) (Hond): malý kukuřičný klas; (MM). • (3) (← nah. *totomochtli* „suché kukuřičné listí“) (Hond, Nik): kukuřičné listí; viz též: *tusa*; (4) (Hond): velké množství něčeho; (5) (Nik): velký nedbale zabalený balík; (6) (Hond): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

tutumushte, m. (← nah. *totomochtli* „suché kukuřičné listí“) (1) (Salv): viz: *cazahuete*; (DA).

tutumustear, tr. (1) (Hond): trestat důtkami; (MS). • (2) (Hond, Nik): sbírat kukuřičné listí; (DA).

tutuñi, m. (← zapoteca); (1) (Mex): kulička z vařené kukuřice; (2) (Mex): druh palmy; (3) (Mex): plod této palmy; ■ Var: *tutuni*; (MS).

tutuni; viz: *tutuñi*; (MS).

tutupana, f. (← nah.) (1) (Mex): krátkokřídlý brodivý pták (*Aramides cajanea*, *Aramides albiventris*); (2) *correr más que una* ~ (Mex): běžet rychle a hbitě; (MS, NET, MM).

tutupiche, m. (1) (← may. *chuchup* „zanícený“ + *ich* „oko“) (jvMex): ječné zrna; (MM, DA).

tutureco, **-ca**, adj/subst. (1) (Hond): hloupý; hlupák; ■ Var.: *totoreco*; (AM, MM).

tuturuco, m., lid. (1) (Salv): *velké* kukuřičné zrna; viz též: *perla*; (DA).

tuturunto, **-ta**, adj. (1) (Salv): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

tuturusa, f., lid. (1) (Pan): penis; viz též: *pinga*; (DA).

tuturusco, **-ca**, adj. (← tarahumara *tutuguirí*) (Mex): vláčný, přioopilý; ► mex. argot *caliche*; (AHM).

tuturuto, **-ta**, adj. [Š: *turulato*] (1) (Kol, Ven, StřAm, Ekv): zpitomělý, pitomý, vyjevený, *ohromený*; (RAE, AM, DA). • (2) (StřAm, Mex, Ven): podnapilý, opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (3) (Arg, Chil): dohazovačský; (AM, DA).

tu'un sávi, ind. jazyk; viz: *mixteco*; (S01).

tuviano, **-na**, adj. (1) (Urug): viz: *tubiano*; (AM).

tuvitengos, m., pl. (Kub): pojmenování kub. exulantů; ► říkají jim tak na Kubě, protože tam měli jmění a znova ho mají v exilu; „tener fortuna“; př.: *todos estos que ves aquí son los tuvitengos*; (DMC).

tuvolé, m. (1) **a** ~ (← fr. *à toute volée*) (Kub): kávovník, který se nechá růst bez prostřihávání; (MS).

tuxca, f. (1) (Mex: Colima, Jalisco): pálenka z agáve; (AM). • (2) druh agáve, ze které se vyrábí zmíněná pálenka; (MM).

tuxpan, m. (1) (Mex): alkoholický nápoj; ► vyrábí se z agáve rostoucí v oblasti Tuxpan ve státě Jalisco; (MM).

tuy, m., vulg. (1) (Bol, Kol): pták karančo; viz též: *carancho*; (MM). • (2) ; ~! (Arg): pálí!; ► vyjadřuje reakci na teplo nebo bolest při spálení; (DA).

tuyango, m. (1) (Arg): druh čápa (*Ciconia maguari*); viz: *mbaguari*; (DA).

tuyero, **-ra**, adj/subst. (1) (Ven): tuyerský; ► související s řekou Tuy; stát Miranda; př.: *organizó la Guardia Civil Montada, casi toda compuesta de negros tuyeros de seis pies de alto*; (RR).

tuyío, **-yía**, zájm., vulg. (1) (Portor): tvůj, tvoje; (AM, DA).

tuyo, **-ya**, (1) m. (Hond): asi metrové křoví; ► má duté dlouhé stonky, květy jsou ostře červené; jeho semínka jsou malá, kulatá, velmi tvrdá; chlapci je používají jako náboj do foukačky; vývar z listů má léčivé účinky; (RAE). • (2) f. (Per, Chil): skřivan *Calandria chilena*; př.: *en el amanecer, ... aparece el sol; entonces las tuyas y las torcazas cantan, sacudiendo sus alitas*; (RR, BDE). • (3) (Arg, Kol): jehličnatý strom *Thuya occidentalis*; ► stále zelený; má velmi tvrdé dřevo; šišky malé a hladké; (MM). • (4) *¿qué es lo ~?* (Kub): co sis myslel?; ► vycpávkové slovo; př.: *no me hables más de eso; ¿qué es lo tuyo?*; (DMC). • (5) **a la ~**, f. (Dom, Ekv): že to říkáš zrovna ty!; ► používá se jako urážka; (6) m/f. (Ekv): snoubenec, snoubenka; (DA).

tuytuy, m. (1) (Per): mužský tanec; ► je typický svými pomalými a vážnými pohyby; tanečníci mají černé masky, na nohou mají rolničky a v ruce bič; (DA).

tuyu, **tuyú**, m. (1) (Chil): pštros nandu; viz též: *ñandú*; (MM, JD).

tuyuca, adj/subst. (1) (Kol): příslušník ind. kmene Tuyuca; (2) (Kol): příslušné adjektivum (tuyuský); (3) jazyk kmene Tuyuca; patří do jaz. rodiny východní Tucano; ► kmen žije na řece Tiquié, při hranicích Brazílie; počet příslušníků tohoto etnika je odhadován na 570; ■ Var.: *tuyuka*; (EA, S03).

tuyuka, ind. kmen; viz: *tuyuca*.

tuyuneri, ind. jazyk; viz: *huachipaeri*.

tuyuyo, m. (1) hovor. (Ven): nádor nebo výrůstek na těle zvířete, člověka; kaz na nějaké věci; př.: *a Angelita se le hizo un tuyuyo en la frente por el golpe que se dio contra la puerta*; ► slang; (RAE, RF). • (2) (Per): čáp jabiru (*Ciconia maguari*); viz: *jabirú*; (DA).

tuyuyú, m. (← guar.) (1) (Arg, Par, Urug): čáp *Mycteria americana*; (2) viz: *yabirú*; ■ Syn.: *pillo*; (MM). • (3) (Per, Bol, Par, Arg): pták; viz: *cayama, jabirú*; (4) ~ **coral** (Arg): viz: *jabirú*; (DA, NET).

tuza, f. (1) venk. (Nik, Mex, Guat, Hond, Salv, Kost): list, který obaluje kukuřičný klas; (2) f. (Nik): peníze; (3) (← nah. *tozan*, „krtek“, „třída myši“) (Mex): krtek *Geomis mexicanus* a jiné druhy; viz též: *taltuza*; (RAE, MM). • (4) viz: *tusero*; (RR). • (5) (← nah. *tozan* „krtek“) (Guat, Mex, US, Salv): hlodavec *Macrogeomys heterodus*; ► savec; až 18 cm dlouhý; má tmavě rezavou srst; žije v podzemí v tunelech, které si vyhrabává; ■ Var.: *taltuza*; (6) (Mex): přezdívká; (7) ~ **real** (Mex): hlodavec *Dasyprocta mexicana*; ■ Syn.: *topo*; (8) **hacer hoyos donde hay ~s¹** (Mex): snažit se navrhnout něco, co už se dříve stalo a nedopadlo to dobře, efektivně; nosit dříví do lesa; (9) **hacer hoyos donde hay ~s²** (Mex): chtít podvést někoho chytřejšího; (MS, DA, MM).

tuzar, tr. (1) (Urug): stříhat; (AM).

tweed, m. (← angl.) (1) (Arg, Chil, Urug): druh vlněné látky; ► vyrobená z vlny, umělého hedvábí, nebo bavlny; (MS).

twinbeds, m. (1) (Portor): dvojpostel; viz: *tuinbeds*; (DA).

twist, m. (← angl.) (1) (Kol, Chil, Ven): twist, druh tance; ► objevil se v r. 1961 v USA; charakteristický rytmickým pohupováním kotníky a boky zprava doleva; (MS).

twistero, m. (← angl.) (1) (Chil): příznivec twistu; (MS).

two steps, m. (← angl. *two-step*) (1) (Kub): americký tanec odvozený od polky; (MS).

two, m. (1) ~ **ways** (Portor): viz: *tu güeis*; (DA).

Tzitzimime, m., myt. (1) (Mex): azt. démoni temnoty; ► během zatmění napadají Slunce a ohrožují Zemi; (S04).

Tzitzimtl, f., myt. (1) (Mex): azt. **babička**; (S04).

tzogne; viz: *chosni*; (MS).

tzogni; viz: *chosni*; (MS).

Tzontemoc, azt. bůh; viz: *Mictlantecuhtli*; (S04).

tzutujil, m., i adj. (1) (Guat, Mex): příslušník minoritního mayského kmene Tzutuchil; (2) příslušné adjektivum (tzutuchilský); (3): jazyk mayského kmene Tzutuchil (tzutuchilština); ► podle sčítání z r. 2001 měl v Guatemale 47.669 mluvčích; (EA).

ultuteco, m. (1) (Arg): hlodavec tokutoko čeledi tukotukovití (*Ctenomys*); viz: *tucu*; (DA).

urpi, f. (1) (Ekv, Per, Bol): hrdlička z čeledi *Columbidae*; viz též: *tortolita*; (DA).

urpila, f. (1) (Bol): hrdlička z čeledi *Columbidae*; viz též: *tortolita*; (DA).

vaquita, f. (1) (Kol, Arg, Urug): různé druhy tvrdokřídlého hmyzu (*coleoptera*); viz: *tortuguilla*; (DA).

venado, m. (1) (Pan): příležitostná práce; viz též: *tumbe*; (DA).

veranera, f. (1) (Pan, Kol): buganvília; viz: *trinitaria*; (DA).

vinca, f. (1) (Mex): nopál, opuncie; viz též: *tuna*; (DA).

yacami, m. (1) (Bol): trubač peruánský (*Psophia leucoptera*); viz: *trampetero*; (DA).

yerutí, f. (1) (Pan): divoký holub; viz též: *titibúa*; (DA).

zapatito de la Virgen, m. (Arg): ozdobná bylina (*Calceolaria Uniflora*) z čeledi krtičníkovité (*escrofulariácea*); viz: *topatopa*; (DA).

zurruaca, f. (1) (Pan): tukan; *Ramphastus toco*, *Ramphastus ariel*, *Ramphastus discolorus* aj.; viz: *tucán*; (DA).

COMENTARIO DE LA TRADUCCIÓN

La problemática del español hablado en la América Latina actual es muy compleja. Esto se debe sobre todo a los rasgos particulares que la lengua presenta en varios campos lingüísticos (fonética y fonología, morfología, sintaxis, lexicología) aunque hay que tener en cuenta también el lento proceso de la castellanización del Nuevo Mundo y sus consecuencias. Es decir, el español americano se puede estudiar de diferentes puntos de vista y ofrece una amplia oferta de investigación lingüística.

1. Los diccionarios monolingües

Hoy en día existe una serie de diccionarios que se centran en los americanismos. Para escribir mi trabajo de fin de carrera trabajé con el *Diccionario de americanismos*. Este diccionario fue editado en el año 2010 y fue elaborado bajo la dirección del sociolingüista y miembro de la Academia Puertorriqueña de la Lengua, Dr. Humberto López Morales.¹ Se trata del diccionario que incluye el léxico de todas las regiones americanas en distintos registros y niveles de lengua, en total hay 70.000 entradas y 120. 000 acepciones.² Hace falta especificar que este diccionario es de tipo monolingüe que, según František Čermák, recientemente aumenta el interés no solo por la lingüística como tal, sino también por los diccionarios en general. Además, Čermák aprecia este tipo de diccionario por su carácter actual, es decir por el léxico que se basa en la lengua viva, generalmente desarrollada y usada en la comunicación contemporánea, y lo opone al diccionario histórico.³ Otro aspecto importante en cuanto a los diccionarios monolingües es que está destinado a un usuario colectivo, lo que significa que debería servir a individuos con varios conocimientos lingüísticos, a hablantes de la misma lengua, pero también a los extranjeros.⁴

František Čermák en su obra *Manuál lexikografie* determina también ciertos requisitos que hay que cumplir para hacer una explicación buena de un lema:

---

¹ Irania MALAVER: *Diccionario de americanismos. Núcleo* [online]. 2012, vol.24, n.29, pp. 257-274. ISSN 0798-9784, <http://www.scielo.org.ve/scielo.php?pid=S0798-97842012000100011&script=sci_arttext, [consulta: 14/3/2015].

² *Íbid.*

³ František ČERMÁK y Renata BLATNÁ, *Manuál lexikografie*, Jinočany: H&H, 1995, 16.

⁴ *Íbid.*, 18.

- (1) Ekvivalence definienda a výkladu (definientu). Jde vlastně o jazykovou a metajazykovou synonymii.
(...)
- (2) Slovnědruhovú a funkční souměrnost.
- (3) Převod méně známé informace na známou. Výklad má obsahovat slova základní povahy.
- (4) Explicitnost a kondenzace. Výklad má obsahovat všechny relevantní sémantické rysy a formulovat je ekonomicky, nemá být neúplný a redundantní.
- (5) Výklad má obsahovat nejbližší nadřazený generický rys.
- (6) Formulační jednotnost sémému příbuzné povahy.⁵

El lingüista estudia también los fallos más frecuentes y los conceptos que suelen ser más criticados. No hay duda de que destaca la falta de naturalidad y una excesiva artificialidad. Como problemático ve el aspecto de las palabras básicas del léxico de una lengua, porque por un lado podría parecer innecesario exponer las explicaciones con las palabras conocidas, pero por el otro, hay que tener en cuenta que un diccionario monolingüe debería servir también a los extranjeros y por eso sería conveniente poner una explicación descriptiva.⁶

La teoría de František Čermák me parece muy útil, sobre todo el último punto que trata sobre las explicaciones de los lemas. Uno de los problemas que tenía escribiendo mi trabajo final, se unía justamente con los términos que denominan unas realidades no existentes en checo. Por eso aprecio mucho las explicaciones descriptivas que aparecen en el *Diccionario de americanismos*. Al contrario, el léxico de fauna y flora generalmente se podía traducir sin dificultades, además el nombre científico en latín ayuda mucho a encontrar un equivalente checo.

Otro problema que encontré a la hora de traducir representan los países o zonas donde se usa un cierto lema. A veces ocurre que un significado aparece en varios diccionarios en diferentes países. Incluso pasa que se pone solo la abreviatura de la América Central y no se concretiza más. Está claro que determinar un territorio exacto donde se usa una entrada no es fácil y las informaciones que suelen aparecer en los diccionarios son solo aproximadas. Además, hay que cobrar en conciencia que Latinoamérica es un territorio extenso y que el español americano también tiene sus dialectos. Y estos normalmente no coinciden con las fronteras de los países.

---

⁵ *Ibid.*, 31.

⁶ *Ibid.*, 35-36.

No obstante, mi objetivo fue seguir las instrucciones de František Čermák. Leyendo los puntos concretos parece fácil, pero encontré varias dificultades traduciendo los lemas del *Diccionario de americanismos*. El primer punto requiere buscar una sinonimia entre una entrada y su traducción, lo que forma la base del proceso traductor. Lo considero como el paso más difícil porque si no se entiende bien el concepto, tampoco se puede traducir bien. Para hacer bien este paso utilicé varios diccionarios, tanto tradicionales, como virtuales y también diferentes buscadores en internet. Otra fuente que me sirvió de gran ayuda fue la página web biolib.cz que es una enciclopedia virtual de animales y vegetales. Esta página no ofrece solo el nombre científico en latín y su equivalente checo, sino frecuentemente aparece también una ilustración de un vegetal en concreto que puede ayudar a la correcta traducción. Además la enciclopedia siempre hace referencia a una bibliografía recomendada donde se puede consultar este término y precisamente por eso la considero como una fuente adecuada y autorizada.

La segunda norma que intenté cumplir en mi trabajo es la simetría de clases de palabras entre un lema y su traducción. Algunas veces me resultó difícil expresar un concepto en cierta clase de palabras y por eso no estoy totalmente convencida de que este punto se pueda cumplir siempre al cien por cien. En cada entrada aparece la información sobre la clase de palabra, lo que facilita al lector entender bien el concepto y su traducción. Como ejemplo me gustaría mencionar la palabra **tragaños**:

tragaños, adj/subst. lid. (1) (Mex, Salv, Kost, Ekv): člověk, který vypadá na méně let, než kolik mu ve skutečnosti je; viz též: *tragaños*; (DA).

Como se puede ver esta palabra se usa tanto como adjetivo, como sustantivo. En la traducción checa incluyo solamente la versión de sustantivo porque definir este lema en checo como un adjetivo me parece casi imposible. Además, esta expresión la considero más natural y suficientemente exacta para que no cause una confusión.

El tercer punto de la lista de los requerimientos de Čermák se centra en la transferencia de una información desconocida a una conocida, por lo cual se recomienda utilizar las palabras básicas. Creo que en este punto no hace falta comentar nada más porque su objetivo

está claro: hacer la traducción lo más comprensible posible para cada tipo de usuario de diccionario.

La cuarta regla trabaja con los términos como formulación económica de la traducción y el desuso de las palabras redundantes. Es cierto que dedicarse a la explicación de palabras básicas no tiene mucho sentido, pero según mi opinión esta norma no se aprovecha mucho en un diccionario de americanismos. Esto se debe a la presencia de muchos americanismos que denominan unas realidades nuevas, desconocidas en nuestra cultura. Sin embargo, por otro lado, hay que trabajar con las traducciones completas que no omiten algunos rasgos para que la explicación en checo expresara lo propio de la entrada concreta.

El siguiente requerimiento se basa en el empleo de un atributo más cercano al lema traducido, el más utilizado es el que expresa la hiperonimia. Igualmente añadiría que esta traducción suele estar frecuentemente acompañada de una explicación enciclopédica. El empleo de esta instrucción es bastante fácil, lo que se puede ver en el siguiente ejemplo:

turere, m. (1) (Bol): strom *Rhamnidium glabrum* z čeledi řešetlákovitě; ► strom vysoký až 5 m; má jednoduché listy; plodem je černá jedlá peckovice, která obsahuje několik semen; (DA).

La lista termina con el punto que trabaja con los lemas cercanos que requieren una coherencia en cuanto a la formulación de la traducción, lo que no exige ningún otro comentario.

2. La metodología

Mi trabajo forma parte de un proyecto más grande que es el *Diccionario de Americanismos* de prof. Jiří Černý. Por tanto, mi tarea no fue solo buscar los equivalentes de los americanismos en checo, sino también corregir los errores cometidos en las traducciones de otros estudiantes. Tengo que afirmar que la tarea de revisión y corrección de las entradas ya hechas no fue muy difícil, porque la 1ª parte de la letra T había sido elaborada muy minuciosamente y en muy pocos casos encontré unas letras sobrepuestas o unas palabras deformadas (por ejemplo *mino* en vez de *mimo*, *vehemntně* en vez de *vehementně* o *porporcovat* en vez de *rozporcovat*). En algunas entradas relacionadas con fauna y flora completé en algún que otro caso un

equivalente checo al nombre científico en latín. Al final me gustaría hacer una mención especial al lema **no tener tracto digestivo sino un alcantarillado**⁷ que ha sido traducido como *mít kanalizaci místo zaživacího ústrojí*, con la explicación enciclopédica *o člověku, který hodně jí*. Pienso que más conveniente sería usar el siguiente refrán: *padá to do tebe jako Němci do krytu*.

Después de traducir las entradas del *Diccionario de americanismos* y de corregir las faltas, siguió el hecho de unir las dos partes en una. Tanto como todos los estudiantes que participan en el proyecto del *Diccionario de Americanismos* de prof. Jiří Černý, tuve que seguir las mismas reglas para que el trabajo fuera sistemático. A continuación querría describir el modo de elaborar una entrada. Cada lema está escrito en negrita seguido por la clasificación morfológica (por ejemplo m. – masculino, tr. – verbo transitivo, etc.). Después de esta información, pueden aparecer los datos sobre el origen etimológico de la palabra, por ejemplo:

titipuchal, m., lid. (← nah. *tilitic* „černá věc“+ *potzalli* „hromada hlíny“) (1) (Mex, Guat, Salv): velké množství něčeho; (DA).

En cuanto a expresión de varios significados, cada uno tiene su número escrito en negrita. Luego aparece un paréntesis donde se ponen las abreviaturas de países concretos, por ejemplo: (2) (Kol, Kub, Chil, Pan, Guat, Nik). Sigue la traducción checa, en algunos casos también la explicación enciclopédica, los sinónimos y variantes de la palabra y una frase que sirve como ejemplo de cómo utilizar correctamente la palabra tratada. Como no se trabaja solo con un diccionario, hay que marcar el cambio de la fuente. A tal efecto se usa el símbolo ●:

tiuque, adj/subst. (1) m. (Arg, Chil): tiuque (dravý pták), *Caracara chimango*; ► velmi rozšířený v Argentině a Uruguayi, je asi 40 cm dlouhý, převážně tmavohnědý; (DUB, RAE). ● (2) (Arg, Chil): karančo jižní (*Polyborus plancus*); ► pták velký 40 cm; kávové barvy v různých odstínech dle částí těla; zobák v barvě slonové kosti; samec má nohy světle šedé barvy, samice žluté; (3) (← map. *thiuque*; *chiuque*, „dravý pták *Caracara chimango*“) přenes. (Chil): člověk bez zábran; prohnáný, mazaný člověk; (4) **en tiempo de hambre hasta el ~ se hace fiambre** (Chil): nouze naučila Dalibora housti; (MS, DA, AM, MM). ● (5) adj/subst. (Chil): nedůležitý (o člověku); (6) m. lid. (Chil): nápoj; ► nápoj z pomerančové limonády a bílého vína; (DA).

---

⁷ viz: **tracto**

El último símbolo usado es el símbolo ~ que marca la misma palabra dentro de una locución fija cuyo uso concreto se puede ver en el ejemplo ya mencionado.

A lo largo del texto se pueden ver tres colores de letras, lo que tiene como objetivo distinguir la fuente. Todo lo que está escrito en negro, forma partes de los trabajos ya hechos por los estudiantes, mientras que el color azul señala las entradas y los significados nuevos que encontré en el *Diccionario de americanismos*. También aparece el color rojo que representa una hipótesis sobre el género de una entrada, por ejemplo:

tlazole, f. (1) (Mex, Guat): vrchní část kukuřice nebo cukrové třtiny užívaná jako krmení; viz: *tlazol*; (2) (Mex): odpadky, smetí; viz: *tlazol*; (MS, DA).

3. Dificultades y problemas

Como ya he mencionado algunas veces me resultaba difícil traducir los fenómenos propios de la cultura hispanoamericana. Por ejemplo había muchas palabras relacionadas con la pelea de gallos. Hay que decir que en la parte ya elaborada había una serie de entradas unidas con este tema, sin embargo yo añadí otros 15 lemas. El significado de estas entradas se podía entender bastante bien, lo problemático era encontrar una explicación adecuada en checo. Desafortunadamente no existe ningún vocabulario determinado para hablar sobre este asunto, por eso aproveché la posibilidad de describir el concepto o poner una explicación enciclopédica. Se trata de las palabras como: **topear**⁸; **topeado, -da**⁹; **topetar**¹⁰; **toreo**¹¹; **trabero, -ra**¹²; etc.

Las comidas y las bebidas típicas son otros términos que representan la cultura de la América Latina y que son muy específicos. El motivo está claro, los alimentos que forman base de las comidas se difieren mucho de los que se suelen usar en la República Checa, y, por supuesto, muchos de ellos ni siquiera se los conoce aquí. Hay palabras en las cuales no hace falta precisar los ingredientes fundamentales, como en palabras **tlaxcal**¹³, **tlayuda**¹⁴ o

---

⁸ viz: **topear**

⁹ viz: **topeado, -da**

¹⁰ viz: **topetar**

¹¹ viz: **toreo**

¹² viz: **trabero, -ra**

¹³ viz: **tlaxcal**

torreja¹⁵ que se pueden traducir simplemente como *omeleta*. En muchas otras comidas y bebidas, o sea alcohólicas o no, no aparecen como los componentes principales, sino también la técnica como se suelen preparar:

tocosh, m. (1) (Per): jídlo; ► kvašená a sluncem vysušená brambora, po mírném považení má rosolovitou konzistenci; ■ Var.: *togosh*; (2) (Per): proces kvašení a sušení sluncem (obzvlášť hlíz a kukuřice); (DA).

togro, m. (1) (Ekv): jídlo; ► pokrm připravený z vepřových nožek, vepřových škvarek *cuchicara*, cibule, česneku, hořčice, pepře, paprik *ajíes* a petržele; (DA).

tujsillo, m. (← aim. *thujsa*, „zapáchající“) (1) (Bol): nekvalitní alkoholický nápoj z pálenky z cukrové třtiny a vody nebo limonády; (DA).

turrón de doña Pepa (Per): dezert připravený z mouky, vajec a anýzu; těsto se nakrájí na tyčinky; upeče se a máčí se v medu; (DA).

Un caso opuesto representa el lema **toddy**¹⁶ que traduce como *kakao*, a pesar de que la explicación en el diccionario es siguiente: „cacao industrializado en polvo que se sirve, generalmente en el desayuno, disuelto en agua o leche.“ No obstante, considero innecesario añadir una explicación más cercana.

Otro campo semántico que me parece muy interesante es el de las tradiciones, ceremonias, juegos y bailes tradicionales de la América Latina. A pesar de que la mayoría de estos fenómenos está muy bien descrita a través de una explicación enciclopédica, traducir algunas costumbres no me resultó fácil. Es sobre todo porque nunca había oído sobre ellas, me parecían muy exóticas y por eso dudé si había entendido su esencia bien. Se trata por ejemplo de las palabras **trenzada** o **torear la danta**:

trenzada, f. (1) [Š: *riña de palabras; riña de obra*] (Arg; Urug): hádka; rvačka; př.: *les contaba trezadas fenomenales en que siempre jugaba rol principal*; (RR, DA). • (2) (Per): bitka, rvačka, zápas; viz též: *encontrón*; (3) (Bol): v lidovém tanci: splétání různých barevných pásků, které jsou připevňené jednou stranou k tyčce; (DA).

---

¹⁴ viz: **tlayuda**

¹⁵ viz: **torreja**

¹⁶ viz: **toddy**

torear, tr/intr. (1) ~ **la danta**, tr. (Hond): hra; ► ve které se jedna osoba převléká za zvíře a snaží se ostatním tyčí sebrat klobouk; (DA).

También me gustaría comentar la cantidad de palabras que se unen con la violencia como tal o palabras que denominan a varios golpes o heridas. En toda la parte del diccionario con la que trabajaba, apareció la palabra golpe 40 veces, incluyendo los lemas ya elaborados. Este número me llamó la atención porque dudo si la lengua checa tenga tantos términos relacionados con esta temática.

El siguiente grupo se dedica a las palabras unidas con alcohol y drogas. Se puede encontrar tanto sinónimos de beber alcohol (**tocar(se)**¹⁷, **trancar**¹⁸, **tiznar(se)**¹⁹, **turquear**²⁰, etc.), como varios nombres de un tipo concreto de alcohol. En cuanto a las drogas, hay palabras que denominan el hecho de tomar drogas, pero también diversos sinónimos del narcotraficante y drogadicto. No suelen aparecer las drogas concretas (excepto a la cocaína y marihuana), pero lo que aparece muy frecuentemente son diferentes entradas que se unen con el estado bajo la influencia de las drogas: **tostado, -da**²¹; **tronado, -da**²², **tripiar**²³; **tripeo**²⁴; **trona**²⁵; **trono**²⁶.

Otro aspecto importante es una influencia muy evidente de la lengua inglesa. Al este grupo pertenecen las entradas como: **troco**²⁷ (que viene de la palabra *truck*), **tividinner**²⁸ (*TV dinner*), **tope**²⁹ (*top*), **trailer**³⁰ (*trailer home*), **transformer**³¹ (*transformer*), **transo**³² (*transnom*), **treiniar**³³ (*to train*), **tripeo**³⁴ (*trip*), **trukcito**³⁵ (*truck*), **trunquero**³⁶ (*strucker*),

---

¹⁷ viz: **tocar(se)**

¹⁸ viz: **trancar**

¹⁹ viz: **triznar(se)**

²⁰ viz: **turquear**

²¹ viz: **tostado, -da**

²² viz: **tronado, -da**

²³ viz: **tripiar**

²⁴ viz: **tripeo**

²⁵ viz: **trona**

²⁶ viz: **trono**

²⁷ viz: **troco**

²⁸ viz: **tividinner**

²⁹ viz: **tope**

³⁰ viz: **trailer**

³¹ viz: **transformer**

³² viz: **transo**

³³ viz: **treiniar**

³⁴ viz: **tripeo**

³⁵ viz: **trukcito**

³⁶ viz: **trunquero**

tru-trú³⁷ (*thru-thru*)... Sin embargo, hay otra serie de las palabras derivadas del inglés aunque esta información no está incluida en el *Diccionario de americanismos*:

turtle, m. (1) ~ **neck** (Portor): rolák; (DA).

twinbeds, m. (1) (Portor): dvojpostel; viz: *tuinbeds*; (DA).

two, m. (1) ~ **ways** (Portor): viz: *tu güeis*; (DA).

Las palabras y expresiones que se usan como saludos o manifestación de diferentes sentimientos forman otro grupo un poco complicado. Intenté traducirlas mediante las palabras que realmente se usan en checo. Como ejemplo pondría la expresión ¡**ay tutis!**³⁸ que traduje como *zdravičko* con la explicación que se trata de un saludo. Al contrario, en la palabra **tito, -ta**³⁹, decidí poner solamente *důvěrné oslovení* porque no sabía exactamente en que contextos se puede utilizar.

El último punto que me gustaría mencionar son las entradas unidas con diversas profesiones o actividades. Estas palabras tienen en el español americano forma de una palabra, mientras que en la lengua checa es casi imposible expresar su significado mediante única palabra:

tranquero, -ra, m/f. (1) f. (Am): venkovská ohrada se závorou; (RAE). • (2) ~ **de aguja** (Per): vchod do ohrady; ► sestává ze dvou kůlů s otvory ve stejných úrovních, do nichž se zasunují závoř; př.: *a la chacra, muy bien guardada por un tupido cerco de zarzas y pencas, se ingresaba por una tranquera de aguja; se llama así a la que consta de dos maderos paralelos, plantados en tierra que sostienen largueros de madera en los huecos que ambos tienen practicados a igual altura; viz též: tranquera, tranquero, tranquera*; (3) m. (Ven, Kol, Chil, Arg, Bol, Mex, Par, Urug): vrata v ohradě; viz též: *tranquera*; př.: *según antigua superstición cuando se fundaba un hato se enterraba un animal vivo entre los tranqueros del primer corral construido, a fin de que su espíritu, prisionero de la tierra que abarcaba la finca, velase por ésta y por sus dueños*; (RR, AM, MM, DA). • (4) f. (Arg, Bol, Mex, Par, Urug): vrata, brána; (AM, MM). • (5) m. (Am): palisáda, ohrada, vrata; (JD). • (6) m/f. lid. (Bol, Par): člověk, který kontroluje pohyb vozů a lidí na silnicích; (DA).

---

³⁷ viz: **tru-trú**

³⁸ viz: **tutis (1)**

³⁹ viz: **tito, -ta (1)**

tizador, -ra, m/f. **(1)** (Ekv): člověk, který kreslí na hřišti značku barvou nebo vápnem; (DA).

tomero, m. **(1)** (Per, Arg): člověk pověřený otevíráním a zavíráním přívodu vody v hydrantu; (DA).

trasladista, adj/subst. **(1)** (Chil): člověk pověřený převozem hroznového vína do vinařského závodu, kde se zpracovává víno; (DA).

triclero, -ra, m/f. **(1)** (Per, Bol): člověk, který prodává zboží a převáží ho na tříkolce; **(2)** (Ekv): člověk, který řídí tříkolku a převáží další osoby nebo produkty; (DA).

tropillera, -ro, m/f. **(1)** klisna; hřebec vedoucí stádo; (JD). • **(2)** m. (Arg, Urug): člověk zodpovědný za péči a vedení stáda koní; (DA).

A pesar de que quería expresar todas las explicaciones lo más posible sencillas, la mayoría de los lemas traducidos incluye una explicación enciclopédica. El léxico de los americanismos es muy rico y se basa en otra cultura, lo que se puede comprender como uno de los motivos de mis dificultades. Y esto es también la causa por la cual aprecio el trabajo del profesor Černý y su proyecto *Diccionario de Americanismos*.

CONCLUSIÓN

El objetivo de mi trabajo final de master era traducir las entradas abarcadas en la 2ª mitad de la letra T del *Diccionario de americanismos* y compilarlas con los lemas ya elaborados que proceden de otros diccionarios que se dedican al español de América Latina. El presente trabajo forma parte de un trabajo colectivo que trata el léxico hispanoamericano, entonces la aportación de mi trabajo se une precisamente con esta característica.

Durante elacoración de la parte práctica encontré varias dificultades a las cuales me dedico más detalladamente en el Comentario de la traducción. En cada punto concreto que trato en esta parte, pongo un ejemplo para explicar mejor cierto fenómeno. Asimismo, menciono en esta parte la metodología establecida que es necesaria para poder traducir los lemas de una manera sistemática.

La elaboración del trabajo de este tipo me resultó muy útil y enriquecedor. Tuve la oportunidad de conocer nuevas realidades propias de la América hispanohablante y el vocabulario propio de este mundo. Aprecio también la posibilidad de trabajar con fraseología, más concretamente ver las diferencias entre los fenómenos culturales checos y españoles.

Espero que mi trabajo final de master sea útil y signifique un aporte para la gente que trabaja con la lengua española o que quiere conocer más de la América Latina y ampliar así su vocabulario.

BIBLIOGRAFÍA

Asociación de Academias de la lengua española: *Diccionario de americanismos*, Lima, 2010.

ČERMÁK František y Renata BLATNÁ: *Manuál lexikografie*, Jinočany: H&H, 1995.

Kolektiv autorů: *Španělsko-český, česko-španělský slovník*, Olomouc: FIN PUBLISHING, 3. vyd., 2004.

Diccionario de la lengua española. [en línea], Madrid: Real Academia Española, 23a ed., 2014, <<http://www.rae.es/rae.html>>.

Internetová jazyková příručka. [en línea], Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, v.v.i. 2008-2015, <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

<http://www.biolib.cz>

<http://www.elmundo.es/diccionarios/>

<http://www.slovníky.lingea.cz>

<http://www.slovník.seznam.cz>

<http://www.spanishdict.com/diccionario>

<http://www.wordreference.com/definicion/>

ANOTACE

Jméno a příjmení autora:	Sandra Daňhelová
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra romanistiky
Název diplomové práce:	Španělsko-český slovník amerikanismů: písmeno T - druhá polovina
Vedoucí diplomové práce:	Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.
Počet stran:	137
Počet příloh:	0
Počet citovaných pramenů:	12
Klíčová slova:	Španělsko-český slovník, Latinská Amerika, americká španělština, amerikanismy, indiánské jazyky.

Tato diplomová práce se zaměřuje na překlad hesel druhé poloviny písmena T ze slovníku *Diccionario de americanismos*. Cílem diplomové práce je přeložení nových hesel a jejich zakomponování do již zpracované části. Součástí diplomové práce je také komentář k překladu. Měla by být přínosem jak pro překladatele, tak pro studenty španělského jazyka či zájemce o Latinskou Ameriku.

ANNOTATION

Author's name and surname:	Sandra Daňhelová
Faculty and Department:	Faculty of Philosophy, Department of Romance Studies
Name of Diploma Thesis:	Spanish-Czech Dictionary of Americanisms: Letter T - second half
Supervisor:	Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.
Number of Pages:	137
Number of Enclosures:	0
Number of Reference:	12
Key Words:	Spanish-Czech dictionary, Latin America, Americanisms, American Spanish, Native languages.

This thesis focuses on translation of vocabulary entries of second half of the letter T from a dictionary *Diccionario de americanismos*. The aim of this thesis is to translate new entries and to incorporate them into already existing part. The thesis also includes comments to the translation. It should be enriching for translators as well as for students of Spanish language or people interested in Latin America.

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
DAŇHELOVÁ Sandra	Ječmínkova 2, Olomouc - Holice	F131012

TÉMA ČESKY:

Španělsko-český slovník amerikanismů: písmeno T - druhá polovina

NÁZEV ANGLICKY:

Spanish-Czech Dictionary of Americanisms: Letter T - second half

VEDOUCÍ PRÁCE:

prof. PhDr. Jiří Černý, CSc. - KRS

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Výtah přidělené slovní zásoby (přidělených amerikanismů).
2. Vyhledání českých ekvivalentů.
3. Vypracování komentáře a ostatních částí diplomové práce.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Asociación de Academias de la Lengua Española: Diccionario de americanismos, Lima, 2010
Dubský, Josef: Velký španělsko-český slovník, I, II, Praha, 1999.
Real Academia Española: Diccionario de la lengua española, 22 ed., Madrid, 2001, versión electrónica.

Podpis studenta: .....

Datum: .....

Podpis vedoucího práce: .....

Datum: .....